

Festskrift til Martinus

FESTSKRIFT TIL MARTINUS

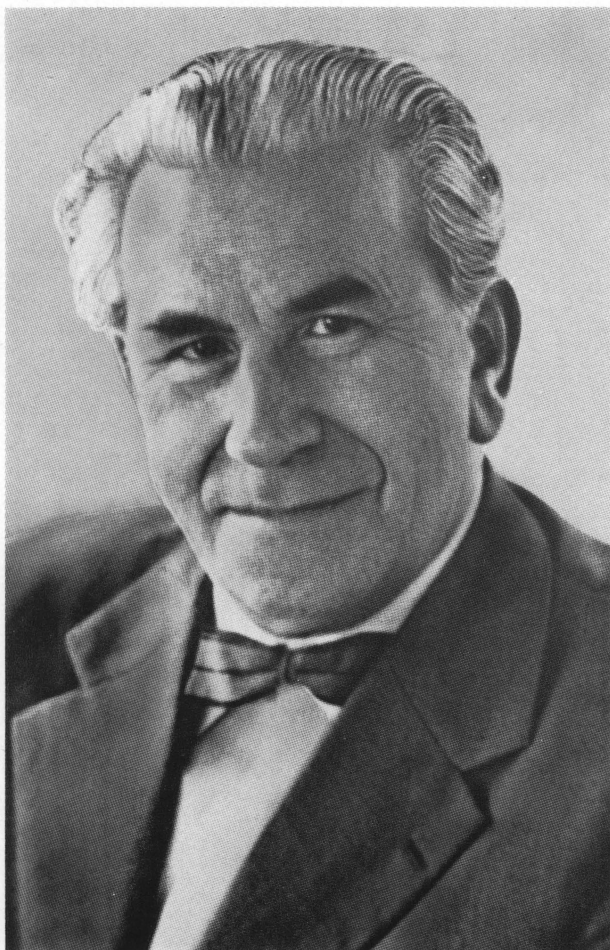
En lille kreds af Martinus venner har dækket udgifterne ved udgivelse af nærværende festskrift. For denne venlighed vil vi gerne bringe vor hjerteligste tak.

Juli 1960.

Festskriftets forfattere.

Indholdsfortegnelse:

Erik Gerner Larsson. Generalsekretær for Martinus åndsvidenskabelige institut: Martinus' verdensbillede	7
Martinus: Symbol over det levende væsens grundanalyse	42
Mogens Møller. Sekretær ved Martinus åndsvidenskabelige institut: Krig og fred	45
M. S. Mathur. Indien: Et indisk synspunkt	65
Johs. Dragsdahl. Forstander, cand. theol.: Martinus og vestens kulturhistorie .	73
Werner Rasmussen. Civilingeniør og cand. polit. Direktør for handelsministeriets til- syn med den tekniske undervisning: Samfundsudviklingen	83
Ib Schleicher. Ingeniør: Menneskehedens verdenssprog	106
P. Bruus-Jensen. Sekretær ved Martinus åndsvidenskabelige institut: Martinus' kos- miske symboler	118
Sv. Å. Rossen. Skolelærer: Martinus-kultur i barneskolen	139
Hendrik Willem Dunnewolt. Dir. Comp. Generale d'Electricité den Haag, Holland: Martinus »set fra udlandet«	149
Andreo Albault. Dr. læge, Frankrig: Sammenhængen mellem religion og vi- denskab	152
Agne Windmark. Redaktör ved Svenska Journalen, Sverige: Nyckel till männi- skan	154
Vignir Andresson. Skolelærer, Island: »Livets Bog«	160
Ben Saxe. Cand. mag. Leder af Danmarks Brevskole: Skriften på væggen	164
I. G. Hannemann. Professor, dr. techn.: Om begreberne fri vilje, ansvar og retfærdighed. — Efterskrift	169
Kort over Martinus arbejdes udbredelse	194

Erik Gerner Larsson

Martinus' verdensbillede

I

Så langt tilbage historiens lys rækker, møder vi mennesker, der gennem en stærk indre, åndelig oplevelse har følt sig kaldet til at viderebringe det åndelige budskab, den åndelige indsigt, de gennem deres oplevelse kom i besiddelse af. Den proces, der her er tale om, spænder over et meget stort register lige fra yderst spæde, men alligevel livsforvandlerende kosmiske glimt og helt frem til de grader, der lader et ellers aldeles ukendt og ofte tilsyneladende ubetydeligt menneske fremstå som det, man på grund af denne oplevelses vidtspændende konsekvenser har givet navnet »verdenslærer«.

Ingen, der op til foråret 1921 kendte den unge vendelbo Martinus Thomsen — og allermindst han selv — ville have forestillet sig, at denne unge, yderst beskedne og nærmest lidt sky mejerist fra Sindal nogen sinde skulle blive andet og mere end det, hans uddannelse pegede frem imod: en yderst duelig mejerist af en, det skal siges, sjælden hæderlig og nobel karakter. Født af en ugift mor, den 11. august 1890, og følgende den bane, der synes ens for fattige jyske drenge fra den tidsepoke, nemlig hyrdedreng, såsnart den allerførste barndom var overstået, og så senere i en mere eller mindre tilfældigt valgt lære, afviger Martinus' liv ikke fra tusinder andres. Hele denne periode af hans liv har virkelig været så almindelig, som tænkes kan. Men bag dette ydre spil af kræfter, han selv kun har haft ret ringe indflydelse på, levede der en anden Martinus. Bag det blide ydre, det lidt kantede og sky væsen eksisterede der et menneske af dyb religiøs natur, selv om denne religiøsitet ikke gav sig til kende på anden måde end gennem den rent menneskelige venlighed og forstående optræden, der gjorde Martinus ualmindelig afholdt af alle de, med hvem han kom i berøring.

Men i perioden omkring hans 30 år kom Martinus ind i en sjælelig tilstand, der fyldte ham med uro og med spørgsmål, der alle konkluderede i, hvad han dog skulle bruge sit liv til. Uden trang til ægteskab og uden lyst til at »blive til noget« i verdslig betydning begyndte hans tanker at vende sig mod en gerning som missionær for de mennesker, man i dag med en lidt farlig betoning kalder »underudviklede«. Efter at have grundet længe over dette spørgsmål opgav han det, fordi han simpelthen følte sig uden evne til at forkynde en religion, der for ham indeholdt så store procentdele intolerance, at han med sig selv blev klar over, at han aldrig ville blive i stand til at forkynde den fra kirkens side autoriserede »rette lære«. Da hændte det, at en af kollegerne på det kontor, hvor han var ansat, introducerede ham til en af sine venner, en dybt åndelig interesseret mand, der, efter at have lyttet til den unge vendelbo, gav ham en lille teosofisk bog i hånden og ellers iøvrigt afsluttede deres første samtale med de for Martinus yderst dunkle og absolut uforståelige ord: »De skal se, det varer ikke længe, førend De er min åndelige lærer!«

Dybt betaget af denne ældre og meget kærlige mands råd og vejledning vendte Martinus tilbage til sit beskedne værelse på Nørrebro Runddel. På må og få slog han op i den bog, hans nye ven havde lånt ham, og faldt over et afsnit, hvor der stod, at såfremt man for alvor ønskede at fornemme Guds virkelige eksistens, skulle man sætte sig i en stol, binde et bind for sine øjne og koncentrere alle sine tanker på ham. For Martinus blev disse ord den udløsende impuls. Han gjorde som foreskrevet, og ganske få sekunder senere var den proces igang, der på få døgn forandrede den unge Martinus Thomsen fra at være en aldeles ukendt og for os andre ligegyldig person til den Martinus, hvis navn forlængst er fløjet jorden over.

Det er ikke her min opgave at skildre Martinus' åndelige opvågnen. Det har han selv gjort i sin strålende lille bog »Omkring min Missions Fødsel«, det eneste mig bekendte værk, i hvilket vi har en førstehånds beretning om det, der hænder et menneske i det øjeblik, det ikke alene oplever at »se Gud«, men også oplever en total sammensmeltning med hans ånd, væsen og vilje.

Hans nyerhvervede ven fik ret. Allerede ved deres følgende møde var Martinus blevet denne ældre og i mange åndelige problemer dybt indsigtfulde mands naturlige lærer og vejleder. Men Gud er ikke alene giveren.

Hvad der for os må stå som det skønneste, livet evner at skænke et menneske, har dog sin egen pris. Alle må vi tjene »syv år for Rachel«, og selv om perioden 1921 til 1928 i dag af Martinus må føles som det rigeste afsnit i hans nuværende liv, betød den oplevelse, han selv i sit livsværk har givet navnet »Den store Fødsel«, alligevel en proces med yderst alvorlige både fysiske og psykiske konsekvenser. Man vågner nu engang ikke op af et stort mørke til et altomfavnende og altgennemtrængende strålende lys, uden at sjælen udsættes for rystelser af alvorligste art.

II

Da den første næsten lammende forfærdelse over omfanget af den opgave, der gennem den nysnævnte oplevelse eller kosmiske opvågning var blevet ham betroet, havde fortaget sig blot lidt, begyndte Martinus at danne sig sine første forestillinger om, hvorledes denne opgave måtte løses. Åndeligt befandt han sig nu i en verden, der var ligeså forskellig fra den, han tidligere havde levet i, som dag fra nat. I det ydre den samme person i de samme meget beskedne kår, men i det indre et menneske, som ikke alene med egne, klare, vågne og fuldt dagsbevidste øjne havde set sin vej, men som også var fuldt bevidst i de uhyre vanskeligheder, der ventede ham forude. Og dog. Kun få mennesker, har som Martinus oplevet sandheden i digterens ord om, at »den Gud han sætter ene, hen selv er mere nær!« Fra første stund og indtil denne dag, hvor han fylder 70 år og dermed går ind i sit livs sidste afsnit, er der kun få mennesker i vor verden, der, som han, har oplevet at se hænder blive rakt frem imod sig i enhver af de situationer, livet har ladet ham møde. For alle de, der på nærmeste hold har fulgt ham, udgør hans liv en enestående bekræftelse på sandheden i de berømte ord: »Søger først Guds rige og hans retfærdighed, og alle de øvrige ting vil blive tillagt eder!« Martinus var sig sin ringe skoleuddannelse, sin ringe intellektuelle udrustning fuldt bevidst. Men han vidste ligefuldt, at han for verden skulle blive beviset på, at et menneske, helt uden denne moderne ballast, ikke alene kan opleve bevidst at møde Gud, men også igennem denne oplevelse at komme i besiddelse af de evner, der udgør forudsætningen for at løse den opgave, Forsynet gennem sin direkte indgriben ønsker løst. Når man i dag ser tilbage over Martinus enorme produktion og betænker, at han aldrig har modtaget anden under-

visning end den, der bliver ethvert barn i dette land til del og endda mindre, idet børn på landet i hans barndom kun fik den allermest nødtørftige undervisning, gribes man af den dybeste respekt for de evner og kræfter, der uden tvivl slumrer i enhver af os, og som kun venter på den guddommelige berøring eller befrugtning, der vil bringe dem i levende og vidunderlig vækst.

Martinus vidste, at han skulle bringe et verdensbillede, der på een og samme tid bekræftede alt, hvad fortidens store Vise havde givet af indsigt i tilværelsesmysteriet, samtidigt med at han skulle afdække dette tilværelsesmysterium helt og aldeles for alle de, i hvem en udviklet følelse, intelligens og intuition nu gjorde sig gældende. Men Martinus kendte ikke verdens vismænd! Han kendte kun kristendommen og endda kun den kristendom, der var blevet ham forkyndt i skolen og af en ellers meget nidkær præst, der under hans konfirmationsforberedelse utvetydigt havde ladet ham forstå, at »alle børn født udenfor ægteskab på forhånd var dømt til at komme i helvede!« Men gennem sin nyfødte intuition, der på hans mindste ønske lystrede hans vilje, kendte han nu tilværelsens kosmiske lovmæssighed og vidste derfor, at til grænsen af deres kosmiske synsevne måtte alle fortidens store Vise, enten de så bar navn af verdensgenløbere eller kun det mere beskedne vismænd, bekræfte det budskab, det var givet ham at bringe menneskeheden. Fra hans kosmiske opvågnen og til i dag har bøger været akkurat ligeså overflødige for ham, som en brønd i et oversvømmet landskab. Hans værk er hans eget. Hans stil og fremstillingsmåde alene hans. Ingen ydre påvirkninger har nogen sinde formået at gribe ind og ændre blot en tøddel i det, han måtte udtrykke på netop den måde, det er blevet udtrykt. For nogen måske en svaghed, men i hans situation sikkert en uafvendelig nødvendighed.

Men medens vi i dag står overfor den erfarne skribent, der ved at udtrykke det, han har på hjerte, drømte Martinus efter sin kosmiske opvågnen ikke et øjeblik om, at han nogen sinde selv skulle blive i stand til gennem skrift at give verden indblik i den kosmiske tankeverden, han nu var blevet dagsbevidst i. Han regnede dengang med, at den ven, der var blevet den indirekte årsag til hans kosmiske opvågnen, og som var en yderst habil skribent, skulle udføre denne del af hans mission. Selv drømte han kun eet: gennem symboler at kunne kortlægge tilværelsens kosmiske lovmæssighed og derigennem bringe ethvert åndeligt søgende menneske på sporet af sin egen kosmiske struktur

og sin egen evige, udødelige tilværelse som »søn af Gud«. Thi fra den første begyndelse stod det Martinus klart, at som det moderne menneske ville være helt afskåret fra at forstå de enkelte landes geografiske struktur uden de landkort, ethvert barn i dag er fortrolig med, ville det også være fremtidens mennesker umuligt at fatte det kosmiske verdensalts sande natur og udstrækning uden en tilsvarende »kortlægning«. Han gik derfor straks i gang med at skabe sine første symboler og oplevede her, hvorledes en yderst beskeden kunstnerisk evne, der var ham medfødt, i løbet af utrolig kort tid udvikledes til den fuldkommenhed, enhver, der studerer hans strålende symbolik, kan overbevise sig selv om. Thi disse symboler er skabt af et menneske, der ikke i sit liv har modtaget blot een times undervisning i tegneteknik eller i kunsten at tegne.

Perioden 1921—28 var for størstedelens vedkommende viet skabelsen af samtlige de hovedsymboler, der indtil i dag har bragt Martinus i berøring med en større offentlighed, og det er uhyre interessant at se, hvorledes det ene symbol så at sige har født det næste. Trin for trin oplevede Martinus, hvorledes hans hurtigt voksende kosmiske bevidsthed førte ham frem til selve den kulminerende oplevelse af det levende væsens kosmiske struktur. Denne oplevelse indtrådte i året 1928, hvor han fuldbyrdede skabelsen af hovedsymbolet over det levende væsens kosmiske struktur og påviste, hvorledes ikke alene vi, men alle levende væsener i universet alle er »skabt i Guds billede efter hans lignelse«. Med fuldbyrnelsen af dette symbol lå vejen klar til den fremtid, der ventede forude. Han vidste nu med hver en fiber i sin sjæl, at hvad der end ville komme, så ville intet menneske nogen sinde mere blive i stand til at afkræfte eller blot på nogen måde svække det budskab, han i foråret 1921 var blevet pålagt at bringe menneskeheden. Takket være sin nu fuldt udviklede intuition havde han ikke alene gennemskuet tilværelsesmysteriet, men også overført afsløringen af alle dets love og principper til en samlet symbolserie, der ville gøre det muligt for enhver dertil udviklet forsker at se dette tilværelsesmysterium som een strålende kæde af indbyrdes klare og urokkeligt logiske tankerækker, hvis endegyldige konsekvens var den, at for at det levende væsen skulle opleve en lykketilstand, der aldrig kunne forgå, måtte det indtil hundrede procent opfylde den lov, der er udtrykt i budet: »Du skal elske din Gud over alle ting og din Næste som dig selv!«

III

Gennem sin kosmiske oplevelse var Martinus blevet fuldt bevidst i, at både det fysiske og det psykiske verdensalt i virkeligheden er eet og det samme, at verdensaltet dybest set kun er eet, og at dette ene verdensalt udtrykker en kombination af al eksisterende energimasse koncentreret omkring et Jeg, hvis bevidsthed det udgør. Medens verdensaltet for os nødvendigvis må fremtræde som henholdsvis fysisk og psykisk, er dette ikke tilfældet for Martinus, for hvem det, vi kalder »den fysiske verden«, udelukkende kun udgør en grovere kombination af tilværelsens kosmiske energier end den, vi har givet navnet »den psykiske verden«. Hvad der forekommer os dødt og livløst, er for Martinus blot energikombinationer, hvis indre budskab kun er tilgængelig for det kosmisk indstillede menneske.

Som allerede bemærket, opfatter Martinus det ganske verdensalt som een stor bevidsthed, hvis centrum eller Jeg mennesket har givet navnet Gud. Dette verdensalt eller denne altomfattende guddommelige bevidsthed gennemstrømmes uafladeligt af guddommelige skabeimpulser. I sit hovedværk »Livets Bog« viser Martinus os, hvorledes den jordiske menneskehed er i berøring med ikke mindre end tre af disse guddommelige eller kosmiske impulser, hvis opgave det er at inspirere og lede såvel det enkelte menneske såvel som hele samfund frem imod en større opfattelse af livet, tilværelsen og dermed Guddommen. Da modtageligheden for disse kosmiske impulser tanke- og idemateriale helt er afhængig af det selvoplevede erfaringsmateriale, modtageren er i besiddelse af, er der givetvis en vis forskel i impulsernes idéindhold. Med en urokkelig logik påviser Martinus således, hvorledes den ældste af de her nævnte tre impulser, udelukkende havde til opgave at føre den af det egentlige dyrerige netop frigjorte menneskehed frem til en kulminerende oplevelse og dermed mættelse af det magtprincip, der behersker dyreriget. Det åndelige lys, der skinnede ind i vore plumpe og primitive forfædres endnu uudviklede hjerner, var således ikke humanismens blide, altforstående og alttilgivende lys, men derimod et lys, der gjorde dette at dræbe til livets fornemste mål, til moral og dermed til retfærdighed.

Også denne impuls havde sine profeter, sine Messias'ere, sine verdensgenlødere. Men deres opgave var en anden end den, der blev den følgende kosmiske impuls repræsentanter til del. I deres lod faldt det at omforme dyrets

medfødte instinkter, dets selvhævdelsestrang og rå kraft til tankebilleder, det primitive dyremenneske kunne akceptere som åndelig vejledning og inspiration. Fra denne impuls udsprang alt det religiøse liv, der i magten og i besiddelsen af denne magt, ser livets sande mening. Intet under at de tilbedte guder blev magtguder, at hævn og hadet regerede, at moralen blev den, vi alle kender gennem ordene: »Øje for øje, tand for tand!«, og at livets fornemste afslutning blev »døden på ærens mark« — den sidste station før det strålende Valhal.

I sit hovedværk har Martinus givet denne periodes åndelige ledere betegnelsen »Mørke Verdensgenløser«, fordi det faldt i disse lederes lod at føre menneskeheden frem imod oplevelsen af tilværelsens kulminerende mentale mørketilstand. Dem var det, der inspirerede til hævn, had og forfølgelse, velvidende at disse tilstande måtte opleves, gennemleves og udleves, før den fra dyreriget udvandrede menneskehed kunne blive modtagelig for et helt andet åndeligt lys end det, der stråler os imøde fra denne dødens kultus.

Medens vi er vokset op i en tankeverden, der spalter sig i lys og mørke, oplevede Martinus gennem sin kosmiske opvågning, at disse to begreber i virkeligheden er to sider af et og samme princip, nemlig *tilværelsens kosmiske kontrastprincip*, der udgør en fundamental faktor bag enhver form for sanseoplevelse. Gennem sit kosmiske klarsyn så Martinus, at al livsoplevelse i virkeligheden kun er eet: lys, men han så også, hvorledes dette lys i kraft af *tilværelsens hunger- og mættelsesprincip* kom til syne i de to fra hinanden afvigende former, vi har givet navnet »mørke« og »lys«, eller »det onde« og »det gode«. Han så, hvorledes grænselinien mellem disse to begreber idelig er undergivet forvandling, hvorfor han her indførte et helt nyt begreb i vor tankeverden, nemlig udtrykkene »det ubehagelige gode« til erstatning for udtrykket »det onde« og »det behagelige gode« til erstatning for udtrykket »det gode«. I det hele taget var en af hans største vanskeligheder den, at anvende vort nuværende sprog med dets mange altfor fastlagte clichéer og udefinerede, men alligevel praktisk akcepterede udtryk, i sin fremstilling af de love, principper og kosmiske begreber, det var blevet hans mission at bringe os.

Intuitivt så han, hvorledes vor åndelige udvikling har formet sig som en direkte forlængelse af livet, først i mineralriget, dernæst i planteriget for så

endelig at begynde at antage vor nuværende form i det dyrerige, vi kun med visse dele af vor mentalitet helt har forladt. Medens den rent ydre form, det i sig selv absolut begrænsede fysiske liv, udgør hovedobjektet for al vor sansning og det, udfra hvilket vi danner os vore mere eller mindre tågeagtige filosofier over livets virkelige natur og hensigt, udgør den rent fysiske side af vor tilværelse for Martinus kun en uhyre begrænset realitet. Hvor vort perspektiv er begrænset af mineralriget på den ene side og vor egen død på den anden, oplever Martinus fuldt bevidst vort syn på livet som en uhyre beskeden part af det kosmiske perspektiv, han oplever enhver ting udfra, hvorfor han, i modsætning til os, nødvendigvis må have et ganske andet syn på alt det, vi anser for »livets sande virkelighed«, nemlig alt det, vi er i stand til at veje, måle eller på anden vis gøre tilgængelig for fysisk sansning og livsoplevelse.

Hvor vi således anser formen — f. eks. vort fysiske legeme — som det egentlige og uafsluttelige må kæmpe med tvivlen om vor såkaldte »ånd«s beståen efter dette fysiske legemes sammenbrud og undergang, da udgør det samme, for os så virkelige legeme, for Martinus kun et midlertidigt instrument for den ånd, det udødelige Jeg, der for ham alene udgør den sande virkelighed. Gennem sin hovedanalysering af det levende væsens kosmiske struktur så han klart, at ethvert levende væsen, og det enten dets livsoplevelse finder sted i *mikrokosmos*, *mellemkosmos* (et udtryk der for Martinus dækker over det jordiske menneskes liv, samt over de op til dette liv grænsende højere pattedyrformer) eller *makrokosmos*, altid repræsenterer en tredeling, af hvilken det jordiske menneske i virkeligheden kun er fuld dagsbevidst i den ene, den fysiske. De to andre dele eller principper, nemlig Jeg'et og den til dette Jeg knyttede skabevne, udgør realiteter, hvis evige eksistens det jordiske menneske, og her især det såkaldt moderne eller intellektuelle, ofte betvivler.

For Martinus er livet således kun ånd, og det stod ham derfor ganske klart, at det fundamentale i hans mission ville blive gennem en klar og koncis analysering af tilværelsens kosmiske principper og love at give alle de for kosmisk tænkning modne mennesker en sådan indsigt i tilværelsesmysteriet, at de nu som virkeligt frie mennesker selv kunne overtage det åndelige ansvar for deres liv.

For at forstå dette må vi endnu engang kaste blikket på de i dette afsnit berørte kosmiske impulser, af hvilke vi hidtil kun har været i berøring med den første, nemlig den, der ligger til grund for de religioner, der een gang bar menneskeheden, men hvis sidste rester vi i dag kun kender som svindende fetischdyrkelse i urskoven. Livet i det egentlige dyrerige er, som enhver ved, en evig og uophørlig »alles kamp mod alle«. Dyret er af livet selv dømt til at dræbe for at leve. Drab er således en livsbetingelse i denne tilværelseszone. Rent kosmisk beherskes dyreriget af det princip, Martinus har givet navnet »*det dræbende princip*«. Dette princip's udfoldelsesområde strækker sig fra kulminationen af planteriget, hvor vi møder den kosmiske nyskabelse, vi har givet navnet »den kødædende plante«, og frem til kulminationen af dyreriget, der finder sted der, hvor dyret, nu i form af det jordiske menneske, har formået at forlænge sine kløer, rovdyr-tænder og andre tidligere medfødte fysisk indbyggede dræbende organer, til de bomber, hvis mulige udløsning i dag hensætter hele menneskeheden i rædsel.

I sin mangel på virkelig kosmisk indsigt er det jordiske menneske faldet for den forestilling, at det selv udgør »verdensaltets ypperste produkt«. Det hyller sig endnu i illusionen om »homo sapiens« og lever fremdeles for flertallets vedkommende på den forestilling, at jorden er den eneste beboede klode i verdensaltet. Det evner endnu ikke at forestille sig selv som et overgangsvæsen mellem to kosmiske tilstande og ser ikke, at dets egen sjælelige struktur er spaltet i to sind, i to bevidstheder, hvis tanker og ideer drejer sig om hver sin moralske pol eller kerne. Og dog er det den daglige konflikt mellem disse to fra hinanden afvigende bevidstheder, der er årsag til al dets lidelse, al dets modgang. Sagt ganske kort, er vi ikke længere fuldkomne dyr, selv om vi er det almindelige rovdyr uendelig overlegen i vor evne til at dræbe og udslætte liv, men vi er heller ikke fuldkomne mennesker, selv om vi uafladeligt drømmer om i alle livets forhold at repræsentere den mest fuldkomne humanisme. Men hvor finder vi den dybestliggende årsag til dette forhold?

Vi var engang lykkelige dræbere. Vort mål var Valhal eller dermed beslægtede »himle«, og »døden på sottesengen« var vor rædsel. Gennem sekler af tid levede vi i tankeverdener, ideer og forestillinger uendeligt fjernt fra de, der i dag bærer vort liv og udgør de idealer, vi nu sværger til. Men intet

levende væsen kan dyrke en idéverden uden at erhverve sig evner eller talenter for disse ideers realisation. Og disse evner eller talenter er åndelige realiteter, der samlet danner det, vi har givet navnet »bevidsthed«. Idéindholdet i den ældste af de kosmiske impulser, vi her har berørt, gjorde os simpelthen til eksperter i kunsten at dræbe, at føle had og tage hævn. Vore dræbende talenter blev *hovedtalenter* i vort bevidsthedsliv, blev grundlæggende faktorer i vor opfattelse af moral og retfærdighed. Men drab, had, hævn, bagtalelse, kort sagt alt det, der fører til lidelse for vore medskabninger, er imod de love, på hvilke enhver højere form for livsoplevelse beror. Evige af natur som vi alle er, kom der en stund, hvor virkningen af alt dette myrderi, alt dette had og al denne ufordragelighed i kraft af loven for skæbne, der enklest er udtrykt i ordene »som du sår, skal du og høste«, vendte sig mod os selv. Dyret er endnu ikke bevidst i begreberne »Jeg« og »Det« og kan derfor ikke reflektere.

Det har de begyndende svage anlæg for tænkning eller kontakt med tilværelsens kosmiske intelligensenergi, men denne kontakt har endnu ikke ført til fødslen af evnen til klart at skelne mellem det selv og dets omgivelser, mellem årsag og virkning. Anderledes derimod med det jordiske menneske. Livet i dyreriget er lidelse, selvom oplevelsen af den endnu er delvis ubevidst, men allerede for det primitive menneske begynder lidelsen at blive et bevidst problem, og dybt i dets sind opstod der en længsel efter modsætningen til dette lidelsesfyldte liv. Det begyndte at blive mæt af at myrde og selv blive myrdet. Over tidsperioder, hvis længde vi kun svagt kan ane, opstod der i det primitive dyremenneskes sind en længsel efter kontrasten til det liv, det oplevede. Og denne hunger blev så stærk, at det blev modtagelig for en ny kosmisk impuls' vibrationer. Et nyt åndeligt lys, en ny kosmisk impuls strålede ind over verden, og åndelige lærere fremstod, som talte et helt nyt sprog, forkyndte en helt ny vej frem til den lykke, man nu begyndte at begære, nemlig friheden for drab, for had, hævn og forfølgelse eller, kort sagt, den fred også vi længes efter at opleve.

Men talenterne for det dræbende princip fjernes ikke gennem drøm eller tåget længsel. Selv så strålende skikkelser som en Buddha, en Kristus eller en Mohammed, formåede kun, på hver deres sprog og til hver deres folk, at forstærke længselen efter og dermed troen på, at en fredens verden virkelig

eksisterede. Gennem dem fødtes nye idealer, nye ideer, nye tanker. Men disse nye tanker kom til mennesker, der nok længtes efter fred, men som i kraft af medfødte evner eller talenter endnu fremdeles i uendelig lang tid fremover var dømt til at lyde det dræbende principps indre krav. Men eet skete: det jordiske menneske så et nyt lys, og i kraft af sin specielle kosmiske struktur evnede det at tro på dette lys, tro så stærkt, at det gang på gang gik i døden for sin overbevisning om dets eksistens.

»I kraft af sin specielle kosmiske struktur«? Hvad betyder disse ord, hvilken mening dækker de over? For at besvare dette spørgsmål, er det endnu engang nødvendigt at understrege, at hvor vi lever i et tidsperspektiv, som vi i almindelighed spalter op i begreber som »den historiske tid«, den præhistoriske tid« o. s. v., er der for Martinus kun eet tidsperspektiv, der har betydning, nemlig det vi alle har lært at kende gennem ordene: »Tusinde år er for Herren som een dag, og een dag som tusinde år«. I tilværelsens kosmiske tidsperspektiv er det ikke årene, der tæller, men derimod livets hensigt, dets indre kosmiske processer, der kun kender eet formål, nemlig dette: at lade det levende væsen opleve, gennemleve og udleve tilfredsstillelsen af de begær, på hvilke dets midlertidige lykketilstand beror. For at dette skal kunne ske, må tiden repræsentere det, den virkeligt er, nemlig selve evigheden. Og betragter vi det meget primitive menneskes bevidsthed, ser vi ganske klart, at denne bevidsthed er anderledes end vor egen. Det meget primitive menneske er primitivt derved, at det i højere grad end vi må leve på sine instinkter. Det har således et langt fuldkomnere instinkt end vi, en arv fra det endnu meget nærliggende egentlige dyrerige. Dernæst ser vi, at dets følelsesliv også endnu er uudviklet, og vi ser, at dets evne til at kontakte og anvende tilværelsens intelligensenergi endnu er så svag, at vi kan sige, at vi her står ved denne evne eller krafts første begyndende udløsning. Men mellem instinktet og følelsen ser vi en kraft, som det formår at anvende langt bedre, end vi gør. En kraft som simpelthen udgør hovedfaktoren i dets livsoplevelse: det evner at dræbe. Evner at gøre det rå og brutalt, uden skrupler og uden det samvittighedsnag, der ville gøre livet uuholdelig for os i den samme situation. Men vi ser endnu mere. Vi ser, at netop denne specielle kombination af tilværelsens kosmiske kræfter frembringer en mennesketype, som er prædestineret til at kunne tro, tro blindt og uden antydning af

reflektion. Selv et meget kort historisk tilbageblik viser os, at menneskehedens evne til blindt at tro opsatte dogmer og påbud, enten de så var af verdslig eller åndelig art, helt op til vor egen tid har været langt større, end tilfældet er i dag.

Det primitive menneskes kosmiske struktur er således en anden end vor. Hvor vi, på grund af vor mere fremskredne følelse og nu stærkt voksende intelligens, er fødte tvivlere, der udgør fortidens mennesker de fødte troende. Fortidsmennesket var simpelthen uden evne til at lede sig selv, og livet afslører da også overalt, at diktaturet har været den naturlige livsform i alle fortidens større og mindre samfund. Overalt har det været høvdingerne, kongerne og kejserne, der har haft den verdslige magt og præsteskabet den åndelige magt. I begge tilfælde er »folket« blevet regeret ved dekreter, ved simpel magt. Jungleloven fortsatte. Nu blot i en stadig mere intellektualiseret form. Det enkelte individs absolutte og ukrænkelige ret til frit at tænke, tro og tale var på disse livsstadier en drøm, der kun blev næret af et forsvindende mindretal.

Det er ydest vigtigt at vide dette, thi uden denne viden vil vi være ude af stand til tilfulde at forstå og lodde dybden af Martinus mission. Vi er blevet så vant til vor egen åndelige frihed, at vi hændelsesvis glemmer, af hvor ny dato denne frihed virkelig er. Fortidens mennesker ikke alene ikke kendte denne frihed, de ville, om man havde givet dem den, ikke have vidst at anvende den på rette måde. Disse mennesker havde en helt anden sjælelig struktur end den, vi har, en struktur, der gjorde dem modtagelig for det, Martinus har givet navnet »den guddommelige suggestion«. Gennem dette, at de kunne lade sig suggerere til blindt at tro de såkaldte »autoriteter«, enten disse så var af verdslig eller åndelig art, kunne de føres fra stammetadiet til nationsstadiet og videre frem til den verden, vi nu nærmer os med så stærke skridt, den verden man med et populært udtryk har kaldt »Een Verden.«

Når Martinus har betegnet det jordiske menneskes evne til at lade sig suggerere som »guddommelig«, beror det helt enkelt på, at uanset hvorledes den rent ydre situation end tager sig ud fra vort synspunkt, er det for ham en kendsgerning, at menneskeheden trin for trin har fulgt en guddommelig kosmisk plan, hvis midlertidige mål nu begynder at blive klart synlig for

enhver, der virkelig formår både »at høre« og »at se«. Det er i lyset af fuldbyrdelsen af denne plan, man skal se og forstå den lykke, det er, at det åndeligt umodne menneske, det såkaldt »uintellektuelle« menneske i sig har en medfødt evne til blindt at tro. Thi gennem denne sin blinde trosevne føres det gradvist frem til det trin, hvor bitre, selvoplevede erfaringer belærer det om, at virkelig sand lykke og indre, urokkelig harmoni kun kan blive den til del, der i alle livets forhold, på grund af egen indsigt og forståelse, formår at bære det fulde ansvar for sit eget liv. Flokmentalitetens periode nærmer sig nu sin afslutning med stærke skridt. Langsomt frigør både det enkelte individ såvel som hele samfund sig fra de autoritære tryk. De ønsker at tænke selv, og den blinde tro's domæne svinder dag for dag. En verden, som var, er i fuld opløsning lige for vore øjne. Overalt fornemmes virkningerne af en ny tids kræfter. En krise af umådeligt omfang går gennem verden. Menneskeheden har påny nået en af sine store korsveje. Overalt tales der om fred, og overalt forberedes en krig, som, derom nærer viden-skaben ingen tvivl, om den kommer, vil udslutte alt liv og dermed betyde afslutningen på menneskeheden's beståen.

Men en krise af så omfattende natur som den, menneskeheden gennemlever i vort århundrede, er andet og mere end et rent fysisk fænomen. Den er, dybest set, et rent åndeligt anliggende. Den er, hvor mærkeligt det end kan lyde i vore øren, en del af en hele menneskeheden omfattende kosmisk plan og markerer i virkeligheden kun, at troens tidsalder nu er uigenkaldeligt forbi. En ny vældig kosmisk impuls er begyndt at vibrere ind over verden. Gud »taler« påny til menneskeheden, men dennegang i et helt nyt sprog. Hvor hans »talerør« før måtte transformere hans tanker ned i primitive billedsprog og med stor varsomhed søge at tillæmpe disse tanker til sind, der åndeligt levede på rene barnestadier, taler han dennegang til det åndeligt modne menneske, der mindre end at frygte sandheden tværtimod kræver at se den og, vel at mærke, se den i sin fulde udstrækning. Uanset en muligt kommende tredie verdenskrig, hvis rædsler intet menneske har fantasi nok til at forestille sig, vil verden hverken gå under eller blive udsluttet. Menneskeheden skal muligvis igennem en »dommedagsperiode«, hvor »bukkene« — de krigsgale og åndeligt blindslagne — for en tid må overflyttes til andre tilstande, og hvor det så vil falde i »fårene« — de blide og af krig, terror og

åndelig tvang absolut mætte — lod at forme den verden, vi alle dybt i vore hjerter længes efter at opleve. Men ingen virkelig ny verden kan hvile på den gamle verdens åndelige fundament. Thi dette fundament, så strålende det end var for fortidens mennesker, har i dag udspillet sin rolle totalt. Det udgjorde brøkdele af sandheden, men ikke sandheden selv. Det talte til vor følelse, men kun lidet til vor intelligens og vor voksende intuition. Det forkyndte næstekærligheden, men gav os alligevel ret til på store områder både at hævne, hade og forfølge. Ikke at de store Vise gav os denne ret. Men vi har evnet at »fortolke« de sandheder, de gav os, indtil en sådan grad, at ilden bag ordene døde bort. I stedet for de enkle og rene sandheder, fik vi teologiske »overbygninger« af så vældige dimensioner, at Guds røst døde bort blandt søjlerne. Verden af i dag har kirker, templer og moskeer i tusinder, men den har ingen religion. Og verden kan ikke leve, ikke skabe, ikke vokse uden religion. Det er på baggrund af dette omsigsbredende åndelige mørke, der styrter det enkelte menneske ud i personlige kriser, det er ude af stand til selv at magte, man ikke alene skal forstå udløsningen af den nye vældige kosmiske impuls, der i dag griber ind i alle vore livsforhold, men også den urokelige kendsgerning, at der nu jorden over findes tusinder af mennesker, der gennem svære personlige lidelser, gennem selvoplevede tunge smerter, er modnet for dens budskab.

Og her er det, at alle vi, der gennem så mange år har kendt Martinus, har oplevet det strålende eventyr at se, hvorledes det faldt i hans lod at overføre denne nye kosmiske impuls åndelige tanke- og idemateriale til et sprog, der har gjort det muligt for os at fatte det i en sådan udstrækning, at det uundgåeligt blev vort livsfundament. Område for område af det evige verdensalt har han afdækket for os. Med en tålmodighed, som søger sin lige, har han nedtransformeret til vore hjerner den viden, der er dagklar virkelighed for ham selv. I et sprog, formet både til vor følelse, til vor intelligens og til vor nu gryende intuition, har han sprængt enhver snævrende horisont og i glimt ladet os opleve den bevidste udødelighedsfølelse, der i alt bærer hans eget liv.

Men Martinus er ingen profet, er ikke et menneske, der kræver hyldest eller tilbedelse. Tværtimod. Intet er ham fjernere end den tanke, at han skulle være andet og mere, end hvad alle andre har været før ham, og alle efter

ham skal blive. Gennem alle hans kosmiske analyser går det som en rød tråd, at persondyrkelsens tid uigenkaldeligt er forbi. I hans verdensbillede er vi alle lige for loven. Fra den mindste til den største er vi alle »sønner af Gud«, og virkelig stor er kun den, der end ikke i sit hjerte drømmer om at være det.

Da denne nye kosmiske impuls i sig indebærer selve fremtiden, må det stå enhver klart, at Martinus liv og mission måtte blive ekceptionel. På forhånd vidste han, at ingen ville blive mødt med større skepsis end den, der ville blive ham til del, thi hvad han havde oplevet, var uden direkte fortilfælde i vor historie. Menneskeheden har haft åndelige lærere af vældige formater, lærere gennem hvilke vi har anet eksistensen af det lys, det faldt i Martinus lod at skulle afblænde helt. Men, og dette har været det absolut afgørende for Martinus gennem hele hans liv, han vidste, han skulle bringe menneskeheden dette nye verdensbillede. Hvorledes menneskeheden modtog det, var ikke hans sag. Hans sag var det kun at fuldbyrde denne skabelse, der allerede nu har haft en livsforvandlende indflydelse på tusinder af mennesker. Stilfærdigt, som det er hans natur, og i den dybeste ydmyghed overfor det kald, der blev hans, har han år ud og år ind viet al sin kraft til at fuldbyrde den mission, der i det for ham skæbnsvangre forår i 1921 blev lagt på hans skuldre. Bedre end nogen ved han, at hans værk mere tilhører fremtiden end nutiden, men uanset dette har livet også i hans tilfælde bekræftet sandheden i det gamle ord om, at »et lys, der står på et bjerg, kan ikke skjules!« Hele jorden over findes der i dag mennesker, for hvem navnet Martinus er identisk med den »nøgle«, der for dem åbnede døren til verdener, de dunkelt anede eksisterede, men som de gennem ham fik fri og uhindret adgang til.

IV

I en så begrænset fremstilling af Martinus verdensbillede som denne, kan der naturligvis hverken blive tale om bevisføring eller omtale af den umådelige mængde brianalyser, der har gjort Martinus hovedværk »Livets Bog« så omfattende, at det fylder ikke mindre end seks store bind eller næsten 3000 forholdsvis tættrykte sider. Men dette umuliggør alligevel ikke en skitsering af hovedlinierne i dette verdensbillede, der fra begyndelse til afslutning helt bygger på den indre logiske sans, ethvert udviklet menneske er i besiddelse

af. I sig selv er »Livets Bog« ikke en bog i almindelig forstand. Den er langt mere et kildemanuskript, udfra hvilket utallige bøger vil blive skrevet. Man kan, i lyset af moderne skrivemåde anke over Martinus specielle form, hans mange og ofte meget lange, indskudte sætninger o. s. v., o. s. v. Men gør man det, glemmer man, at der i dette tilfælde er tale om et menneske, som ifølge sagens natur ikke alene ikke har fået en tilstrækkelig uddannelse på dette område, men efter al sandsynlighed heller ikke skulle have haft det. Som allerede berørt var det i begyndelsen Martinus indstilling, at han aldrig selv ville blive istand til på tryk at forme sine egne tanker. Han mente, at den tidligere omtalte ven, der oplevede ham både før og umiddelbart efter hans kosmiske opvågningen, skulle udføre dette arbejde. Men denne mand var så stort et menneske, at han, da han engang så Martinus første famlende forsøg på at udtrykke sig skriftligt, omgående erklærede, at Martinus selv skulle skrive sit værk. Denne mand vidste intuitivt, at uanset den måde dette værk ville blive udtrykt på, så ville dets værdi forstærkes tusindfold, om Martinus selv skrev det. Interessant er det i denne forbindelse at opleve, at Martinus værk på en måde kommer mere til sin ret i både tysk og engelsk oversættelse, en faktor af ikke ringe betydning.

Naturligvis kunne Martinus ikke planlægge dette værk, som en forfatter normalt planlægger sine skrifter. Han måtte simpelthen lade det gro efter sine egne love, hvad der sikkert ofte har forvoldt ham adskillige vanskeligheder. Desuden har han som lærer følt sig forpligtet til at gennemføre et gentagelsesprincip i sit værk, som ofte falder en nybegynder i studiet af denne uhyre omfattende kosmologi for brystet, men som han altid ender med at blive taknemmelig for. Man må i denne forbindelse ikke glemme, at Martinus mindre har skrevet for den i læsning af selv svært stof trænede hjerne, end for mennesker, hvis sande, åndelige behov hæver dem over de petitesser, som form og stil, når alt kommer til alt, i virkeligheden er.

I en i forhold til værkets størrelse ret beskeden fortale gør Martinus sine læsere opmærksom på en hel række vigtige faktorer i forbindelse med sit værk. Han understreger således, at hele hans arbejde er et resultat af den pligt, han føler overfor den oplevelse, han har haft, og at intet menneske må opfatte hans værk eller analyser som »eneste saliggørende«. Klart og utvetydigt gør han opmærksom på, at »Livets Bog«s indhold aldrig må gøres til

genstand for nogen som helst form for sektdannelse og i dets stykke 19 præciserer han i følgende ord selve kernen i sit værk med følgende ord: »Livets Bog udgør et for det jordiske Menneskes nu gryende kosmiske Bevidsthedsniveau tilpasset samlet Udtryk for Verdensaltet, Livet eller Tilværelsen, transformeret ned fra den Zone i Udviklingen, hvor alle overfysiske eller åndelige Realiteter ikke eksisterer som Mystik eller Utopier, men derimod i fuldeste Maal fremtræder som udgørende det daglige Livs fundamentale, bevidste Oplevelser og Detailler, saaledes som jeg gennem mit eget af en udviklet Kærlighed, Intelligens og Intuition opbygget og reguleret kosmisk Sansesæt har været i Stand til at opleve det.« Og at Martinus ikke på nogen som helst måde selv ønsker at blive dyrket som »profet« eller som nogen ny »Messias«, gør han klart og utvetydigt opmærksom på i selve afslutningen af fortalen, hvor han i forbindelse med en kort omtale af sin kosmiske oplevelse, skriver: »Denne min kosmiske Oplevelse og Tilstand blev det udløsende Moment for min paafølgende Fremtræden i Verden og for Skabelsen af »Livets Bog«. Men da denne aandelige Proces, som før nævnt, bliver oplevet af ethvert Individ, naar det i sin evige Tilværelse passerer den for nævnte Oplevelse nødvendige Udviklingstilstand, vil det her være synligt, at jeg med Hensyn til Sansebegavelse ikke repræsenterer noget særligt Privilegium eller udgør nogen som helst Undtagelse fra Reglen, at jeg saaledes i den evige Udvikling umuligt vil kunne udgøre en eneste Tøddel mere, end hvad alle andre Væsener før mig har været, og hvad alle andre Væsener efter mig vil blive«.

Gennem de mange år Martinus har virket iblandt os, har han utrætteligt gjort os opmærksom på, at den religiøse persondyrkelses epoke nu er uigenkaldeligt forbi. I hans verdensbillede er der kun een at hylde, een at bede til og een at rette sin bevidsthed imod: Guddommen selv! Gang på gang har han gjort både sine læsere og sine tilhørere opmærksom på den fare, persondyrkelsen rummer. Det, han ønsker, er at gøre det enkelte menneske til en i alle livets forhold fri og selvstændig forsker, der udfra sine egne selvoplevede erfaringer, udfra sin egen følelse, intelligens og intuition, selv er i stand til at vurdere det oplevede, træffe sine beslutninger og tage sit ansvar. Han ved, at alle fremskredne mennesker befinder sig midt i en proces, der vil føre til dette resultat, og det eneste, han for sit eget vedkommende ønsker, er, at — som han ofte har udtrykt det — »enhver vil tage det af hans arbejde, de

har brug for, og som kan hjælpe dem i denne frigørelsesproces, og så lade al det, de ikke har brug for endnu, ikke forstå, ligge!» På dette, som på alle områder iøvrigt, er hans arbejde, enten det så drejer sig om hovedværket eller hans mange mindre bøger, helt i overensstemmelse med verdensaltets tjenende princip. Gennem sin kosmiske opvågnen oplevede Martinus sandheden i sætningen: »— og han så, at alt var såre godt!» indtil en sådan grad, at hans værk ikke alene udgør det stærkeste forsvar for en altomfattende tolerance, der nogen sinde er skænket os, men også det mest gennemførte defensorat, ikke alene for sand kristendom, men i lige så høj grad for sandheden i de øvrige verdensreligioner. På tærskelen til en ny epoke i menneskehedens historie har han givet os et åndeligt fundament af en så sublim karakter, at det formår at inspirere enhver, der i sin udvikling er nået dertil, at han fordomsfrit søger den sandhed, der i sin dybeste natur må være een for såvel Vester- som Østerlændingen.

For Martinus udgør, som allerede berørt, det ganske fysiske og psykiske verdenssalt Guddommens bevidsthed. For ham udtrykker ordene: »I ham lever, røres og er vi!» en absolut og endegyldig sandhed. Han har oplevet denne sandhed, og det blev efter denne oplevelse hans livsopgave at hjælpe os andre til at indse, forstå og om muligt selv opleve denne sandhed. Den første vej, han gik, var som allerede nævnt at overføre sine kosmiske oplevelser til en symbolserie af enestående karakter. Gennem næsten hundrede symboler har han skabt en »kosmisk kortlægning« af verdensaltets love og førende principper, der af hver den, der har fordybet sig i den, opleves som en åbenbaring af uforglemmelig karakter. Men uanset deres store skønhed og ubegrænsede visdom ville disse symboler udgøre en »lukket verden«, om ikke de samme love og principper var beskrevet i hovedværket »Livets Bog«. I dette værk har Martinus, afsnit for afsnit, givet os et indblik i det levende væsens kosmiske struktur, der aldrig vil kunne forgå, thi hver og en af de analyser, dette værk indeholder, er på een og samme tid opbygget af vore selvoplevede erfaringer indtil den grænse, vi ved vor udvikling nødvendigvis repræsenterer, samtidigt med at Martinus takket være sit kosmiske klarsyn har forlænget dem frem til deres endelige og absolutte afslutning. Derfor navnet »kosmiske analyser«, idet enhver af disse analyser ikke af Martinus

betragtes som færdige eller endelige, før de tilfulde har bekræftet næstekærlighedens altomfattende lov.

Hovedsymbolet i symbolserien udtrykker, som allerede bemærket, den analytiske tredeling af det levende væsens kosmiske struktur, Martinus har betegnet med navnene X. 1 — Jeg'et i det levende væsen, X. II — det levende væsens skabeevne, og X. III — det skabte, eller formernes og energiernes verden. Martinus understreger meget skarpt, at denne tredeling udelukkende er af analytisk art, idet intet af disse tre principper nogen sinde vil kunne eksistere selvstændigt. Det er i virkeligheden tre analyser af eet princip, men vel at mærke tre analyser som i sig selv leder mennesket på vej til forståelsen af sig selv. Intet levende væsen kan eksistere uden at bekræfte denne analyse. Søger man at fjerne den ene, ophæves de to andre af sig selv. Ethvert levende væsen består af et Jeg, en skabeevne og en organisme, eller det skabte. (Se her vedføjede skildring af hovedsymbolet)!

Da mennesket befinder sig midt i en kosmisk skabelsesproces og selv fornemmer, at det er undergivet en udvikling fra en lavere til en højere tilstand, viser Martinus os, at det er under en påvirkning af to forskellige sansemetoder, nemlig *sanseevnen nedenfra*, repræsenteret af dets egne vågne dagsbevidsthed, hvis grænselinie udtrykkes af dets egne selvoplevede erfaringer, og *sanseevnen ovenfra*, repræsenteret af alle de, der i alle eksisterende grader er forud for det selv i selvoplevet erfaringsmateriale. Alle mennesker udgør således *fødte lærere* for alle de, der befinder sig under dem selv i udvikling, og *fødte elever* af alle de, der befinder sig foran dem selv i udvikling. Gennem påvirkningen af verdensaltets kosmiske impulser viser Martinus os, hvorledes menneskets udvikling er blevet ledet af åndelige lærere. Først af såkaldte »mørke verdensgenlødere« frem til en kulminerende oplevelse af tilværelsens mentale mørke, udløst gennem *det dræbende princip*, hvis dyrkelse afstedkom en bevidsthedstilstand, i hvilken magten og dyrkelsen af denne magt blev det centrale, og dernæst af »lyse verdensgenlødere«, hvis opgave det var og er at føre mennesket frem til den kulminerende modsætning til mørket, nemlig til fuldkommen oplevelse af *tilværelsens livgivende princip*, i hvilke dette »at elske sin næste som sig selv« er målet. Gennemsnitsmennesket har i dag udlevet de mørke kosmiske impulser i den forstand, at det nu

begærer en altomfattende verdensfred med den deraf følgende frihed for frygt, sult og afsavn.

Dybt i sin sjælelige struktur har det jordiske menneske således »to sind«, mellem hvilke der eksisterer en permanent spænding. Det gode, det, det med Paulus, vil, gør det ikke, men det onde, det ikke vil, gør det! Årsagen hertil er udelukkende den, at det gennem en umådelig tidsperiode har tilegnet sig indtil fuldkommenhed evner eller talenter til at fuldbyrde det dræbende princip, hvorimod dets evner og talenter indenfor det livgivende principps område endnu mere er drøm og tåget idealisme end praktisk virkelighed. Men da loven for skæbne i kraft af sit berømte: »Som du sår, skal du høste«, modsvare lidelse med lidelse, oplever vi, hvorledes lidelsen i stedse højere og højere grad udløser sit tryk på det enkelte menneske og tvinger det til at tage sine forestillinger, sine »afgjorte meninger« op til fornyet revision. Denne proces beforders derigennem, at det stigende tryk af den efterhånden meget store sum af lidelseserfaringer i det enkelte menneskes bevidsthed fører til kontakten med nye kosmiske kræfter. Hvor det primitive menneske kun formåede at kontakte tilværelsens laveste kosmiske kræfter eller energier, nemlig instinkt-, tyngde- eller eksplosionsenergien, samt en meget primitiv følelsesenergi, en endnu mere primitiv intelligensenergi og absolut ingen intuitionsenergi, ser vi, hvorledes det stadigt stigende tryk af personlig selvoplevet lidelse fører til en mere udviklet følelse, til en nu stærktvoksende intelligens og en gryende intuitiv oplevelse af livet.

Men dette forhold har indflydelse på endnu dybereliggende kræfter i det levende væsens kosmiske struktur. For imidlertid at forstå dette, må man kende mere af den kosmiske verdensplan end den, der er afsløret gennem sanseevnen nedenfra, hvis ypperste produkt er *den jordiske videnskab*. Thi denne videnskab, hvor strålende den så end er, har aldrig haft og vil aldrig få til opgave at afsløre andet og mere end stoffets verden, alt det der kan vejes, måles eller på anden fysisk vis registreres. Videnskaben udgør, som Martinus udtrykker det: »søluften i nærheden af havet, men ikke havet selv«. »Havet selv« udgøres af det område, der er utilgængeligt for fysisk sansning, fordi det jordiske menneske aldrig vil blive i besiddelse af fysiske instrumenter så fine, at de kan måle disse kosmiske vibrationer. Disse vibrationer kan kun opleves gennem de i ethvert levende væsen indbyggede kos-

miske sanseorganer, der altid vil træde i funktion i samme nu de selvoplevede lidelsers pres har udløst den grad af moral, der udgør selve forudsætningen for disse evners, disse organers funktion. Dette er imidlertid ikke ensbetydende med, at det jordiske menneske er uden kendskab til dette »hav«, idet det gennem alle tider er blevet beskrevet af repræsentanterne for sanseevnen ovenfra, nemlig samtlige fortidens virkeligt intuitivt benådede religiøse ledere, førere eller lærere. Alle disse religiøse personligheder, enten de så har båret navnet verdensgenløser, lærere eller blot vismænd, har forkyndt en åndelig verdens eksistens og ydermere, at alle mennesker var på vej imod oplevelsen af denne åndelige verden. Udtryksformer, billeder eller lignelser har været forskellige for de forskellige folkeslag, for de forskellige tidsaldre og for de forskellige udviklingstrin, men alle har de konkluderet i, at denne åndelige verden virkeligt eksisterede og i sig selv udgjorde målet for alle levende skabninger. Føjer man hertil de utalte millioner af psykiske oplevelser, der gennem de såkaldte »psykiske evner« har tilflydt menneskeheden gennem alle århundreder, forstår man, at drømmen om eller tanken på disse høje åndelige verdener, aldrig har kunnet udslettes, ligegyldigt hvilket latterligheds og forhånelsens skær man end har søgt at kaste over dem. Da enhver forestilling eller opfattelse udgør en skabt ting, der som alle andre skabte ting, er forvandling undergivet, påviser Martinus med uimodsigelig logik, hvorledes fortidens åndelige opfattelser, der een gang udgjorde glødende inspiration, tro og liv for mennesket, af livet selv blev destrueret og måtte give plads for stedse højere og mere afklarede forestillinger. Det er i denne proces, denne »afsløring« af de bag det fysiske liv skjulte åndelige love og principper, at det fremskredne menneske i sin udvikling nu er nået til at være moden for en sidste og endelig afsløring af den sandhed, der een gang var så indhyllet, at kun de virkelig »indviede« kendte den, men som i dag kan gøres tilgængelig for enhver dertil åndeligt udviklet og moden sjæl.

Mens sanseevnen nedenfra kun kender det liv og de kosmiske kombinationer, der knytter sig til livet på vor klode, og heraf endda kun de, der knytter sig til det rent fysiske liv, altså et kosmisk perspektiv af så begrænset et omfang, at det er absolut umuligt udaf det at få noget som helst svar på de evige spørgsmål: hvorfra — hvorfor — og hvorhen? så rummer sanseevnen ovenfra alene de for den udviklede følelse, intelligens og intuition tilfreds-

stillende svar. Men for at forstå disse svar eller blot danne sig et første billede af dem, er det nødvendigt sammen med Martinus at kaste et blik på den del af tilværelsesmysteriet, vi har adgang til at studere i denne verden, for der ud af at finde de veje, der sandsynliggør den kosmiske udviklingsproces, han skildrer for os i sit livsværk.

Som det vil være enhver bekendt, er ethvert jordisk menneske dagligt i berøring med tre fra hinanden afvigende tilværelsesformer eller livszoner, nemlig mineral-, plante- og dyreriget, til hvilket vi selv hører. Af disse zoner akcepterer flertallet kun den sidste som en egentlig livszone, idet »man« mener, at hverken mineralet, planten eller dyret i almindelighed kan tilkendes nogen sjæl, altså nogen form for højere liv. Da al vor viden og indsigt naturnødvendigt har måttet følge de for sanseevnen nedenfra angivne linier — erfaring til erfaring — er det klart, at al vor regulære viden har måttet holde sig til det, vi har evnet at veje, måle eller på anden rent fysisk vis registrere. Men ad denne vej er vi nået meget langt. Vi har simpelthen evnet at »se«, hvorledes der ingen faste grænselinier går imellem disse livsformer, og ydermere har vi formået at forlænge vore naturlige sanseorganer med mikroskoper og andre videnskabelige instrumenter, der gør det muligt for os at trænge så dybt ind i stoffets verden, at vi hastigt har nærmet os grænsen mellem materie og ånd. Men eet har vi aldrig fundet: det levende væsen! Vi har kun mødt materiekombinationer inden i materiekombinationer, virkninger inden i virkninger — men aldrig disse virkningers egentlige årsag. Man har derimod mødt noget andet. Man har mødt plan og hensigt indtil en sådan grad, at de største, de mest intuitivt benåede af vore videnskabsmænd ikke har turdet afvise tanken om en universal bevidstheds eksistens bagom alle disse på overlegen intelligens og intuition tydende kombinationer. Selv i lyset af det kolde, rent materialistiske verdensbillede har livet udvidet sine grænser og gjort mennesket usikker. Thi hvad er liv? Er det blot menneskesjæle? Eller er det således, at alle disse bevægelsesarter, vi møder overalt, hvor vi retter vor bevidsthed hen, har en anden tydning end den, der er udtrykt i det verdensbillede, der fortæller os, at kun materien eksisterer, og alt det, vi kalder »tanke«, »ånd« eller »sjæl«, blot er fysisk-kemiske reaktioner i vor hjerne?

Lad os definitivt forlade det rent materialistiske verdensbillede, der i

dette århundrede for hvert tiår, der er gået, har tabt terræn, og betragte alt det, vi rent fysisk er vidne til i lyset af sanseevnen ovenfra eller i lyset af Martinus kosmiske bevidsthed. Thi for Martinus udgør de her nævnte tre tilværelsesformer eller livszoner kun en beskeden del af det livspanorama, han er bevidst i. Hvor vi har korsfæstet os selv på form, lever han udelukkende i indhold. Hvor planten for os er en »ting«, er den for ham et udtryksmiddel for den ånd, den bevidsthed, der omfatter alt, hvad vi er i berøring med.

»Livets oplevelse,« siger Martinus »består i en vekselvirkning mellem to former for energi. Nemlig den fra det levende væsen udstrålende energi og denne energis møde med omgivelsernes energi. Gennem dette møde opstår erfaring og af erfaringen udvikling!« Vi står her ved selve livsoplevelsesprocessens kilde. Retter vi nu vor bevidsthed imod denne livsoplevelse ser vi, at den, som allerede nævnt, kun kan finde sted på basis af et kosmisk kontrastprincip, der betinger, at hvad der på et tidspunkt, i kraft af en eksisterende hunger efter at opleve det, forekommer os som strålende lys, på et senere tidspunkt, hvor en gennemført mættelse af den samme oplevelse har kulmineret, nu forekommer os som mørke. Dette kontrastprincip kommer til syne i al sanse- eller livsoplevelse og udgør derved en urokkelig bestanddel af det levende væsens kosmiske struktur. Dette kontrastprincip, hvis virkning vi alle dagligt er i berøring med, danner det virkelige grundlag for vor oplevelse af tilværelsens kulminerende kosmiske mørke og lys. Dette mørke og lys kommer til syne indenfor et område, hvor hver af tilværelsens seks kosmiske grundkræfter, nemlig: instinktenergien, tyngde- eller eksplosionsenergien, følelsesenergien, intelligensenergien, intuitionsenergien og hukommelsesenergien, i samarbejde med alle de øvrige, har dannet grundlaget for en livsoplevelseszone. Hvor vi således i kraft af sanseevnen nedenfra kun konkret regner med tre tilværelseszoner, nemlig mineral-, plante- og dyreriget, regner Martinus med seks, — altså et ulige større perspektiv. »Men«, siger Martinus, »det er ikke disse livszoner i sig selv, der er det egentlige. De udgør kun områder, indenfor hvilke det levende væsen kommer til at opleve den højeste form for mentalt mørke og den højeste form for mentalt lys, eller hvad der er langt vigtigere: den højeste åbenbaring af Guds bevidsthed

og den højeste form for tillukkethed, den højeste form for samliv med ham og den højeste form for adskilthed fra ham«.

Da alt liv er underkastet dette kontrastprincip, danner oplevelsen af tilværelsens kulminerende mørke og lys i sig selv grundlaget for et andet ligeså urokkeligt kosmisk princip, nemlig *tilværelsens spiralkredsløbsprincip*, der betinger, at livsoplevelsens vældige penduler uafbrudt svinger mellem disse to kontrastformer i stedse nye og endnu mere strålende variationer. Hvad der i dag stråler for os som vidunderligt lys forude, vil en dag i evighedernes evighed været oplevet af os indtil en sådan grad, at det vil begynde at mørkne, og det, vi i dag kalder »mørke«, vil da forude vinke som et forjættende lys. Men alt efter vor egen vilje! Thi således skabte Gud verden, at et liv i et evigt lys ville blive et liv i helvede. Uden kontrast ingen virkelig sansoplevelse, intet virkeligt liv. Dette er en urokkelig lov, som vi med vore endnu yderst ufærdige kosmiske sanser selv er i stand til at opleve og dermed bekræfte.

Hvilken ydre form, livet har, er således ikke det afgørende. Det afgørende er den bevidsthedsstruktur, med hvilken det opleves. For os at se har plantevæsenet en yderst primitiv livsoplevelsesevne, begrænset til instinktet, som planten er. Men for Martinus er billedet et ganske andet. For ham er det, vi kalder »planten«, et væsens *kosmiske underbevidsthedsfunktion*. Det samme væsens virkelige vågne dagsbevidsthed befinder sig for ham i en verden fjernt fra vore breddegrader. De befinder sig i en verden, hvor evnen til at erindre kulminerer og vel at mærke kulminerer udrenset for enhver form for smerte, en verden Martinus har givet navnet »salighedsriget«. I denne verden, hvor det levende væsen genoplever i strålende tankematerie hele sin tidligere vandring gennem et foregående kosmisk spiralkredsløbs mørkezone, men nu udstrakt for sit syn som en vidunderlig guddommelig plan, hvor det skabte sig selv forudsætningen for den lysoplevelse, det nu er ifærd med at mættes af, begynder fra dybet af dets sjæl længselen efter en nyoplevelse af denne ydre verden at gøre sig gældende. Men for at denne nyoplevelse kan finde sted, må det have skabt sig en organisme, der kan bære nyoplevelsen. Og ifølge Martinus udløser oplevelsen i salighedsriget en ekstase, der aktiverer sig i den såkaldte »ydre verden«, hvor den glitrer frem i diamanternes og brillanternes funklende verden og materialiserer sig i krystaldannelsernes

forunderlige former for endelig en dag at stråle os i møde i blomsternes farver og dufte. Henover fysisk umålelige tidsperioder bygger salighedsvæsenet ud af sin længsel en bevidsthed, der i dag i vor verden kulminerer i mørke, i hævn, had og krig. Hvad vi ser af alt dette, er kun det ydre, er kun en virkning af et begær, der fødtes i det øjeblik sjælen indtil lede var mæt af tilstande, der eengang var lys, men nu et ulideligt og uinspirerende mørke. Mineralriget, planteriget og det egentlige dyrerige er således for Martinus kun stationer for det levende væsen på vej frem imod skabelsen af en ny bevidsthed, gennem hvilken det senere skal opleve en ny kosmisk udviklingsspirals strålende lysside. Gennem dybtgående og umådeligt omfattende analyser, har han både i sit hovedværk og i bogen »Logik« skildret denne fantastiske udvikling og der afsløret for os den dybeste mening med de skabelsesberetninger, vi fra børn er opvokset med. Gennem denne omfattende analyse får vi først nu den fulde forståelse af det paradis-princip, og det uddrivelses-princip, der behersker alt liv. Thi som vort kosmiske liv i det store gennemløber mørkets og lysets vældige kontraster, gennemløber vi de samme principper i mindre skalaer i hvert eneste af de tilværelsesplaner, der samlet danner et spiralkredsløb. Medens overgangen fra mineral til plante således fuldbyrdes i kulminationen af mineralriget, så finder »uddrivelsen« af planteriget sted i selve dette riges kulminationsområde, hvor vi ser den »kødædende« plante tone frem og dermed markere en helt ny kosmisk tilstands regulære fødsel. Her begynder det dræbende principps domæne at synliggøre sig selv, for så at kulminere der, hvor dyret i form af det jordiske menneske behersker livet. Men, som den kødædende plante udtrykker et overgangsvæsen mellem plante og dyr, udtrykker vi et overgangsvæsen mellem dyr og det, Martinus har givet navnet »det rigtige menneske« eller mennesket, der i alt har frasagt sig retten til drab, had og hævn. Dette det virkelige menneske er endnu kun en drøm i vore hjerter, men livet selv afslører, at denne drøm er ved at blive virkelighed. Thi vender vi os mod det moderne jordiske menneske og undersøger dets nuværende kosmiske struktur, ser vi, at en vældig forvandling *nedenunder* det, vi almindeligvis kalder »bevidstheden«, er i gang. Denne forvandlingsproces har Martinus i sit hovedværk beskrevet under navnet »det seksuelle mysterium«.

Men for at forstå dette mysterium er det nødvendigt endnu engang at

berøre hans hovedanalyse af de tre X'er og uddybe dem indtil en sådan grad, at vi har et overblik over de to områder, Martinus har givet navnet *overbevidstheden* og *underbevidstheden*. Overbevidsthedsområdet udgøres primært af X. I eller Jeg'et i det levende væsen. Dette Jeg udgør tilværelsens eneste, absolut *faste punkt*. Det er suverænt i sin natur og har ingen anden analyse end den, at det er til. Men til dette Jeg er der knyttet en række funktioner, der hver for sig kun er tilgængelige for *indirekte sansning* der, i modsætning til *direkte sansning* der kan udløses gennem ydre, fysiske apparater, kun kan opleves og praktiseres gennem vore i vort åndelige sansesæt indbyggede kosmiske organer, og af hvilke intuitionen her spiller den fornemste rolle.

Den første funktion, vi møder, er *det levende væsens urbegær*. Dette urbegær udløser sig gennem den næste funktion, de to seksuelle poler, vi har givet navnet *den maskuline pol* og *den feminine pol*. Gennem disse to polers indbyrdes konstellation stråler Jeg'ets begær videre og kommer i berøring med den tredje funktion: de seks evige kosmiske grundtalenterkerner, gennem hvilke det åbenbarer sig i energiernes verden, eller det område, Martinus har givet navnet *underbevidsthedsområdet*, og som igen spalter sig i *et dagsbevidstheds-* og *et natbevidsthedsområde*. Samtlige disse funktioner har deres sæde i et område, Martinus har givet navnet *skæbneelementet*, fordi det i kraft af en syvende energi: *moderenergien*, udgør det område, der overlever enhver form for lemlæstelse eller total destruktion af det fysiske legeme. Hele dette område er *højpsykisk* i den forstand, at det kun kan erkendes gennem den førnævnte indirekte sansning i modsætning til det *lavpsykiske* område, der befinder sig indenfor dags- og natbevidsthedsområdet.

Da det således er det levende væsens begær, der udgør den bærende faktor bag de viljeførende kræfter i dets bevidsthed, er det naturligvis givet, at bevidsthedsstrukturen må følge dette begær. Men, som vi allerede ved, reguleres dette begær af tilværelsens kosmiske *hunger- og mættelsesprincip*, der igen i kraft af *kontrastprincippet* dirigerer udviklingen fra mørke til lys og fra lys til mørke. Dette forhold betinger således, at det levende væsens begær går fra en minimal- til en maksimaltilstand, udtrykt ved et liv fra en *kosmisk indviklingsproces* til en *kosmisk udviklingsproces*.

Men denne proces kunne ikke finde sted, dersom de to seksuelle poler evigt

var i balance. Og her er det, at Martinus påny fører os direkte ind i vor egen verden og viser os, at tilværelsens hunger- og mættelsesprincip øver en afgørende indflydelse på den seksuelle polkonstellation, ja hvorledes det, vi kalder *mentalt mørke* og *mentalt lys*, simpelthen er en følge af de seksuelle polers midlertidige konstellation. Betragter vi således det almindelige dyr, ser vi, hvorledes de seksuelle poler her fremtræder på den måde, at den feminine pol totalt dirigerer alt bevidsthedsliv i det væsen, vi kalder »hunnen«, hvorimod den maskuline pol i hendes bevidsthed er praktisk taget latent, i modsætning til »hannen«, der helt dirigeres af sin maskuline pol, hvorimod den feminine pol i hans bevidsthed er tilsvarende latent. Den specielle polkonstellation gør således disse to væsener hundrede procent afhængige af hverandre, thi hvad den ene totalt mangler, har den anden og vice versa. Det er dette forhold, der betinger, at dyret på sin vis lever i et *paradis*, i hvilket Guddommen altid vil være repræsenteret af det modsatte køn, og det er også dette forhold, der gør foråret til een stor kosmisk lovsang i denne verden, hvor parringsdriften ikke har karakter af en flygtig, ansvarsløs forelskelse, men derimod udgør selve denne livszones urokkelige fundament.

Også vi har parringsdriftens talentkerner indbygget i vor kosmiske struktur, for vi tilhører endnu dyreriget. Også vi forelsker os og bilder os selv ind, at vi nu oplever den *evige* kærlighed. Men hos os gør *hvedebrødsdagene* normalt ende på evigheden og styrter os tilbage til det oprindelige udgangspunkt, hvor vi genfinder os selv fuldt bevidste i den *ensomhedsfølelse*, det jordiske menneske har forud for dyret. Thi vi er ikke regulære hanner og hunner mere. Verden består ikke længere af he-mænd og she-kvinder. Dybt i os selv må vi erkende, at en forvandling har fundet sted, og at vi foruden at være mænd og kvinder også er — mennesker! De, hvis bevidsthed endnu ikke generes ret meget af det menneskelige indslag, har det betydeligt lettere end de, der sig selv måske uafvidende har passeret den usynlige røde streg, der markerer grænselinien mellem livszonerne. Thi ingen mand kan opleve dyb smerte, sorg og modgang uden at denne samlede sum af lidelse påvirker hans feminine pol og bringer den i vækst, gør ham mere følsom, mere forstående, mere tilgivende, — kort sagt: mere menneske. Og ingen kvinde kan opleve de samme realiteter, uden det påvirker hendes maskuline pol, bringer hendes intelligens i vækst og dermed gør hende mere uafhængig, mere fri,

kort sagt: mere menneske. Overalt er vi vidne til denne forvandlingsproces, og overalt ser vi dens voksende konsekvenser. Grænserne mellem de to køn viskes sagte ud af livet selv. »Uddrivelsen« af det dyriske paradys er i fuld gang, for vi er ikke længere fuldkomne dyr, men — vi er heller ikke fuldkomne mennesker! Vi er, med Martinus, »sårede flygtninge mellem to riger«. Hvor dyret, endnu uberørt af strålerne fra det overliggende rigtigt menneskerige, fremdeles lever i »paradiset«, er vi nu dette nye rige så nær inde på livet, at vibrationerne fra det forlængst har påvirket hele vort sansesæt indtil en sådan grad, at dets idealer er vore idealer. Omend kæmpende mod en sejr modstand går humanismen sin sejrsgang jorden over. Bundne riger frigøres. Mennesker, der tidligere blot var slaver og trælle, ligestilles med de, der før herskede over dem. Sociale systemer, der sigter mod økonomisk udjævning og sikkerhed, mod sygdom, arbejdsløshed og mod fjernelse af al den angst, der før prægede menneskeheden, vokser frem i alle lande. Og alligevel er vi ikke lykkelige, thi vor ensomhed er større, end vi magter at bære. Bortset fra de korte ophold i forelskelsens tågede sfære, de fleste af os må passere, lever vi i en verden, der ofte forekommer os meningsløs, fordi vi dybt i os selv har mistet kontakten med den åndelige virkelighed, vi aner eksisterer bagom alt det, vi oplever. Vi er i dyrerigets »uddrivesområde«, og intet sted ses dette synligere end indenfor det seksuelle liv, hvor den forsigtgående forvandling har ført flertallet af de mest udviklede mennesker ind i en zone, Martinus har givet navnet »*de ulykkelige ægteskabers zone*«, fordi menneskene her uden kendskab til den forvandling, de er undergivet, ikke længere magter at opfylde fortidens ægteskabelige idealer. Jorden synes at være blevet forbandet.

Men var det ikke det, der blev stillet os i udsigt med »syndefaldet«? Har nogen slægt »spist« mere af »kundskabens træ«, end vi har? Ved vi ikke snart alt om alting? Er vi ikke klogere end nogen slægt før os? Ved alt? Ja, om den fysiske verden, om verden *udenfor* os selv! Men hvad ved vi om de kræfter, der rører sig i dybet af vor sjæl? Ja, hvad ved vi egentlig om det, vi har givet navnet »sjæl«? Så godt som intet!

Og dog. Om vi følger Martinus tanker og selv med hjertet fyldt af tvivl og skepsis fordomsfrit lytter til hans røst, kan det være, at vi påny i glimt ser den vej, der ligger foran os, og som ifølge hans ord fører til et nyt kos-

misk rige, som, selvom det endnu »ikke er af denne verden«, så dog er ifærd med at blive det. »I mit rige tages ikke til ægte«, siger Kristus og må vel hermed mene, at hans verden på disse livsvigtige områder afviger fra den verden, der er »vort rige«. I »Livets Bog«s femte bind påviser Martinus, hvorledes den seksuelle forvandlingsproces, det jordiske menneske er undergivet, gradvis vil føre det ind i en helt ny verden, hvor begge de to seksuelle poler påny går i balance og dermed gør mand og kvinde uafhængige af hinanden, gør dem til virkeligt frie mennesker. At denne endelige frihed ligger årtusinder ude i fremtiden ændrer ikke, at processen er igang, og at dens spor forlængst er blevet synlige. At beskrive denne proces' forløb ligger helt udenfor denne artikels rammer. Her må henvises til Martinus hovedværk. Det, der her må optage os, er, at Martinus i dette hovedværk påviser, at det jordiske menneske, i samme øjeblik den seksuelle polbalance opstår, gennemgår den åndelige proces, han har givet navnet »den store fødsel«, bevidst oplever at »se Gud« og dermed opnår kosmisk bevidsthed eller en bevidsthedstilstand, gennem hvilken han bliver fuldt dagsbevidst i sin egen udødelighed, sin egen høje identitet som »søn af Gud«. Med oplevelsen af denne proces har det jordiske menneske »fuldendt løbet og nået målet«, som hele tiden har været den bevidste genforening med »Faderen« eller Guddommen, efter den kosmiske indvirkningsproces, som påbegyndtes i kulminationen af den verden, Martinus har givet navnet »den guddommelige verden« og altså slutter med oplevelsen af »den store fødsel«.

Med oplevelsen af det rigtige menneskerige befinder det tidligere jordiske menneske sig nu i den sidste fysiske verden. Efter oplevelsen af denne verden går dets videre udvikling ind i rene åndelige tilstande, hvor, som antydtes, *den guddommelige verden* eller den livszone i hvilken den bærende kosmiske kraft er intuitionen, udgør det kosmiske spiralkredsløbs højdepunkt, udgør området for oplevelsen af den højeste kosmiske udvikling eller for et liv, der kun kan udtrykkes som det højeste samliv med Guddommen, den højeste væren eet med ham. Men før dette strålende, midlertidige endemål er nået, har det tidligere jordiske menneske passeret både det rigtige menneskerige, hvor følelsesenergien er livets dominant, og visdomsriget, hvor intelligensenergien udgør den bærende og inspirerende faktor, begge verdener af en skønhed, vi kun kan ane i de sekunder, hvor vor ånd under dyb inspiration

fornemmer den første spæde kontakt med disse stråleverdeners guddommelige vibrationer.

I dag lever vi i den kosmiske udviklingsspirals mørkeside, i dens indviklingsområde. Under os har vi verdener, der på en måde var skønnere end den, vi nu lever i. Men de var ubevidste, og livet der var i det ydre nærmest søvn. I dag evner vi at skelne mellem »Jeg« og »Det«, mellem os selv og vore omgivelser, og vi begynder at forstå, at formen — vort fysiske legeme — muligvis er andet og mere end dødt stof, at det er et instrument for det, vi har givet navnet »ånd«, og at denne ånd i sig indebærer eller rummer kræfter, der ikke alene vil overleve formens undergang, men også evne at bygge os et nyt legeme, et nyt tempel for det i os, hvis evighedsnatur vi i glimt har begrebet.

Det er til denne side af vort væsen, Martinus taler gennem sine kosmiske analyser, gennem den kosmologi, han har skænket os. Ingen har ydet den fysiske videnskab større hyldest, end han har, men heller ingen har skarpere og klarere påvist for os, at denne videnskab har sin grænse, og at denne grænse går der, hvor selv de fineste fysiske måleapparater må give fortabt, og hvor kun intuitionens klare lys formår at bane videre vej. For Martinus er der ingen grænse mellem det, vi kalder »ånd«, og det, vi kalder »materie«, thi ånd er for ham bevidsthed, og skabt og begrænset som denne bevidsthed er, må også den nødvendighed være opbygget af materie, selvom denne materie på grund af sin finhed unddrager sig fysisk berøring. Men netop fordi vi er i stand til at se, at vor bevidsthed er begrænset, evner vi også at se, at den er undergivet vækst. Og kan vi se det, er vejen kun kort til at forstå, at denne vækst finder sted i tilknytning til et levende væsens begær og vilje, et levende væsen, som i sin natur må være hævet over bevidstheden på akkurat samme måde, som enhver skaber er hævet over det, han selv frembringer. Vi *er* således ikke en bevidsthed. Vi *har* en bevidsthed, og det er noget ganske andet.

At Martinus gennem sin fortsatte analysering af verdensaltet påviser for os, hvorledes lovene i mikro-, mellem- og makrokosmos er de samme, finder jeg her er underordnet. På alle områder er hans ånds lys trængt ind og har givet os svar på spørgsmål, vi end ikke anede, vi var i stand til at føde, før han viste os disse nye områder. Han har på sin vis sprængt alle kendte horisonter og vist os lovene både for livet her og livet efter det, vi kalder

»døden«, men som i hans værk kun udgør den største tænkte modsætning til livet eller den mest negative illusion, der idag eksisterer. Han har vist os som Guddomme i vort eget univers med ansvar for utalte myriader af levende væsener, og han har angivet for os de retningslinier, vi må følge, om vi i alle livets forhold ønsker at være i kontakt med de love og principper, med den guddommelige vilje, uden hvilken end ikke en »spurv falder til jorden«, og som manifesterer sig så dybt ind i vort liv, at endog »vore hovedhår er talte«. Det er sandt, at Martinus op til sin kosmiske opvågning kun kendte kristendommen og endda kun i dens mere elementære form. Men ingen har som han formået at indgyde dens ord nyt liv og genrejse i os respekten for den skikkelse, om hvem det engang med hån lød: »Kan der komme noget nyt fra Nazareth!«

En vældig komisk udviklingsproces er således nu ved at være fuldbgyrdet. Som et uigennemsigtigt hylster slutter materien sig omkring vor sjæl og spærre enhver udsigt til de åndelige verdener, der for Martinus er livets sande virkelighed. I kraft af vor seksuelle eenpoledet tilstand blev mand og kvinde hinandens guder, hinandens virkelige mål, og det høje åndelige liv drog sig tilbage. Guddommen blev simpelthen borte for mennesket, og i hans sted skabte de sig de guder, vi alle kender under navn af sex og penge. At eje disse to ting i rigt mål var lykkens højdepunkt, var selve vort livs bestemmelse.

Men dybt i vor sjæl er, som vi har set, vældige kræfter under udvikling. De længsler, der drog salighedsvæsenet mod drabets, hadets, hævnens, mod mørkets verdener, har forlængst nået deres mål, selv om disse længslers blodrøde blomst måske endnu ikke helt har foldet sig ud. Men vi har gennemskuet hadets og hævnens natur og ved nu, gennem de tusinder af lidelsesfyldte liv vi har passeret, at den tid uigenkaldelig er forbi, hvor vor indstilling på disse kræfter kan give os den lykke, vi nu begærer. Indtil lede har vi oplevet at »æde vort brød i vort ansigts sved« og »at føde vore børn med smerte«. Vi ved nu, hvad det vil sige at »leve sammen med svinene«, og fra vor sjæl lyder bønnen om lys, om ret til at vende tilbage til »fædre-hjemmet«. Og vor bøn er blevet hørt. Henover den ganske klode funkler og stråler lyset fra en ny kosmisk verdensimpuls. Dens vibrationer trænger ind i modtagelige hjerner og har allerede nu ført til et mentalt opbrud

af en karakter, der er ukendt i menneskehedens historie. Overalt er det, som den isskorpe, den sexuelt eenpoledede struktur lagde over livet, sønderbrydes af livet selv. Autokratiet, denne den maskuline logiks bitre frugt, er afmodnet og i opløsning, og stanken fra dens råddenskab ligger tungt over verden. Men bag dette millionårige autokrati ser vi konturerne af det demokrati, der endnu kæmper med fødselsveerne. Det panser, der truede med at kvæle vor sjæl, sønderbrydes nu år for år, og jorden over føler utalte tusinder, at mindre end at forgå, står verden idag på tærskelen til en tid, i hvilken alle de håb og længsler om en evig fred, menneskeheden op til vor tid har drømt, nærmer sig deres fuldbyrdelse. En hærske af genier indenfor alle former for kunst og videnskab er på vej. En kosmisk mørkeperiode, et kosmisk indviklingskredsløb, i hvilket den enkeltes idealisme var den at være sig selv nok, toner ud, og på dets ruiner rejser der sig en verden, i hvilken dette at være sin næstes næste, at tjene og at give, bliver de idealer, der bliver en kommende åndelig guldalders inderste bærende inspiration. Dødens kultus går sin undergang imøde. Foran os lyser en ny tids vejledende flammesøjle og erkendelsen af Guddommens eksistens og dermed kontakten med ham vil påny blive hvermands eje.

— — — — —

Vi lever i en tid, hvor videnskabelig tænkemåde i stedse højere grad gennemtrænger hele vort liv. Spørgsmålet lyder ikke længere: »Hvad siger kirken?«, men derimod: »Hvad siger videnskaben?« Og videnskaben har sagt meget. Har flyttet vor videns grænsepæle ind i områder, tidligere generationer kun dunkelt anede eksisterede. Men eet har videnskaben aldrig kunnet give os svar på, spørgsmålet om meningen med den lidelse, hver og en af os må opleve. Vi er i dag så kloge på alt i den verden, der omgiver os. Men med hensyn til den verden, vi selv udgør, den verden, der trods alt er vigtigere for os end nogen som helst anden, står vi stadigt på et dunkelt anelsesstadium. Videnskaben gav os en dybtgående lære om stoffernes natur og egenskab, en kemi så strålende, at vi i dag har tvunget dette stofs inderste kræfter til at lyde vor vilje. Men de stoffer, af hvilke vi blander vore tanker, har, indtil Martinus gav os sin viden, hidtil været ukendte for os. Vi vidste, vi kunne

ane, men kendte ikke kræfterne bag vor anelsesevne. Vi vidste, vi kunne blive rasende, eksplodere, men kendte ikke kræfterne bag vore egne mentale eksplosioner. Vi vidste, vi kunne føle, men hvad var følelse? Vi vidste, vi kunne analysere og kaldte kraften bag denne evne for intelligens, men hvad den var, og hvorledes den virkede, kendte vi ikke. Og i glimt oplevede vi en kraft, vi gav navnet intuition, men hvor den kom fra, og hvad der fremkaldte den, vidste vi ikke. Og vi vidste, vi kunne huske, at hukommelsen spillede en vældig rolle i vort liv, ja, at vi uden den ville være uden viden om vor egen identitet, men mere vidste vi heller ikke. Og så står der pludselig en lærer iblandt os, som ud af sit eget rige sind giver os nøglen til vor egen sjælelige struktur og skænker os den kosmologi, vi så længe har savnet. Omsider har vi nu den kosmiske kemi, der gør det muligt for os at fatte det tankeblandings mysterium, vi dagligt oplever, både i os selv og udenfor os selv. Alle har vi lært, at den, der hersker over sit eget sind, er større end selv den største erobrere. Men hvorledes herske over kræfter, man ikke kender? Det er ukendskabet til disse kræfter, der har gjort hver eneste af os til vor egen lykkes bitreste fjende. Thi hvad er det, vi kalder »ondskab«, andet end uvidenhed? Hvem vil være ond og gøre fortræd i det øjeblik, vedkommende med hele sin sjæl ved, at det blot er ham selv, han skader? Et strålende lys er med Martinus verdensbillede trængt ind i vort liv, og vil vi selv, har vi nu alle muligheder for, gennem et eksakt studium af hans kosmologi at erhverve os den indsigt, der gradvist vil give os lejlighed til helt at overtage kontrollen over vort eget sind og dermed erhverve den indre fred og harmoni, der alene kan udgøre en virkelig sand kulturs urokkelige fundament.

Men at møde et stort, nyt åndeligt lys på sin vej rummer ikke alene mulighed for strålende inspiration og nyt livsmod, det rummer også mulighed for den misforståede idealisme, der kan blive enhver åndelig missions bitre frugt. Som den, der gennem mere end tredive år har fulgt Martinus på nærmeste hold og fra hans arbejdes centrum haft rig lejlighed til at opleve menneskers møde med hans tankeverden, føler jeg trang til at afslutte dette beskedne indblik i hans verdensbillede med nogle af de erfaringer, et liv i Martinus arbejde har givet mig.

Det er enhver, der kender Martinus, velbekendt, at han i vor tid står som den mest brændende fortaler for den tolerance, alle føler er nødvendig, om

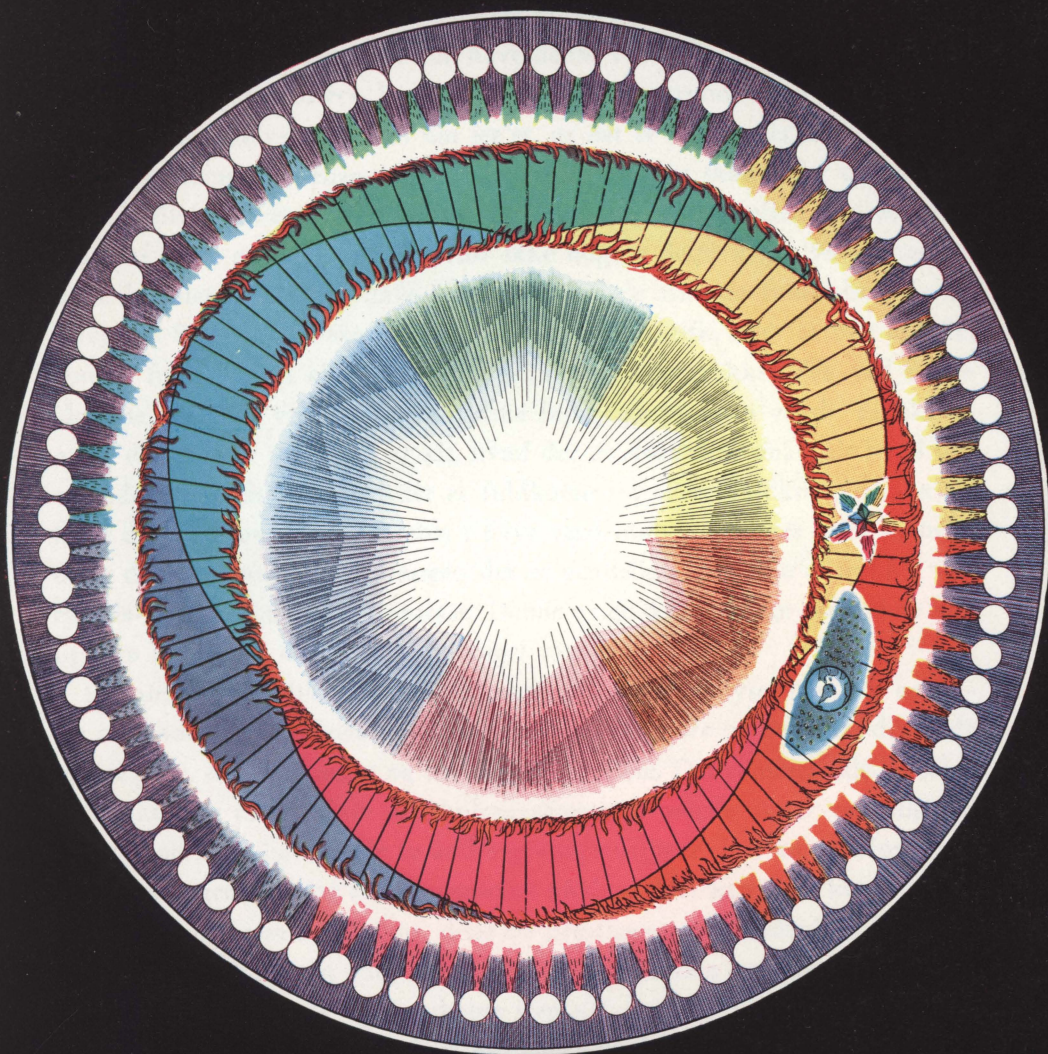
verden skal komme ud af den tilstand, den i dag befinder sig i. Gennem sit verdensbillede viser Martinus vej til reformer på langt de fleste af de livsområder, hver eneste af os dagligt er i berøring med, det være sig de moralske, sociale, ernæringsmæssige eller religiøse. Men det hænder, at mennesker misforstår hans tanker og enten styrter sig ud i hasarderede forsøg på ved en forceret ændring af deres tidligere livsvaner at opnå en såkaldt »høj udvikling« eller også, hvad der ikke forekommer mere tiltalende, at tage hans tanker og ideer til indtægt for en væremåde, der absolut ikke skaber lykke for deres omgivelser. Det er dette forhold, der engang fik Martinus til i en stor forsamling at erklære, at »selvom jeg selv er vegetar, foretrækker jeg at være sammen med en varmhjertet, tolerant kødspiser, fremfor en fanatisk vegetar!« Intet menneske har klarere end Martinus påvist vort nære slægtskab med dyret, og ingen har forsvaret dets ret til at leve, stærkere end han har. Men dette ændrer ikke den kendsgerning, at medens man ofte oplever, hvorledes mennesker river den vegetariske tanke ud af dens kosmiske sammenhæng og gør den til genstand for en næsten sekterisk dyrkelse, så er den samme tanke for Martinus blot en del af det tankesæt, der bliver fremtidsmenneskets naturlige livsfundament. En forvandling i det ydre, der ikke følges op af en dyb og frugtbar indre vækst, har intet med den kosmologi at gøre, han har givet os. Det ville have været fristende let at danne en ny sekt, en ny »menighed« over Martinus tankeverden, og vi står alle i dyb taknemmelighedsgæld til ham, fordi han fra sin første offentlige fremtræden har gjort det klart for enhver, at hans arbejde aldrig må gøres til genstand for nogen som helst begrænset sammenslutning, sekt eller forening. Hans arbejde er givet til hele verden, hverken mere eller mindre. Det udgør en klart opbygget åndelig videnskab og er derfor absolut neutralt i sin natur. Det henvender sig kun til den, der i dets indhold kan finde ny inspiration til at leve, og det har forlængst bestået sin prøve i livets grå hverdag. Dets grundtone er en ubegrænset kærlighed, en ubegrænset tolerance og en ubegrænset forståelse af det enkelte menneskes ret til at være, netop som det er. Han har aldrig ønsket uopfordret at gribe ind i et menneskes liv, og enhver tanke om propaganda for hans egen livsindstilling er ham så fjern, at mennesker kan kende ham i årevis uden at høre det mindste fra hans egen mund om, hvad han synes og mener. For ham er der kun eet, der har virkelig

værdi, virkelig afspejler et menneskes åndelige kvalitet, og det er dets væremåde. Det er her, at ikke alene hans eget liv, men også hans åndelige indsats skal vurderes, thi her har han utrætteligt gennem hele sit liv appelleret til enhver, der er kommet i berøring med ham om at forstå, at kun den, der anvender hans kosmiske analyser som et våben i kampen mod egne lavere naturer, og derved spreder langt mere lys og glæde omkring sig end før, helt har begrebet ånden i hans værk. I hans eget liv udgør en altoverbærende humor en hovedbestanddel, og alle vi, der virkelig har lært ham at kende ved, at med hans verdensbillede vil smilet, det blide, alttilgivende og altforstående smil, blive en hjørnesten i fremtidens religiøse liv.

Forklaring til symbol over det levende væsens grundanalyse.

Ifølge »Livets Bog« (mit hovedværk om livet) udgør verdensaltet tre store grundprincipper, der tilsammen danner den udelelige enhed, vi udtrykker som *et levende væsen*. Verdensaltet består af et ocean af skabelsesprocesser, der altid til slut ender i logiske eller hensigtsmæssige resultater. Disse resultater kender vi som *de skabte ting*. Da disse skabte ting, såsom: kloder, sole og mælkeveje eller foreteelserne på vor egen klode: regn og solskin, dag og nat, vinter og sommer o. s. v., samt de levende væseners organismer, der i sig selv er selve kulminationen af sande mesterværker som redskaber for deres ophavs særlige form for oplevelse af livet, således er resultatet af plan- og hensigtsmæssig skabelse, gør de dette skabelsesocean identisk med *bevidsthed, tankefunktion og villieføring*. Hvordan skal en plan- eller hensigtsmæssig manifestation eller logisk skabelse ellers kunne finde sted? — Men når der forekommer en sådan logik i al naturens skabelse, må der eksistere et tanke- og villieførende »jeg« bag denne mentale åbenbaring. Vi kender fra vor egen fremtræden, at der i os eksisterer et sådant oplevende, dirigerende og tænkende »jeg« bag vor egen åbenbaring af mentalitet, og uden hvilket jeg denne åbenbaring ville være en umulighed, hvorfor skulle det tilsvarende ikke være tilfældet bag verdensaltets åbenbaring af plan- og hensigtsmæssighed eller logisk skabelse? — Ifølge kosmiske analyser i »Livets Bog« er verdensaltet en organisme, igennem hvilket et levende, tænkende og villieførende jeg kan åbenbare sig som *et levende væsen* på samme måde som vor egen organisme er et redskab, ved hvilket vort jeg eller inderste selv kan åbenbare sig som et levende væsen. Verdensaltets første og enkleste analyse er disse tre grundprincipper, som altså vil være at udtrykke som: »*Jeg'et, skabeevnen og det skabte*. En hvilken som helst ting, der eksisterer i verdensaltet, vil uundgåeligt høre ind under et eller andet af de tre principper. Da de nævnte principper lige akkurat udgør de tre betingelser, der kræves, for at et »noget« kan fremtræde som et levende væsen, udgør verdensaltet i kraft af denne dets struktur således *et levende væsen*. Denne analyse gør igen Guddommens eksistens til en levende virkelighed eller kendsgerning og bekræfter det gamle ord: »*I Ham leve, røres og ere vi*«.

Da »noget« ikke kan komme af »intet«, ligeså lidt som »noget« kan blive

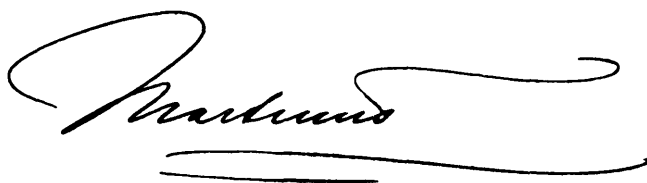

til »intet«, vil dette gigantvæsen således være evigt eksisterende. Det kan aldrig have begyndt, ligesom det aldrig nogen sinde kan ophøre. Men noget, der er evigt og uendeligt, kan kun have denne eneste og absolutte analyse, at det *udgør »noget, som er«*. Ingen af de tre nævnte grundprincipper kan have nogen anden analyse. Siger vi om jeg'et, at det er stort, eller at det er lille, det er guddommeligt eller ikke guddommeligt, det er skønt eller uskønt, det er ondt eller godt etc., vil disse udtryk kun betegne foreteelser, som er frembragt af dette noget. De kan derfor ikke udgøre dette noget selv, eftersom dette jo allerede da må have eksisteret, før de nævnte foreteelsers frembringelse. Siger vi om skabeevnen, at den er gigantisk, eller at den er lille, den er fuldkommen eller ufuldkommen, eller vi udtrykker den ved andre sådanne analyser, vil disse være ganske fejlagtige og uden værdi. En skabeevne, der udløser skabelsen af alt, hvad der er stort eller småt, alt hvad der er ondt eller godt, alt hvad der er fuldkomment eller ufuldkomment, ja alt hvad der overhovedet kan skabes i selve verdensaltet, rummer jo al skabelse og er dermed uendelig. Men noget, der er uendeligt, kan ikke udtrykkes ved en tids- og rumdimensionel analyse. Denne evige og uendelige skabeevne kan ligesom jeg'et kun udtrykkes som *»noget som er«*.

På samme måde bliver alt det *skabte* også uden analyse, idet det omfatter alt, hvad der overhovedet eksisterer, både det store og det små, det onde og det gode, det fuldkomne og det ufuldkomne etc. Det rummer således selve kulminationen af lys såvel som kulminationen af mørket og er uendeligt og evigt af omfang, ligesom de to andre grundprincipper. Det kan derfor umuligt have nogen tids- og rumdimensionel analyse. Det kan også kun udtrykkes som *»noget som er«*. Denne, disse tre princippers navnløshed, er markeret med bogstavet X. Jeg'et udtrykkes således i de kosmiske analyser som »X. 1«, skabeevnen som »X. 2« og det skabte som »X. 3«.

På symbolet er jeg'et eller X. 1 udtrykt ved den hvide sekstakkede stjernefigur i midten. Skabeevnen eller X. 2 er udtrykt ved det violette yderste felt på symbolet. De små runde hvide felter i det samme område udtrykker de levende væseners jeg'er i verdensaltet eller i den gigantorganisme, som symbolet udtrykker. Imellem det violette felt og det hvide felt i midten forekommer der på symbolet et ved seks farvefelter markeret område. Dette område udtrykker *det skabte* eller »X. 3«. Når det fremtræder i seks farver,

skyldes det, at materien, hvoraf alt det skabte består, både det fysiske og psykiske område, manifesterer sig som seks store grundenergier. Disse har igen hver især et område, hvor de kulminerer og præger tilværelsen. Den første grundenergi kendes under begrebet »instinktet« og kulminerer i planteriget (rød farve). Den næste grundenergi udtrykkes som »tyngdeenergien«. Den ligger til grund for det dræbende princip og kulminerer i dyreriget (orangeifarvet). Den tredje energi kendes som »følelsen« og kulminerer i det fuldkomne menneskerige, hvilket er det sidste rige på det materielle tilværelsesplan (gul farve). Dernæst kommer de psykiske eller åndelige verdener, i hvilken intelligens, intuition og hukommelse som de sidste af de seks grundenergier danner hver sit rige eller tilværelsesplan. Vi kan ikke her komme nærmere ind på de forklarende analyser og må derfor henvise til det store hovedværk. Vi skal dog her lige nævne, at de her omtalte tre uafjernelige principper: X. 1, X. 2 og X. 3 eller *jeg'et, skabeevnen og det skabte*, hvilket igen vil sige: *jeg'et, bevidstheden og organismen*, udgør grundanalysen i verdensaltet ligesåvel som i det levende væsens struktur og afslører derved, at verdensaltet i sig selv er et levende, organisk, fysisk og psykisk væsen, i hvilket vi altså »*leve, røres og ere*« på samme måde, som mikrovæsenerne: celler, molekyler, blodlegemer etc., etc. *leve, røres og ere inde i os* eller vor organisme. Vi ser således her, hvorledes livet i sig selv gør det guddommelige udtryk »*mennesket i Guds billede efter hans lignelse*« til en evig lysende virkelighed.

Ovenstående kortfattede forklaring til symbolet over det levende væsens grundanalyse har Martinus selv udarbejdet som led i en introduktion til sin åndsvidenskab.

Mogens Møller

Krig og fred

*»Hvad der åbner døren til Valhal,
lukker døren til Guds rige.«*

Ernest Renan.

Et nyt historiesyn

Menneskehedens historie kan ses i tre forskellige perspektiver, et ensidigt fysisk-materielt perspektiv, et ensidigt åndeligt perspektiv og endelig et perspektiv, hvori de åndelige og fysiske kræfter danner et samspil, et livsmønster, hvor de enkelte tråde fortsætter og danner nye farve- og liniekombinationer, som ganske vist principmæssigt er en gentagelse, men dog et tema med stadig nye variationer.

Det materialistiske perspektiv er det dominerende i vor tids historiesyn, som det er det inden for al videnskab i øjeblikket. Men ligesom den materialistiske livsanskuelse er ved at opløse sig selv på så mange felter, gælder det også for den materialistiske historieforskning. Den mest fremragende repræsentant for en historieforskning, der ikke mere lader sig binde af materialistisk snæversyn, er englænderen Arnold J. Toynbee. Toynbee er blevet kaldt »historiens Columbus, Kopernikus og Darwin«, og det er jo ikke så lidt for ét menneske. Men han har virkelig været i stand til som Columbus at finde »nyt land«, han har som Kopernikus ændret sit og andres syn på universelle bevægelser, og som Darwin så, at mennesket langsomt havde bevæget sig mod toppen af en organisk skala med håb om en endnu fornemmere skæbne i en fjern fremtid, har Toynbee set menneskehedens historie som en fortsat udvikling, som en kredsløbsbevægelse, der ikke er ørkesløs, men som en vogns hjul, der ved sine omdrejninger fører menneskeheden mod stadig højere og højere mål.

Ligesom Toynbee i den ensidigt materialistiske historieforskning kun ser »nonsense of history«, et historiesyn uden mening og uden evne til at se naturens og Guds love bag det, der er sket, kan han heller ikke anerkende, hvad han kalder »et udelukkende hinsidigt synspunkt«, d. v. s. et synspunkt, udfra hvilket denne fysiske verden blot er en »jammerdal«, som mennesket skal »frelses« fra. Han går ind for det tredie synspunkt, som han kalder »Verden som provins af Guds rige«, og han har givet udtryk for, at han »i sin historiske forskning var ledet af den tro, at Skaberens hensigt og metode på alle stadier af sin skabervirksomhed var at optage menneskene i kompagniskab med sig selv og give dem den størst mulige lejlighed til at blive mere gudlignende.« Det er bemærkelsesværdigt, at en moderne historiker har sådanne synspunkter, og — ikke mindst — at han tør fremsætte dem. Han har da også været udsat for megen kritik, ikke mindst fra de forskere, hvis materialistiske historiesyn han kritiserer, og fra dogmatisk-kristelige kredse, der forarges over hans religiøse frisind, idet han, selv om han er kristen, gang på gang udtaler sin tvivl om muligheden af at vende tilbage til den traditionelle tro. »De højere religioners mission er ikke konkurrerende, men komplementerende«, skriver han i slutningen af sin bog »Historiesyn og religiøs tro«, og han fortsætter: »Vi kan tro på vor egen religion uden at behøve at føle, at den alene rummer sandheden. Vi kan elske den uden at behøve at føle, at den er det eneste middel til frelse«.

Udvikling og fremskridt

Når der er tale om udvikling og fremskridt, kan man ofte høre den mening fremsat, at der igennem årtusinder egentlig ikke er sket væsentlige fremskridt for menneskenes vedkommende, specielt når det drejer sig om begreberne krig og fred. Nogle hælder til den anskuelse, at det hele da snarere er blevet værre, efter som man i gamle dage havde en vis ridderlighed og nærede visse æresbegreber, selv når der var krig, og måske endda i særlig grad, når man i krigeriske situationer skulle vise »mands mod og mands ære«, medens krigen i vore dage nærmest har udartet sig til at være overdimensioneret gangsteruvæsen af en utrolig råhed og brutalitet, selv om man bruger udtryk som »human krigsførelse«. Et sådant synspunkt er forståeligt, ligesom det er forståeligt, at man siger: »Solen står op« og »solen går ned«. Sådan siger vi

jo stadigvæk, selv om Kopernikus for længst har påvist, at det er en illusion skabt af vort begrænsede udsyn. Men når det gælder menneskeheden historie, har vi også kun et meget begrænset udsyn. For det første er vi tilbøjelige til at glemme, at tiden fra »homo sapiens'« første fremtræden på denne jord og til nu er en periode, der er umådelig kort i forhold til livets udvikling på kloden. For det andet tænker vi ikke på, at længselen efter en verdensomspændende fred først for alvor er opstået i en masse menneskers bevidsthed efter de to store verdenskrige, og det vil sige inden for dette århundrede. I forrige århundrede arbejdede den store russiske forfatter Tolstoj utrætteligt for freden udfra sit frisindede kristelige livssyn. Han skrev bøger som »Kristi lære og kirkens lære« og »Magtens lov og kærlighedens lov«. Men selv om han havde høstet den største ære og berømmelse for sine litterære værker, havde de fleste kun et skuldertræk tilovers for disse »sværmeriske« pacifistisk-religiøse skrifter, der angreb både de bestående samfundsforhold og den officielle kristendom. Nej, så forstod man meget bedre den geniale krigshelt general von Moltke, der udtalte sig på følgende måde i et svar på en henvendelse til ham fra fredssagens delegerede: »Krig er en hellig og guddommelig indretning; krig er en af verdens helligste love; den vedligeholder alle store og ædle følelser hos mennesket: ære, uegennyttighed, godgørelse og tapperhed; den hindrer det, kort sagt, i at synke ned i den afskyeligste materialisme.«

Jeg gad vidst, om ret mange mennesker, i alt fald af dem, der har oplevet dette århundredes to verdenskrige, ville skrive under på generalens udtalelse, jeg tror det ikke. Tolstoj så ind i fremtiden og så menneskets uendelige muligheder, og han arbejdede for at realisere dem. Moltke så kun tilbage mod fortidens idealer, han var dødens repræsentant, han hørte til den kategori af mennesker, som en livets repræsentant engang omtalte med ordene: »Lad de døde begrave deres døde.« Den moderne forfatter D. H. Lawrence har udtrykt det sådan: »Medmindre fremtiden skabes gennem os, er vi kun døden.« At være menneskeslagter og slagtekvæg på én gang er der vist ikke mange, der i dag kan se som værende i pagt med fremtiden. Der er sket noget i det nittende og tyvende århundrede, som har ændret krigen fra at være en ærefuld handling for Gud, konge og fædreland til at blive et beskidt job, fordi soldaten inderst inde føler, at »fjenden« ikke er et dyr, en djævel eller en

forbryder, men et menneske som han selv, der af omstændighederne er tvunget ud i samme desperate situation, som han selv, d. v. s. at myrde for ikke selv at blive myrdet, selv om ingen af dem har spor lyst til at myrde.

Kan denne mentalitetsændring, som er sket i mange menneskers sind, forhindre en tredje verdenskrig? Og kan den ikke det, hvad er den så værd? Sådan vil mange mennesker spørge. Og svaret må blive: »Det kan den sikkert ikke, men alligevel er den umådelig meget værd.« Her er det, der er brug for et større udsyn end det, man i almindelighed gør brug af, når man bedømmer menneskehedens historie. Alt, hvad der er sket, i hvad vi kalder »den historiske tid«, er så uendelig lidt i forhold til menneskehedens forhistorie, som vi også kan kalde dens naturhistorie, og det vil sige alle de millioner af år, der er gået til at udvikle hele det organiske system, der udgør vor nuværende menneskekrop, som er en højt udviklet pattedyrorganisme. Vi er stadig pattedyr, omend vi er blevet intellektuelle pattedyr og har skabt os selv en intellektuel jungle, og det menneskelige er noget, der spirer frem i os, bl. a. som en længsel efter fred og efter frihed, lighed og broderskab. Det er begyndelsen til et nyt afsnit af menneskehedens historie, og det er det, Toynbee taler om og aner muligheden af i sin historiefilosofi. De fremskridt, som hidtil er gjort i vor udvikling, siger han, er fremskridt i vor samfundsarv. »Beviserne på samfundsmæssigt fremskridt er jo imponerende på den videnskabelige erkendelses område og i videnskabens anvendelse i teknikken, d. v. s. inden for alt, hvad der har med menneskets herredømme over den *ikke-menneskelige* natur at gøre.« Således står der i slutningen af hans bog »Kulturen for domstolen«, hvor han også skriver: »Men det (mennesket) er derimod ikke dygtigt til at behandle den *menneskelige* natur hos sig selv og sine medmennesker.«

At mennesket engang vil opnå evne til også at behandle den menneskelige natur lige så genialt, som det behandler den ikke-menneskelige, får man indtryk af, at Toynbee ikke tvivler om, men kun ved, »at det bliver muligt for menneskesjæle endnu i denne verden at komme til at erkende Gud bedre og elske ham på en måde, der er mere lig hans egen.« Naturligvis taler Toynbee som historiker mest om fortiden, men der er det geniale ved hans historietal, at han ser fortiden under så stor en synsvinkel, at han ser den i kosmiske rytmer. »Tilbagetrækning-genkomst« kalder han disse rytmer, faktisk en

slags »årstider« i civilisationernes historie, som medfører en vekslende indre og ydre vækst, altså en udvikling, der fører frem til vor tid, som set i dette perspektiv er »et skridt i den evige proces, der består i menneskets ophøjelse fra menneske til overmenneske, fra menneskets stat til Guds stat.«

Vor nuværende situation

Men hvordan skal mennesket lære at behandle den menneskelige natur lige så genialt, som det kan behandle den ikke-menneskelige natur? Toynbee kan udfra sin geniale evne til overblik profetere om det, og han ser også klart, at de lidelseseerfaringer, menneskeheden gør i den kulturopløsningsperiode, vi i øjeblikket er inde i (den begyndte med de store religionskrige og renæssancen, skriver han), vil føre til en sindelagsændring, der vil overføre psykisk energi fra økonomi til religion. Det lyder mærkeligt for en læser, som ikke kender Toynbee, eftersom økonomi og religion i den almindelige opfattelse er områder, som ikke har eller ikke bør have med hinanden at gøre. Men når Toynbee taler om religion, mener han ikke blot en trosbekendelse, men en måde at leve på i kontakt med de guddommelige love, og set i dette perspektiv kan religion og økonomi ikke undgå at berøre hinanden. Hverken staternes eller de enkelte menneskers økonomi hviler på noget guddommeligt fundament i øjeblikket, tværtimod, man kan vist godt sige, når man tænker på, at ordet »satan« betyder modstand, at en af de værste modstandere eller satan'er, et kommende gudsrige her på jorden har at overvinde, er pengemagten. »En masse mennesker bruger penge, de endnu ikke har tjent, til at købe ting, de egentlig ikke bryder sig om, for at imponere mennesker, de ikke kan fordrage,« sagde den amerikanske komiker Will Rogers, og disse ord siger en hel del om mentaliteten i forbindelse med økonomi både i Europa og Amerika. Det kommunistiske styre forhindrer måske i nogen grad, at det er sådan i Rusland, men sikkert også kun i nogen grad, og hvad der eventuelt forhindres indadtil viser sig til gengæld udadtil. Forestiller man sig Rusland som et levende væsen, i hvis organisme alle russerne er celler, er dette væsen, som vi kan kalde »Øst«, meget interesseret i at imponere et andet væsen, »Vest«. De bruger hver for sig milliarder for at kunne imponere den anden part og vise sin rigdom, sin magt, sin produktionsevne, sit opfindergen, kort sagt sin overlegenhed på alle mulige områder, blot kniber det for begge på ét

område, det menneskelige. Ingen af dem har evne til at behandle den menneskelige natur hverken hos sig selv eller den anden part, hvor dygtige de end er, når det drejer sig om den ikke-menneskelige natur. De søger at overgå hinanden i truende våbenraslen og beskylder hinanden for umenneskelige forbrydelser eller i alt fald for lumske hensigter. Ingen af dem er så slemme, som den anden vil gøre dem til, men heller ikke så retfærdige, fredselskende, humane og virkeligt demokratiske, som de selv giver det udseende af. De er som to almindelige mennesker, der hver for sig har mange gode egenskaber, men også nogle mindre gode, som hvert øjeblik kan få overtaget i deres sind, så junglementaliteten slår ud i lys lue, og helvede slipper løs.

I disse to »væsener«, »Øst« og »Vest«, er vi allesammen celler, og kommer de i kamp med hinanden, vil det gå ud over os alle. Der, hvor de sårer hinanden, vil celler dø i massevis, og de celler, der ikke dør, kan naturligvis ikke undgå at blive påvirket af den spændings- og alarmtilstand, der hersker i en organisme, som er i kamp, og hvori al energi er koncentreret på at finde modstanderens svage punkter, slå til og vinde sejr. Men disse to omtalte »væsener« har som nævnt også deres gode sider, som får dem til at hævde, at de kæmper for freden og for frihed, lighed og broderskab. De kæmper for, at DERES opfattelse af disse menneskelige goder må blive den dominerende i verden, og det gør de netop, fordi de mangler kendskab til og evne til at behandle den menneskelige natur. Længselen efter fred har de i sig og også ønsket om at kunne producere og skabe til fælles glæde og gavn og ikke bare for at imponere. Men når de har disse længseler og ønsker, hvorfor deltager de så eventuelt i en krig, hvor de lemlæster hinandens organismer? Ja, hvorfor skændes to ægtefæller, som egentlig også begge to hellere ville leve i fred? Hvorfor er der skænderier på en arbejdsplads, hvor alle de arbejdende ville have langt større glæde og fordel af fredelige forhold? Hvorfor er hele denne klode et krigens helvede, når den *kunne* være en helt paradisisk verden, hvor mennesker kunne arbejde, hvile, skabe, studere, more sig, elske, og hvor der kunne være plads og føde nok til alle?

Krigens problem og fredens problem

Toynbee taler om »menneskets mystiske opstigen på den materielle katastrofes vinger« og mener dermed uden tvivl, at mennesket i fremtiden belært

af den nuværende katastrofesituations erfaringer vil kunne drage nytte af dem og afskaffe de to onder, som så mange kulturer er bukket under for, »krigen« og »klassen«, men han taler ikke om, hvordan mennesket skal komme til at besidde den geniale evne til at behandle den menneskelige natur, selv om man kan forstå, at hans »tilbagetræknings-genkomst-teori« rummer visse muligheder, idet han både taler om skabende personligheder og »samfund inden for vort storsamfund«, som i tilbagetrukket løser fremtidens problemer, medens de øvrige arbejder på at løse fortidens problemer.

Fortidens problemer kan egentlig rummes under ét: krigens problem, og fremtidens også under ét: fredens problem. Og det er rigtigt, at en masse mennesker på vidt forskellig måde arbejder med krigens problem, ja, vi gør det vel alle. Hvem af os har ikke af og til problemer i forhold til vore medmennesker? Der er muligheder nok: ægtefælle, børn, forældre, slægtninge, naboer, kolleger, konkurrenter, over- og underordnede o. s. v. Ingen kan sige sig fri. Men alle disse mulige konfliktforhold er vel lige så godt udtryk for fredens som for krigens problem? Det KAN de være. Spørgsmålet, om de er det ene eller det andet, er afhængigt af, på hvilken måde man søger at løse problemet. Bliver man grebet af harme og indignation eller fylder sit sind med bitre følelser af skuffelse, såret forfængelighed eller lignende irritationsmomenter, der fra irritation og modvilje kan stige til had, så er problemet så absolut et krigsproblem, og det eksisterer i variationer fra »væbnet neutralitet« over »kold krig« med svindende kuldegrader og stigende varmegrader lige til eksplosionen eller den kulminerende krig. Mellem de enkelte mennesker, mellem små grupper af mennesker, mellem større grupper, samfundsgrupper, racer og stater og mellem »Øst« og »Vest« eksisterer alle disse variationer af krigens problem, som er KRIGENS problem, fordi de løses med krigsmentalitet, som er det intellektualiserede dyreriges løsning af problemer, som altid vil vise sig ingen løsning at være. Man bruger fortidens midler, og man bliver hængende i fortidens mentale hængedynd, det åndelige morads, hvor man kan blive ved at bevæge sig på samme sted blot med det resultat, at man synker dybere og dybere i sølet.

En lærer fortalte mig for nylig, hvordan han havde oplevet en 8—9 års drengs spontane løsning af problemet, hvorfor Loths hustru blev til en saltstøtte. Læreren havde religion med en tredje klasse, og efter at han havde

fortalt beretningen om Loths hustru, der blev til en saltstøtte, fordi hun mod engelens advarsel vendte sig og så tilbage, spurgte han, om nogen af børnene havde nogen mening om, hvad denne fortælling kunne betyde. Ingen svarede lige straks, men så så han, at en dreng, som var ivrigt beskæftiget med at tegne (børnene måtte gerne lave illustrationer til bibelhistorien i religions-timerne), rakte hånden i vejret, medens han stadig tegnede ivrigt med den anden hånd. Svaret lød fra den stadig tegnende dreng: »Jo, hvis man ikke følger Guds love, så stivner man og går i stå.« Måske er denne dreng en vordende Toynbee, måske mere end det, eller måske går han selv i stå, når han engang i fremtiden skal løse sine problemer og løser dem ad fortidens vej i stedet for ad fremtidens. Men man har jo lov at håbe, at denne spire til indsigt i den menneskelige natur må blive bevidst og udvikle sig, for så har denne dreng ikke blot, som man siger: »En fremtid for sig«, men meget mere end det. Han vil lære, og blive i stand til at lære andre, at behandle den menneskelige natur og dermed være med til at løse fremtidens og fredens problem for hele menneskeheden.

Både den aldrende forsker og filosof Toynbee og den 8—9 årige dreng talte om »Guds love«. Hos førstnævnte er det en intuitiv-reflekteret udtalelse, hos den anden en intuitiv-spontan reaktion. De fornemmer begge, at det er sådan, og historikeren er i stand til at forbinde sine intuitive oplevelser med sin fabelagtige viden om menneskehedens historie, derfor kan han give et historiesyn, der ikke skaber afstand i tid, men sammenhæng gennem lov-mæssighed. En sammenhæng, der på en måde ophæver tiden og lader forskeren se under evighedens synsvinkel. Derfor tør Toynbee også i modsætning til de fleste andre historikere spå om fremtiden, fordi han ser den som en naturlig virkning af det erfaringsmateriale, menneskeheden er ved at gøre. Han er klar over, at mennesket er menneske, homo sapiens, fordi det er blevet bevidst i sin eksistens, at det er et civiliseret menneske, fordi det er sig sin intellektuelle eksistens bevidst, og at det gennem lidelsen vil blive bevidst i sin moralske eksistens, hvor det vil erkende alle levende væseners absolutte værdi for helheden og for Gud og dermed for hinanden, når og hvor de mødes. I sandhed en inspireret og inspirerende vision af menneskehedens vandring gennem tiderne. Toynbee er som en mand, der møjsommeligt har arbejdet sig op ad en bjergskråning i spidsen for en stor skare medvæsener. Han

er forud og har nået en afsats, hvorfra han har overblik over den vej, han og hans fæller har vandret gennem lange tider, samtidig med, at han også ser nogle af de muligheder, der åbner sig videre fremover, forbundet med store vanskeligheder ganske vist, men vanskeligheder, som kan overvindes og vil føre frem mod hans og hans fællers foreløbige mål: »Det forjættede land hinsides disse bjerge, sumpe og ørkener«. Menneskene vandrer nemlig stadig mod »det forjættede land«, som fortællingen om jødernes vandring er et symbol på. Naturligvis er vandringen en mental og ikke en fysisk bevægelse, og landet en tilstand og ikke et sted. Det er fredens og fremtidens land, som man når ved at løse fredens problem og lade krigens problem bag sig uden at se tilbage.

Fredens problem og fredens videnskab

Når jeg har valgt at indlede denne artikel med at skrive om Toynbee, er det fordi, han er en af de skikkelser i den nuværende vestlige kultur, som med sin »viden nedefra«, d. v. s. sit fantastisk omfattende kendskab til menneskehedens historie, i forbindelse med en stærk, dogmefri religiøs følelse og en voksende intuitiv indlevelsessevne er et eksempel på, hvad flere og flere af fremtidens forskere vil blive. Han begynder gennem sin intuitionsevne at kunne forbinde sin store »viden nedefra« med en »viden ovenfra«, og han har mod til at være ved det. Hans hovedværk »A Study of History« udmærker sig ikke blot ved sit umådelige omfang, sin lærdom og viden, men også ved, at han har mod til at erklære, at han ved flere lejligheder var »henreven i et øjeblikks kommunion« med begivenheder og personer i en fjern fortid, og at han engang på en af Londons gader følte sig »i kommunion ikke netop med denne eller hin episode i historien, men med alt det, der havde været, var og ville komme.«

Disse oplevelser af fællesskab udover tid og rum er typiske kosmiske glimt af den slags, som er frugtbringende, fordi de ikke er kunstigt frembragt, men slår ned i en bevidsthed, hvor der er harmoni mellem intellektuel tænkning og etisk følelse. Toynbee er ikke en historiker, der begraver sig i en støvet fortid, men et menneske, der bruger sin store viden om fortiden og dens rytmiske livsmønstre til at fortælle sine medmennesker om den fremtid, som de er med til at skabe på basis af fortiden. Han er engageret i livet,

og han forstår, hvor stor en betydning den individuelle personlige udvikling har for helheden, og specielt den udvikling, der har et dogmefrit religiøst fundament. Han skriver, at der findes personer og grupper af skabende mindretal, der ukendt for en større offentlighed arbejder med at løse fremtidens problem, medens de fleste andre beskæftiger sig mere med at løse fortidens problemer.

Dette festskrift i anledning af Martinus' 70 års fødselsdag er en henvendelse til mennesker, der arbejder med fremtidens problem, samtidig med, at det er en hyldest til det menneske, som — endnu forholdsvis ukendt for en større offentlighed — i vor tid skaber en fredens videnskab til gavn for nutidens og i særlig grad fremtidens mennesker af den kategori, som ønsker at arbejde i det stille med at lære at behandle ikke blot den ikke-menneskelige, men i ganske særlig grad den menneskelige natur hos sig selv og andre i kontakt med universets og Guddommens evige love.

Martinus har med sit hovedværk »Livets Bog« og sine andre skrifter skabt en inspirerende faktor af uvurderlig betydning for menneskeheden i kommende århundreder. Hans verdensbillede adskiller sig fra det verdensbillede, den fysiske videnskab har skabt, ved at være skildringen af et levende univers. En af vor tids største atomforskere, Schrödinger, erkender åbent, at fysikernes moderne verdensbillede har den meget væsentlige fejl, at det er dødt. Mennesket får uvilkårligt udfra den officielle »videnskabelige tro« den opfattelse, at det lever i en verden, som er en sjælløs masse af bølger og partikler, og ikke blot det, men det ledes også let ind i den vildfarelse, at det selv repræsenterer en sådan sjælløs masse, hvis bevidsthed blot er et resultat af bølgernes og partiklernes vekselvirkning og må ophøre, når denne vekselvirkning af materielle kræfter ophører. Mennesket af i dag eksisterer altså i dobbelt forstand i en verden, som kan kaldes »de dødes rige«. *For det første* skaber det udfra sine medfødte evner (idet det er et intellektuelt dyr) en alles krig imod alle, som strækker sig fra verdenskrige til hverdagsintriger, hvilket er ensbetydende med, at det udsender langt mere dødsenergi end livsenergi mod sine omgivelser. *For det andet* bliver det indpodet en tro på, at det lever i et dødt univers, hvor tilfældige kræfter driver deres spil uden mening eller mål, ja, at alt faktisk er uden mening eller mål, også menneskenes liv; og så tilføjes det ofte med ironi: »Medmindre mennesket da selv er

i stand til at finde nogen mening eller give livet mål.« Det er underforstået: »Hvis det da virkelig er så tåbeligt at have den slags naive forestillinger.«

Tusinder af mennesker længes dog efter at kunne akceptere sådanne forestillinger. Naturligvis ikke som en naiv tro på ældgamle dogmer og ritualer. Toynbee har ret, når han udtrykker sin tvivl om muligheden af at vende tilbage til den traditionelle tro. Han finder, at en religiøs revolution er nødvendig og ser den i en sammensmeltning af de fire højere religioner, Kristendommen, Hinduismen, Buddhismen og Islam. Der vil dog sikkert være skrevet adskilligt flere kapitler af menneskehedens historie, inden en sådan sammensmeltning kan finde sted. Et væsentligt spørgsmål melder sig i den forbindelse: hvilken kulturfaktor skal bevirke denne sammensmeltning? Enhver af de fire nævnte religioner er som et »stof«, der ikke uden videre lader sig blande med de andre. Der mangler, som man ofte gør brug af det i kemien, en katalysator, d. v. s. et stof, som, uden selv at forandres, kan bevirke en forbindelse mellem stoffer, som ellers ikke kan forbindes. Et sådant »stof« er det, Martinus er ved at skabe, en kosmologi, som giver et endnu større overblik over menneskehedens historie, end Toynbee kan give. I det perspektiv, Martinus giver, bliver selv Toynbees kæmpeværk til detaljer. Dette være dog ikke sagt for på nogen måde at forklejne Toynbees værk, som i sig selv er af umådelig betydning. Man må nærmest udtrykke det sådan, at Toynbees værk får endnu mere betydning, når det ses i lyset af Martinus' kosmiske analyser, der ikke alene bekræfter Toynbees storslåede livssyn, men også giver det mening på en anden måde end før ved at forklare livsmønstrets tekniske struktur og *alle* levende væseners andel i historiens forløb og ansvar for dens videreførelse.

Samtidig med at uddybe perspektivet og aktualisere det klarlægger Martinus udfra sin kosmiske bevidsthed, hvad Toynbee har skimtet gennem sine kosmiske glimt, og det gælder ikke mindst problemet at behandle den menneskelige natur. Den har — ligesom den ikke-menneskelige — sine love og principper, som Martinus analyserer. Med disse analyser giver han menneskeheden en fredens videnskab, som vil blive en væsentlig hjælp til at løse fredens problem ikke blot i fremtiden, men allerede nu. Vil det da sige, at al krig dermed kan standses? Ja, på langt sigt, i alt fald det, *vi* er vant til at kalde langt sigt: et par årtusinder, hvilket dog ikke er lang tid i menne-

skehedens historie. Så vil nogen straks sige, at så har det ingen interesse, så er vi forlængst døde og borte. Men set i det perspektiv, Martinus giver i sit verdensbillede, er en sådan udtalelse baseret på uvidenhed. Det, Toynbee har set som et mønster i historiens gang, de rytmer, han kalder »tilbagetrækning-genkomst«, en slags civilisationernes og kulturernes årstider, er et universelt princip, en kosmisk rytme, som gennemstråler alt, også menneskets liv. Det normale menneskeliv fra fødsel til grav har sine »årstider«: barndom, ungdom, moden alder og alderdom. Alderdommen er en gradvis tilbage-trækning af livskraften og bevidstheden fra den fysiske verden, den munder ud i døden, som blot betyder, at en fuldstændig tilbage-trækning har fundet sted, og kroppen bliver et lig. Men det levende væsen selv lever videre i en dimension, hvor det hele tiden har levet, og hvorfra det også belivede sin fysiske krop, som blot var en virkning i fysisk materie af dets livsudfoldelse på et immaterielt plan. Det har nu trukket sig helt tilbage til denne dimension og kan derfor ikke opleves af andre mennesker gennem fysiske sanser. Men det er, som før nævnt, en »tilbage-trækning-genkomst«; væsenet vil atter efter nogen tids forløb skabe sig en fysisk organisme, det vil inkarnere i moders liv, og dets fødsel i den fysiske verden vil ikke være en nyskabelse, men en genkomst af et væsen, som nu har mulighed for at arbejde videre med sin udvikling i en ny rytme af menneskelige årstider. Den ældgamle reinkarnationslære og læren om Karma får i Martinus' kosmiske analyser et andet skær over sig, end de tidligere har haft. De befries for det slør af mystik, som de næsten altid har været indhyllet i for vesterlændingens øjne, og ses som en naturlig virkning af det kredsløbsprincip, som al livsoplevelse og skabelse i universet er underkastet. Og de bliver et uundværligt led i »fredens videnskab«, fordi mennesket, når det virkelig begynder at forstå reinkarnationsloven og karma- eller virksomhedsloven, efterhånden vil lære at se sit daglige liv i et andet perspektiv end før, og ikke mindst den del af det daglige liv, som kan virke irriterende, nedslående og skuffende og give anledning til vrede, bitterhed, misundelse, skinsyge og mange andre former for krigsmentalitet, der, når de udfoldes gennem tanke og handling, sår krig og vil komme til at bringe krig tilbage om ikke i denne så i en kommende inkarnation. Og, hvad der måske vil få den allerstørste betydning: man kan gennem analyserne lære at se på den eller dem, der tilsyneladende er årsag til

ens ubehagelige skæbne, på en anden måde end før uden tanken: »Det er hans eller hendes eller deres skyld«, for set i kosmisk perspektiv er det ALDRIG de andres skyld, de er kun redskaber til, at man gennem dem kommer til at høste den sæd, man selv har sået. Når de kan bruges som redskaber dertil, altså når de kan *næne* at gøre det, sår de selv uvilkårligt derved en sæd, som, når den engang skal høstes, vil give dem nye erfaringer af mindre behagelig art, ikke som straf, men som den belæring, der vil være med til at ændre deres bevidsthedsindstilling på disse områder. De har altså langt mere brug for vore kærlige tanker end for vor bitterhed, vrede og intolerance.

Det enkelte menneskes betydning for fredens skabelse

Når Martinus taler om fredens skabelse på denne klode, mener han ikke blot en fred mellem stater, racer og ideologier, men en verdensfred i den betydning, at der bliver fred i verden mellem de enkelte mennesker. Det vil naturligvis tage længere tid, end det vil tage at skabe den fred mellem »Øst« og »Vest«, som vi i øjeblikket ser hen til som »verdensfreden«. Den sidstnævnte vil være en kendsgerning, siger Martinus, længe inden de tidligere omtalte 2—3 årtusinder er gået. Denne tidsfrist gælder den virkelige fred eller forvandlingen til det, Martinus kalder »Det rigtige menneskerige«.

Skabelsen af en sådan verden, hvor »frihed, lighed og broderskab« ikke er slagord, men realiteter og selvfølgeligheder, er foreløbig målet for den jordiske menneskehed, og i denne skabelses- eller forvandlingsproces spiller hvert eneste menneske en rolle af betydning. Fredens begyndelse er en indre proces i det enkelte menneskes sind, den kan ikke begynde andre steder, og krigen har sin rod samme sted, derfor er problemet krig eller fred til syvende og sidst det enkelte menneskes problem. Det er ligefrem en opgave, der stilles det, en opgave, hvis løsning er løsningen og overvindelsen af »Sfinxens gåde«, som er det jordiske menneskes egen gåde. Den, der stod over for Sfinxen og ikke løste gåden, siger det gamle sagn, blev sønderrevet og kastet i afgrunden. Det betyder, at menneskeheden, så længe den endnu søger at løse sine problemer ad fortidens, d. v. s. ad dyrerigets, kampens, magtens og intolerancens vej må lide under den skæbne, der udløser sig som naturkatastrofer, krige (både verdenskrige og hverdagskrige), revolutioner, hungersnød, epidemier

og sygdomme af mange forskellige slags. Men det enkelte menneske kan efterhånden befri sig for alt dette og dermed også hjælpe til at befri andre derfor. Det, Martinus i sin kosmologi kalder »kosmisk kemi«, læren om de mentale energiers blanding i bevidstheden, er læren om at behandle den menneskelige natur hos sig selv og andre, den videnskab, den jordiske menneskehed i den grad trænger til. Men det er ikke en viden, som på én gang kan tilføres alle jordens mennesker. Kun de mennesker, der ikke er alt for ensidigt intelligens- eller følelsesbetonede vil i øjeblikket være modne for den. Der skal nemlig en vis balance til mellem disse to bevidsthedsenergier, for at mennesket med mærkbart resultat kan sætte sin vilje ind på at bruge sin daglige færden til at løse fremtidens problemer.

De mennesker, som i kommende århundreder vil komme til at spille en førende rolle i menneskehedens historie, vil ikke være »førere« i dette ords fortidige betydning. Det vil være mennesker, som har overvundet krigen på deres egen inderste front, mennesker, for hvem krigens problem ikke mere eksisterer, men kun fredens problem. Det er en almindelig mening i vor tid, at det enkelte menneske ingen indflydelse har på det store spørgsmål krig eller fred. »Det er kun »de store«, der har magten«, siger man, og man fyldes med uro og ængstelse for, hvordan disse »store« nu vil skalte og valte med menneskeheden. En sådan mening og en sådan frygt er dog kun udtryk for manglende viden. Med kendskab til de kosmiske livslove, vil man kunne få et helt andet syn på den nuværende verdenssituation, et syn, der lidt efter lidt vil borteliminere angsten og uroen, fordi man vil kunne se, at der er en mening, selv med dette. Og med hensyn til ens egen indflydelse vil studiet af Martinus' verdensbillede gøre det klart for én, at dette, at forsøge at overvinde det krigeriske element i sig selv, er af så stor betydning, at hele verdensfreden er afhængig deraf.

»Den, der overvinde sig selv, er større, end den, der indtager en stad.« Disse jesuord sætter alle såkaldte »store« på plads, alle erobrere, feltherrerne, statsmændene, diktatorerne. Men de viser også, at dette at overvinde sig selv ikke er noget, man kommer let til. Det kræver tålmodighed og viljestyrke, som erobrere har det, men også en tredje faktor, som disse ikke har: ydmyghed. Dette begreb misforstås som regel i vor tid, fordi man ser det i et alt for følelsesbetonet perspektiv. Man forbinder noget fejgt, krybende og

underdanigt dermed, noget i retning af en hund, der er angst for at få klø. Og det er vel den ortodokse kristendom med al dens tale om synd og nåde og fortabelse, om forsoning med den vrede gud, der er årsag til det. Men den kristendom er ikke det, Kristus lærte. Han talte om en gud, som er kærlighed, og i kærlighed er der ikke plads for hverken angst, fejghed eller underdanighed. Ydmyghed er udtryk for følelse og intelligens i balance, en åndelig frigjorthed på den ene side og en forståelse af afhængighedsforholdet til helheden på den anden.

Broderskabets betydning

Et af de største problemer i vor tid og fremover er at finde det rette balanceforhold mellem den individuelle udfoldelse og fællesskabet. Dette balanceforhold er i og for sig identisk med problemet at finde balance mellem intelligens og følelse, både fra regeringens side og fra de enkelte borgeres. En sådan tilstand kan ikke opnås på én gang, derfor må det ganske naturligt tage sin tid inden et virkeligt demokrati bliver en realitet på denne jord. De fleste af os er for ensidigt intelligens- eller følelsesbetonede i vort forhold til vore omgivelser, og det samme menneske kan udmærket godt være stærkt intelligensbetonet i ét forhold og følelsesbetonet i et andet. Men der er ingen forhold, hverken sociale, religiøse, videnskabelige, kunstneriske, pædagogiske, økonomiske eller de rent personlige forhold mellem mennesker, der i længden kan tåle at være ensidigt intelligens- eller følelsesbetonede, uden at der på en eller anden måde skabes ubehagelige og uholdbare situationer, som let ender i konflikter. Derfor lægger Martinus så megen vægt på dette harmoniske forhold mellem følelse og intelligens i sin »kosmiske kemi«. *Menneskelig* følelse er følelsen af samhørighed, ikke blot med en person, en familie, et parti, en nation, med »Øst« eller »Vest«, men med hele menneskeheden og alle levende væsener, og denne samhørighed er det samme som samhørigheden med Gud. Har vi ikke hørt, at »hvad du gør mod en af disse mine mindste, gør du imod mig«? Et virkeligt menneskefællesskab resulterer i et menneskerige, der bliver det samme som Guds rige. *Menneskelig* intelligens er noget andet end den intelligens, der søger profit og finder fiduser eller udnyttes på anden vis til gavn for enkeltpersoner eller grupper uden tanke for, om resultatet skader andre, eller måske netop med tanke på, at det skal skade

andre. Menneskelig intelligens forbinder sig med den menneskelige følelse til den form for logik, Martinus har skildret i sin bog af samme navn, en logik, der virkelig fører frem til et broderskab mellem mennesker.

»Øst« og »Vest« arbejder ud fra forskellige synspunkter i deres opfattelse af begreberne »frihed, lighed, broderskab«. »Øst« lægger hovedvægten på »lighed«, i alt fald rent systematisk, og det må naturligvis medføre en meget stærk indskrænkning af den personlige frihed. Det sker rent intelligensmæssigt efter princippet »hug en hæl og klip en tå«. »Vest« lægger derimod hovedvægten på »frihed«, på det personlige initiativ (vel at mærke, når blot ikke dette initiativ udarter til »uamerikansk virksomhed«!). Det medfører uvægerligt, at nogle væsener kommer til at dominere og tjene styrende med penge, idet den mere kloge narrer den mindre kloge. Forretningsprincippet, som i sin inderste analyse er et guddommeligt princip i betydningen: lige værdier for lige værdier, er i »Vest« udartet til den rene karikatur, hvad man kan blive overbevist om ved at studere moderne reklame-teknik, som i de fleste tilfælde er det rene propaganda og forsøg på suggestion. En materialistisk, intelligensbetonet økonomisk krig hersker mand og mand imellem i »Vest«, et materialistisk, intelligensbetonet diktatur, hvor »partiets« vilje er lov, hersker i »Øst«. Følelserne bruges, når man skal slå på den nationale eller ideologiske stortromme, men intelligens og følelse er ikke forbundet i harmonisk forbindelse nogen af stederne. Begge steder er »frihed, lighed og broderskab« de principper, deres demokrati skulle være baseret på, men ingen af stederne spiller devisens tredje princip, broderskabet, nogen rolle, og derfor er ingen af disse samfund demokratier i dette ords virkelige betydning.

Ovenstående omtale af forhold i »Øst« og »Vest« er ingen kritik, eftersom disse forhold ikke har kunnet udvikle sig anderledes; og alt det, der sker i »Øst« eller »Vest«, er naturlige stadier i den forvandlingsproces, menneskeheden er ved at undergå. Men forholdene vil blive anderledes, det kan både Toynbee og Martinus se, og Martinus kan ydermere påvise, hvordan det vil ske. Ordet »hvordan« dækker ikke her over ydre begivenheder, men over den indre forvandling af mennesket, som lidt efter lidt vil medføre de ydre begivenheders forløb. Martinus har gang på gang understreget, hvordan broderskabet er det fundament, hvorpå frihed og lighed må hvile, hvis de ikke

skal udarte og blive rene karikaturer. Og hvad er broderskabet i sin inderste analyse? Det er bevidstheden om at være lige nødvendige dele af samme helhed, grene på det samme træ, samme stamme, samme rod, rodfæstet i samme jord og omgivet af samme himmel. Bag broderskabet er faderskabet, brødrene er sønner af den samme fader.

Brødrene »Øst« og »Vest« oplever begge for tiden hver på sin måde en fase af det kosmiske kredsløb, Kristus skildrede symbolsk i sin geniale lignelse »Den fortabte søn«. Hver for sig har de fået deres arv udbetalt og lever som store herrer, glade for at være sig selv (og sig selv nok). De tænker ikke på arven som arv fra Faderen, men opfatter den som DERES ejendom, de har revet sig løs og mener i ungdommelig frihedstrang og overmod, at de ejer verden og kan skalte med den, som de vil. Det går en tid, men det går sådan, at de kommer længere og længere ned ad skråplanet. De forøder deres rigdom og vil nå den tilstand, der er skildret som »den fortabte søn, der æder sammen med svinene«. Det er materialismens, krigens, egoismens og gudløshedens kulmination, men det er også begyndelsen til den »vandring mod Faderen«, Kristus taler om, den Fader, som ved, hvad der vil ske, og sender sine tjenere ud for at modtage den hjemvendende søn og »slagter fedekalven« for at fejre hjemkomsten. I sin form er dette en naiv fortælling, i sit indhold en kosmisk-kemisk formel, som indeholder livslovenes grundprincipper. Når hverken »Øst« eller »Vest« baserer deres ligheds- og frihedsopfattelser på broderskabets fundament, er det fordi deres opfattelser og deraf følgende livsudfoldelse er uden kontakt med de kosmiske love eller universets grundtone. De tror, deres tilstand er frihed, men de vil opdage, at det er, hvad Martinus kalder »mentale fængsler«. De vil nødvendigvis høste, hvad de har sået, og de erfaringer, der derved bliver gjort, vil ændre mentaliteten både i »Øst« og »Vest«. De vil vende tilbage til Faderen og møde den af ham udsendte hjælp. De vil opdage, at de er brødre, og derved vil deres opfattelse og udfoldelse af begreberne frihed og lighed blive i kontakt med de guddommelige love, og deres skabevne vil efterhånden komme til at udfolde sig på et højere plan, idet de, når denne evne er i kontakt med universets grundtone, vil komme til at beherske ikke blot fysiske, men også mentale kræfter af stor kapacitet. Da bliver det foruden den ikke-menneskelige og den menneske-

lige natur, som Toynbee omtaler, også den over-menneskelige natur, menneskeheden lidt efter lidt vil komme til at beherske.

Gud og mennesket

Som tidligere omtalt i denne artikel får mennesket af idag meget let den opfattelse, påvirket af den »videnskabelige tro«, at det lever i en verden, som er en sjælløs masse af bølger og partikler, og at det selv repræsenterer en lignende masse i mindre format, som »tilfældigvis« har fået bevidsthed. Pionerer inden for moderne videnskab er dog efterhånden ved selv at underminere denne opfattelse og nærmer sig gennem deres studier af detaljer »nedefra« det helhedssyn, Martinus har givet »ovenfra«.

»Nedefra« og »ovenfra«, hvad betyder det i denne forbindelse? »Nedefra« betyder det perspektiv, det er muligt for mennesket at få gennem intense studier af tids- og rumdimensionelle foreteelser. »Ovenfra« betyder de samme forteelser set under evighedens synsvinkel, og det er det synspunkt, det jordiske menneske gennem sin udvikling er på vej imod. »Mennesket i Guds billede«, som vi gennem mange inkarnationer er på vej til at blive, er det væsen, som ser alt fra Guddommens udsigtspunkt. Men en første betingelse for at nå et sådant kosmisk udsyn er væsenets kontakt med Gud i tanke og handling. »Men hvor er Gud«, spørger mennesket, som ikke kan tro på en gammel Vorherre, der sidder i skyerne. »Gud er allestedsnærværende«, siger religionerne, men det bliver let til forestillinger, der er alt for tågede og svævende, når man nu engang er begyndt at forstå, at verden består af stråler og partikler. »Gud er levende væsener inden i levende væsener«, siger Martinus og bekræfter Paulus' ord: »I Ham lever, røres og er vi«. Mælkeveje, sole, kloder, mennesker, dyr, planter, mineralier, det er levende væsener på forskellige tilværelsesplaner, og for organer, celler, molekyler, atomer og elektroner gælder det samme, alt er levende, alt er organer i den Guddom, hvis skabende ånd gennemstråler det hele. For den evige Guddom er alt lige stort og lige vigtigt, mælkeveje, mennesker, elektroner, »for Gud er én dag som tusind år og tusind år som én dag«. Denne Gud, som er ånd og sandhed, kommer man i kontakt med gennem ånd og sandhed, og det vil sige ved at indstille sin bevidsthed på at komme i kontakt med de evige livslove. Hjæl-

pen er nærmere, end vi i vor vanetænkning forestiller os det, og midlet er: bønnen.

Martinus har gang på gang i sine foredrag og bøger talt og skrevet om bønnens store betydning og har også skrevet en lille bog specielt om dette emne: »Bønnens mysterium«. Alle religionerne har lært menneskene at bede, og bønnens veje er i virkeligheden veje, der stråler mod ét og samme punkt, hvadenten man kalder det Gud, Faderen, Brahma eller Allah. Kristus har lært menneskene at bruge udtrykket: »Du, som er i himlene«, ord, som på én gang rummer det mest intime og det grænseløse, og Gud er netop dette.

»Centret er stille og tavst i hjertet af en evindelig cirklernes dans«, skrev Tagore. Dette, den indiske digters ordmaleri kan få én til at tænke på Martinus' symboler. De rummer både det faste punkt og er udtryk for alle bevægelserne, »en evindelig cirklernes dans«. I øjeblikket er det ikke »livets dans«, men en dødedans, en krigsdans, der danses af de jordiske mennesker. Der er en rytme i vort indre liv, som er meget mere på bølgelængde med primitive folkeslags offerdans, end vi i vor tro på vor »højtudviklede« tilstand vil være ved. Hvad er det for en spænding, der finder sin udløsning i den primitive dans? Det er angst og magtbrynde, der danner denne spænding, og den er det moderne civiliserede menneske ikke kommet udover endnu, selv om det ikke mere kan danse sig fra den og få kraft ved at ofre til vrede guder. Det kan få en vis udløsning ved fart, spænding, jag, underholdning, forceret arbejde, men falder før eller senere sammen, hvis ikke det får udløst spændingen gennem en indre fred. Det er bange for døden, for alderdommen, for ensomheden. Men hvis mennesket ikke lærer at forvandle ensomhedens forbandelse til den lykkelige ensomhed, vil det ikke kunne forvandle sin vekselvirkning med andre fra at være krigens helvede til at blive et fredens himmerige.

»Himmerigs rige er indeni eder«, sagde Kristus. Det er en bevidsthedstilstand, det er den bevidsthed, der tilgiver — ikke syv gange, men halvfjerdsindstyve gange syv, og det vil jo sige altid. Martinus viser os, hvor vigtigt, ikke blot for os selv, men for hele menneskeheden, det er, at vi prøver at tilgive, han giver forklaring på, hvorfor det er logisk at gøre det, og han understreger, hvilken hjælp vi kan få ved i vort lønkammer, et øjeblikkens ensomhed — at bede om hjælp, om kraft, tålmodighed og kærlighed nok dertil.

Ensomheden kan udvikle sig til at blive en vidunderlig dialog med det væsen, som er overalt, dens virkning bliver en viden om udødelighed og usårbarhed og kærlighed til alt levende. Men ensomheden skal ikke dyrkes, Kristus vendte også tilbage fra ørkenen til menneskenes boliger, dens virkninger skal føres med ind i vekselvirkningen med andre mennesker og stå sin prøve der. Da vil det vise sig, om man er kosmisk kemiker og i sin vekselvirkning med omgivelserne kan skabe det perspektiv, hvori Guddommen atter bliver en realitet for menneskene. Ikke ved prædikener og vækkelse, men ved en menneskelig væremåde. I nuet skaber hvert menneske sin fremtids skæbnemønster, som er en del af menneskehedens skæbnemønster. Det menneske, som har opnået den lykke at lære Martinus' kosmiske analyser at kende, er selv »en fortabt søn« på vej mod Faderen, og det får gennem analyserne en gave, som rækkes det af »en af de tjenere, som er sendt ud for at hjælpe den hjemvendende«. Denne gave gives ikke blot den enkelte, men hele menneskeheden, og det har vi grund til at være taknemmelige for!

M. S. Mathur,

Martinus' åndsvidenskab

Et indisk synspunkt

Ingen virkelig stor åndelig lærer har nogensinde hævdet at have opnået eller skaffet sig sand åndelig viden eller erkendelse af sandheden blot gennem bøger eller studier. Ingen har nogensinde været i stand til at forklare, hvordan den er kommet, fordi den altid er kommet ad fysisk set ukendte veje. Den er et »klarsyn« gennem den »sjette sans« eller intuitionen eller det, som man i Indien kalder en »over-bevidst« tilstand. Denne tilstand er kun kommet til dem, som har ejet både hjernens og hjertets renhed. Denne renhed afspejler sig i »kærlighed for kærlighedens skyld«, som igen viser sig i form af ydmyghed, uselviskhed, tolerance og næstekærlighed.

I Indien har meditation og filosofisk tænkning altid været det bedst kendte middel for mennesket til at opnå denne den højeste udviklingstilstand. Den udgør et fællesskab med guddommen, og den guddommelige viden, som mennesket opnår i denne højeste tilstand, er selve målet for menneskelivet.

Den allerførste glædelige, omend overraskende erkendelse ved studiet af Martinus er at få at vide, at også han har opnået sin store kosmiske bevidsthed på tilsvarende måde, selvom Martinus i sin ydmyghed — og også med rette — foretrækker at kalde den kosmiske analyser eller åndsvidenskab, som i virkeligheden er den fineste, detaljerede udlægning af livsfilosofi og livskunst.

Den giver i sig selv Martinus retten til et åndeligt førerskab. Men Martinus har i stedet modsat sig enhver form for hyldest eller tilbedelse af sin egen person, og han har heller ikke grundlagt nogen ny religion, kultus, sekt eller

broderorden, fordi han ved, at verden har nok — i faretruende grad mere end nok — af sådanne, som er stadige kilder til had, skænderier og modsætningsforhold. Instituttet, hvorigennem han udbreder sin kosmiske viden til hele verden, har ikke engang en medlemskreds, fordi de deraf følgende begrænsninger og forpligtelser virker hæmmende på fri tænkning og derfor på den naturlige udvikling samtidig med, at de skaber frygt og snæversyn.

Da han ved, hvordan og hvorfor der er blevet gjort mere skade end gavn i religionens navn, fraråder Martinus kraftigt enhver form for blind tro eller efterfølgelse. Han ikke alene tillader, men tilråder fri og uafhængig tænkning og forskning — fri for dogmer, ceremonier, ritualier, påbud og forbud eller andre åndelige tvangsforanstaltninger.

Der findes heller ingen professionelle præster inden for studiet af Martinus åndsvidenskab. Menneskeheden ved i dag kun alt for vel, at man i religionens navn har understøttet krig, had, jalousi, slaveri og fanatisme i stedet for lighed, fællesskabsfølelse, tolerance og kærlighed. Dette er en af de vigtigste årsager til, at gudløsheden er stadig tiltagende. Menneskene ønsker at bryde disse åndelige lænker, ønsker at tænke selv og også at afgøre tingene på egen hånd uden frygt eller tryk og indflydelse udefra.

Martinus har i sandhed imødekommet dette ønske ved udelukkende at give os korrekt viden — hans kosmiske analyser, som er både positive og konstruktive uden på nogen måde at virke suggererende. Han tillader fuld tankefrihed for alle, som studerer Martinus åndsvidenskab, absolut frihed til at analysere og vurdere og til at bestemme alt på egen hånd.

Også fra et indisk synspunkt kan den rette udvikling kun finde sted under en sådan frihed, og det er grunden til, at alle store indiske hellige mænd, vismænd og seere selv gjorde ligeså og gav det samme råd til alle åndeligt søgende, som ønskede deres hjælp og vejledning.

Det er uforståeligt for en inder, at der kan findes nogen religion eller livsanskuelse, som ikke er baseret på og ikke akcepterer loven om udødelighed — reinkarnation — karma (som vi sår, sådan skal vi høste). Mangler denne lov, kan ingen livsanskuelse være logisk eller overbevisende, uanset hvor stor dens udbredelse eller antallet af dens tilhængere så end måtte være. Når der i verden af i dag findes et stort antal mennesker, som er enten

ateister eller irreligiøse, og når et meget stort flertal af dem, der påstår at være religiøse, enten er hyklere eller fanatikere, så er det, fordi de ikke anerkender eller forstår loven om udødelighed — reinkarnation — karma.

I Indien er denne lov selve grundlaget for livsanskuelsen, og det er grunden til, at folk i Indien vel nok er mere religiøst indstillede og har en langt større åndelig hunger. Men sørgeligt nok er materialismen og ateismen udefra nu også hurtigt ved at trænge ind iblandt dem, og det er årsagen til, at så mange af dem er ved at blive lige sådan, som folk er andre steder i verden. Og hvorfor? Fordi den lov, de tidligere anerkendte, for de fleste af dem kun er en ren trossag og ikke længere som i fortiden en overbevisning — en forstandsmæssig overbevisning, hvilket er så overordentlig betydningsfuldt.

Derfor er det i sandhed en meget, meget glædelig overraskelse, at Martinus i vesten gennem sine kosmiske analyser af sjælens udødelighed på den mest opmuntrende og logiske måde nu påny har bevist, at vi fødes igen og igen i overensstemmelse med vor selvskabte karma. Ved hjælp af sine farvelagte symboler »X. 1«, »X. 2« og »X. 3« har Martinus givet en fuldstændig og detaljeret forklaring i nutidens videnskabelige sprog, som ikke lader nogen i tvivl, og som medfører en åndelig overbevisning, som er urokkelig.

Dette er i sandhed en stor praktisk hjælp for inderne, fordi det giver dem den nødvendige forstandsmæssige overbevisning om det, som i den senere tid var blevet reduceret til at være en blot og bar trossag, og som var blevet røkket gennem anti-propaganda og indflydelse udefra. Disse Martinus kosmiske analyser vil i høj grad hjælpe dem til at genopbygge og styrke tilliden til deres egen tidløse livsanskuelse. Indien føler dyb taknemmelighed overfor Martinus for denne enestående hjælp gennem hans verdensbillede.

I Indien har de åndelige førere både i fortiden og i nutiden altid lagt den største vægt på arten af den føde, man burde indtage. Kødspiser og berusende nydelsesmidler blev ikke alene forbudt, men blev gang på gang fremhævet som giftstoffer for religiøse og åndeligt indstillede mennesker. Derfor er endnu i dag et meget stort flertal i Indien vegetarianere og betragter det som en synd at indtage kød, berusende midler og narkotika. Men indflydelsen udefra med propaganda og sarkastisk kritik er ved at røkke denne deres tro, specielt i de store byer.

Martinus lille bog »Den ideelle føde« udgør den bedst tænkelige retfærdiggørelse af det standpunkt, inderne indtager med hensyn til spørgsmålet om føden. Martinus er i sandhed kommet dem til hjælp i det rette øjeblik. Forfatteren til dette indlæg kender personligt syv gode venner, som efter at have læst bogen, der tilfældigt var kommet dem i hænde, straks opgav deres livslange vaner med hensyn til at spise kød. Da de blev bedt om at angive grunden til denne pludselige forandring hos dem, kunne deres svar kort sammenfattes i følgende: »Joh, vi troede, at kødspisning kun var forbudt af rent religiøse eller følelsesbetonede årsager, men bogen om den ideelle føde påviser videnskabeligt, at kødspiser og berusende nydelsesmidler også af helbredshensyn og fra et medicinsk synspunkt er skadelige giftstoffer, og at de er skadelige for alle mennesker, hvadenten de er religiøst indstillede eller ej. Vi (de tre af dem) er hverken religiøse eller følelsesbetonede, men Martinus har bevist for os, at kød og berusende midler ikke alene skader kroppen, men også er ødelæggende for selve vor mentalitet. Vi har opgivet kød og tobak (fem plejede også at drikke vin) som en følge af denne vor overbevisning«. Dette er blot et enkelt lille, men betydningsfuldt eksempel på, hvorledes Martinus også hjælper til med at udvikle en sund sjæl og et sundt legeme. Naturligt nok gør dette et lige så stærkt, eller måske et endnu stærkere indtryk på en inder.

Martinus giver sandelig en meget udtømmende behandling i sine analyser af den menneskelige mentalitet og af dennes udvikling, men det er med rette, at han gør det, for det er den vigtigste del af hans verdensbillede. Den måde, hvorpå han har uddybet dette emne, er i sandhed original og udgør måske nøglen til hele verdensbilledet. Han lader ingen i tvivl om, at omend den befinder sig i et menneskeligt legeme, så er den menneskelige mentalitet af i dag i virkeligheden mere dyrisk end menneskelig.

Gennem sine analyser af de seks grundenergier og ved hjælp af sine symboler viser han ikke alene klart den herskende mentalitet i dag, men han påpeger også, hvad der er i vejen. Han hjælper os gennem sine analyser til at se, hvordan vi kan lære at kontrollere og bruge disse energier på rette måde, så vi kan overvinde vor dyriske natur og blive til rigtige mennesker.

Det er utvivlsomt både ubehageligt og rystende således at få påvist men-

neskets dyriske natur; men på den mest kærlige og hensynsfulde måde viser Martinus os det som en bitter kendsgerning, som ingen kan nægte at vedgå. Men han er også opmuntrende og bliver ikke stående ved det. Han fortsætter med at være både praktisk og hjælpsom ved at fortælle, hvordan man kan overvinde de dyriske tendenser, som er den egentlige årsag til alle de sygdomme og lidelser, menneskeheden er stillet overfor i dag. Han viser os virkelig en vej ud af alt dette på en sådan måde, at vi fatter håb om, at vi virkelig en dag vil kunne opnå en sand menneskelig natur.

Dette er i sandhed den »menneske-skabelse«, som har været den højeste mission for alle verdensgenløbere og for de religioner, som de levede efter og forkyndte. Det er derfor slet ikke overraskende, at de kontaktbreve, som nu udsendes i Indien, er almindelig kendte som »lektioner i åndelig udvikling«. Det er i sandhed det, de er.

Selv den mest begejstrede studerende af Martinus åndsvidenskab må indrømme, at det hverken er nemt eller ligetil at læse og forstå den, det er tværtimod et både alvorligt og vanskeligt arbejde. Den udgør en uddannelse i sig selv og forudsætter et meget dybtgående, koncentreret og alvorligt studium, som kræver både opmærksomhed og udholdenhed. Dette er imidlertid fuldt forståeligt, fordi Martinus arbejde er helt originalt, både i sin oprindelse og i sin udtryksform.

De kontaktbreve, som nu udsendes på et jævnt og ligefremt engelsk hver måned, er derfor absolut en betydelig hjælp i dette alvorlige studium, og de sammendrag af Martinus foredrag, som foreløbig er fremkommet på engelsk, har afgjort været nemme og ligetil at forstå. De kan studeres med virkeligt udbytte af alle, selv af mennesker, som iøvrigt finder studiet af Martinus kosmiske analyser temmelig vanskeligt at gennemføre. Disse foredrag kan læses med fuldt udbytte uafhængigt af Martinus øvrige værker, og de kan derved nå ud til mange mennesker, som kun har en mindre uddannelse, eller som ikke har evner til et mere alvorligt studium.

Hvert eneste foredrag omhandler et alvorligt og aktuelt menneskeligt problem for alle og enhver i dag. Problemer som »Hvad er døden?«, »De ulykkelige ægteskabers zone«, »Unaturlig træthed«, »Hvordan modvirker man sin mørke skæbne?« og mange andre, som Martinus behandler i sine

foredrag, er aldrig før blevet grebet så direkte og ligefremt an af nogen anden. Martinus bringer i sine foredrag mange sådanne problemer frem i lyset, beskriver dem i ligefremme ord, analyserer dem, fastslår nøjagtigt årsagerne, giver forklaringen, og går så lige over til at fortælle os, på hvilken måde problemerne kan løses. Har man nogensinde kendt noget mere praktisk og hjælpsomt? Svaret herpå må blive: »Nej, aldrig før«.

Endnu er kun en meget lille del af Martinus værker og foredrag blevet gjort tilgængelige på engelsk. Men et studium blot af disse og af de få kontaktbreve, som foreløbig er udsendt, giver en inder en følelse af, at alt hvad Martinus fortæller hverken er mærkeligt eller fremmedartet, men i fuldstændig harmoni med den indiske livsfilosofi. At det er vidunderlige bekræftelser — harmoniske bekræftelser — på alle de evige sandheder, hvoraf nogle har været kendt, medens de fleste kun har været tågede idéer. At det, som før kun var en ren trossag, nu skænkes ham af Martinus på en så enkel, fornuftsbetonet og logisk måde, at det bliver til at forstå og derigennem fører til en dyb overbevisning. Alt dette er ikke alene opmuntrende, men bringer også fornyet håb og tillidsfuldhed.

De skriftsteder fra bibelen, som er blevet fortolket og forklaret på en ny måde af Martinus i hans egen logiske stil, får en til at tænke på det indiske ordsprog: »Sandheden er een, vismændene giver den forskellige navne«, for i meningen med bibelens ord, således som den udtrykkes af Martinus, er der et dybt fællesskab med den højeste indiske livsfilosofi.

Martinus påviser på denne måde harmonien mellem alle religioner — den harmoni, som alle åndeligt indstillede mennesker inden for alle religioner altid har fundet og bekræftet. Det er derfor slet ikke overraskende, at alle — hinduer, buddister, kristne, sikh'er, jajn'er og muhammedanere — som har været så heldige at modtage og læse kontaktbrevene og andre værker af Martinus her i Indien, har modtaget disse med den største begejstring og gang på gang har givet udtryk for deres dybfølte og inderlige påskønnelse af denne nye kosmiske viden — Martinus verdensbillede — i deres breve til Delhi-centret i Indien.

For en inder vil det ikke blive nogen overraskelse, at Martinus åndsvidenskab, når den engang til sin tid bliver gjort tilgængelig for hele verden, vil

komme til at bidrage på meget afgørende måde til at ændre hele den menneskelige mentalitet fra krig, had, o.s.v. til fred og harmoni. Og når den tid kommer, vil inderne være at finde i forreste række blandt dem, der udbreder kendskabet til Martinus verdensbillede.

Martinus er uden for al tvivl født med en guddommelig mission. Måtte han leve længe endnu for at opfylde den, og måtte Martinus institut også opfylde sin mission ved at bringe Martinus åndsvidenskab ud til den lidende menneskehed over hele jorden — således lyder den inderlige bøn fra alle virkeligt sandhedssøgende i Indien, som har lært Martinus og Martinus verdensbillede at kende.

Mahabir S. Mathur in memoriam.

Kun få dage efter at han havde afsendt foranstående artikel, rantes lederen af vort arbejde i Indien, Mahabir S. Mathur af et hjerteslag. At denne hans pludselige død er kommet som et chok for hans familie, ved vi, for han stod endnu i sin bedste alder, og ingen, som kendte ham, var blot det mindste forberedt på denne sorg. M. S. Mathur var født den 20. april 1906 og blev således kun 54 år gammel.

Jeg lærte ham at kende umiddelbart efter, at jeg julen 1957 havde holdt et foredrag om Martinus i Ramakrishnamissionens store tempel i New Delhi, og der opstod med det samme en dyb kontakt mellem os. Hele sit liv igennem havde Mathur været et sandhedssøgende menneske, og han var, da jeg traf ham, ikke alene med i Ramakrishnamissionens hovedarbejde i Indien, men var derudover leder af et af dens centre i Old Delhi. Normalt deltog han ikke længere i de foredrag, der holdtes i missionens store foredragssal, en af de største i Indien, men et indre pres førte ham til foredraget om Martinus, og han var efter det ikke i tvivl om, at han nu endelig stod ved det mål, han så længe havde søgt imod. Gennem de tre vintre, jeg har tilbragt i Indien, har vi været sammen, så ofte lejlighed bød sig, og da jeg i marts dette

år forlod Indien, var det med den dybe glæde, at vi nu derude havde et menneske, for hvem Martinus sag var blevet hele livet. At budskabet om hans død derfor måtte blive et chok for mig også er vist indlysende.

Mathur var den fødte leder. Såsnart han havde sat sig ind i Martinus verdensbilledes grundprincipper, gik han straks i gang med at organisere vort arbejdes udbredelse over hele Indien. Han havde venner overalt, og jeg følte det derfor, som om Indien, gennem ham, rakte mig tusinder af hænder. Takket være ham spredtes vore kontaktbreve udover dette vældige rige. Han havde op til Indiens frigørelse været leder for et stort engelsk firma, men ønskede derefter helt at vie sit liv til åndeligt arbejde. Og Martinus tanker bød ham alt, hvad han havde håbet på og drømt om. Netop som døden ramte ham, var han midt i forberedelserne til en rejse rundt til alle de indiske Martinus-centre, der var blevet resultatet af vore anstrengelser, og i sit sidste brev til mig udtrykte han sin store glæde over den næsten dramatiske udvikling, Martinus arbejde i Indien nu er inde i. Få dage efter dette brev skrev han sin artikel, der nu, dybt vemodigt for os, der lærte dette elskelige menneske at kende, næsten er blevet hans åndelige testamente. Grebet af en anelse om det, der måske kunne komme, nedskrev han i hast en instruktion til sin ældste søn om, hvorledes Martinus arbejde i Indien, om noget skulle ske ham, skulle føres videre. Til det sidste var dette arbejde i hans tanker, og selvom både hans børn og nære slægtninge idag trofast står sammen om vort arbejdes videreførelse i Indien, vil savnet af ham i meget lang tid fremover føles meget, meget smerteligt. En virkelig stor Inder er med vor kære ven Mahabir Mathur gået bort. Sålænge vort arbejde i Indien vil eksistere, vil hans navn blive nævnt med den største hæder, thi han ikke alene gav sine kræfter til dette arbejde, han gjorde det med så rent et hjerte som kun få.

Æret være hans minde!

Kosmos Ferieby i juli 1960.

Erik Gerner Larsson.

Johs. Dragsdahl,

Martinus og Vestens kulturhistorie

Vestens kulturhistorie frembyder et meget broget billede. Opgøret mellem skarpe modsætninger har bølget frem og tilbage, snart var det de religiøse personligheder, der førte an, og snart var det de jordbundne gemytter, der prægede tidsbilledet. I Østen har kulturen gennem tiderne kunnet hvile nogenlunde urokket på en stadig respekt for det åndelige, og det kan naturligvis virke tillokkende på os at iagttage den ro og harmoni, der er blevet resultatet. Vi skal dog ikke tro, at opgørene i Vesten kun har været adsplittede. I den stærke svingning mellem åndelig og jordisk interesse har de udtrykt forsøg på at finde ind til et grundsyn, der i lige grad kunne rumme respekten for det åndelige og for det jordiske. Hvis det lykkes os at finde det, er det muligt, vesten atter får noget af værdi at bringe til den øvrige verden.

Vor kulturs fødsel

De gamle grækere fik med deres ordenssans lagt grunden til vestens kultur. Her fødtes trangene til at sætte tanker og erfaringer i system. Og allerede i Grækenland finder vi de tre forskellige synspunkter på det åndelige, der senere har kæmpet med hinanden og stadig skiftes til at være i forgrunden og dominere i den ene eller anden tidsepoke.

For det første møder vi det synspunkt, at det »åndelige« eksisterer i sig selv som noget, der er uafhængigt af det jordiske. *Platon* (d. 347 f. Kr.) er en fremtrædende repræsentant for en sådan anskuelse. Han taler om det åndelige som *idéernes verden*. I idéernes verden findes de fuldkomne udtryk for sandt og skønt og godt, medens vi her på jorden kun finder en

afglans af strålerne fra den højere verden. Sjælen kommer oprindelig fra idéernes verden og bevarer en længsel efter den her i den jordiske verden, hvor den nu er spærret inde. Den kan kun prøve at frigøre sig — eller prøve at presse de høje idéer (idealene) ned i den jordiske tunghed. Forbindelsen mellem den høje idéernes verden og vor verden bliver dog i praksis så vanskelig at holde, at Platon fører til et verdensbillede, hvor to modstridende verdener er i stadig kamp mod hinanden.

Lige modsat er det hos *Epikur* (d. 270 f. Kr.) og de tidlige græske filosoffer, man kalder atomisterne, fordi de mente, at verden er bygget op af atomer. Hos Epikur finder vi den anskuelse, at verden er opstået ved en tilfældighed. Kun det, vi kan fatte med vore sanser, er virkeligt, medens det åndelige er fostret af menneskers egen hjerne. Vi kan intet virkeligt vide og må derfor holde os helt til det jordiske liv og få mest muligt ud af det.

En mellemvej finder vi hos *Aristoteles* (d. 322 f. Kr.). Han anerkender det åndelige (idéerne), men ser dem som noget, der ligger indeni tingene, ikke som noget hævet over dem. Alt ledes indefra af en skabende kraft i tingene selv. Det er denne kraft, der giver tingene deres former. Aristoteles blev grundlægger af naturvidenskaben, fordi han lagde stor vægt på, hvad vore sanser kan fortælle. Men mere end Epikur ser han tillige en sammenhæng i tingene og en åndelig drivkraft i dem.

Skulle vi sætte disse tre synspunkter på spidsen og høre, hvad de hver for sig ville sige til eet bestemt problem, kunne vi spørge om deres kærlighed til menneskeheden. Da ville *platonikeren* måske svare: Menneskeheden som idé, som ideal, betyder alt for mig, og det enkelte menneske har kun betydning, hvis det er med til at virkeliggøre dette ideal. *Aristotelikeren* ville sige: Menneskeheden møder jeg kun gennem det enkelte menneske på min vej — derfor må jeg rette min opmærksomhed på ham. *Epikuræren* ville blot sige: Alt er tilfældighed og menneskeheden er en illusion. Derfor skal du kun beskæftige dig med dig selv og de mennesker, der er dig nærmest, for såvidt du er nødt til det.

Brydning i renaissance

Således var der 3—400 år før Kristus lagt et kulturgrundlag, som kirken var henvist til at bygge på, da den skulle føre kristendommens tanker ind i

den vestlige verden. Det viser sig ofte, at det er menneskers inderste natur, der bestemmer, hvordan de benytter en åndelig impuls. Den drejes og udtrykkes, som mennesker helst vil se den, og uden alt for megen tanke på, hvad dens oprindelige skaber ville have sagt.

Således blev det meget hurtigt den platonisme, der boede i menneskers sind, der blev bestemmende for kirkens tankegang (i den form, vi kalder nyplatonismen): det åndelige er noget for sig, noget højere, og vores verden er faldet dybt fra denne store herlighed.

Kirken burde have støttet sig til Aristoteles, fordi hans sans for den jordiske virkelighed og dens betydning er nærmest i slægt med jødernes og Jesu realistiske syn på livet. Både for jøderne og for Jesus er det her og nu, det foregår. Gud er den kraft, der viser sig i og arbejder gennem dette jordiske liv — ganske som det for Aristoteles var en åndelig kraft i tingene selv, der formede dem.

Gennem kirkefædrene *Origines* og *Augustin* blev Platons syn det filosofiske grundlag for kirken og bestemmende for hele den periode, hvor kirken var bærer af vesteuropas kultur. I det praktiske fromhedsliv blev det til, at Gud var en magt, der sad oppe over skyerne, fjernt fra vor verden og længtes efter, at vi skulle frigøre os og komme op til Ham.

Overfor de tunge jordiske opgaver måtte dette grundsyn naturligvis blive ganske utilfredsstillende, fordi det ikke kunne inspirere til nogen stor indsats her på jorden. Socialt blev det til lapperi og almisser, fordi man først efter døden kunne forvente et rigtigt liv. Politisk blev det til diktatur, hvor kirken som repræsentant for det åndelige (og egentlige) tillod sig at gribe til hvilke magtmidler som helst for at være formynder for menneskeheden uden større hensyn til den enkelte.

Forud for renaissancen begyndte tanker, der var grundforskellige fra platonismen, at spire frem. Det begynder i en retning, der minder om Epikur og atomisterne, men som nu dukker op med betegnelsen *nominalismen* (efter år 1200) og slet og ret anser idéerne og det åndelige for at være illusioner, skabt i menneskets hjerne. Selv *Luther*, der åndeligt set forener flere strømninger, var påvirket af denne indstilling gennem englænderen *William Occam* (d. 1349). Heri ligger nok en del af årsagen til, at protestantismen er blevet

så dennesidig og uden nogen klar opfattelse af, hvordan det sjælelige skal behandles.

I stormløbet fra disse retninger blev kirken på sit platoniske grundlag sat ud af spillet og udkæmper i vor tid de sidste fægtninger i bagtroppen, medens nominalismen (i dag kaldet materialismen) fører det store ord. Også i det almindelige kulturliv ser vi platonismen i form af sidste århundredes forfinede borgerlige kultur på stærkt tilbagetog.

Et mellemspil i alt dette bør dog nævnes. Den katolske kirkes største kirkelærer *Thomas a Aquino* (d. 1274) forsøgte at gribe tilbage til Aristoteles og udfra hans filosofi at påpege, at kirkens sande væsen måtte være en forening af det åndelige og det jordiske. Thomas fik anerkendt sin plads som den største kirkelærer i historien, men hans hensigt blev overdøvet, og hans tanker drejet så meget, at kirken kunne fortsætte i sin tro på det store svælg mellem det åndelige (Guds verden) og det jordiske (menneskers verden).

Med Luther og oplysningstiden blev hovedvægten lagt på det jordiske. Små modstød som den tyske mystik (Mester Eckart, Jakob Bøhme, pietismen) eller romantiken (herhjemme Oehlschläger, Grundtvig m. fl.) formåede ikke at udrette noget varigt. Disse retninger var trods alt for påvirket af Platons tvedelte verdensbillede, og viste deres manglende evne til at forme menneskers liv på en tilfredsstillende måde. Der var blevet talt for meget om idéer og idealer og åndeligt liv, og handlet for lidt ud derfra. Lige i øjeblikket stod materialismen med sejrens palmer, for den havde jo klart vist, at beskæftigelse med det jordiske lønnede sig. Enhver måtte være sig selv nærmest. Materialismen havde de praktiske resultater og dermed sejren.

Undtagen i menneskets sjæl.

Materialismens overvindelse?

Materialismen skabte det ensomme og rodløse menneske. I dag begynder dens repræsentanter selv at indse det, fordi nervekriser og atombombe har vist, at forholdet mellem mennesker ikke kan klares ved en ganske mekanisk egoisme. Som et mærkeligt forsøg på at finde vejen fra materialismen tilbage til et åndeligt holdepunkt finder vi i vor egen tid *eksistentialismen*.

Eksistentialismen prøver at finde grundlag for en ny moral (og dermed sans for højere værdier) i at tage livets enkelte øjeblikke alvorligt. Deri

ligger en voldsom protest mod det platoniske: vi vil ikke have mere tyranni fra idéernes side, ikke mere af den teoretiske moral, der skal påtvinges alle andre end en selv, ikke mere komediespil, ikke mere af den åndelighed, der ender ud i luften som røg fra skorstenspiber. Nej, det eneste, vi ved, hvad er, er de konkrete krav, vort medmenneske i dette øjeblik stiller til os.

Så vidt har eksistentialismen fat i noget, der nødvendigvis måtte siges. Men bag disse formaninger hører man en tone af angst og pessimisme. Eksistentialismens grundfølelse er fortvivlelse og ensomhed, fordi man i sin vrede kommer til at benægte enhver form for sammenhæng imellem livets øjeblikke. Den er råb i en ørken.

Som eksistentialismens første mand må — omend kun med delvis ret — nævnes *Søren Kierkegaard*, fordi han betonedede, at sandheden ikke kan tilregnes intellektuelt. Sandheden består i livsholdning, i eksistens. Menneske er ikke noget, man bliver een gang for alle, men er dette: stadig at blive til!

Det er, som om Kierkegaard får flænget et univers, der var gået i stå i selvtilstrækkelighed. Han blev en udfordring ikke blot for datidens tilfredse København, men for alle, der hellere vil slå sig til ro i en fast livsanskuelse, og nødigt vil lytte til livets stadig nye og overraskende tale. Den anden side af sagen er så, at Kierkegaard har en abnorm skyldfølelse og derfor stadig kredser om den tanke, at mennesket må tage fortvivlelsen og skylden på sig for derigennem at tvinges til at indse, at man kun har sit liv som gave af Guds hånd, og aldrig kan skabe det af egen dygtighed. Dette bliver tilspidset i et krav om absolut lydighed overfor Gud, der undertiden giver et autoritært skær over den kristne eksistentialisme.

Den moderne eksistentialisme blev iøvrigt til i tyske skyttegrave under første verdenskrig. Dens førstemand er *Martin Heidegger*. Han vil drage så skarpt et skel som muligt mellem at *leve egentligt* (d. v. s. umiddelbart) og at *leve uegentligt* (d. v. s. dækket bag idéer og fraser). Kun angsten kan slå det uegentlige i stykker og få mennesket til virkelig at leve. Særlig gælder det angsten for døden, der hersker over hvert øjeblik af vort liv, siger Heidegger.

Iøvrigt bliver konklusionen for eksistentialismen, at enhver er henvist til at leve sit eget liv og bære sit personlige ansvar fuldt ud i ethvert øjeblik. Romantiske idéer og følelser fører os væk fra det nødvendige, der ligger lige

foran os. Denne ansvarsfølelse forkyndes af *Karl Jaspers*, medens *Jean-Paul Sartre* mere holder sig til at understrege, hvor nødvendigt det er, at man i hvert eneste øjeblik selv vælger sin vej.

Der ligger allerede hos disse — ikke egentlig religiøse — tænkere en understregning af, at mennesket hører til ude hos andre mennesker og ikke i sine personlige ønskedrømmes bås. Hos nogle af disse tænkere er grundfølelsen pessimisme og angst uden evne til at give mennesker noget at leve på. Andre giver et mere positivt bidrag og skaber atter bevægelse i det univers, der var filosofisk forkalket og sat i stå, idet det understreger, at man aldrig kan have sandheden som noget fastslået, i tryk besiddelse, men at den altid er noget, der er under tilblivelse i hvert eneste øjeblik, hvor man udvikler sig. Det er, som om en del af de eksistentialistiske tænkere prøver at vise hen til den selvhengivende kærlighed uden dog helt at turde bekende sig til den — da ville de jo også være havnet på religiøs grund!

I tilknytning til eksistentialismen må man imidlertid bemærke nogle tænkere, der udfra henholdsvis jødisk og russisk baggrund bekender sig åbent til højere åndelige værdier, men stadig fastholder ansvaret for de jordiske anliggender, fordi de er den form, hvori ånden og de højere værdier skal udtrykke sig.

Nikolaj Berdjajef (d. 1950) var i sine yngre dage kommunist i Rusland, men tillige varmt interesseret i den tyske mystik. Efter revolutionen blev han udvist fra Rusland. Udfra en kristen baggrund taler han om ånden som et element i universet, der altid er i bevægelse, altid skabende, aldrig abstrakt og stillestående, som Platons idéer trods alt blev det. Ånden kan derfor ikke lukkes inde i dogmer og ydre former, men skaber, hvor den vil og når den vil. Om Gud siger Berdjajef meget karakteristisk, at Gud aldrig er noget, man kan nå frem til at finde, for Gud er altid vort udgangspunkt, ophavet til alt, hvad vi er.

Martin Buber er jøde og lever i Israel (født 1875). Udfra sit folks kultur taler han om, hvorledes verden er under stadig skabelse, og alt er samtale mellem Gud og mennesker. Imidlertid har mennesket låst sig inde ved at betragte verden omkring sig som døde genstande — et Det-forhold, hvor alt regnes for ting. Man må nå til at se både mennesker og genstande som noget,

man siger Du til — et *Du*-forhold. Da først virkeliggøres Guds samtale med os for alvor.

Det er på disse områder, den kulturelle debat i dag samler sig. Dels har vi opgøret mellem eksistentialismen og resterne af platonismen, et opgør, der som regel tager meget skarpe og bitre former (f. eks. i professor Lindhardts polemik). Dels finder vi et nybrud, der prøver at samle de bedste tanker fra begge erfaringsverdener i sig ved famlende at skimte det åndelige som drivkraft midt inde i de jordiske realiteter.

Martinus sammenfatter to verdener

Hermed er skitseret de forudsætninger, hvormed vesten vil komme til at møde Martinus og hans analyser.

Vi, der har truffet Martinus, er naturligvis i det daglige mere optaget af analysernes evne til umiddelbart at virke inspirerende og frugtbare i en almindelig livsførelse. Men det er tillige gavnligt at trække større linier op og se, hvor de viser hen. Det skærper sansen for, hvad vi skal stræbe efter, men kan også vise os, hvilke grøfter, vi skal undgå.

Vi må sikkert indrømme, at der vil være mennesker, der kan komme til at opfatte Martinus' analyser som et åndsliv, der kan passes ret uafhængigt af ens øvrige hverdagsliv som en smukkere og mere interessant verden, der er hævet over hverdagen. Men Martinus selv har vel kraftigere end nogen gjort indsigelse mod en sådan opfattelse: analyserne er i sig selv flettet ind i selve det liv, vi lever. Denne holdning får Martinus til at understrege, at analyserne ikke er noget, man skal tro på, men noget, man skal gå ud og genfinde i sit eget daglige liv.

Her skal kun peges på en enkelt tankerække fra analyserne, der falder i tråd med eksistentialismens forsøg på at vise den nære forbindelse mellem det åndelige og det jordiske.

Det vil ikke være urimeligt at hævde, at Martinus repræsenterer den mest gennemførte eksistentialisme, der indtil nu er trådt frem i vestens kulturhistorie. Som fællesmærke for alle grene af eksistentialismen har vi jo mødt kravet om fuldt ansvar overfor hvert øjeblik af ens jordiske liv.

Martinus understreger det enkelte øjebliks betydning, fordi han ser det som skabt af en åndelig vilje, der virker også midt i den jordiske verden.

Han påpeger, at liv og udvikling altid vil bestå i bevægelse og aldrig kan nå et dødt punkt. Han påviser gennem sit verdensbillede, at det er muligt at leve ligeså eksistentielt, ligeså ansvarsbevidst, overfor den usynlige del af universet som overfor den synlige — ja, det er ikke blot muligt, men nødvendigt, hvis man overhovedet vil leve et vågent menneskeliv.

Lad dette synspunkt blive underbygget med et par henvisninger til nogle grundlæggende analyser.

Martinus taler nok om et kredsløb i udviklingen, ganske som andre før han, også Platon, har gjort det. Men for Platon blev dette kredsløb afgørende for afstanden mellem det levende væsen og det guddommelige. Kun i kredsløbets højdepunkt var man Gud nær og i »idéernes verden« — i dets modsatte side var man i et jordisk fængsel. Med Martinus sker det ganske afgørende, at Gud sættes i midten af al udvikling, ikke længere i toppen af den. Udviklingen er ikke en stige, der ender i Guds verden, men et kredsløb udenom Ham som centrum. I forhold til Gud har den åndelige og den jordiske verden således lige betydning!

Med de tre X'er behandles selve strukturen i forholdet mellem det evige (Guds Jeg) og det skabte. Analyserne især af X 2 er noget, der er ganske særpræget for Martinus i forhold til alle andre tænkere. Man møder ikke før en så grundig og særskilt analyse af bindeleddet mellem den åndelige drivkraft i universet og den skabte verden. Den opsamling og oplagring af impulser, der sker i det evige X 2 bekræfter den absolutte betydning af, hvad der sker i den skabte verden, og viser dens uundværlighed i udviklingen.

Det, der er sket for Platon, er iøvrigt, at han har sammenblandet, hvad Martinus kalder Guds X 1, Guds inderste væsenskerne, den åndelige drivkraft i universet med, hvad Martinus kalder den guddommelige verden, det trin i udviklingen, hvor Guds væsen udfolder sig aller *klarest* — hvor det er lettest at se for det levende væsen! Samme fejl har forøvrigt langt de fleste visionære begået, hvorved den forestilling groede fast i mennesker, at kun den mest udviklede var nær Gud.

Forbindelsen mellem Gud som centrum og kredsløbets forskellige afsnit udgøres af Guds skabeevne, af Guds X 2, der er grundlag for enhver fremtræden overhovedet i universet, der ses som Guds krop.

Men også det enkelte menneske er et univers, hvor X 2 igen har en af-

gørende betydning i at knytte forbindelsen mellem »ånd« og »legeme«. Mennesket findes aldrig uden krop, hvadenten den er af jordisk eller anden materie. Der findes derfor heller ikke den udslettende opgåen i Nirvana, som Buddhisten taler om.

Hertil kan føjes, hvad Martinus kalder kontrastprincippet: oplevelse og tilegnelse af erfaring kan udelukkende opstå der, hvor man oplever kontraster. Netop erfaringerne af det jordiske, grove stof har derfor en absolut betydning for menneskets åndelige udvikling. Idéer eller ånd i renkultur vil aldrig kunne skabe bevægelse og reaktion og dermed heller ikke nogen udvikling og ikke nogen form for lykkefølelse.

Alt dette kunne også siges så stærkt, at for Martinus findes modsætningen mellem det åndelige og det skabte ikke (selv X 3, alt det skabte, kan ses både fra et åndeligt og fra et materielt aspekt). Det er sider af samme sag, således som de tre X'er ifølge Martinus er sider af samme sag og aldrig virkelig kan adskilles. Her finder vi klare udtryk for det, Aristoteles kæmpede for at få sagt, og som Platon ikke magtede at udtrykke uden mulighed for misforståelse.

Når eksistentialismen taler om at leve absolut i øjeblikket, kan Martinus på baggrund af den lige omtalte struktur kun yderligere understrege dette. I gennemgangen af »den kosmiske kemi« påpeges det ganske klart, at hver enkelt handling og oplevelse, vi kommer ud for, har betydning i vor åndelige udvikling. Åndelig stræben kan simpelthen ikke foregå udenom denne verdens realiteter. Eneboerliv, overdreven meditation o. lign. kan måske føre et menneske til visse åndelige oplevelser, men selve den åndelige udvikling vil i en senere inkarnation kræve, at det samme menneske bindes desto nærmere til det jordiske plan, indenfor hvilket frigørelsen skal tilegnes. Martinus anerkender det, man tidligere har kaldt mystik, som åndelige oplevelser, men han betoner, at skal man tale om virkelig åndelig erfaring, må den være nært knyttet til den nærværende verden, så *den* åbner sig for vort blik og vi ser, at »det er i Gud, vi lever, røres og er«. At elske sin Gud og elske sin næste er to sider af samme sag!

— — —

Det er en oplagt misforståelse, hvis man vil mene, at Martinus repræsenterer en åndelig enklave, eller at hans analyser vil føre mennesker ud af

deres daglige pligter og ansvar. Tværtimod oplever man jo, at hvor mennesker forstår Martinus ret, tager de deres liv op med endnu større omhu og vågenhed end på den gamle, nu døende kulturs grundlag.

Det må være verdenshistoriens mål at åndeliggøre det jordiske, så det kommer til at udtrykke den sfære, Martinus kalder det rigtige menneskerige. Dette sker ikke ved, at vi enkeltvis (eller i flok) flygter fra »det jordiske fængsel«. Derfor kunne verdenshistorien ikke nøjes med Platons længsel efter de åndelige verdener. Materialismen var et nødvendigt mellem spil for at minde om, at det tunge jordiske stof må forvandles.

Gennem kulturhistorien har vi mødt tænkere, der var beskæftiget med selve universets struktur og vejene til at erkende den. Andre var mere optaget af livets filosofi, d. v. s. de principper, der er bærende i selve vort liv, så vi får større mod til at leve det.

Det er noget enestående, når Martinus både kan skildre verdensaltets struktur og pege på dens følger for hvert enkelt øjeblik af vort liv. Det er en opgave så omfattende — strækkende sig fra de mest ufattelige kosmiske perspektiver til urokkelig fastholden ved betydningen af livets enkelte små øjeblikke — at man næppe finder nogen i kulturhistorien, der har magtet den på en så afbalanceret måde.

Netop derved er Martinus' analyser ikke en isoleret åndsretning, men udtryk for livet selv.

Samfundsudviklingen

1. Bibliografisk redegørelse

På nærværende tidspunkt er de vigtigste analyser om samfundsudviklingen i Martinus skriftlige produktion hovedsagelig koncentreret på to steder:

- a. i 4. kapitel i »Livets Bog«, 1. bind under titelen: »Et internationalt verdensrige under skabelse«, 63 sider,
- b. i artiklen »Gavekultur« i tidsskriftet »Kosmos« for 1938, nr. 1—3, ialt 19 sider.

Disse analyser udgør således kun en forholdsvis lille del af Martinus' samlede produktion, men de fortjener det mest opmærksomme studium af enhver, der ønsker at virke for udvikling af fredelige tilstande med åndeligt og materielt gode kår for menneskeheden.

2. Koncentreret resumé af 4. kapitel i »Livets Bog«

2.01. Dyreriget og verdensriget

Kapitlet tager sit udgangspunkt i verdenssituationen omkring 1930. Der er i de foregående kapitler omtalt de guddommelige skabeimpulser, der påvirker jordens menneskehed, således at en verdenskultur — dyrerigets — er ved sin undergang, og en ny verdenskultur — et internationalt verdensrige — er under fødsel.

Medens dyrerigets livsbetingelse er »magt er ret«, eller selvtægt, vil det internationale verdensrige være demokratisk styret og igennem sin retsorden sikre en retfærdig behandling af enhver samfundsborger.

2.02. Dyrerigets kulmination

Dyrerigets magtprincip finder ikke sin højeste udfoldelse hos dyrene, men

i en kamp mellem nationalstaters svært bevæbnede hære, flåder og luftvåbener.

Inden for den enkelte stat udspilles kampe om penge og andre værdier. Statsmagtens lov- og retsvæsen er endnu ikke i stand til fuldt at kontrollere pengemagten.

2.03. Forretningsprincippet

Retsvæsenet beskytter mest oprindeligt mod primitive urformer for tilegnelse af værdier såsom simpelt røveri, plyndring og overfald, men de dyriske tendenser ikklædes inden for forretningsverdenen mere raffinerede former, der ikke altid rammes af loven.

Forretningsprincippet er moralsk forsvarligt, når enhver værdi betales med en tilsvarende værdi, men i det omfang dyrerigets tendenser gør sit indslag, vil sælgeren, såfremt han har magten dertil, kræve en mere eller mindre ublu overpris.

2.04. Samfundets undergravning

Martinus analyserer de umiddelbare konsekvenser af denne type handlinger og påviser, at de fører til ophobning af formue hos enkelte og forarmelse af befolkningens flertal. På længere sigt ville en undergravning af samfundet blive resultatet, men systemet vil normalt forinden blive omdannet eller tilintetgjort af de undertrykte og forarmede.

2.05. Moralforskydningen

Det vil først og fremmest ske igennem den erfaringsdannelse og stræben efter penge og værdier, der opelskes under et kapitalistisk system. Midlet til bekæmpelse af flertallets materielle undertrykkelse vil i første instans være penge. Det bliver derfor et almengældende ideal at være i besiddelse af penge, og det bliver således et mål for opdragelse og undervisning at gøre individet så kvalificeret som muligt til kampen om den materielle gevinst. Herved sker der en forskydning i den moralske vurdering, således at man i henhold til den nye samfundsmoral ikke kan rette bebrejdelser mod dem, der har nået det af næsten alle eftertragtede mål, nemlig formuebesidderne og kapitalisterne.

Martinus konkluderer på dette punkt i sin fremstilling, at man ikke kan lægge den gældende samfundsordning noget til last og derfor heller ikke kan rette bebrejdelser hverken mod den rige eller den fattige. Samfundsordningen er udelukkende et udtryk for den højde i udviklingen, hvortil menneskesamfundets gennemsnit er nået.

2.06. Ufuldkommenhedens symptomer

Men på følgende trin i udviklingen vil der ske en forvandling af samfundsmoralen. Den ene store drivkraft hertil vil være de smertelige erfaringer, der indhøstes under den ufuldkomne samfundsordning. Den højeste materielle lykke, et liv i rigdom og luksus, kan kun eksistere under denne samfundsordning på grundlaget af andre væseners armod, nød og elendighed. Den vil resultere i had, forbrydelser, strejker, lockouter, revolution, krig og lemlæstelse. Hertil kommer en anden gruppe af symptomer på samfundsordningens ufuldkommenhed: seksuelle abnormiteter, prostitution, ulykkelige ægteskaber, ansvarsløshed, utroskab, fosterfordrivelse, barnemord, fødsler i dølgsmål, nervekriser, sindssygdom og selvmord.

2.07. Humanistiske idealer

Den anden store drivkraft til samfundsmoralens forvandling vil være de idealer om humanisme og næstekærlighed, som først er demonstreret og forklaret af verdensgenløbere, profeter og andre »hellige mænd«, og som efterhånden har fundet vid udbredelse. Disse idealer er forskelligt udformet eller nuanceret i forskellige riger og lande. De mest fremskredne religioner har som »verdensreligioner« fundet udbredelse over landegrænserne, men tilhængere af den ene eller anden verdensreligion fremtræder ofte skarpt og intolerant over for tilhængerne af de andre verdensreligioner. Ingen af disse religioner vil være i stand til at opfylde samtlige de betingelser, der er absolut nødvendige for at kunne udgøre en religion for hele menneskeheden.

2.08. Kravene til en universel verdensreligion

På det religiøse område finder vi således kun forstadierne til en samling af hele menneskeheden under en religiøs opfattelse. Om denne må det gælde, at den samtidig skal være inspirerende for videnskabens mest fremragende

repræsentanter og for repræsentanterne for den mest primitive uvidenhed. Den må ikke blot være af international, men af universal natur. Den må vise livet og tilværelsen som en guddommelig intelligensmæssig verdensplan, på alle områder i den mest fuldkomne harmoni med begrebet »Alt er såre godt«. Den må være sandheden selv, og den må bygge på en direkte oplevelse af guddommen.

2.09. Folkeslagenes fælles interesse

Den ufuldkomne samfundsordning og den stærke længsel efter mere fuldkomne tilstande vil medvirke til en forening af alle folkeslag i en levende interesse for øget åndelig viden. Alle folkeslag vil blive interesseret i skabelsen af en vej bort fra krigens, lidelsernes og overtroens zoner og hen imod en indbyrdes åndelig og materiel harmoni i den absolutte verdensfred.

2.10. Den tekniske udvikling

Den tekniske udvikling virker stærkt befordrende for den fælles interesse for skabelse af grundlaget for den absolutte verdensfred. Trafikmidlerne hjælper sammen med radio, telegraf, telefon, presse, handelskompagnier, rejsebureauer m. m. til overvindelse af afstandene og til bekendtskab mellem folkeslagene. Naturmenneskene får herved kendskab til den moderne viden om historie, geografi, astronomi, kemi, fysik, matematik og teknik, og de får adgang til at dygtiggøre sig til certifikater, svendepøver, eksaminer og grader gennem oplæring i praktisk arbejde og ved undervisning i skoler og universiteter.

2.11. Verdenshandelen

Verdenshandelen skaber ligeledes et vist fællesskab og bevirker oprettelse af aftaler, traktater og forbund, hvorved dannelsen af en international altomfattende sammenslutning bliver nødvendig til modvirkning af krisetilstande.

2.12. Statsmagtens ufuldkommenhed

Inden for det enkelte land udvikles »fællesinteressen« på »privatinteressen«s bekostning. Statsmagten er en »uselviskheden«s institution, et instru-

ment for »fællesinteressen«, et organ for retsudøvelse. Statsmagten er imidlertid i sin opbygning og praksis lige så ufuldkommen som flertallet af de væsener, samfundet består af. I nogle samfund vil pengemagten være stærkere end statsmagten, men udviklingen er end ikke tilendebragt, selv om statsmagten ved overtagelse af pengemagten opnår den absolutte føring inden for den enkelte stat.

2.13. Verdenssamfundet på stenaldertrinet

Afgørende er det, at statsmagten kun er begrænset til et nationalt område, således at lov og ret kun gælder inden for landegrænserne. Menneskeheden er inddelt i et stort antal samfund (statsmagter eller nationer), der hver for sig — lige som de enkelte mennesker i en nationalstat — lever efter dyrerigets princip: »Enhver er sig selv nærmest«. Og for verdenssamfundet af nationalstater eksisterer intet egentligt lov- og retsvæsen, ingen regering, intet politi. Den internationale ret eller »folkeretten« kan højst virke gennem venlige aftaler, midlertidige overenskomster eller forbund. Verdenssamfundet er på samme trin som de enkelte nationale samfund var i stenalderen. Derfor må enhver stat — lige som i sin tid stenaldermenneskene — være bevæbnet, d.v.s. at hver stat må have sin egen hær, flåde og luftvåben.

2.14. Den militære moralkonflikt

Herved tvinges enkeltstatens lov- og retsvæsen til at være inkonsekvent. De unge mænd opdrages til at opfatte direkte eller indirekte forvoldelse af landsmænds død og lemlæstelse som umoralsk, forbryderisk og strafbar, mens de samme handlinger rettet mod en fjendtlig magts borgere under en krig anses for straffri »heltebedrifter«. Og med det formål at uddanne til drab og lemlæstelse af »fjender« gennemføres værnepligt og militær uddannelse i fredstid.

2.15. Verdensregeringens nødvendighed

På dette grundlag anfører Martinus, at grundårsagen til menneskehedens materielle lidelsestilstand er, at der mangler en verdensregering med en international domstol, der kan varetage beskyttelsen af de enkelte nationers og racers frihed og ret til livet. Men beskyttelsen kan kun blive helt effektiv,

hvis verdensregeringen er i besiddelse af værdierne, ellers vil verdensregeringen blive magtens slave i stedet for dens herre.

2.16. »Folkenes Forbund« kun et foster

»Folkenes Forbund« kan Martinus kun anse for at være fosteret til en verdensret, for den ejer ikke værdierne og har ingen virkelig realistisk magt bag sig. Forbundet er kun en smuk »tanke« eller »papirsftale«, og det er kun at ligne ved et lov- og retsvæsen uden politi blandt bevæbnede stenalder-individer (nationerne).

2.17. Afrustning og oprettelse af et bevæbnet verdenspoliti

Verdensrigets øvrighed må fratage de enkelte nationer deres våben, d. v. s. der må ske en afrustning af hvert eneste land. Samtidig må verdensøvrigheden oprette et bevæbnet »verdenspoliti«, der må have til opgave at sørge for at opretholde varig fred overalt på jordkloden.

2.18. Den økonomiske administration

I hver enkelt stat må statsmagten efterhånden stilfærdigt udkonkurrere privatforetagenderne, og herefter kan værdierne overdrages til verdensøvrigheden. Denne vil få store opgaver med hensyn til gennemførelse af en rimelig og retfærdig administration af værdierne.

2.19. Prisberegning og distribution

Prisberegningen må ske ud fra princippet om, at enhver værdi må betales med en tilsvarende værdi uden basis for overskud til private. Fordelingen vil blive tilrettelagt, så råvarer, mellemprodukter og færdigvarer kommer den absolut korteste vej, således at overflødige mellemlid udskydes og kunstige leveveje opløses.

2.20. Beskæftigelse og arbejds løn

Skellet mellem proletariat og bourgeoisie vil forsvinde, idet enhver vil være pligtig at præstere arbejde og ernære sig som lønmodtager. Der vil blive tilsikret ethvert individ et arbejde, der svarer til interesser, evner og anlæg. Arbejdspigten bliver udregnet i »normalarbejdsdage,« og betalingen udgøres

af arbejdskvitteringer, der skal være den pågældendes eneste betalingsmiddel. Verdensstaten bliver principielt den eneste arbejdsgiver, og alle bliver at betragte som arbejdere.

2.21. Økonomi- og produktionskontrol

Ved en verdensomfattende planlægning og kontrol vil det kunne sikres, at der ikke sker unødigt ophobning af produktion. Toldvæsenet vil overgå til at være verdensrigets økonomipoliti, der skal holde verdensregeringens administrationsgrene underrettet om hvert landområdes økonomiske tilstand og produktionsforhold.

2.22. Øget fritid

Maskinerne vil kunne anvendes til aflastning af den menneskelige arbejdsindsats, hvorved den pligtige arbejdstid kan nedsættes, og fritiden kan forøges tilsvarende. Fritiden vil ikke behøve at føre til lediggang endsige arbejdsløshed, men der vil blive mulighed for studier af kunst, videnskab, sprog, samfundsøkonomi, håndværk o.s.v.

2.23. Verdensstaten bliver eneste formuebesidder og arbejdsgiver

Modsætninger mellem »fællesinteressen« og »privatinteressen« vil skabe økonomiske kriser med arbejdsløshed og magtkamp mellem organisationer for arbejdere og arbejdsgivere. Til sidst vil der blive dannet en fælles administration for hele verdensstaten, der vil blive den eneste formuebesidder, kapitalist og arbejdsgiver.

2.24. Arbejdsløn og betalingsmidler

Arbejdskvitteringskort vil blive eneste lovlige betalingsmiddel. Produktionsmængder, arbejdslønnings og priser vil blive beregnet og fastlagt, så der bliver balance mellem produktion og forbrug. Til et fælles fond for barndom, alderdom og sygdom foretages fradrag inden udbetaling af arbejdslønnen.

Til slut i kapitlet skildrer Martinus de lykkelige tilstande, der vil herske i verdensstaten, hvor enhver kan blive beskæftiget i overensstemmelse med interesser og anlæg, og hvor alle krige, al nød, armod, undertrykkelse og elendighed er afskaffet.

2.25. Et program i 12 punkter

I følgende 12 punkter giver Martinus et konkret program for arbejdet hen imod nævnte verdensstat:

1. Alle former for uselviskhedens sejr over selviskheden. (Fællesinteressens sejr over privatinteressen).
2. Skabelsen af en international demokratisk verdensstyrelse.
3. Alle landes afrustning til fordel for oprettelsen af et internationalt upartisk verdenspoliti.
4. Udvikling af et internationalt åbenlyst — ikke hemmeligt — højeste lov- og retsvæsen, der, repræsenterende videnskabens ypperste væsener på åndelige såvel som materielle områder, kan være kvalificerede til at kende forskel på »abnorme handlinger« og »forbrydelser«, — kender udviklingens gang og tilværelsens evige love og dermed kan være en garanti for absolut ret og retfærdighed for alt og alle.
5. Afskaffelse af private individers besiddelse af værdierne til fordel for verdensstatens tilegnelse af disse.
6. Afskaffelse af penge til fordel for indførelse af et individs personligt ydede arbejde som eneste betalingsværdi og kvitteringen herfor som eneste betalingsmiddel for samme person.
7. Oprettelse af et for hele verdensstaten fælles barndoms-, alderdoms- og sygdomsfond på basis af afdrag fra arbejdskvitteringerne.
8. Udnyttelse af maskinerne til forkortning af den materielle arbejdstid til fordel for studiedage og åndsforskning.
9. Afskaffelse af al voldspolitik og blodsudgydelse.
10. Afskaffelse af tortur, prygle- og dødsstraffe til fordel for kyndige internerings- og opdragelsesforanstaltninger.
11. Udvikling af vegetariske næringsmidler, sundhed og legemspleje, sunde og lyse boligforhold.
12. Udvikling af åndsfrihed, tolerance, humanitet og kærlighed til alle levende væsener, til mennesker og dyr, til planter og mineraler.

3. Koncentreret resumé af artiklen »Gavekultur«

3.01. Samfundsordningens standard

For det store flertal er besiddelse af penge eller anden formue livets største

eftertragtelsesværdige ideal. Det er i stor udstrækning en livsbetingelse at kæmpe om værdierne i en daglig eksistenskamp. Reklamens overdrevne fremhævelse af varernes fordele og prisbillighed går ofte så vidt, at det foregives, at varerne nærmest er at betragte som en foræring eller gave.

Da fordelingen af de materielle værdier er baseret på et forvrænget forretningsprincip, hvorved køberen kommer til at betale for høj pris for varerne, forvrænges også indstillingen overfor gaveprincippet.

3.02. Gave som camoufleret forretning

Det er således under de herskende samfundsforhold ikke mærkeligt, at gavegiveren hyppigt bevidst eller ubevidst er indstillet på ved gaven at opnå noget til gengæld. Skuffelsen kan være svær at skjule, hvis forventningen ikke opfyldes. En sådan gave er ikke en virkelig gave, men en camoufleret forretning. Gavens virkelige karakter er således delvis en forudbetaling for en bestemt eller ubestemt forventet modydelse.

3.03. Den virkelige gaveydelse

En virkelig gaveydelse forudsætter en absolut hundrede procent frigivelse af en værdis overførelse fra giveren til modtageren. Hvis der blot er den allermindste skygge af forventning om gengældelse, er overførelsen i virkeligheden kun en maskeret forretning. Ingen kommer den evige guddom nærmere end den, der har så stor kærlighed, at han vover sit liv for at redde og beskytte sine medvæsener. Det er livets største åbenbaring af »gaveprincippet«.

3.04. Fra handelsvarer til gaver

Fra at være handelsvarer vil de materielle værdier overgå til at blive anerkendt som gaver stillet til rådighed fra naturen, beregnet for alle mennesker. Denne ændrede opfattelse er betinget af en udvikling af moralen hos menneskeheden store flertal, der atter først og fremmest vil befordres af de enkeltes personlige erfaringer. Det vil således ikke være en holdbar løsning ved diktatur hurtigt at indføre en ny samfundsordning, selv om den tilsyneladende var baseret på gaveprincippet. En sådan pludselig forandring vil

ikke være holdbar, fordi flertallet ikke vil kunne ændre grundopfattelse så hurtigt.

3.05. Diktatur udgør en ignorering af gaveprincippet

Under diktatur træffes regeringsbeslutningerne af en enkelt person. Millioner af hjerner kommanderes til ensrettet tænkning. Herved elimineres samfundsborgerernes frihed, og deres forstandsudvikling hæmmes. Diktaturet udgør frihedens modsætning og dermed en ignorering af gaveprincippet. Diktaturet må altid være i krigsberedskab. Teknikken anvendes derfor i diktaturstaten i første række til frembringelse af magtredskaber: mordinstrumenter, bombefly, undervandsbåde, og bliver således udtryk for åndeligt proletariat.

3.06. Demokratiet er fremtiden

Også under et demokrati kan der eksistere tvang og undertrykkelse for mange samfundsborgere. Men denne tvang eller undertrykkelse kan ikke nå op til at blive tilnærmelsesvis så dominerende og overlegen som ved det uindskrænkede diktaturvælde, hvor kritik kan medføre dødsstraf og således i højeste grad er livsfarlig. Demokrati betinger, at enhver samfundsforanstaltning bliver præget af hensyn til de forskellige interessesfærer. Vejen til udvikling af intellektualitet og kultur går igennem den under demokratiet tilsikrede frihed til at tænke og kritisere, til at påvise og rette mangler eller fejl. Denne frihed er således en gave. Demokratiet er et udtryk for gaveprincippet. De eksisterende demokratier er alle ufuldkomne. De er kun i deres begyndelse og må kæmpe med de dyriske traditioner i form af individernes endnu stærkere diktator tilbøjeligheder. En fuldkommengørelse af demokratiet kan ikke trylles frem ved noget magtbud så lidt som ved en enkelt afstemning. Imidlertid er udviklingens resultat tiltagende frihed. Diktaturet bliver derfor efterhånden trængt tilbage og vil helt forsvinde. Demokratiet er fremtiden. Under virkeligt demokrati vil samfundslivet blive et ocean af nye ideer og nye skabelser i ånd og kultur. Demokratiet er med dets frihed for menneskenes livsudfoldelse i dybeste harmoni med menneskehedens største åndelige førere, verdensgenlødere, profeter og vismænd, som ustandseligt i religioner, bøger og væremåde har udtrykt »kærlighed« eller dette »hellere

at give end tage« som det væsentlige i den rette mentale indstilling over for næsten.

4. Strejflys over udviklingen

4.01. Et overvældende stort studiemateriale

Næsten tredive år er forløbet, siden Martinus udgav Livets Bog 1. bind, og over tyve år siden fremkomsten af artiklen »Gavekultur« i tidsskriftet Kosmos. Begivenhederne i disse år har ofte været højdramatiske. De udgør et overvældende stort studiemateriale for undersøgelser over krig og fred og betingelserne for disse tilstande så vel som over den samfundsøkonomiske udvikling. Historikere, sociologer, psykologer, jurister og nationaløkonomer vil utvivlsomt i stort tal granske disse tredive års tildragelser og udarbejde i hundred- eller tusindvis af afhandlinger herom. Kunstnere vil i bøger, skuespil og film levendegøre begivenhederne, så millioner og atter millioner af mennesker kan gribes af dem.

I en kort artikel i dette festskrift er der kun mulighed for at kaste strejflys over denne epoke. Det vil ske ud fra et ønske om at hjælpe interesserede i deres vurdering og stillingtagen.

4.02. Egne forudsætninger

For mit eget vedkommende gælder det, at jeg har kendt Martinus' analyser siden 1939. Kendskabet til hele denne tankebygning var stærkt medvirkende til, at jeg i årene 1941 til 1947 gennemførte det statsvidenskabelige studium ved Københavns Universitet, og i årene derefter har jeg medvirket i nationalt og internationalt arbejde for højere produktivitet og bedre arbejdsforhold og uddannelse inden for håndværk, industri, handel og administration. Under alle disse forhold har analyserne været mig til meget stor hjælp i arbejdet, hvortil kommer, at jeg igennem hele denne tid som iagttagere har vurderet nationale og internationale begivenheder og tildragelser med udgangspunkt i Martinus analyser.

4.03. Oversigt over de følgende tre hovedafsnit

Bemærkningerne i det følgende vil falde i tre hovedafsnit. Det første omhandler en vurdering af udviklingen på det internationale plan med hensyn

til krig og fred og bestræbelser for dannelse af verdens forenede nationer. Det andet hovedafsnit kommer ind på politiske og samfundsøkonomiske forhold, og det tredje behandler den enkeltes personlige forhold til samfundet.

5. Går udviklingen mod en verdensunion?

5.01. Folkeforbundet måtte opløses

»Folkenes Forbund« blev af Martinus i Livets Bog 1. bind karakteriseret som kun fosteret til en verdensregering, først og fremmest fordi det ingen virkelig realistisk magt havde bag sig. Nu kan alle se, at denne analyse var rigtig. Folkeforbundet blev i trediverne stillet over for den ene krise efter den anden, men pagtens bestemmelser om fredelig løsning ved voldgift var utilstrækkelige i en række tilfælde. De militære konflikter kunne ikke forhindres, og igennem den forcerede række begivenheder i 1939 og 1940 udløstes Den anden Verdenskrig. Ved dens afslutning blev Folkeforbundet opløst. Det havde ikke indfriet de forventninger eller forhåbninger, der var stillet til det ved dets oprettelse.

5.02. Også FN er utilstrækkelig

I Folkeforbundets sted oprettedes i 1945 Forenede Nationer. Selv om dette internationale organ er stærkere stillet end dets forgænger, er også FN uden tilstrækkelig magt. Organisationen har nedrustning på sit program og freden som sit mål, men det har endnu ikke de fornødne beføjelser og virkemidler til en virkeliggørelse af disse idealer. Det har ikke kunnet forhindre væbnede konflikter, begrænsede krige og en permanent »kold krig« mellem stormagter og stormagtsblokke, der nårsomhelst kan forvandles til en tredje verdenskrig.

5.03. Kimen til en international politistyrke

Helt så svag som Folkeforbundet har FN ikke været. Ved FN's formidling er der sket en standsning af krigen i Korea i 1950—51 og ved Suez i 1956—57. I første tilfælde oprettedes en militær FN-kommando, og i andet tilfælde oprettedes til sikring af våbenstilstandens betingelser en FN-styrke: UNEF (United Nations Emergency Force). UNEF er sammensat af kontingenter fra lande, der ikke er medlemmer af Sikkerhedsrådet, og som ligger

fjernt fra urocentret. I UNEF indgår 5—6.000 soldater fra Brasilien, Canada, Danmark, Indien, Norge, Sverige og Jugoslavien. Aftalerne om styrkens oprettelse og virksomhed blev truffet i største hast, efter at våbenstilstanden var aftalt, men alligevel har det vist sig, at styrken er i stand til at løse de stillede opgaver. UNEF kan betragtes som en forløber for en permanent universel FN-politistyrke.

5.04. Atomkrigens perspektiver

Den militærtekniske udvikling er i de sidste tyve til tredive år forløbet overvældende hastigt. Under anden verdenskrig viste luftherredømmet sig at være meget afgørende, hvorfor konstruktion og produktion af bombe- og jagerfly tog et stort omfang. Førerløse raketter med bombelast blev anvendt i verdenskrigens sidste år, og endelig afsluttedes Den anden Verdenskrig ved nedkastningen af to atombomber i Japan. Siden da er der både blandt vest- og østmagterne arbejdet videre med raketvåben og kernevåben. Resultatet er, at *det vil være teoretisk muligt på mindre end en time ved anvendelse af disse våben at gennemføre et langt større myrderi og langt større materielle ødelæggelser end i løbet af hele den 5-års periode, som Den anden Verdenskrig var udstrakt over.*

5.05. Afrustningsbestræbelserne

Disse perspektiver har gjort dybt indtryk på millioner af mennesker. Holdningen over for afrustning er blevet langt gunstigere end nogen sinde tidligere. FN's generalforsamling drøftede i 3 uger i efteråret 1959 et britisk og et sovjetrussisk forslag til universel afrustning. I debatten fremkom udtalelser fra delegerede fra 65 lande, og samtlige 82 deltagende landes delegerede tilsluttede sig en beslutning om, at en komité med repræsentanter for 10 lande skulle udarbejde konkrete forslag til gennemførelse af afrustning og kontrol med fredens opretholdelse. Den nævnte komité består af repræsentanter for følgende lande: Bulgarien, Canada, Czekoslovakiet, Frankrig, Italien, Polen, Rumænien, Storbritannien, U.S.A. og Sovjetunionen. Komitéens arbejde blev indledt i Genève den 15. marts 1960.

5.06. Opgavens vanskelighed og facit

Komitéens opgave er meget vanskelig, og arbejdet er endda blevet afbrudt

i perioder. Beslutningen om komitéens nedsættelse var en historisk begivenhed, men målsætningen for komitéens arbejde er formuleret på een gang så bredt og så ubestemt, at det vil kræve megen god vilje, om der skal komme resultater ud af arbejdet. Nødvendigheden for at løse opgaven vil imidlertid bestå, uanset hvad der måtte komme ud af denne komités arbejde. Der er for mig ingen tvivl om, at den af Martinus angivne løsning før eller senere vil blive iværksat:

- a. Skabelsen af en international demokratisk verdensstyrelse.
- b. Alle landes afrustning til fordel for oprettelsen af et internationalt upartisk verdenspoliti.

6. Samfundsøkonomiske og politiske forhold

6.01. Demokratiets stigende udbredelse

I de forløbne tyve-tredive år har der været en uafbrudt række eksempler på diktatur i enkeltstater og statslige unioner. Men det har også været muligt at iagttage diktatorers kulmination i brutalitet og aggression og deres påfølgende fald. Et særligt træk fra årene efter 2. verdenskrig har været gengivelse af selvstændighed til tidligere koloniområder. Derved er hundredvis af millioner blevet i stand til at gøre direkte personlige erfaringer med skabelse af politiske styreformers. Herigennem vil demokratiet efterhånden få udbredelse til større landområder og befolkninger.

6.02. Dannelse af større markeder

Den tekniske udvikling af industrielle produktionsmetoder har medvirket til, at de nationale afsætningsmarkeder bliver utilstrækkelige til udnyttelse af masseproduktionens fordele. Jordkloden gennemkrydses af stadig tættere handelsveje og kommunikationslinier. Resultatet af udviklingen bliver dannelsen af fællesmarkeder, først af en række lande i frivilligt samarbejde, men senere formodentlig som en beslutning i et internationalt organ for samarbejde om handel og produktion. Slutresultatet må også på dette felt være i overensstemmelse med Martinus's analyser, d.v.s. at der dannes een union af alle verdens stater, og at handelen kan foregå uden hindring af nationale grænser.

6.03. Diktatur eller demokrati i erhvervsvirksomheder

Den demokratiske styreform er ikke begrænset til staternes eller kommunernes styrelse. Den kan udvikles i alle menneskelige samfund uanset deres størrelse og formål. I forhold til erhvervsvirksomheder gælder det om den diktatoriske ledelsesform, at den har sine tilhængere, fordi den tilsyneladende kan føre særlig hurtigt til løsning af opgaverne. Nærmere undersøgelser har imidlertid rokket stærkt ved teorier om »den stærke mands« absolutte egnethed som leder. Han kan meget let blokere vejen for bedre løsninger, der bygger på et samvirke mellem erfarne medarbejdere. Specielt gælder det ved nyskabende arbejde, at den diktatoriske ledelsesform helt kan lamme den frie udfoldelse af medarbejdernes fantasi og skabeimpulser.

6.04. Hjemmene og skolerne

Også i hjemmene findes en tilsvarende problemstilling. Diktatoren eller hustyrannen har det i sin hånd at ødelægge forholdene, medens et ligeberettiget, hensynsfuldt samarbejde kan blive befordrende for fred, harmoni og lykke i familielivet. Fortidens idealer stiller sig ofte hindrende i vejen for en sådan erkendelse. I skolerne kan det endnu forekomme, at læreren indtager rollen som den bedrevidende og dirigerende diktator. Gruppe- eller holdarbejde, der tillader et samvirke om evnernes udvikling hos de enkelte, har kun ringe udbredelse. Imidlertid vil erhvervslivets voksende værdsættelse af holdarbejde og demokratiske ledelsesformer efterhånden præge indstillingen over for skoleundervisningen, og hermed vil med tiden også andre dele af samfundslivet få præg af disse erfaringer.

6.05. Konfliktårsager

Utallige konflikter i erhvervslivet og i andre dele af samfundslivet kan føres tilbage til, at der ikke er sket en tilstrækkelig drøftelse og fælles overvejelse af de opgaver, der foreligger til løsning. Meget af det, der går under navn af demokrati, er i virkeligheden kun et skyggebillede heraf, idet der kun i beskedent omfang er opøvet og gennemført den indgående drøftelse, som er forudsætningen for, at løsningen præges af fællesinteressen og af den indsigt, som repræsenteres af samtlige implicerede.

6.06 Opdragelse til demokrati

Det mere udviklede demokrati kan gøres til genstand for træning og undervisning. Det er nyttigt, at denne opøvelse påbegyndes så tidligt som muligt, d.v.s. i familien, i børnehaven og skolen. Ved beskæftigelse med børnenes behov og udtryksformer vil vi kunne forstå dem langt bedre end tidligere og derved akceptere dem i højere grad. Ved skabelsen af bedre vækstbetingelser for børnene tilvejebringes på lidt længere sigt forudsætninger for et hastigere fremskridt inden for de voksnes samfund.

6.07. De politiske systemers indbyrdes konkurrence

På det politiske plan er der foregået en konkurrencekamp mellem forskellige økonomiske opfattelser. Som modpoler har socialisme og privatkapitalisme stået over for hinanden. Der er imidlertid på mange måder sket en betydelig tilnærmelse mellem disse former. Socialismen er blevet til »liberal socialisme«, og privatkapitalismens tilhængere har akcepteret et snævert samarbejde med repræsentanter for arbejdere og forbrugere. Herved bliver der taget vidtgående hensyn til samfundsinteresserne, og noget tilsvarende er tilfældet ved dannelsen af brancheorganisationer, foreninger og sammenslutninger. Ved siden heraf indhøstes erfaringer med offentlig drift af økonomisk virksomhed. Det er imidlertid en almindelig erfaring, at statsligt eller kommunalt drevne virksomheder meget ofte er tungt lastet med ineffektivt bureaukrati, hvorved det samfundsøkonomiske resultat bliver tilsvarende forringet.

6.08. En tidkrævende udvikling

Udviklingen mod verdensstatens overtagelse af produktionsmidlerne vil strække sig over en meget lang periode, antagelig århundreder. Inden for et så langt tidsrum vil der forekomme stærke modgående bevægelser. Martinus analyser vil ikke umiddelbart kunne tages til indtægt for noget politisk parti og vil heller ikke kunne danne udgangspunkt for dannelsen af et nyt. De vil derimod kunne udgøre et inspirationsmateriale for alle interesserede uanset politisk standpunkt.

6.09. Velstandsudviklingen

Inden for de enkelte stater er det almindeligt, at der iværksættes en be-

skatning, hvorved de indkomne midler bl. a. benyttes til fordel for udviklingen af tilbagestående egnenes erhvervsliv. En tilsvarende opgave blot i større målestok foreligger for udvikling af hele store landområder eller verdensdele. Inden for en ikke alt for fjern fremtid vil der formodentlig udvikle sig en art beskatningssystem, hvorved de mere velstående områders befolkning beskattes til fordel for de øvrige dele af verden. Spiren hertil findes i form af FN's tekniske bistandsprogram og Verdensbanken. I princippet er denne opgave skildret i følgende linier i Martinus' artikel »Gavekultur«:

»... At få denne tilbagegivning eller dette kredsløb til at blive fuldkomment, så alle zoner får den nødvendige økonomiske væde, sommerregn og morgendug, og hvorved den finansielle ørkentilstand: armoden, kan blive et fortidsproblem, er demokratiets mission...«

6.10. Deling af fattigdommen

Igennem århundreder har det været almengældende, at de mindre bemidlede befolkningsklasser ønskede en ændret økonomisk fordeling: De rige skulle dele deres rigdom med de fattige. I dette århundrede er disse ønsker ad politisk vej blevet delvis opfyldt, idet der gennem beskatning er tilvejebragt midler til løsning af socialt betonedede opgaver, f. eks. hjælp til syge og fattige, fri skolegang og meget mere. Erfaringen har imidlertid været, at denne vej, ud over at fjerne den værste nød, ikke i sig selv fører til ret meget højere realindkomst hos de mindre velstillede befolkningsklasser. Årsagen ligger lige for: De relativt få velståendes rigdomme dækker kun dårligt behovene hos det meget store antal mindre velstillede, gennemsnitligt bliver der kun lidt til hver. Resultatet bliver en deling af fattigdommen snarere end af rigdommen. Mere afgørende for en stigning i velstandsniveauet er derimod skabelsen af højere produktivitet i produktion og distribution. De sidste tyve-tredive års erfaringer har bidraget ganske afgørende til denne erkendelse.

6.11. Velstand gennem højere produktivitet

I årene efter den anden verdenskrig er således flere metoder til forøgelse af velstanden blevet anvendt side om side. Eksempelvis kan nævnes Marshall-hjælpen fra U.S.A. til Vesteuropa. I de første år var denne bistands største

virkning en genopbygning af ødelagte industrivirksomheder og en tilførsel af råstoffer, der muliggjorde en hurtig tilbagevenden til normale produktionsforhold. Men i de følgende år fik produktivetsprogrammerne en endnu større virkning på velstandsforøgelsen. På ganske tilsvarende måde kan FN's og Verdensbankens bistandsprogrammer til de industrielt tilbagestående lande få to hovedvirkninger: Ved overførsel af kapital enten som gaver eller lån vil investeringer i havne, veje, boliger, fabrikker, skoler med mere kunne iværksættes. Men i det lange løb vil det mest virkningsfulde være bistanden til produktivetsprogrammer med hensigtsmæssige uddannelsesforanstaltninger.

6.12. Den urørlige privatformue

I Martinus analyser henvises til, at verdensstaten til sidst vil overtage produktionsmidlerne. Det fastslås imidlertid også, at årsagen hertil vil være varetagelsen af »fællesinteressen«, og at formen vil være den, at statslige virksomheder udkonkurrerer de private. Martinus er på dette som på alle andre områder repræsentant for den fuldkomne tolerance, hvilket belyses ved eksemplet i »Livets Bog«, 4. kapitel, stk. 76 og stk. 104. Virksomhedslederen indvinder i eksemplet et meget betydeligt overskud, og Martinus klargør, at det afgørende for en samfundsmæssig vurdering heraf må være den anvendelse, virksomhedslederen gør af overskudsbeløbet. Hvis det investeres i samfundsnyttig produktion, kan intet indvendes, men hvis det opføres som urørlig privatformue, repræsenterer det et samfundsmæssigt spild.

6.13. Konkurrencen mellem forskellige driftsformer

En konkret samfundsmæssig stillingtagen til valget mellem statslig eller privat driftsform må således bero på en vurdering af de sandsynlige virkninger. I et samfund, hvor statsdriften på bestemte områder viser sig mest effektiv, vil det være rimeligt at opretholde denne på de pågældende områder. Men hvor den private virksomhedsform giver de største samfundsmæssige fordele, f. eks. i form af priser eller kvaliteter, vil det være rimeligt at bevare denne form. I en række lande trives side om side en række forskellige former i indbyrdes konkurrence, i Danmark således private virksom-

heder, andelsvirksomheder — både producentejede og forbrugerejede —, kommunale og statslige virksomheder.

6.14. Statens indflydelse på de økonomiske vilkår

Statens indflydelse på virksomhedernes vilkår er ganske afgørende. Igen- nem lovgivning og administration påvirkes »klimaet« for de forskellige virksomhedsformer. Beskatningen er en særlig virksom form for påvirkning af virksomhedernes økonomi. Også kommunale dispositioner spiller ind herpå, ikke blot gennem beskatningen, men også når det gælder placering af virksomheder, udvidelser af bestående og i det hele byplanlægningen og egnsplanlægningen. Den statslige indflydelse kan gå i retning af fremme af den private foretagsomhed og de enkeltes indkomstmuligheder. Staten kan meget vel bevare sin indflydelse, uanset at lovgivningen overlader den enkelte kommune eller virksomhed meget frie dispositionsmuligheder. I krigsårene og umiddelbart derefter var det nødvendigt at lade staten regulere råstoffsfordelingen, det private forbrug og prisberegningen indtil helt minutiøse enkeltheder. Men ud fra nøje overvejelser ansås det almindeligt at være en fordel at lade staten slippe taget igen nogle få år efter krigen. Herved er konkurrencen mellem forskellige virksomhedsformer igen blevet friere. Imidlertid har det vist sig, at de private virksomheder på adskillige områder indbyrdes opretholder konkurrencebegrænsning, hvorefter statens kontrol af priser og forretningsbetingelser automatisk sætter ind.

6.15. Statistisk kendskab til vilkårene

Det har vist sig at være i virksomhedernes såvel som i samfundets interesse at kende prisernes, forbrugets, produktionens og beskæftigelsens udvikling meget nøje. Kendskabet hertil er afgørende for virksomhedernes planlægning på langt og kort sigt, og det har ligeledes betydning for lovgivningens og den statslige administrations regulering af virksomhedernes erhvervsøkonomiske vilkår. Skridt for skridt opbygges der en mere omfattende statistik, og det tilstræbes, at den kan foreligge bearbejdet og offentliggjort med kortest muligt tidstab. Elektroniske regne- og statistikmaskiner med uhyre stor kapacitet og regnehastighed er udviklet, og de vil efterhånden i stigende omfang finde anvendelse til statistiske opgaver af samfundsøkonomisk karakter.

Denne udvikling vil gøre det muligt at følge Martinus anvisning om en ordning af pengeforholdene ved anvendelse af arbejdskvitteringskort som eneste betalingsmiddel.

6:16. Statens indflydelse på pengemarkedet

Igennem tredivernes verdenskrise og de følgende årtiers regulerende økonomi er der udviklet en større forståelse af pengenes karakter. Det har vist sig, at staten reelt har en langt større indflydelse på pengeværdien end tidligere almindeligt antaget. Staten kan eksempelvis igennem lovgivningen og i den daglige administration indvirke på centralbankens (Nationalbankens) genbelåning af bankers og sparekassers kreditpanter. Derved kan staten øve indflydelse på, om »pengemarkedet« skal være rigeligt eller knapt forsynet med likvide midler. Staten kan også igennem sin finanspolitik og igennem den statslige virksomhedspolitik, herunder de offentlige investeringer, udøve en tilsvarende indflydelse på den samfundsøkonomiske aktivitet. Endvidere har staten en afgørende indflydelse på omsætningen med udlandet og herigennem på forsyningen med udenlandsk valuta. Udøvelsen af denne statslige indflydelse på pengeforholdene kan foregå med større eller mindre sikkerhed alt efter det foreliggende kendskab til de relevante forhold, herunder den i foregående stykke omtalte samling statistiske oplysninger.

6.17. Stabil pengeværdi

Ganske uafhængigt af, om statslige virksomheder behersker en lille eller en stor del af produktionen i et land, er det almindeligvis et mål for pengepolitikken, at pengeværdien skal være stabil. Man taler om inflation henholdsvis deflation, når pengeværdien ikke er stabil, og der enten sker en hastig forringelse eller en hastig forøgelse af pengeenhedens værdi. Begge tilstande vil normalt være tegn på mangelfuld statslig kontrol. For at nå det nævnte mål, den stabile pengeværdi, bør tilvejebringelsen af pengemidler periode for periode ske i takt med frembringelsen af forbrugsmodne varer, og dette må gælde, uanset om samfundet er socialistisk styret, eller om der hersker såkaldt liberale tilstande eller en mellemform.

6.18. Lønfastsættelse ved arbejdsvurdering

Lønfastsættelsen foregår i Danmark på flere forskellige måder. Hoved-

formerne er tidløn og akkordløn. For det private arbejdsmarked er hovedregelen, at arbejdslønnen og lønsystemerne fastlægges ved frie overenskomstforhandlinger mellem arbejdsmarkedets organisationer. I Holland anvendes statslig regulering af lønningerne, og det er dér kombineret med den såkaldte arbejdsvurdering, d.v.s. en systematisk fastlæggelse af lønningerne for forskellige arbejdsoperationer efter visse fællesnormer. Systemer af denne art kan anvendes for vidt forskellige arbejdspræstationer, og de vil finde øget udbredelse, fordi de stimulerer til forbedring af arbejdsforholdene, til øget produktivitet samt til bestræbelser for bedre uddannelse af samtlige arbejderkategorier.

6.19. Grundfaktor og velstandstillæg

Efter fuld gennemførelse af et sådant system for fastsættelse af arbejdsløn kan man forestille sig alle former for arbejde placeret efter een bestemt skala med een og samme grundfaktor som betaling for arbejdsværdien af een normaltime. Arbejdslønnen vil da for den enkelte afhænge af normalvurderingen af det arbejde, den pågældende udfører igennem afregningsperioden, f. eks. en uge eller en måned. Udbetalingen vil udgøre et produkt af grundfaktoren og et mål for den samlede arbejdsindsats i afregningsperioden, udregnet efter arbejdsvurderingens princip. For samfundet som helhed skal der af hensyn til den stabile pengeværdi drages omsorg for, at den samlede udbetalte arbejdsløn svarer til den samlede produktionsværdi, der udmunder i den samme periode. Hvis der inden for en sådan periode sker en uforudset forøgelse i den samlede produktion, gennem større arbejdsindsats, nye opfindelser, bedre dyrkningsklima, eller fund af nye energikilder, vil der være grundlag for en regulering, der enten kan ske ved prisnedsættelser eller ved en forøgelse af grundfaktoren med et »velstandstillæg«. Omvendt kan der ved en modsat udvikling blive brug for en regulering i modgående retning.

7. Den enkeltes personlige forhold

7.01. Den personlige moralkonflikt

Under krisefyldte tilstande vil den enkelte jævnlig komme ud for at skulle tage afgørende personlige beslutninger med vidtgående konsekvenser for den

enkelte og for andre. Kendskabet til Martinus analyser vil kunne være til stor hjælp i kritiske situationer af denne art. Martinus analyser udgør et varmt forsvar for alle levende væsener og først og fremmest for vor næste. Analyserne indeholder en fordybelse i kristendommens forkyndelse og viser bl. a. dybden i ordene: »Du skal ikke ihjelslå«. En akcept af den hertil svarende opfattelse af livet kan ikke forenes med medvirken til krig eller krigsforberedelse. Derimod vil personlig handlekraft og individuelt initiativ i rigeste mål kunne finde udfoldelse i bestræbelser for forståelse mellem nationer og racer, nationalt og internationalt sagligt samarbejde. Den personlige moralkonflikt kan ikke undgås, den har da også sin mission i forbindelse med den pågældendes modning og erfaringsdannelse.

7.02. Fremme af »fællesinteressen«

Udviklingen går i det lange løb i retning af en forøgelse af statens indflydelse på samfundsforholdene, men hver enkelt kan medvirke til forbedring af de politiske og samfundsøkonomiske forhold, næsten uanset hvor i samfundet den pågældende har sit virkefelt, eksempelvis lige godt i statens eller kommunens tjeneste eller som ansat i private organisationer eller virksomheder. På samtlige pladser vil det være muligt at virke for fællesinteressens udvikling på bekostning af snævre særinteresser.

7.03. Den religiøse påvirkning

Den religiøse moralpåvirkning har haft stor betydning på de politiske og samfundsøkonomiske forhold. Jesu forkyndelse har eksempelvis i de forløbne henved to årtusinder fået en udlægning gående ud på, at Guds rige ikke var af denne verden. Disse ord, der nu har fået en dybere belysning igennem Martinus analyser af de forskellige zoner i udviklingsspiralen, henviser således til de høje guddommelige zoner, hvor væsenet er befriet for ethvert materielt problem. Jesu forkyndelse har i denne forbindelse haft og har endnu sin store mission i en forøgelse af interessen for åndelige værdier. Men Martinus analyser viser desuden hen til de nødvendige overgangsstadier fra den ret grove fysiske verden, hvori vi endnu befinder os — midt i »dyrerigets« kulmination — til det rigtige menneskerige, der ligger nærmest foran os i udviklingsstigen. Efter Martinus vurdering vil det rigtige menneskerige

være i udfoldelse her på jordkloden inden for nogle få årtusinder, og vi kan bevidst være med til at skabe betingelserne for det. Vi kan ikke i Martinus analyser finde nogen som helst tilskyndelse til at forsøge at springe noget stadium over på vejen til det rigtige menneskerige. Det er derimod en helt naturlig opgave for enhver at udvikle sine evner til gavn for fællesinteressen, d.v.s. for verdenssamfundet.

Ib Schleicher

Menneskehedens fællessprog

Er verdenssproget en utopi?

Indførelsen af et fællessprog for hele menneskeheden anses i visse kredse for at være en urealistisk tanke; men i den udstrækning, som de ydre omstændigheder tillader det, skaber vi tilværelsen efter vore egne ønsker og begær, og det gælder ikke alene det enkelte menneske, men også menneskeheden som helhed. Derfor vil mange af de ting, vi i øjeblikket betragter som utopier, blive selvfølgelige elementer i vor fremtidige tilværelse; og iøvrigt består vort nuværende daglige liv til overflod af tidligere generationers »utopier«, tidligere generationers ønsker, som i tidens løb er blevet til selvfølgeligheder for os.

Ønsket om et fællessprog — og et sådant ønske er en forudsætning for sprogets indførelse — er imidlertid ved at opstå, idet kommunikationsvanskeligheder på flere og flere områder afføder et voksende føleligt behov for en løsning, som på rationel og effektiv vis fjerner disse vanskeligheder.

Sprogvanskelighederne i FN

Et af de områder, hvor mangelen på et verdenssprog gør sig stærkest gældende og virker mest iøjnefaldende, er de internationale politiske konferencer, som finder sted i FN. Her benytter man sig af ikke mindre end 5 officielle sprog, hvoraf i øjeblikket 3 er arbejdsprog, og det angives, at 1 times taletid efterfølges af omtrent 400 arbejdstimer til det *ekstra* arbejde til oversættelser, ekstra tryk o. lign., som følger af at benytte mere end eet sprog. Alligevel er generalforsamlingen til stadighed udsat for et stærkt pres med krav om optagelse af endnu flere. Man har indtil nu måttet bøje sig

for de ovennævnte 5, og det er vel et spørgsmål, om man i længden kan sidde kravet om russisk og kinesisk som arbejdssprog overhørigt; men det har vidtrækkende konsekvenser. Alene i FN's økonomiske og sociale råd ville antagelse af disse to sprog som arbejdssprog koste henimod 10 mill. kr. årligt og dette beløb antyder, at omkostningerne for hele menneskeheden ved mangelen på et fællessprog er astronomisk høje.

Erklæringen om menneskerettighederne og verdenssprogets betydning

I forhold til betydningen af den internationale kommunikation er disse omkostninger imidlertid på en vis måde underordnede, og selv de gigantiske beløb, som en fuld udbygning af verdenskommunikationen ville bringe disse omkostninger op på, ville være overkommelige, hvis der så var tale om en fornuftig og praktisk metode; men det er langt fra tilfældet. Og endnu værre er det, at bestræbelserne for at hævde de enkelte nationale sprog er udtryk for en livsindstilling, som er i direkte strid med den igangværende udvikling. Denne udvikling, som på alle måder arbejder omkring os, har på det internationale politiske plan givet sig udslag i bl. a. »Erklæringen om menneskerettighederne«, hvoraf navnlig de to første artikler har interesse i denne forbindelse. Det hedder heri:

1. Alle mennesker er født frie og lige i værdighed og rettigheder. De er udstyret med fornuft og samvittighed, og de bør handle mod hverandre i en broderskabets ånd.
2. Enhver har krav på alle de rettigheder og friheder, som nævnes i denne erklæring uden forskelsbehandling af nogen art, f. eks. på grund af race, farve, køn, sprog, religion, politisk eller anden anskuelse, national eller social oprindelse, formueforhold, fødsel eller anden samfundsmæssig stilling . . .

Der er flere og flere mennesker, som bevidst ønsker og bevidst arbejder på gennemførelsen af disse og de øvrige — skulle man synes — simple menneskerettigheder, og i forhold til realiseringen af en så gigantisk plan kan spørgsmålet om indførelsen af et verdenssprog jo synes meget underordnet, og det er naturligvis underordnet, hvis man betragter sproget som målet. Men intet sprog kan være et mål i sig selv. Det kan kun have berettigelse i kraft af det formål, det skal opfylde. Men det formål, der her

skal opfyldes, er den sproglige formidling af hele menneskeheden forening i et verdensomfattende samfund, hvor alle de uberettigede skel og skranker er fjernet, og dette formål er uden tvivl så betydningsfuldt, at der vanskeligt kan lægges for meget arbejde deri.

Sprogproblemet og menneskeheden interesser

Endnu findes der ikke et stort samlet ønske i menneskeheden om at få et verdenssprog, som tales af alle jordens mennesker. Der næres kun et sådant stærkt ønske i en relativt lille del af jordens befolkning. Langt de fleste har endnu aldrig været i berøring med problemet og har som følge heraf heller aldrig skænket det en tanke; men nye interesser og nye behov er ved at opstå, og et tidens tegn er her den hastigt voksende turisme, som dog i første række er rettet mod ting mere end mod mennesker, hvilket almindeligvis betyder, at det sproglige behov kan dækkes med et begrænset kendskab til eet eller flere nationale sprog. Og i de tilfælde, hvor interesserne alligevel er rettet mod mennesker, er de som oftest begrænset til visse sprogområder, og så klares de sproglige spørgsmål på samme vis. Men efterhånden som interessen for mennesker vokser, og efterhånden som den almindelige turisme bliver mere og mere global, så bliver sprogproblemet nødvendigvis mere og mere påtrængende, så bliver det vanskeligere og vanskeligere at klare sig med nationale sprog, og når man undtager kinesisk, som omfatter en fjerdedel af jordens befolkning, er det i denne forbindelse ligegyldigt, hvilket sprog, man nævner, idet de hver især kun omfatter en mindre del af menneskeheden. Det gælder også engelsk, som tales af højst 15 pct. af jordens mennesker, og som dog har spillet og stadig spiller en betydelig rolle i det internationale liv.

De europæiske sprogs betydning er faldende

Den betydning, som de europæiske sprog har i kraft af deres udbredelse og i kraft af Europas civilisation og teknik, vil imidlertid mindskes i den kommende tid, og der er flere årsager til dette. De lande, som i særlig grad har befordret kulturen, omfatter kun et mindretal af jordens befolkning, og her stiger indbyggertallet kun langsomt. Det stiger imidlertid forholdsvis meget stærkere i områderne med store »underudviklede« folk, d. v. s. i dele af

Asien, Afrika og Sydamerika, hvor økonomi og civilisation samtidig er i meget stærk udvikling, og under forudsætning af konstante befolkningstilvækster ser situationen således ud om 40 år:

Jordens befolkning i mill.

	år 1959	år 2000	Tilvækst i %
Europa	580	850	46
Nordamerika	195	315	62
Latin Amerika	200	590	185
Afrika	235	520	121
Asien	1580	4000	153
Ialt	2790	6275	120

Det er indlysende, at disse forskydninger også kan forårsage ændringer i landenes indbyrdes betydning, specielt i stemmefordelingen i de internationale instanser, og det betyder, at flere og flere fremmede sprog vil få øget betydning i forhold til de, der i dag anvendes i internationale forhold, og denne udvikling kan resultere i en yderligere vanskeliggørelse af den internationale sproglige forståelse.

Sprogvanskelighederne og den internationale videnskabelige udveksling

Menneskehedens forening til en samfundsmæssig enhed er ikke kun et politisk spørgsmål. Den omfatter i det hele taget organiseringen af de fælles menneskelige aktiviteter, og her indtager den videnskabelige udveksling en særdeles betydende plads.

I dag er videnskaben imidlertid i så stærk udvikling, at de sproglige vanskeligheder allerede er meget trykkende. Megen kostbar og tidskrævende forskning udføres, fordi man mangler tilstrækkelige sproglige muligheder til at sætte sig ind i alt det udførte arbejde, som har interesse i det foreliggende tilfælde, og hertil må desuden lægges de hindringer og begrænsninger i den personlige udveksling af erfaringer og synspunkter mellem videnskabsmænd fra forskellige lande. Der afholdes hvert år i hundredvis af videnskabelige konferencer og sammenkomster, hvor de sproglige vanskeligheder begrænser det

generelle udbytte og hindrer mange fremragende videnskabsmænd i at komme til orde.

Indtil for få år siden lå den tekniske og videnskabelige forskning på et niveau, der gjorde disse sprogvanskeligheder forholdsvis overkommelige; men i dag er situationen en ganske anden. Nu sker der både i den slavisksprogede og i den vestlige verden så meget nyt, at det er ved at være tvingende nødvendigt for begge områder at holde sig orienteret om den videnskabelige udvikling i det andet; men det kan selvsagt ikke lade sig gøre i fuld udstrækning, og for blot at dække en del af det vigtigste har begge parter etableret og er nu ved at udbygge et system af kostbare oversættelses- og udgivelsesvirksomheder.

De mest betydende sprog i den videnskabelige litteratur er i øjeblikket engelsk og russisk; men det kan kun være et spørgsmål om tid, før der er andre, som får samme eller evt. større betydning. Man må f. eks. forvente, at kinesisk kommer til at spille en ganske betydelig rolle i løbet af en overskuelig årrække, og hertil vil yderligere komme en lang række andre sprog, som får betydning, efterhånden som videnskabens arbejdsmuligheder udbygges og dens niveau hæves i de mindre nationer. Er man først kommet her til — og det ligger næppe særlig langt ude i fremtiden — så vil sprogproblemet være praktisk taget uløseligt, hvis det skal ske gennem de nationale sprog. Fuld udveksling af alle betydende videnskabelige arbejder på f. eks. kun FN's 5 officielle sprog ville kræve et apparat så omfattende og kostbart, at det blot af denne grund er en næsten umulig tanke, og en sådan, i virkeligheden beskeden foranstaltning, ville endda være absolut rimelig set fra videnskabens synspunkt.

Den videnskabelige udveksling træder i dag sine børnesko, og dog er det gigantiske summer, der ofres for på blot nødtørftig vis at klare en del af de mest følelige sprogproblemer. Disse beløb er imidlertid kun små i sammenligning med, hvad videnskabens udvikling vil bringe dem op på i løbet af en kort årrække, og dog kunne der sikkert skaffes dækning for dem, hvis der så var tale om en effektiv og praktisk gennemførlig fremgangsmåde; men det er langt fra tilfældet, og man må her huske på, at det for hver enkelt gren af den videnskabelige forskning er af allerstørste betydning at kende

alle de nyeste erfaringer og opdagelser, der er gjort indenfor det pågældende område.

Det ses af ovenstående, at det for al videnskabelig forskning vil være en overordentlig stor fordel at etablere et fælles internationalt sprog, således at udveksling af erfaringer og synspunkter såvel mundtligt som skriftligt kan ske uden vanskeligheder, og det bemærkes i denne forbindelse, at man allerede indenfor den rene matematik i virkeligheden har et sådant internationalt sprog i form af talsystemet og et omfattende symbolsystem, og at man ligeledes indenfor musik har et fælles skriftsprog i form af notetegnene.

Menneskehedens ydre og indre betingelser for at realisere tanken

Men hvordan er så de ydre og indre betingelser for at gennemføre tanken om fællessproget, for det er jo vitterligt ikke alle ønsker, som har så meget med virkeligheden at gøre, at de *kan* føres ud i livet.

Der kan næppe rejses nogen tvivl om, at alle *ydre* betingelser er til stede. Set som en helhed har menneskeheden afgjort muligheder for og magt til at realisere tanken.

De *indre* betingelser er derimod kun ved at *blive* opfyldt, og hindringerne her består i første række af manglende forståelse for, at vi er på vej mod menneskehedens forening i et verdensomfattende højt udviklet samfund, en udvikling, som Martinus påviser med sine analyser, og som i visse områder er tilgængelig for vor egen direkte iagttagelse. Forståelse af denne udvikling er et absolut nødvendigt grundlag for fællessproget. Men det er ikke tilstrækkeligt, at vi mennesker passivt *forstår* tingene; for det er kun en mindre del af spillet. Vi skal selv spille det; vi skal leve livet og engagere os i det, og dertil behøves en drivkraft, som den passive forståelse ikke kan give. Vi skal interessere os for livet, nære ønske om at leve det og have vilje til at sætte ind i realiseringen af de ting, der beforder det. Men det er jo tydeligt, at de interesser, der i øjeblikket dominerer, ingenlunde er inspireret af tanken om verdenssamfundet. De er for en stor del bundet i snæver nationalisme, som ikke giver megen plads for de ideer, som tager sigte på at nedbryde de nationale modsætninger.

Behovet for et fælles sprog

Den drivkraft, som endnu mangler for at realisere tanken om verdenssproget, er imidlertid i stærk vækst. Den kommer med den følelsesudvikling, som lidelserne skaber, og den giver sig udslag i ægte medfølelse med og interesse for andre mennesker, og det er ikke blot med *nogle* andre, men med *alle* andre mennesker.

På dette stadium, hvor menneskene bliver hovedinteressen, vil der ikke længere være grundlag for at benytte flere sprog i internationale samkvem. Aktive interesser på det medmenneskelige område vil undgåeligt afføde behov for sproglig kontakt, som rækker langt ud over de nuværende muligheder. Der må derfor nødvendigvis skabes sprogligt grundlag for samkvem mellem mennesker i *alle* dele af verden. Man må uden sproglige hindringer kunne skabe sig direkte kundskab om alle sprogområders kultur og viden. Det må og vil blive magtpåliggende at sørge for fuld sproglig ligeberettigelse for alle jordens mennesker. Den omfattende sprogdiskrimination, som nu er en uundgåelig og meget beskæmmende følge af, at nationerne i FN og andre steder, hvor det er muligt, søger at hævde sig ved at arbejde på at give deres eget sprog en fremskudt eller dominerende position, vil ikke kunne akcepteres i det lange løb.

Verdenssprogets position

Der må vælges eller skabes et sprog til fælles brug for hele jordens mennesker i alle de forhold, som rækker udover de nationale interesser. Det må indgå i undervisningsplanen i alverdens skoler og dermed blive det naturlige og eneste hensigtsmæssige og berettigede meddelelsesmiddel i verdensadministrationen og i det internationale samkvem.

Latin som verdenssprog

Som fællessprog kunne man tænke sig forskellige muligheder. I katolicismens stormagts tid spillede latin rollen som fællessprog i den daværende civiliserede verden. Tiden og udviklingen er imidlertid løbet fra det. Med sin antikverede opbygning og mangel på moderne udtryk repræsenterer det nu en udvej, som er alt for besværlig og upraktisk.

Et nationalt sprog

Det kunne imidlertid lade sig gøre at anvende et af de moderne nationale sprog. Denne tanke er nærliggende og ville være en relativ god løsning, da disse sprog i praksis har vist sig at kunne tilfredsstille livets krav, — i hvert tilfælde i de nationale forhold. For de fleste mennesker ville det utvivlsomt være praktisk overkommeligt foruden modersmålet at tilegne sig det internationale sprog, selv med alle de gener og besværligheder, som følger af en omstændelig sprogbygning og et vildnis af undtagelser og uregelmæssigheder. Valget af et nationalt sprog ville imidlertid give den pågældende nation en så absolut præferencestilling, at der i de øvrige nationer ville opstå en modvilje så stærk, at den umuliggjorde planens gennemførelse. At dette er rigtigt ses som før nævnt tydeligt i de internationale samarbejdsorganisationer, hvor enkelte nationer har og andre forsøger at tilkæmpe sig præferencestillinger, der afføder tilsvarende sprogdiskrimination i de nationer, som ikke har samme muligheder. Disse bestræbelser for at hævde sprogene er for en meget stor del led i kampen om privilegier, politisk indflydelse og national prestige og udelukker i virkeligheden muligheden for at nå til enighed om et nationalt sprog som verdenssprog.

Iøvrigt kan det være højst tvivlsomt, om noget nationalt sprog kunne bevare sin sammenhæng i en så udstrakt brug. Overvældende mange uregelmæssigheder i forbindelse med udstrakt mangel på system og logik kunne let skabe store dialektlignende afvigelser i forskellige dele af verden, sådan som det f. eks. er begyndt at ske med engelsk i de forskellige områder, hvor dette sprog anvendes.

Et neutralt levende sprog

Det er langt overvejende sandsynligt, at kun et neutralt sprog kan gennemføres, og her er der tilsyneladende også flere muligheder; men det er kun tilsyneladende. Efter sigende er der ganske vist i tidens løb fremkommet henimod 500 hjælpesprogprojekter, hvoraf formentlig flere i deres opbygning repræsenterer udmærkede løsninger; men der er overordentlig stor forskel på et projekt og et levende sprog, og på dette virkeligt afgørende punkt indtager esperanto en absolut særstilling. Som det eneste er det vokset fra at være et projekt til at være et levende sprog, som effektivt bruges i de for-

skellige menneskelige aktiviteter. Det er hermed vokset til i praksis at stå på samme niveau som de nationale sprog.

Esperanto overgår de nationale sprog

Før nogen af de øvrige, eller før et eventuelt nyt sprogprojekt kunne komme på tale, måtte de gennemprøves på samme vis som esperanto; men det kræver et gigantisk arbejde at udvikle et sprog i praksis, og det ville iøvrigt vare en menneskealder, hvor esperanto til enhver tid ville være $\frac{3}{4}$ århundrede længere fremme, så derfor kan dette kun have interesse, såfremt esperanto ikke er tilfredsstillende. Erfaringerne fra brugen viser imidlertid, at det *er* tilfredsstillende. Det er ovenikøbet sådan, at en forenklet opbygning i forbindelse med en gennemført systematik giver meget rigere muligheder for udvikling, end der findes i noget nationalt sprog, og det vil i virkeligheden sige, at spørgsmålet om yderligere forbedringer — og dermed også spørgsmålet om de omtalte hjælpesprogprojekter — kun kan have teoretisk interesse. I esperanto har man nemlig opnået en sprogkvalitet, som ligger langt over grænsen for, hvad der i de nationale sprog har vist sig at have betydning.

Sprogbygningen i esperanto

Selve opbygningen af esperanto er intet mindre end genial i al sin enkelthed. Men alligevel er sproget meget ordrigt. Ordforrådet er på ikke mindre end 80.000 ord + fagudtryk, og til sammenligning kan nævnes, at der i daglig tale normalt benyttes mindre end 5.000 ord. Dette store ordforråd opnås ved, at stammen i sproget — ca. 8.000 ordrødder — kan sammenkobles med et system på omkring 40 for- og efterstavelser, hvorved der kan dannes i gennemsnit 10 ord af hver ordrod. Dette medfører, at det antal ord, det er nødvendigt at lære i forhold til et nationalt sprog, bliver adskillige gange mindre. I sproget findes desuden ingen uregelmæssigheder, ingen uregelmæssige bøjninger. I ental ender alle substantiver på »o« og adjektiver på »a«, og i begge tilfælde er flertalsendelsen »j«, afledte adverbier ender altid på »e« o. s. v., o. s. v., så det er åbenbart, at der her er tale om en ganske væsentlig lettelse både i tillæring og i brug.

Man har kaldt esperanto et kunstigt sprog; men det er kun rigtigt i den

forstand, at det er en bevidst skabt foreteelse. Elementerne, hvoraf det er bygget, eksisterer i de nationale sprog, bortset fra en mindre del end 1 pct., som er konstrueret helt fra bunden. Selv den strømlinede grammatik er ikke konstrueret. Også den er hovedsagelig en kombination af det bedste fra nationale sprog.

Det talte esperanto har klang som italiensk og spansk, og med sine klare vokaler egner det sig utvivlsomt ligeså godt som italiensk til sprog for sangere, hvis det da ikke overgår dette.

En videnskabelig undersøgelse

Det vil nu være naturligt at spørge, om noget af det her fremsatte kan dokumenteres med en videnskabelig undersøgelse, og det kan det. I 1921 tog Folkeforbundet spørgsmålet om internationalt sprog op til en indgående behandling. Der blev nedsat en særlig kommission bestående af kompetente videnskabsmænd, som efter en langvarig og detaljeret undersøgelse kom til det resultat, at esperanto var at foretrække fremfor alle øvrige muligheder. Det var gennemprøvet i praksis, og det tilfredsstillede alle de krav, der må stilles til verdenssproget, idet det bl. a. fandtes at være 8 til 10 gange lettere at lære end nationale sprog. Den omfattende rapport, der her blev udsendt, er et meget vægtigt dokument i denne sag, da det drejer sig om en videnskabelig undersøgelse af foreliggende resultater.

De internationale instanser

Men hvordan stiller den højeste internationale instans sig i dag til spørgsmålet? Har det været forebragt her? Ja, efter krav fra omtrent 16 mill. underskrivere (1 mill. personlige) hvoraf 1.600 lingvister, er sagen nu også blevet behandlet af UNESCO, hvis plenarforsamling i 1954 vedtog følgende resolution:

Generalkonferencen har drøftet rapporten fra generaldirektøren om den internationale petition til gunst for esperanto og

1. noterer de resultater, der er opnået ved hjælp af esperanto, dels på de internationale, intellektuelle udvekslingers område, og dels ved tilnærmelse mellem verdens folkeslag.
2. Konstaterer at disse resultater svarer til UNESCO's formål og idealer.

3. Pålægger generaldirektøren at følge den løbende udvikling i brugen af esperanto i opdragelse, videnskab og kultur og til med dette formål for øje at samarbejde med UEA (verdensesperantoforeningen) i alle sager, der vedrører begge organisationer.
4. Noterer at flere medlemsstater har erklæret sig rede til at indføre eller udvide undervisningen i esperanto i deres skoler eller højere læreanstalter, og beder disse medlemsstater holde generaldirektøren underrettet om de resultater, som opnås på dette område.

Efter vedtagelsen af denne resolution er der indgået et fortløbende samarbejde mellem UNESCO og verdensesperantoforeningen, og både FN og UNESCO bruger nu så småt sproget i forskellige publikationer. Det skal desuden anvendes i »Indeks Translationum« og i UNESCO's store 10-års øst-vest projekt.

Esperantos inspirations- og udviklingskraft

Det er ikke frøets størrelse, men dets grokraft, som i forbindelse med de ydre omstændigheder bestemmer, hvor stort træet skal blive, og på samme måde forholder det sig med esperanto. Som før nævnt og som her stærkt understreget af UNESCO's resolution, er de ydre betingelser favorable. De er direkte knyttet til menneskehedens voksende interesser for internationale samkvem og for udviklingen af Verdens Forenede Stater. Men hvordan står det så til med grokraften? Er tanken om esperanto som fællessprog for hele menneskeheden virkelig i stand til på nuværende tidspunkt at inspirere til de store arbejdsmæssige og økonomiske præstationer, som er nødvendige for et levende sprog, og man må sige, at det i rigt mål er tilfældet. I det $\frac{3}{4}$ århundrede, det har eksisteret, er det vokset til at benyttes af et — man kan næsten sige »internationalt folk«, som vel tæller hen mod $\frac{1}{2}$ million mennesker fra alle egne af jorden, et »folk«, som på tværs af alle nationale skel dyrker sine interesser på internationalt plan på samme måde, som det på nationalt plan finder sted i enhver nation.

Her kunne man let falde for fristelsen til at indvende, at antallet af esperantotalende ikke er imponerende stort i sammenligning med antallet af mennesker på jorden, og det er naturligvis rigtigt; men antallet i sig selv siger heller ikke spor om de muligheder, esperanto indebærer. Det er derimod et

mål for menneskehedens hidtidige viden om og interesse for udviklingen af den side af verdenssamfundet, som er knyttet til sprogproblemet. Iøvrigt er det normalt sådan, at når tilstrækkeligt mange mennesker begynder at arbejde på den rigtige løsning af et betydende problem, så bliver disse mennesker toneangivende på området og sætter dermed udviklingen i skred, og så vidt jeg kan vurdere begivenhederne her, er det det, der sker med esperanto, og det sker jo for noget. Det har et formål. Udviklingen, gennemførelsen og brugen af verdenssproget er led i skabelsen af verdenssamfundet, hvis helhedsanalyse det har været Martinus' opgave at skabe. Og uanset på hvilket område, vi hver især har muligheder for at arbejde, kan vi ikke bringe ham nogen større hyldest end at lade hans tanker inspirere os til i praksis at arbejde for den større forståelse og sympati blandt mennesker, uden hvilken dette samfund ikke kan skabes, og eet af de mange områder, som ved siden af arbejdet med vor egen karakterforædling er særdeles velegnet til dette, er netop det internationale sprog. At lære det og at bruge det er at give et absolut realistisk bidrag til udbygningen af den internationale og inter-menneskelige forståelse.

Litteratur:

Folkenes Forbund om esperanto som internationalt hjælpesprog. 1924.

Interlingvistika Informa Servo, nr. 1, marts 1960.

Dr. Ivo Lapenna: La internacia lingvo. (Faktoj pri esperanto). 1954.

Prof. Gaston Waringhien: Lingvo kaj vivo. 1959.

Cand. jur. Eskil Svane: Sprogproblemer i FN (Fred Ved Ret, dec. 1959).

P. Bruus-Jensen

Martinus' kosmiske symboler

Foruden at have beskrevet sit kosmiske verdensbillede igennem en lang række analyser har Martinus skildret det ved hjælp af en omfattende serie kosmiske symboler. Disse symboler er udformet som smukke, geometriske figurer og for størstedelens vedkommende præget med stærke, karakteristiske farver, hvilket bevirker, at man ved det første møde med dem uvilkaarligt antager dem for at være repræsentanter for en ny af malerkunstens efterhånden talrige abstrakte ISMER. Men ved nærmere eftersyn opdager man, at de samme farver og figurer går igen på de forskellige symboler, blot i nye og stadigt nye indbyrdes kombinationsforhold, og man begynder at ane, at det ikke er abstrakte billeder i dette ords sædvanlige betydning, man står over for. Thi de udtrykker øjensynligt noget ganske bestemt og konkret. Og det er netop, hvad de gør. Martinus' kosmiske symboler udtrykker verdensaltets bærende kosmiske principper og livslove, således som han igennem sin intuition har erkendt og oplevet dem.

Det er som antydning de samme bærende kosmiske principper og livslove, Martinus har beskrevet i sine analyser. Han har med andre ord benyttet sig af *to* udtryksmetoder i forsøget på at skildre sine intuitive oplevelser af verdensaltets bærende kosmiske struktur, hvilken fremgangsmåde hos en del mennesker har fremkaldt megen undren. Sædvanligvis er det symbolerne, man har svært ved at forstå meningen med og værdien af, og ikke sjældent bliver der spurgt, hvorfor Martinus ikke nøjes med at skrive analyser, men også tegner symboler. »Det er da lettere at forstå analyserne uden symboler«, hedder det sig gerne, men dette og lignende spørgsmål og udsagn røber blot, at vedkommende endnu ikke er blevet helt fortrolig med symbolernes sprog

og derfor ikke har så let ved at tilegne sig den verden af skønne guddommelige love, de i virkeligheden åbner adgang til. Thi en sådan kosmisk verden er det netop, symbolerne fortæller om, en verden, som det levende væsen ellers kun har adgang til at opleve igennem sin intuitionsevne, der for det jordiske menneskes vedkommende endnu er så godt som ufødt i dets bevidsthed. Men ved at lære symbolernes sprog at kende, har det adgang til alligevel at komme i berøring med denne fascinerende verden, thi i dette sprog er den skildret i en form, der er tilgængelig for en sanseevne, der allerede er født i dets bevidsthed, nemlig »*intelligensen*« i forbindelse med »*den humane evne*«. Men som sagt: man må lære symbolernes sprog at kende for at kunne drage nytte af dem.

Er det da ikke nøjagtigt den samme verden, de kosmiske analyser beskriver og dermed indvier den studerende i? — Jo, ganske vist, men i forsøget på at skildre denne, knytter der sig forskellige fordele til anvendelsen af symbolmetoden, som anvendelsen af analysemetoden ikke byder på — og omvendt. Af denne grund benytter Martinus *begge* udtryksmetoder. En af fordelene ved symbolmetoden viser sig på den måde, at et enkelt symbol kan udtrykke facitter, som det vil kræve et stort antal analyser at gøre rede for — og måske endda uden virkeligt at ramme og dække den situation, symbolet med lethed vil kunne illustrere ganske præcist. Symbolmetoden rummer altså den fordel frem for analysemetoden, at det igennem anvendelsen af førstnævnte lader sig gøre at beskrive en særlig, måske kompliceret situation på en sådan måde, at det bliver muligt at få et præcist overblik over den, et overblik, som ikke blot den studerende af verdensbilledet har fordel og glæde af, men som også er til stor praktisk nytte for de mennesker, hvis opgave det er gennem kurser og foredrag at udbedre kendskabet til dette verdensbillede. — Selv siger Martinus herom følgende: »Da en sådan demonstration (af verdensaltets kosmiske struktur) nødvendigvis må indeholde emner eller tankeformationer, som det almene jordiske menneske aldrig eller kun lejlighedsvis har beskæftiget sig med og derfor ikke kan have nogen som helst mental træning i at fastholde og udnytte i sin bevidsthed, har jeg ment det gavnligt at give disse tankerealiteter materielle, synlige udtryk, således at disse i stedet for kun at udgøre mentale manifestationer, som kun den trænede tænker ville have gavn af, nu kommer til at fremtræde i håndgribe-

lige, materielle billedformationer, der, tilgængelige for det fysiske syn, vil kunne udforskes på samme lette og ligefremme måde, som et fjerntliggende landområde med dets floder, bjerge og byer kan studeres på et over samme område nøjagtigt udført landkort. Hensigten med mine illustrationer er således at gøre adgangen til studiet af det kosmiske eller åndelige verdensalt lige så let tilgængeligt for almenheden, som studiet af de fysiske landområder gennem geografien nu er tilgængeligt for et barn på skolebænken«. (Citat fra »Livets Bog« I, stk. 8).

Med andre ord: de kosmiske symboler er en slags landkort over kosmiske og åndelige terræner, der eksisterer skjult for det fysiske sanseapparat, hvilke terræner de således giver forskeren adgang til at skaffe sig teoretisk kendskab til og overblik over. Derimod må man ikke forestille sig, at symbolerne i sig selv udgør noget egentligt *bevis* for eksistensen af de realiteter, de illustrerer. Den form for bevis, det på disse felter lader sig gøre at føre, har *analyserne* til opgave at demonstrere. Heri ligger deres store værdi og betydning rent bortset fra deres almindelige oplysningsbefordrende mission. — Det vil således kunne ses, at analyser og symboler gensidigt supplerer og støtter hinanden i opgaven at afdække og fremstille verdensaltets bærende kosmiske struktur og livslove. Og ligeledes vil det kunne ses, at ingen ville kunne være tjent med, at Martinus havde udeladt skabelsen af symbolerne.

Symbolernes abstrakte natur

Den omstændighed, at Martinus' kosmiske symboler er næsten 100 procent abstrakte i deres udformning, forekommer som regel det menneske, der første gang møder dem og bliver sat ind i deres betydning, at være en sand gåde. »Kunne de ikke lige så godt være udformet som realistiske, naturalistiske billeder, man med det samme kan se, hvad forestiller«, lyder det som oftest. — Dette spørgsmål er i høj grad naturligt og forståeligt, og selv den mest velorienterede i Martinus' kosmologi kan vel stadigt nu og da gribe sig i at stille det til sig selv. Imidlertid gør Martinus indgående rede for de omstændigheder, der tvinger ham til at benytte den abstrakte udtryksform frem for den naturalistiske. Således siger han bl. a. følgende: »For at forstå min illustrationsmåde rigtigt, må man erindre, at de mentale eller kosmiske realiteter, som mine billeder er udtryk for, ikke har materiel eller fysisk form,

men er identiske med *kosmiske verdenslove, grundprincipper, ideer, årsager og sansemetoder*. Men realiteter, der ikke har materiel, billedlig form, kan jo hverken kunstnerisk gengives, kopieres eller fotograferes. Som følge heraf er mine illustrationer ikke identiske med fotografier eller kunstneriske gengivelser af det, de repræsenterer, således som tilfældet udmærket godt kan være med et landkort. Mine billeder bliver derimod til på den måde, at når jeg ønsker at illustrere en eller anden af de førnævnte formløse realiteter, giver jeg hver af de i samme realitet forekommende vigtigste lokale detaljer et særligt udført kendemærke eller tegn, det være sig farve, streg eller figur; dernæst stiller jeg disse forskellige tegn sammen i en orden eller rækkefølge, der svarer til den for de fysiske sanser usynlige kombination, i hvilken de fremtræder i virkeligheden. Derved kommer der et materielt billede til syne, som altså i sin natur ikke er en kopi af, — men et synligt *kendemærke* eller *holdepunkt* for en inden for det materielle område usynlig realitet. Det praktiske resultat heraf vil så igen være dette, at de kosmiske realiteter derved får en slags tilgængelighed indenfor det materielle syn, således at nogle af de væsener, der endnu ikke har nogen udover nævnte syn højere udviklet sansebegavelse, derved på et tidligere tidspunkt, end det ellers ville være tilfældet, også kan begynde at arbejde med og derved få et vist kendskab til disse for dem ellers skjulte sider af livets oplevelse. Mine illustrationer gengiver således ikke billedligt det, de er udtryk for, men symboliserer derimod samme og vil derfor retsmæssigt kun være at udtrykke som symboler.« (Citat fra »Livets Bog« I, stk. 9.) — Der er altså tale om, at symbolerne illustrerer »NOGET«, der ikke er af tids- og rumdimensionel karakter, hvilket vil sige »NOGET«, der hverken har form, farve, størrelse, vægt, smag, duft, konsistens eller nogen anden form for kendte egenskaber, hvad der gør det let forståeligt, at Martinus med hensyn til symbolteknik ser sig henvist til at benytte den abstrakte udtryksform frem for den naturalistiske, idet den rummer netop de udtryksmuligheder, som en skildring af ikke-tids- og rumdimensionelle, kort sagt »kosmiske realiteter« stiller krav til.

Symbolsproget som kulturfaktor

Imidlertid er symboler jo langt fra nogen ny kulturfaktor i menneske-

hedens historie. Således spiller som bekendt symbolsproget en meget stor rolle inden for religionernes verden og har gjort det lige så langt tilbage i tiden, mennesket har dyrket religion, og det karakteristiske er, at de religiøse symbolsprog alle uden undtagelse udtrykker en verden af oversanselige foreteelser, som ganske vist ikke er tilgængelig for direkte fysisk iagttagelse, men som man ledet af det religiøse instinkt alligevel er tilbøjelig til at tilskrive en vis eksistens.

Det er dog ikke blot inden for religionernes mere eller mindre brogede og mystiske verden, at man benytter sig af symbolsprogets rige muligheder. Det er i allerhøjeste grad også taget i anvendelse inden for den moderne naturvidenskabs krystalklare tankesfære — og her først og fremmest inden for matematikkens videnskab. Det er vist ingen overdrivelse at sige, at videnskaben om matematik aldrig ville have nået de imponerende højder, som tilfældet er i dag, dersom den ikke havde taget symbolsproget i sin tjeneste. Og konsekvenserne heraf måtte uundgåeligt være blevet, at den øvrige videnskabelige og tekniske forskning i så godt som alle dens forgreninger ville have stået uhjælpeligt i stampe, idet matematikken jo faktisk repræsenterer hele den videnskabelige forsknings fornemste instrument. — Og hvad er det så, det videnskabelige symbolsprog udtrykker? Ja, for det matematiske symbolsprogs vedkommende er det faktisk slet og ret LOVE og lovmæssigheder, hvilket i realiteten vil sige, at også dette specielle symbolsprog skildrer en verden af oversanselige foreteelser, som ganske vist ikke er tilgængelig for direkte fysisk iagttagelse, men som man ad den rene tænknings vej er kommet til klarhed over eksistensen af. Men netop takket være disse det matematiske symbolsprogs egenskaber egner dette sig i meget høj grad til at blive taget i den egentlige naturforsknings tjeneste, thi det er som skabt til at beskrive de af naturens lovmæssigheder, man igennem det målbevidste studium af denne bliver opmærksom på. Og dertil kommer, hvad der er mindst lige så vigtigt, at det ved hjælp af den matematiske fremstilling af de gjorte iagttagelser bliver muligt for forskerne at slutte sig til eksistensen af yderligere naturlove, som ganske vist endnu ikke er blevet konstateret i praksis, men som man på grundlag af de dragne slutninger kan gøre til genstand for målbevidst eftersøgning og udforskning. Som et eksempel herpå kan nævnes Newtons påvisning af tyngdekraften som årsag til månens kredsen om jor-

den. Denne påvisning tog sit udgangspunkt i en regulær hypotese, der gik ud på, at to legemers tiltrækning er omvendt proportional med afstandens kvadrat. Den *matematiske* beregning af denne hypotese viste, at konsekvensen af dens overensstemmelse med virkeligheden måtte være, at tyngdekraften i umiddelbar nærhed af jordens overflade skulle få et frit faldende legeme til at falde 15 fod, 1 tomme og $\frac{4}{9}$ linie i løbet af det første sekund. Man kunne på grundlag af denne beregning foretage et praktisk eksperiment (udført af fysikeren Huygens), der som resultat gav en bekræftelse af beregningen, hvilket dermed bevidste den oprindelige hypoteses overensstemmelse med de faktiske forhold. Tyngden *måtte* være den kraft, der bevirkede månens kredsen omkring jorden. — Løsningen af dette problem regnes af mange autoriteter for at være Newtons største videnskabelige bedrift, men det er en kendsgerning, at matematikken var det »redskab«, der gjorde det muligt for ham overhovedet at udøve denne, hvilket forøvrigt strakte sig over en periode på ca. 20 år.

Dette er blot et enkelt dokumentarisk eksempel på, hvorledes det matematiske symbolsprog med stort udbytte lader sig anvende i den egentlige videnskabelige naturforsknings tjeneste, og det viser tillige tydeligt, i hvor høj grad naturerkendelsen med hensyn til udvikling og fremskridt står i gæld til og er afhængig af dette symbolsprogs eksistens. Thi det udgør så at sige et instrument, ved hjælp af hvilket man uhindret kan operere med »ting«, der af den ene eller anden grund unddrager sig direkte fysisk iagttagelse, hvilket i dag f. eks. er tilfældet med hensyn til forskningsemnerne inden for den moderne teoretiske fysik m. v. Med andre ord: det lader sig konstatere, at symboler ikke blot har betydning i forbindelse med religiøs kultus, men at de også i allerhøjeste grad finder anvendelse inden for rammerne af den naturvidenskabelige forskning.

Symbolsproget spiller imidlertid også inden for kunstens område en meget fremtrædende rolle. Ikke mindst i den nyere kunst opererer man i vid udstrækning med symboler, ja endog med rent abstrakte symboler. Grunden hertil er ganske enkelt den, at kunstnerne nu så småt er ved at have udlevet trangene til at afbilde og skildre den rent sanselige verdens ydre struktur og natur og i stedet begynder at føle en stigende trang til i renkultur at berette om den verden af oversanselige realiteter, de stadigt stærkere begynder at ane

eksisterer »bag« den ydre struktur og natur, »bag« den ydre facade. Og det bemærkelsesværdige er, at kunstneren — den virkelige kunstner — afslører, at han eller hun *føler* og *fornemmer* denne skjulte, men anede verden, som en verden af guddommeligt LIV og tilsvarende skønne, rene LOVE, en verden, som indirekte manifesterer sig igennem den sansebare verden af former og ting. Det er fra den, de store inspirationer glimter frem, og det er netop fængslingen af disse guddommelige glimt, der gør kunstværket til KUNST. — Og man må her indrømme, at den bane, kunstens udvikling følger, synes klar, omend uforståelig for mange. Den styrer næsten målbevidst med den rent abstrakte udtryksform: »SYMBOLET«, det *abstrakte* symbol.

Er der så flere af menneskelivets udfoldelsesområder, hvor man har taget symbolsproget i anvendelse? — Ja, i høj grad! — Først og fremmest er talesproget et overordentligt betydningsfuldt eksempel på anvendelsen af symboler, en anvendelse, man vist uden at overdrive kan betegne som menneskets kulturfaktor nr. 1, og hertil knytter sig skriftsproget, der repræsenterer en ikke mindre betydningsfuld anvendelse af symboler. Hvert eneste talt ord og skrevet bogstavkombination er jo et symbol — endda et rent *abstrakt* symbol — *nemlig et symbol på en realitet, der i form af det, vi kalder en TANKE eller FØLELSE, eksisterer i mennesket »indre«, hvor den forekommer som en enkelt repræsentant for en hel verden af lignende realiteter.* — Men de pågældende talte og skrevne ord er vel at mærke ikke identiske med disse tanker og følelser, hvorimod de udgør SYMBOLER på dem; og langt mindre er de identiske med sådanne ting eller begivenheder i den »ydre« verden, som tanker og følelserne sædvanligvis har en vis årsagsmæssig forbindelse med, ihvorvel det ikke er *alle* tanker og følelser, der er blevet til igennem individets sansning og oplevelse af denne »ydreverden«. Således vides det, at der gives tanker og følelser, som man slet ikke har ord for, og som overhovedet ikke kan sættes i forbindelse med en konkret ting eller begivenhed i den materielle verden. Men ikke desto mindre kan sådanne uudsigelige tanker og følelser fungere som en måske oven i købet meget stærk drivkraft bag Ens mere eller mindre formålstjenlige adfærd og handlinger, hvilket røber deres konkrete eksistens. Med andre ord: Det vi kalder TANKER og FØLELSER, udgør en hel verden, som vi søger at *symbolisere* med de talte og skrevne ord. Nogle af disse symboler udtrykker tanker og

følelser, som uden videre kan sættes i en vis årsagsmæssig forbindelse med sådanne ting og begivenheder i den »ydre« materielle verden, som oprindeligt har givet anledning til deres opståen. Andre udtrykker derimod foreteelser, som kun forekommer i den verden, vi kalder tankernes og følelsernes. Men under alle omstændigheder symbolisere de forskellige tale- og skriftsprogs mange ord en verden, som uden disse symboler kun ville være tilgængelig for indirekte iagttagelse, nemlig en iagttagelse af handlinger og adfærdsmønstre, som f. eks. dyrepsykologer er henvist til at nøjes med. Og selv disse handlinger og adfærdsmønstre er i realiteten kun symboler på i hvert fald følelser, som rører sig i dyrets »indre«.

Det viser sig altså, at tale- og skriftsproget er et symbolsprog, uden kendskabet til hvilket vi vitterligt ville være så godt som udelukket fra en såre betydningsfuld verden, en verden, som ganske vist ikke er tilgængelig for direkte fysisk iagttagelse, men som vi ikke desto mindre tvinges til alligevel at indrømme en vis eksistens, fordi vi alle føler dens tilstedeværelse »i« os. Vi føler den som vor BEVIDSTHED, som selve LIVETS OPLEVELSE, og er vi yderligere opmærksomme, bliver vi i stand til at opdage, at denne vor levende tanke- og følelserverden gør sig gældende som en verden af mentale LOVE og KRÆFTER. Selv føler og fornemmer vi tydeligt disse kræfters »indre« tilstedeværelse, idet vi erkender dem som værende de faktorer, der bestemmer karakteren af vore handlinger, vor skrift og vor tale. Og at der i denne de mentale kræfters verden gør sig overordentlig hårfine LOVE gældende, er selve den grammatiske struktur i det symbolsprog, vi benytter til at udtrykke den med, et særdeles tydeligt vidnesbyrd om. — Det kommer således til syne, at overalt, hvor man støder på anvendelsen af symbolsprog, det være sig inden for religionernes, videnskabernes, kunstens eller det sproglige samkvems verden, skyldes denne anvendelse, at man ønsker at kunne udtrykke en vis oversanselig verden, hvilken verden inden for religionerne opfattes som en verden af GUDS ÅND, inden for naturvidenskaben som en verden af NATURLOVE og KRÆFTER, inden for kunsten som en verden af guddommeligt LIV og LIVSLOVE, og som inden for det sproglige samkvems verden lader sig lokalisere som en verden af *mentale* LOVE og KRÆFTER, af LIV og BEVIDSTHED. Ganske vist er man i intet af de tilfælde, hvor symbolsprog anvendes, i stand til direkte at iagttage den ver-

den, de i hvert enkelt tilfælde udtrykker, men tvunget af forskellige andre kendsgerninger er man til trods herfor nødt til alligevel at indrømme den en vis form for eksistens. Og netop den omstændighed, at anvendelsen af symboler kan spores i religionernes, videnskabernes, kunstens og det sproglige samkvems verden — altså 4 af menneskehedens største kulturdyomæner — afslører ikke blot den til grund for denne anvendelse eksisterende skjulte og i virkeligheden ukendte verdens store betydning i tilværelsen, men afslører også, at symbolsproget benyttes i langt større udstrækning, end man i det daglige tænker sig. Således er det næppe ret mange mennesker, der tænker over, hvor afhængige de i forbindelse med praktiseringen af selve deres tankevirksomhed er af det symbolsprog, deres modersmål repræsenterer, hvilket imidlertid enhver kan overbevise sig selv om ved at overveje konsekvensen af, at der f. eks. pludselig udelukkende skulles tænkes i et sprog, man kun havde et begrænset eller måske slet intet kendskab til. Det ville hurtigt komme til at vise sig, at tankevirksomheden blev næsten lige så ubehjælpelig og primitiv, som kendskabet til sproget er mangelfuldt, men også kun næsten, idet man naturligvis i en vis udstrækning kunne ty til at tænke i rene tankebilleder. Men det er dog meget vigtigt, at man gør sig klart, *at et sprog dybest set er identisk med en nøgle til praktisering af tænkning*. Uden et modersmål, der jo er et symbolsprog, måtte ens tankevirksomhed således nødvendigvis blive meget elementær og begrænset, og uden et skriftsprog, der ligeledes udgør et symbolsprog, ville ens muligheder for at meddele sig til andre, trods rum- og tidsmæssige afstande, blive af en tilsvarende begrænset og elementær natur. At dette er tilfældet, er ret let at forstå, men på grundlag af denne forståelse vil det også være muligt at indse, at eksistensen af et religiøst symbolsprog er en betingelse for at kunne tænke i de specielle religiøse baner, medens eksistensen af et matematisk sprog er en forudsætning for, at en praktisering af tænkning i matematiske baner m. v. lader sig praktisere, og således fremdeles. Man kan heraf slutte, at netop symbolsproget repræsenterer en langt mere betydningsfuld kulturfaktor end nogen anden, man kan pege på, og det kan derfor ikke længere undre, at Martinus i sin missions tjeneste drager nytte af dets muligheder i hele den udstrækning, det overhovedet lader sig gøre. *Thi naturligvis er et kosmisk symbolsprog en absolut bydende nødvendighed, for at en praktisering af*

tænkning i specielle kosmiske baner lader sig gennemføre. Martinus' kosmiske symbolsprog kan derfor betragtes som et nyt, naturligt bidrag til den ældgamle kulturfaktor, symbolsproget i det hele taget er.

Sansningen fra oven og sansningen fra neden

Som allerede antydet udtrykker Martinus symboler verdensaltets bærende kosmiske principper og livslove, hvilken omstændighed tvinger ham til frem for den naturalistiske at benytte den abstrakte symbolisme, fordi denne rummer netop de udtryksmidler, der er en betingelse for, at den lader sig anvende i forbindelse med skildringen af ikke-tids- og rumdimensionelle — kort sagt: »Kosmiske realiteter«. Men hvordan kan man nu overhovedet vide noget om disse kosmiske realiteter, når de ikke blot unddrager sig direkte fysisk iagttagelse, men oven i købet er uden form, farve, størrelse eller andre af de egenskaber, der normalt udgør forudsætningen for, at noget kan sanses og dermed opleves? — Hvordan kan man overhovedet vide noget som helst konkret om en sådan verden af kosmiske realiteter endsige kortlægge den i alle enkeltheder, således som Martinus har gjort det? — Hertil siger Martinus selv, at var det ikke, fordi det levende væsen med den højeste del af sin egen livsstruktur er rodfæstet i, og identisk med denne kosmiske verden, ville der overhovedet ingen muligheder være for at komme til nogen som helst form for erkendelse eller konkret viden om den, hverken med hensyn til dens eksistens eller interne struktur. Men netop takket være den omstændighed, at det levende væsen har sine egne kosmiske »rødder« her, eksisterer de betingelser, der åbner adgang til en sådan erkendelse og viden. Men som det vil kunne ses, fører vejen til nævnte erkendelse og viden gennem en udforskning og undersøgelse af Ens egen virkelige livsstruktur eller »kosmiske struktur«, som Martinus benævner den, og det græske visdomsord: »Kend dig selv, og du kender universet og guderne«, får derved fornyet aktualitet.

Da nu individets udforskning af sin egen livsstruktur viser sig at være vejen til virkelig dyb erkendelse af *verdensaltets* kosmiske struktur og identitet, bliver det aktuelt at få at vide, hvordan det lader sig gøre at gennemføre et sådant studium, og vi kommer herved uundgåeligt i berøring med netop det spørgsmål, alle sandhedssøgende mennesker igennem tiderne har

stillet sig selv og gjort talrige forsøg på at løse, uden at det dog virkeligt er lykkedes for nogen af dem. En særstilling indtager her filosofien, der ene af alle har søgt at løse problemet ved at følge den vej, den rene tænkning repræsenterer, men uden virkeligt held. Inden for religionerne har man derimod følt sig mest tiltrukket af mystikkens vej, der i virkeligheden udgør en meget stor sum af veje. Således har nogle mystikere forsøgt sig med dybtgående meditationsøvelser, andre med yogaøvelser, atter andre med selvpinsler, bøn og bodsøvelser. Ligeledes er spietistseancer, astralvandring og suggererede ekstaser m. v. dybest set eksempler på forsøg på ad mystikkens vej at trænge ind bag de slør, der skjuler sandheden om livets og verdensaltets identitet. Og når det kommer til stykket, er det jo i realiteten nøjagtigt de samme bevæggrunde, der repræsenterer drivkraften bag den moderne videnskabelige naturforskning, hvad enten den udøves i mikrokosmos, mellemkosmos eller makrokosmos, hvilket er ensbetydende med, at naturvidenskabens erkendelsesmetoder m. v. i virkeligheden udgør et eksempel på en forsøgsvis anvendelse af en tredje specialmetode at løse livsmysteriet efter. Men selv om ingen har ret til at forklejne de resultater, som trods alt for både filosofiens, religionens og naturvidenskabens vedkommende er blevet indvundet i tidens løb, er det dog en kendsgerning, at den fæstning, livsmysteriet og verdensgåden billedligt set repræsenterer, i forhold til langt de fleste mennesker stadig knejser uindtaget og utilnærmelig.

Ganske vist er det en kendsgerning, at først og fremmest naturvidenskaben har imponerende forskningsresultater at fremvise, og derfor nyder stor autoritet, men er den i realiteten kommet problemets virkelige løsning væsentligt nærmere? — Faktisk ikke! Man kunne snarere fristes til at sige »tvært imod«, thi mangt og meget tyder på, at prisen for disse resultater er blevet tabet af det egentlige mål for den videnskabelige stræben, nemlig at løse livets mysterium og spørgsmålet om verdensaltets identitet. Dette synspunkt lader sig begrunde ved hjælp af den kendsgerning, at det moderne videnskabelige verdensbillede, der med rette er naturvidenskabens stolthed, i hovedsagen er et dødt verdensbillede, der kun har en yderst beskeden plads tilovers for foreteelser som JEG, LIV, ÅND og BEVIDSTHED. Disse foreteelser anses kun for at være konsekvenser af materien og dens reaktioner, hvilken anskuelse netop betinger deres plads i det omtalte verdensbillede, der i kontakt

hermed er blevet karakteriseret som »*det materialistiske verdensbillede*«. Ganske vist giver dette faktum på ingen måde ret til nogen kritik af dette verdensbillede som *resultat* betragtet, men som verdensbillede betragtet synes det at afvige betydeligt fra den levende virkelighed, naturen hvert eneste sekund demonstrerer og gør til kendsgerning. Det mangler faktisk lige akkurat de realiteter, der udgør »*livets substanser*«, og som Martinus nu indgående gør rede for i sit kosmiske verdensbillede. Og det bemærkelsesværdige er, at medens det materialistiske verdensbillede i realiteten er et dødt verdensbillede med en nærmest formel plads til LIVET, er Martinus' verdensbillede i udpræget grad et levende verdensbillede, i hvilket selv DØDEN repræsenterer en livs-ytring. Der er derfor god grund til at efterlyse årsagen til, at disse to verdensbilleder, der hver for sig repræsenterer en vis logik, ikke desto mindre samtidigt udgør hinandens diamentrale modsætninger.

Martinus oplyser her, at årsagen til, at ikke blot naturvidenskabens, men også de religiøse mystikeres og øvrige sandhedssøgende menneskers anstrengelser for at løse livsmysteriet i stor udstrækning har vist sig at være mere eller mindre frugtesløse, er at søge i de sansebetingelser, der har stået og stadig står til samtlige disse forskeres rådighed. For at forstå motiveringen for dette udsagn må man først gøre sig klart, at enhver oplevelse uden undtagelse tager sit udgangspunkt i en sanseproces, der rent principielt består i, at »fremmede« energivibrationer mødes med energivibrationer i et individs sanseorgan(er), således at der opstår en reaktion mellem disse to sæt vibrationer. Formålet med denne reaktion er nemlig at fremkalde visse andre vibrationer i det mentale kraftfelt, der udgør individets bevidsthed, hvilke feltvibrationer JEGET har »*evne*« til at opleve. Men forudsætningen for, at en sådan oplevelse kan finde sted, er altså, at der først etableres en sanseproces, idet denne som sagt repræsenterer selve det tekniske udgangspunkt for den pågældende oplevelse.

Martinus oplyser imidlertid yderligere, at der i tilværelsen gives *to* forskellige sansemetoder, der hver især repræsenterer en bestemt sansedimension eller sanseretning. Den ene sansemetode betegner han som »*sansningen fra neden*«, og den anden som »*sansningen fra oven*«, og som det fremgår af benævnelserne, repræsenterer de to sansemetoder rent dimensionelt hinandens diamentrale modsætninger.

Den af de to sansemetoder, det jordiske menneske udelukkende betjener sig af, er metoden for sansning fra *neden*. Det er nemlig den sansemetode, det benytter i hverdagens mere eller mindre besværlige kamp for tilværelsen og dermed den, igennem hvilken det har tilegnet sig al den viden, alle de erfaringer — og alle de problemer, det i dag overhovedet sidder inde med. Princippet i denne sansemetode er som bekendt dette, at de i den fysiske organisme indbyggede sanseorganer under påvirkning af forskellige former for »fremmede« energivibrationer som f. eks. elektro-magnetiske bølger, luftvibrationer eller materievibrationer m. v., bringes til at etablere de sanseimpulser, der som tidligere nævnt er oplevelsens første praktiske forudsætning. Men de oplevelser, der herigennem bliver tale om, er i virkeligheden ikke *absolutte* i deres natur, men derimod kun *relative*. — At dette faktisk er tilfældet, bliver bl. a. til kendsgerning igennem den omstændighed, at f. eks. en bog, et billede og en diamant ikke i mindste måde udgør henholdsvis en bog, et billede og en diamant for en abe, en myre eller en hund m. v. For disse væseners vedkommende vil det, der for et oplyst menneske er en bog, et billede og en diamant, blive oplevet som værende noget helt andet — hvilket andet ved vi faktisk intet om. Vi kan blot være sikre på, at de ikke oplever de nævnte foreteelser på samme måde som vi. — Med andre ord: de samme tre materielle legemer opleves på vidt forskellig måde af vidt forskellige væsener. Og hvorfor? — *Fordi de sanses under vidt forskellige perspektivmæssige betingelser og forudsætninger, fysiske såvel som psykiske!* Og det er netop et væsentligt og meget karakteristisk træk ved metoden for sansning fra *neden*, at denne helt og holdent er perspektivprincippet underlagt. Dette er derimod ikke tilfældet for den anden sansemetodes vedkommende — sansningen fra *oven*; og de oplevelser, denne befordrer, er da heller ikke relative, men derimod *absolutte* i deres natur.

Når Martinus kalder denne sansemetode for »sansningen fra OVEN«, skyldes det den omstændighed, at sanseprocessen her ikke finder sted i den materielle verden, som tilfældet er med metoden for sansning fra *neden*. *Derimod finder den sted i væsenets eget indre, hvor den under sin udløsning så at sige ovenfra gennemtrænger et hvilket som helst af de problemer, som det igennem metoden for sansning fra neden har fyldt sin bevidsthed med, og som det nu ønsker at tilegne sig den kosmiske, den absolutte løsning på.*

Og løsningen vil det her altid opleve som en ureflekteret åbenbaring af ideer, facitter og principper i en sådan grad, at det på een gang gennemskuer og får overblik over det pågældende problem eller problemkompleks. Men denne sublime sansemetode udløser sig altså ikke på foranledning af et møde mellem den materielle verdens fremmedenergier, og de fysiske sanseorganer. — Ja, disse sanseorganer er den i virekligheden aldeles uvedkommende, idet dens praktisering er knyttet til et helt andet sanseapparat, hvilket Martinus under eet kalder »*intuitionslegemet*«. Intuitionslegemet er identisk med et højpsykisk organ i individets sjælelige struktur og repræsenterer i virkeligheden det mest sublime element i denne, hvilket netop betinger, at det igennem dette sanseapparat kan komme i kontakt med visse højpsykiske vibrationer, som permanent udgår fra dets egen og medvæsenernes højeste kosmiske strukturer, ja, fra ALT, hvad der overhovedet er til. Disse intuitionssansede vibrationer oplever individet, som behersker metoden for sansning fra oven, som sagt altid som kosmiske FACITTER, der rummer den absolutte sandhed om »tingenes« og »livets« inderste kosmiske identitet, idé og væsen. Det oplever ikke disse facitter som tids- og rumdimensionelle foreteelser med form, farve, størrelse, duft, smag, konsistens og lignende kendte egenskaber. Derimod oplever det dem som evige og universelle LOVE og PRINCIPPER, blottet for en hvilken som helst tids- og rumdimensionel ikklædning. (Se citat nr. 2). Men ikke desto mindre er disse love og principper langt mere realistiske for det, end de foreteelser er, som det oplever igennem metoden for sansning fra neden. thi det erkender dem som værende de REALITETER, der udgør livets og verdensaltets bærende fundament. — Og det erkender endvidere, at *det netop er disse love og kosmiske principper, det igennem sansningen fra neden oplever som en verden af tanker og følelser, af kunst, religion og videnskab samt af tids- og rumdimensionelle ting med form, farve, størrelse, duft o. s. v.* — Kort sagt: metoden for sansning fra oven befordres ved hjælp af individets intuitionsevne, der bæres af intuitionslegemet, og lader det gennemskue sandheden om det verdensalt, det igennem metoden for sansning fra neden, der befordres af det fysiske legeme, oplever som et perspektivunderlagt og dermed tids- og rumdimensionelt panorama af »ting«, tanker og følelser. Men herigennem bringes det også til erkendelse af sin egen og medvæsenernes virkelige identitet, idet det »ser«, at de alle

tilsammen udgør eet eneste levende væsen, hvilket igennem metoden for sansning fra neden opleves som *det materielle verdensalt*, men som igennem metoden for sansningen fra oven erkendes som et åndeligt KOSMOS, som en levende, almægtig og alvidende GUDDOM.

Imidlertid kræves der visse betingelser opfyldt, for at et væsen kan betjene sig af metoden for sansning fra oven. Der kræves først og fremmest en meget veludviklet humanitet eller kærlighedsevne og dertil en i forhold til denne udviklet og afbalanceret intelligensevne. Thi kun under indtryk af denne mentale kombination og tilstand i væsenets psyke formår intuitionslegemet at fungere. Men da netop humaniteten for menneskets vedkommende endnu langt fra har nået den kapacitet, der fordres, for at det kan benytte sit intuitionslegeme, ligger det i tilsvarende grad uden for mulighedernes grænse at benytte metoden for sansning fra oven. Mennesket kan stadigt kun betjene sig af metoden for sansning fra neden og understøtte den med sin efterhånden ret veludviklede intelligensevne. Men denne sansemetode lader sig som sagt ikke anvende i den kosmiske forsknings tjeneste. Den lader sig kun anvende i f. eks. en sådan materieforsknings tjeneste, som det materialistiske verdensbillede er frugten af, og det er netop af denne grund, Martinus ser sig henvist til at pointere, at årsagen til, at mennesket trods ihærdige forsøg endnu ikke har besejret livsmysteriets utilgængelige tinde, er at søge i et rent sansemæssigt handicap. — At dette sansehandicap imidlertid ikke kommer i betragtning i Martinus tilfælde, synes alene det betagende livsværk, han indtil dato har skabt, at være et særdeles overbevisende vidnesbyrd om, og jeg ser derfor her ved denne specielle lejlighed ingen grund til at lægge skjul på den opfattelse, at man i denne omstændighed må søge årsagen til ikke alene, at det kosmiske verdensbillede på visse kardinalpunkter opponerer stærkt mod naturvidenskabens livløse energi- og materiebillede, men også, at Martinus i det hele taget har været i stand til at manifestere et sådant billede af verdensaltets indre kosmiske struktur og identitet.

Den fuldkomne livsopfattelse eller »kosmisk bevidsthed«

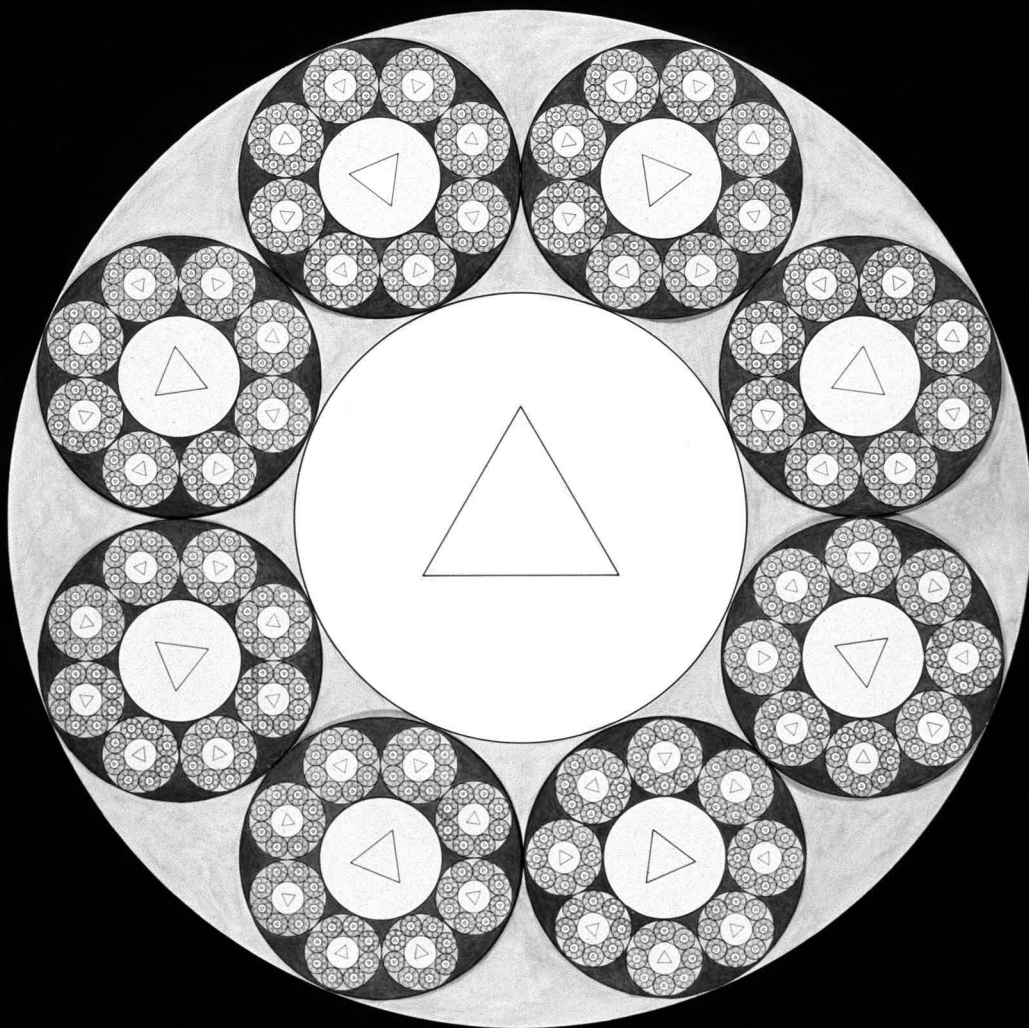
At livsoplevelsen i virkeligheden er højst ufuldkommen og bl. a. må være præget af frygt for DØDEN, sålænge mennesket kun kan benytte metoden for sansning fra neden, er ikke vanskeligt at indse, thi det kan umuligt ved

hjælp af denne løse de problemer, der med den accelererende udvikling i stadig højere og højere grad presser sig på, nemlig problemerne vedrørende dets egen identitet og skæbne, hensigten med dets liv og eksistens og spørgsmålet om dets egen og medvæsenernes plads i tilværelsen. Man kan derfor ikke komme uden om, at den håndsækning, Martinus i form af analyser og symboler giver menneskeheden, er til den største velsignelse for denne. Thi i kraft af disse manifestationer er der nu skabt adgang til en eksakt åndsvidenskabelig udforskning af livets største problemer, en udforskning, der ikke stiller krav til en intuitionsevne, mennesket endnu ikke har udviklet, men som lader sig gennemføre ved hjælp af intelligens i forbindelse med den grad af human evne, hver enkelt er nået frem til at repræsentere. Og herved er der netop opnået det, Martinus i »Livets Bog« I, stk. 9, antyder som sit mål med skabelsen af symbolerne, nemlig at mennesket på et tidligere tidspunkt, end det ellers ville være tilfældet, kan begynde at arbejde med og derved opnå et vist teoretisk kendskab til livsmysteriets løsning, et kendskab, som allerede på nuværende tidspunkt for mange menneskers vedkommende har vist sig at være en udtømmelig kilde til inspiration i den hverdag, der ofte former sig på en særdeles brydsom og pinefuld måde, fysisk såvel som psykisk.

Imidlertid skjuler der sig i virkeligheden en endnu dybere hensigt bag skabelsen af de kosmiske analyser og symboler end den blot at afsløre livsmysteriets løsning m. v., og denne dybere hensigt forbinder sig netop i første række med SYMBOLERNE og deres mission. *Den består nemlig i gennem en personlig indleven i disses verden at træne den studerende af de kosmiske ANALYSER i at fastholde indtrykket af selve de kosmiske kernefacitter samt deres indbyrdes sammenhæng i en sådan grad, at vedkommendes bevidsthed herigennem bliver forberedt til at kunne modtage de virkelige kosmiske intuitionsfacitter den dag, de uventet bryder ind i denne og bliver til personligt selvoplevede kendsgerninger for ham eller hende.* — Uden en sådan træning af bevidstheden i mental manøvrering med de ikke-tids- og rumdimensionelle realiteter vil såvel denne som hjernen og nervesystemet nemlig let komme til at lide noget i retning af den samme skæbne, som en helt ny bue vil lide, dersom den pludseligt spændes uden gennem længere tid i forvejen at være blevet gradvist vænnet til at tåle belastningen, — den vil briste

og splintes. Helt så galt vil det nu ganske vist ikke gå bevidstheden m. v., idet den ikke kan berøres af intuitionsenergiene, med mindre den tidligere omtalte balance imellem humanitet og intelligens er til stede og dominerer den herskende tilstand. Men efterhånden som udviklingen skrider frem, og mennesket i hverdagen netop mere og mere nærmer sig den personlige bevidsthedstilstand, der lader intuitionsenergiene få indpas, øges i tilsvarende grad chancerne for glimtvis oplevelser af de intuitionsbefordrende facitter. Martinus betegner sådanne oplevelser som »KOSMISKE GLIMT«. Disse kosmiske glimt vil altid gøre et dybt indtryk på væsenet, der oplever dem, dels fordi intuitionsenergiene ligefrem udgør højspændte bevidsthedskræfter, dels fordi de oplevelser, de befordrer, altid på en eller anden måde får væsenet til at føle sig eet med hele verdensaltet, og dels fordi der er tale om koncentrerede facitter, *der som tidligere nævnt er blottet for enhver form for tids- og rumdimensionel iklædning eller andre kendte egenskaber*. Det kan derfor ikke blot være meget svært for væsenet, der har oplevet et sådant kosmisk glimt og dermed fået sin bevidsthed gennemtrængt af intuitionsenergiernes ultrahurtige vibrationer, at tåle den rent følelsesmæssige eksponering, men også at fordøje oplevelsen rent intellektuelt, hvormed menes at identificere og forbinde den med det erfaringsmateriale i bevidstheden, som det i forvejen har erhvervet sig igennem metoden for sansning fra neden. At kunne dette, er nemlig af den største betydning for væsenet, thi kun herigennem kan det blive i stand til at tænke og reflektere over oplevelsen, hvilket er en betingelse for, at det for alvor kan gøre sig den rent hjerne-mæssigt begribeligt, rent bortset fra, at også heri ligger betingelsen for, at det over for andre kan gøre rede for den. Og ihvorvel ethvert væsen, der oplever et kosmisk glimt, i kraft af sin udviklede kærlighedsevne nyder en vis naturlig beskyttelse, er der dog i det store og hele tale om, at såvel dets følelsesliv som dets intellekt udsættes for en uvant belastning under og efter, at en sådan oplevelse har fundet sted, af hvilken grund Martinus altid stærkt fraråder praktiseringen af okkulte metoder, der sigter mod at fremkalde de kosmiske glimt *kunstigt*. Thi her er faren for en regulær kortslutning af bevidstheden og nervesystemet mer end overhængende, idet der i sådanne tilfælde er tale om, at vedkommende system slet ikke repræsenterer den åndelige kvalitet og kapacitet, som den naturlige undfangelse af kosmiske

glimt forudsætter, hvilket naturligvis er ensbetydende med, at belastningen af dette bliver af en tilsvarende ekstrem natur. Men selv i de normale tilfælde er der altså tale om en overordentlig gennemgribende begivenhed af både følelsesmæssig og intellektuel karakter, og det skal nu betones, *at det netop er her på dette punkt, at Martinus sætter ind med sine kosmiske symboler, idet disse besidder egenskaber, der gør dem velegnede til at hjælpe og støtte processen med den rent intellektuelle bearbejdelse af de igennem intuitionsglimtet tilegnede kosmiske facitter.* Thi ved at studere de kosmiske symboler, der jo udelukkende illustrerer kosmiske kernefacitter (se forklaringen til vedføjede symbol), vil man supplere sit øvrige erfaringsmateriale med et teoretisk kendskab til de *kosmiske* facitter, således at man ikke står helt fremmed over for disse den dag, den personlige intuitionsbefordrede erkendelse af dem eventuelt finder sted. Man kan således på en sund og naturlig måde ligefrem optræne sit intellekt i dette specielle felt og dermed på en *ufarlig* måde fremskynde det øjeblik, hvor man i et NU sanser ved begge metoder og dermed i et glimt tilegner sig den fuldkomne livsoplevelse; og det så meget mere, som netop dette studium, dersom det gennemføres i den samme ånd, som det fra Martinus side er tilrettelagt, i høj grad bidrager til at stimulere væksten af den studerendes humanitet eller kærlighedsevne og dermed til at løfte vedkommende op mod den højintellektuelle bevidsthedstilstand, der i tidens fylde lader ham eller hende opleve KOSMISK BEVIDSTHED. Det lader sig derfor ikke skjule, at såvel menneskeheden som det enkelte menneske har grund til i lige så høj grad at påskønne Martinus for skabelsen af de kosmiske symboler, som for skabelsen af de kosmiske analyser. Thi manglede den ene af disse to faktorer, ville det kosmiske verdensbillede hverken med hensyn til sin ydre form eller indre struktur repræsentere den fuldkommenhed, som nu i århundreder fremover vil kunne fryde, inspirere og løfte menneskesjælen.

Symbolet over livsenhedsprincippet

Hosstående symbol er et eksempel på et af de forholdsvis få ikke-farvelagte symboler, Martinus har skabt, medens symbolet med Martinus' egen symbolforklaring på side 42 er et smukt eksempel på et af Martinus' farvelagte symboler. I begge tilfælde udtrykker disse symboler visse af verdensaltets bærende kosmiske principper, og for nærværende sort-hvide symbols vedkommende drejer det sig om »Livsenhedsprincippet«, der er identisk med princippet i organisationen af verdensaltets samtlige levende væsener.

I symbolets midte ses en ligesidet trekant. Denne symboliserer det levende væsens kosmiske identitet — det treenige PRINCIP — og har til opgave at vise, at symbolet i sin helhed udtrykker princippet: »Et levende VÆSEN« — »en livsenhed«. Foruden trekanten ses i hovedfigurens midte en hvid cirkelflade, der er omgivet af et gråt cirkelbælte. Disse to områder symboliserer henholdsvis livsenhedens JEG og SKABEEVNE. Hvilende i det grå cirkelbælte ses endvidere 8 mindre figurer, der ganske svarer til hovedfiguren bortset fra, at de er mindre end denne. I midten af hver af disse 8 mindre figurer genkender vi den ligesidede trekant, der således udtrykker, at hver af de nævnte figurer også symboliserer en livsenhed. Ved at betragte symbolet nærmere vil man kunne se, at det gentager sig selv i stadigt mindre og mindre formater, hvorved et særligt princip kommer til syne. Dette princip i LIVSENHEDSPRINCIPPET. Ligesom figurerne på symbolet går igen i mindre og mindre formater, således går i virkeligheden også princippet :»Det levende væsen« atter og atter igen i mindre og mindre formater. Der bliver således tale om væsener inden i væsener i det uendelige, hvilken situation igennem metoden for sansning fra NEDEN opleves som organismer inden i organismer eller stofenheder inden i stofenheder i det uendelige. Ganske vist kan symbolet ikke illustrere den virkelighed, det repræsenterer, thi det er jo k u n et symbol, der trods sin abstrakte udformning er underkastet tidens og rummets skranker. Men i bevidstheden kan man tænke sig fortsættelsen i det uendelige såvel opad i makrokosmos som nedad i mikrokosmos. — Yderligere vil man kunne se, at symbolet i lige så høj grad formår at repræsentere verdensaltet i dets helhed som det er i stand til at repræsentere et *enkelt* levende væsen, en *enkelt* livsenhed, der iøvrigt herved o g s å kommer tilsyne som værende identisk med et ver-

densalt. Thi dét kosmiske PRINCIP, det symboliserer, er i sig selv ikke en tids- og rumdimensionel foreteelse, men derimod en evig kosmisk realitet, som kun lader sig erkende og opleve igennem metoden for sansning fra OVEN.

— — —

Som det vil kunne ses, illustrerer et sådant enkelt forholdsvis simpelt symbol et bestemt kosmisk princip på en sådan måde, at dettes natur, betydning og indflydelse i tilværelsen bliver umiddelbar indlysende ved første blik. Symbolet repræsenterer således et kosmisk *kernefacit*, som normalt kun lader sig erkende ved hjælp af intuitionsevnen, men som her er iklædt en form, der er tilgængelig for intelligensen, og det på en sådan måde, at har man blot een gang betragtet symbolet og sat sig ind i dets betydning, vil den kosmiske realitet, det symboliserer, for altid have brændt sig ind i bevidstheden, hvilket netop udgør den *dybeste* hensigt med skabelsen — ikke blot af dette, men af samtlige kosmiske symboler. Herigennem opnås der yderligere det meget vigtige, at *alle* mennesker, der studerer de kosmiske analyser, hvad enten de er danskere, svenskere, englændere, tyskere eller kinesere o. s. v., tilegner sig det *samme* indtryk og den *samme* opfattelse af hovedlinierne i det kosmiske verdensbillede, således at misfortolkninger og misforståelser af disse undgås, hvilket ikke mindst har betydning i forbindelse med oversættelser af analyserne til fremmede sprog. Thi symbolerne udgør jo selv et udpræget internationalt sprog, der, i det øjeblik dets regler og terminologi er bekendtgjort og tilegnet, vil kunne forstås lige godt af alle klodens beboere, uanset hvilket sprog de ellers taler. — Det er således ikke af hensyn til ønsket om specielt at demonstrere »livsenhedsprincippet«, at nærværende symbol her er medtaget, men derimod ud fra ønsket om at give et enkelt centralt eksempel på de kosmiske symbolers mission og udformning i det hele taget.

Sv. Å. Rossen

Martinus-kultur i barneskolen

Martinus' åndsvidenskab er af universal karakter og vil derfor med tiden finde genklang inden for alle områder i kulturlivet. Martinus' tænkning er så principiel, at intet skabende kulturarbejde i fremtiden, efter min mening, vil få blivende betydning, hvis det ikke udspringer af de samme åndelige kilder, som Martinus' tanker. Udgangspunktet for Martinus' livsanskuelse er den universelle kærlighed, som har skabt og stadig skaber liv og tilværelse for alt levende. Dette udgangspunkt er den evige Guddom, som omfatter alle levende væsener og giver dem en evig tilværelse i form af spiralformige udviklingsbaner. I disse udviklingsbaners kredsløb lader Guddommen de levende væsener opleve alle livets komplementære principper såsom: kærlighed — egoisme, — visdom — enfoldighed, intuition — instinkt, aktivitet — passivitet o. s. v. I kredsløbets form, i tilknytning til de levende væseners egen mentale sult og mættelse, danner disse komplementære principper den organiske helhed, som gør en evig tilværelse mulig, — og teoretisk forståelig.

Al kulturs sande opgave er at skabe et harmonisk samliv mellem mennesker og at give vækstbetingelser for alle positive menneskelige evner og interesser. Men jeg tror ikke, dette mål helt kan nås, før de enkelte mennesker i samfundet hver for sig har fundet den universelle kærlighed og lever i den. Den universelle kærlighed kan man ikke se med øjnene; den kan man kun opleve ved at komme på bølgelængde med den. Kærligheden indefra må møde kærligheden udefra. Men det er ikke nok, at dette sker i følelser og stemninger, det må også finde sted i indsigt og tænkning. Den tilstand, hvor indsigt og følelse smelter sammen til kærlighed, fremkalder intuition.

Martinus' åndsvidenskab er indbegrebet af kærlighed og visdom, og derfor

tør jeg sige, at al fremtidig kulturskabelse må udspringe af de samme åndelige kilder, som Martinus' åndsvidenskab.

Kulturskabelse begynder i barndommen. De livsbetingelser og idealer, man giver børnene, bestemmer udviklingens vej. Også børnene er evige væsener, som er i færd med at påbegynde et nyt fysisk kredsløb. Vil man forstå børnene, må man tage deres evige tilværelse i betragtning. Dette gør man, når man antager, at de befinder sig i to kredsløb, et mindre: reinkarnationskredsløbet, og et større: spiralkredsløbet. Lad os billedmæssigt sætte, at disse to kredsløb forholder sig til hinanden som døgnet og det fysiske livsløb, så kan man forstå, i hvilken forstand reinkarnationen forholder sig til spiralkredsløbet. — Ud fra denne tankegang befinder mennesket sig før fødslen i en åndelig tilværelse, hvis materielle basis er de elektromagnetiske svingninger, som ligger uden for vore fysiske sansers kapacitet. Her lever mennesket midlertidigt i en tilværelse, som er af langt skønnere, æstetisk og human natur end på Jorden. Men mennesket ønsker ikke at blive i denne tilværelse. Det ønsker at blive født i en fysisk tilværelse, hvor det kan opleve en grovere form for liv. De kræfter, som afgør, hvor mennesket bliver født, følger loven for tiltrækning og frastødning. Mennesket bliver født der, hvor dets mentalitet finder resonans og vækstbetingelser. — Det er således også af denne grund umådeligt vigtigt, at samfundet ofrer al sin omhu på skabelsen af gunstige opvækstbetingelser for børn. God opdragelse og gode skoler danner en kosmisk tiltrækning af børn, hvis udvikling er så fremskredet, at de vil have glæde af de gode forhold.

Det store kredsløb, spiralkredsløbet, forløber gennem seks store tilværelseszoner, hvoraf de tre første er identiske med mineralriget, planteriget og dyreriget. I dyreriget og dets grænsezone: den jordmenneskelige verden kulminerer spiralkredsløbets mørkeprincip. De tre sidste zoner, det rigtige menneskerige, visdomsriget og intuitionsriget, er derimod en fortsat vækst mod spiralkredsløbets åndelige lysprincip, som er udgangspunktet for den universelle skabekraft.

Når et barn inkarnerer, må det i korte træk repetere de zoner i spiralkredsløbet, som det har tilbagelagt i tidligere fysiske liv. Selve undfangelsen finder sted i væsenets mineralske stadium, idet den seksuelle udløsning er af elektrisk natur. I begyndelsen af fostertiden repeteres plantetilværelsen, hvor

fosterets eneste bevægelsesmulighed er vækst ved celledeling; senere antager det tilnærmelsesvis form af forskellige dyrearter og begynder at kunne bevæge sig ved hjælp af muskler. Som nyfødt er barnet mere dyr end menneske, da dets tilværelse fuldstændigt er optaget af organiske funktioner. — Gennem barndom og ungdom vil vedkommende nu repetere sine nærmest forudgående stadier fra urmenneske til det stadium, det var nået til i sidste inkarnation. De samme begær med tilhørende glæder og sorger, som det tidligere har oplevet, må det igen i korte træk repetere for at gøre dets fysiske bevidsthed intakt.

Det må repetere den animalske egoisme og dens konsekvenser og nå frem til den mentale blandingsstilstand af instinkt, tyngde, følelse og intelligens, som det er nået til i spiralkredsløbet på sin vej fra dyrestadiet til det rigtige menneskestadium. Målet for de mange liv er således skabelsen af det fuldkomne menneske. Ved at analysere dette menneske kan man få klarhed over hvilke faktorer, der brydes i børns og voksnes tilværelse i dag. Det fuldkomne menneske er næstekærligt. Det vil hellere give end tage. Det ofrer al sin energi i Guddommens tjeneste til gavn for andre væseners liv og tilværelse. Det ofrer sig således for helheden uden at føle det som et offer. Dets glæde er andres glæde. Men det er samtidig overordentlig selvstændigt. Fødes det af en eller anden grund blandt laverestående mennesker (som f. eks. Jesus), udviser det den største moralske styrke og bøjer sig kun for Guddommens vilje. Dertil kommer, at det besidder visdom. Som Guds hjælper i kulturskabelse må de fuldkomne mennesker have indsigt i livets fundamentale love. Næstekærlighed, selvstændighed og logisk indsigt er således træk hos børn og voksne, som peger frem mod en ny væsenstilstand: det fuldkomne menneske. Hos menneskene af i dag og altså også hos børnene, må disse træk brydes med deres komplimentære principper: selvished, instinktbundethed og uvidenhed. Udviklingens spore er den selvoplevede smerte, som de dyriske træk afstedkommer. Denne smerte øger sensibiliteten og skaber gradvist et højere følelsesliv. De mange erfaringer fra de daglige problemer udvikler sig ligeledes en evne til at ræsonnere og handle hensigtsmæssigt. Selvstændighedsfølelsen følger på de primitive stadier det dyriske magtbegær og smelter først på højere udviklede trin sammen med sindets humane kræfter i dannelsen af den moralske bevidsthed.

Jo længere barnet nåede i sit sidste liv som voksen i erfaringsdannelse, des mere smertefrit vil repetitionerne i det kommende liv forme sig. Er barnet nået tilstrækkeligt langt vil det besidde en så udviklet følsomhed og forestillingsevne, at det er tilstrækkeligt for det at repetere sine erfaringer *teoretisk*. Sådanne børn vil forstå faren, når forældrene eller læreren påpeger den. Den pågældende forklaring giver ræsonans i barnets sind og forbinder sig med de mentale erfaringer, det har fra tidligere liv, uden at barnet kender denne baggrund. — Derfor er det overordentlig vigtigt, at man i hjemmet og i skolen har viden om livets virkelige faldgruber og derfor kan give børnene en teoretisk belæring, der står mål med børnenes eventuelle høje udviklingsstade. Takket være den før omtalte kosmiske tiltrækningslov har vi lov til at antage, at børn bliver født der, hvor de kan få de rette fysiske og psykiske livsbetingelser. Men dette fratager ingen noget ansvar, men siger blot, at hjemmene, skolen og hele samfundet høster, hvad man selv har sået med hensyn til de kommende generationer. Er man utilfreds med høsten, må man så en anden sæd. Tiltrækningsloven viser sig tydeligt i idealdannelsen. Alle, både børn og voksne, søger vi vort ideal og efterligner det i vor væremåde. Da de voksne udgør idealmateriale for børnene, møder de voksne således i børnenes adfærd konsekvenserne af deres egen livsholdning.

Martinus' tanker har givet nyt håb om en bedre verden til utallige mennesker, som i deres eget daglige liv prøver at forstå livets mening og leve op til de etiske krav i Martinus' livsanskuelse. I kraft af deres idealer er de med til at befordre inkarnationen af en slægt med de samme høje idealer. Op-gaven er da at give den rette opdragelse og de rette skoleforhold til disse børn. Jeg mener, der bør oprettes skoler for børn, hvor man søger at omsætte de kosmiske analyser i praktisk pædagogik. Her i landet har man ret til at undervise sine egne børn eller oprette friskoler med statsstøtte, og dette tilbud bør man tage imod.

Friskolen har den store fordel, at forældre og lærere har samme livsfundament. Det betyder umådelig meget for børns trivsel og for deres skolearbejde. Børnene får derved mulighed for både i hjemmet og skolen at nyde godt af den positive atmosfære, som hviler over mennesker med fælles livsmål. Denne betydelige fordel vil være tilknyttet enhver friskole, — men en friskole med Martinus' livssyn som grundlag vil endvidere være i stand til

at undgå den fare, som truer alle friskoler til trods for deres gode sider, nemlig faren for snæversyn og ensporing. Martinus' åndsvidenskab har det videst mulige udsyn og den størst tænkelige tolerance over for mennesker med anden livsopfattelse. Mennesker, som har taget Martinus' analyser til sig, vil aldrig lukke sig ude fra omverdenen, fordi de ved, at de guddommelige skabekræfter virker i *alle ting*. Af samme grund vil man føle det naturligt altid at være i kontakt med den øvrige pædagogiske verden.

Da Martinus' åndsvidenskab og moderne pædagogisk forskning er to virkninger af den samme kosmiske udviklingsimpuls, som på alle kulturens områder er ved at skabe en ny *menneskelig* verden, vil den skoleform, jeg efterlyser ikke i det ydre blive revolutionerende. Mange af pædagogikkens foreløbige resultater harmonerer udmærket med Martinus' analyser. Lad mig nævne et par eksempler: *al indlæring står og falder med det personlige motiv for indlæring*. Dette er et pædagogisk resultat efter bitre erfaringer i terpeskolens dystre klasselokaler. I Martinus' analyser er det personlige motiv menneskets adelsmærke som levende væsen. Alle fremskridt i verden er en virkning af personlige motiver og individuel inspiration. Al ensretning og dressur derimod skyldes overgreb på det personlige motiv og er derved årsagen til mange af kulturhistoriens tragedier. Men det personlige motiv har ikke uindskrænket frihed. Ved den såkaldte »fri opdragelse« gjorde man denne fejltagelse, og tusindvis af forældre lod sig tyrannisere af deres børn til skade for dem selv, børnene og for samfundet.

En fransk psykolog, Emile Durkheim, har fremhævet, at børn har en medfødt sans for *regularitet* og en sans for *autoritet*. Børn kan lide orden og regelmæssighed. De er ceremonielt indstillet. Børn bliver ulykkelige ved for mange muligheder (de »ubegrænsede muligheds onde«). Børn har brug for autoriteter, i hvis nærhed og under hvis afgørelser de føler sig trygge, og som kan give dem en regelbundet tilværelse.

Denne opfattelse af barnets psyke er i overensstemmelse med Martinus' analyser af udviklingen fra dyr til menneske. Medens dyrets adfærd helt er afstukket af instinkternes love, er det fuldkomne menneske helt fri i sin motividannelse og viljeføring, hvilket kun er muligt for et moralsk fuldkomment væsen, der alene vil helhedens vel. Primitive mennesker er så nær dyreriget, at den instinktive automatik i stor udstrækning leder deres be-

vidsthedsliv og adfærd. De er således psykisk uselvstændige, hvilket giver sig udslag i, at de er overordentlig autoritetsbundne og ceremonielt indstillede. Da børnene under opvæksten repeterer primitive menneskers mentale stadier, vil de udvise samme mentale karakteristik. Autoritetsbundethed og personlig motivdannelse er således brydende psykiske faktorer i børnenes verden. Men det er vigtigt at gøre sig klart, at behovet for autoritær afhængighed er vigende, medens den individuelle livsførelse og livsopfattelse er under vækst. Så længe børnene er mindre, må man således give dem regelmæssige og faste opdragelses- og undervisningsrammer, medens de senere gradvist må styre efter deres egne mål. At mindre børn i højere grad skal opdrages med følelsepåvirkninger, medens større børn på deres side er mere modtagelige for forstandsmæssig behandling, er en anden side af denne sag.

Endelig vil jeg fremhæve det pædagogiske slagord: *learning by doing* (at lære ved at handle). Det er et betydeligt fremskridt, at man overalt i undervisningen, hvor det er muligt, lader børnene få materialer mellem hænderne og lader dem *skabe aktivt*, frem for som i ældre tid kun at lade dem opleve med øjne og øren, oftest endda kun med ørerne.

Jeg vil nu ganske kort ridse en undervisningsform op, som jeg kunne tænke mig på grundlag af Martinus' verdensbillede.

Som fremhævet passer mange pædagogiske resultater udmærket til Martinus' analyser, og man ville sikkert have gavn af stort set at anvende folkeskolens rammer, hvad fag, timetal og materialer angår. De ændringer, jeg kunne tænke mig, angår således ikke primært skolens fag og metoder der, hvor disse er mest fremskredne, men den belysning, fagenes emner får, og den atmosfære, som undervisningen skal foregå i. To ydre faktorer, som har umådelig betydning for skolens liv, vil jeg dog nævne: *Skolerne skal være små, og klassekvotienten skal være lille.*

Med hensyn til fagene tror jeg dog, at man bør udelade bibelhistorie, og i stedet i de små klasser indføre samtaletimer, hvor børnene får udtryk for deres fortællelyst, og hvor læreren kan lære børnene at kende og opnå et personligt forhold til dem. Dette fag kan efterhånden, som behovet kræver det, gå over til undervisning i Martinus' verdensbillede. Denne undervisning skal knytte sig meget nær til børnenes erfaringer og helst udspringe af deres egne spørgsmål. *Udviklingsloven* må illustreres med de kendsgerninger, de ser

omkring sig: at dyrene er levende væsener som os selv, at der findes mennesker, som næsten lever efter dyrerigets love, at der findes ædle mennesker med store skabende evner o. s. v. *Skæbneloven* danner udgangspunkt for forståelsen af forholdet mellem mennesket og Gud. Alt, hvad vi oplever, er Guds tale til os. Han svarer os på alt, hvad vi gør, med medgang og modgang, glæder og sorger. Hvor strengt svaret end kan være, udspringer det dog af Guds kærlighed, fordi vi kun kan lære den rette væremåde ved at erfare virkningerne af vore handlinger. Erfaringsdannelse er en vekselvirkning med Gud, som bliver smukkere og rigere, efterhånden som vi selv vokser i dygtighed og kærlighed. — *Reinkarnationsbegrebet* er en naturlig følge af hele dette livssyn. Man kan ikke blive et »rigtigt« menneske på eet liv. Der må mange liv til, — tænk på hvor meget dyrene mangler. Børn vil ud fra deres retfærdighedsfølelse forstå, at man må høste, hvad man har sået; har et menneske f. eks. livet igennem været til byrde for andre, må det i et senere liv bære tilsvarende byrder for at tage ved lære deraf o. s. v. Et fysisk legeme slides ligesom en maskine og må fornys. Døden er en form for søvn mellem to liv, hvor man samler kræfter til et nyt livs arbejdsdag o. s. v.

Af de øvrige fag skal dansk, skrivning og regning fra de mindste klasser ind i en sund rytme. Disse »redskabsfag« er grundlag for al senere selvvirksomhed i skolen og udenfor skolen og skal hurtigst muligt gøres brugbare. Denne nødvendighed passer udmærket til begynderklassernes behov for en ret regelmæssig og skematisk arbejdsrytme. Naturligvis skal undervisningen krydres med sang, leg og eventyr. — Så snart det er muligt, skal børnene have lov at skrive af hjertens lyst om alt mellem himmel og jord. De skal opleve, hvor morsomt det er at blande fantasi og virkelighed og selv frembringe noget på papiret. Børnenes nedskrevne småhistorier skal ikke rettes i enkeltheder, — så bliver de slået ud med det samme. Man må betænke, at det varer mange år, før man lærer korrekt retskrivning og derfor gå langsomt frem. Målet er primært at bevare skrivelysten, så følger skrive dygtigheden så at sige af sig selv efter ordsproget »øvelse gør mester«. Naturligvis skal formen pudses af ved hjælp af en metodisk undervisning. Også undervisningen i regning må ind i en fast bane, idet man også her benytter sig af den vældige arbejdslyst, nybegyndere er udstyret med. Dertil kan man gøre brug af moderne, morsomme undervisningsmaterialer, som til dels gør under-

visningen til leg. Vigtigt er det her som i alle fag, at kravene er afstemt efter evnerne.

Der bør naturligvis lægges stor vægt på tegning og formgivning. Børnene får herigennem et sundt afløb for deres fantasi og skabestrang. Alle børn kan lide at fremstille ting enten ved fri fantasi eller ved efterligning, og de får derved udtryk for noget af det mest centrale i tilværelsen: glæden ved at skabe og kærlighed til kunsten.

I 2. og 3. klasse begynder orienteringsfagene geografi, historie og naturhistorie at sætte ind. Jeg er tilbøjelig til at definere disse fags formål lidt anderledes, end man plejer, idet målet efter min mening må være — ikke den blotte kundskabstilegnelse, for den vil under alle omstændigheder blive fragmentarisk — men at gøre undervisningen så interessant, at man senere som voksen får lyst til at vende tilbage til et yderligere studium af emnerne! Derfor tror jeg, at disse fag skal ned på et mere livsnært og manuelt plan, end det normalt er tilfældet, — og at undervisningen, hvor det er muligt, skal tage sit udgangspunkt i børnenes egne interesser og spørgsmål.

Lad os begynde med geografi. Vi kan jo desværre ikke rejse Jorden rundt med børnene, og derfor må film, billeder og kort blive det vigtigste arbejds materiale. Men børnene skal ikke modtage stoffet passivt. De skal selv på jagt efter billeder fra alverdens lande i blade og aviser og rubricere dem i mapper. Læreren kan give dem anvisning på lettilgængelige håndbøger, hvor de kan hente notater til deres billeder. Man kan i perioder koncentrere sig om særlige lande og arrangere billedudstillinger, hvor hvert barn får sit speciale, som han kan gennemgå for sine kammerater. Lande, som man har fattet særlig interesse for, kan børnene afbilde som plastisk model i ler eller papmaché. Rejsebeskrivelser vil give faget yderligere spænding. — Al denne aktivitet gør emnerne livsnære, og det kundskabsmæssige udbytte bliver langt større end ved mere traditionelle metoder. Helheden bag klassens aktivitet skal læreren sørge for ved sin gennemgang af landenes udseende, geologiske historie, deres kultur og civilisation.

Gennem geografi får børnene også kendskab til mennesker, som afviger meget fra os selv i levevis og udseende, og man vil ofte kunne strejfe emner som tolerance, udvikling og civilisation kontra kultur.

Når man baserer orienteringsfagene på børnenes aktivitet, tror jeg, man

skal være varsom med ikke at spænde fagplanen for vidt. Man kan med fordel anvende periodelæsning, således at man koncentrerer sig om naturhistorie i sommerhalvåret, og anvender vinterhalvåret til historie og geografi i successive perioder.

Historieundervisningen bør følges op af jævnlige museumsbesøg, idet man tillader sig den luksus at tage på museum blot for at se enkelte i forvejen aftalte emner. Man kan gøre særlig meget ud af enkelte perioder og lave modeller, f. eks. af en stenalderboplads eller en middelalderborg. Enkelte børn eller klassen i fællesskab kan dramatisere historiske højdepunkter under lærerens vejledning og opføre dem som korte skuespil. Da børn er fødte skuespillere, vil dette optage dem fuldt og helt. Lad mig for en ordens skyld nævne, at overhøring i gammeldags forstand helt bør afløses af samtale og meningsudveksling mellem elever og lærer.

Historien, både danmarkshistorien og verdenshistorien frembyder et rigt åndsvidenskabeligt materiale. I historien kan man ofte møde skæbneloven i forbavsende tydeligt perspektiv, fordi tiden som sådan er forsvundet ud af billedet og har ladet de store skæbnebestemmende begivenheder stå tilbage. Gennem historieundervisningen blændes der op for Det guddommelige Skæbepincip i praksis — man ser som på en film menneskets vandring fra primitivitet til indsigt, fra barbari til humanitet, fra teknik til kultur.

Naturhistorie er på en måde det fag, som bedst levendegør Martinus' analyser over livets uendelighed i variationer og dets mangfoldighed af levende væsener. Når det er muligt, skal undervisningen finde sted i naturen, og helst ud fra børnenes eget initiativ. Børnene skal gå på opdagelse i naturen og opleve dens rigdom. De skal have lov at samle alt, hvad de synes er morsomt og spændende, når der blot ikke ødelægges noget, og læreren må tage den tort eventuelt ikke at kunne give svar på alle deres spørgsmål. Så meget desto morsommere synes børnene det er, når de senere selv kommer med en håndbog og forklarer, hvordan sagen hænger sammen. Særlig spændende sager kan man tage med hjem til sin samling af »ting fra naturen«. Klassen kan lave naturudstillinger, hvortil man glimrende kan knytte konkurrencer i kendskab til sagerne. Dette fag er ualmindelig rigt på pædagogiske muligheder, og der kunne nævnes mange gode ideer.

Til den her nævnte undervisningsform i orienteringsfagene er et hånd-

bibliotek meget vigtigt. Et lille bibliotek med populære håndbøger fra naturfagene, rejsebeskrivelser, historiebøger og diverse ordbøger og leksika er glimrende og nødvendige arbejdsredskaber i et sådant skolesamfund.

Den nævnte undervisningsform sigter i høj grad mod udvikling af børnenes samarbejdsevne. Evnen til at arbejde sammen med andre er umådelig vigtig, og her har gruppearbejdet i skolen sin store opgave. Gennem gruppearbejde opdrages børnene til at indordne sig i et fællesskab og forberedes derved til en demokratisk livsholdning.

Med hensyn til fremmedsprog ligger det lige for, at børnene fra små bør være tosprogede. Det må være prisen for at være et lille land med stor berøringsflade til den øvrige verden. Man bør lade et fremmedsprog som engelsk glide ind i den daglige undervisning allerede fra første klasse. Jeg er overbevist om, at børnene senere som voksne vil være taknemmelige over, at de har fået et ekstrasprog foræret uden de store vanskeligheder, det koster en voksen, hvis han vil lære et nyt sprog.

Det er nu ca. en generation siden, Martinus begyndte sin mission blandt voksne, og hans tanker er allerede spredt vidt ud i verden. Nu må tiden være inde til at grundfæste hans arbejde med skabelsen af børneskoler, hvor den nye generation kan få glæde af Martinus' virke allerede som børn og indleve sig i livets mening gennem en harmonisk barndom.

Hendrik Willem Dunnewolt

Martinus „set fra udlandet”

Den sporsans, som er nedlagt i menneskene, har gennem dets søgen via fysiologien, sansernes fysik, kernefysikken, elektronikken, o.s.v. efterhånden bragt mennesket frem til at forstå, at vi i vort højeste Væsen egentlig kun udgør »Bevidsthed«, omgivet af en verden, der kan opfattes med sanserne som en slags tredimensionalt fjernsyn, en illusorisk verden bestående af sansereaktioner. Efterhånden som vi imidlertid trænger stadig nærmere ind i disse reaktioner, så falder de også bort, og tilbage bliver alene selve oplevelsen, erkendelsen og indvirkningen på vor højeste bevidsthed. Vi kommer da ind til den virkelighed, som lever bag ved formerne, virkeligheden bag medmennesket, virkeligheden bag dyret, virkeligheden bag blomsten, o.s.v.

Når vi lægger os til at sove, trækker bevidstheden sig tilsyneladende tilbage, ud af denne illusoriske verden og kommer ind i drømme-billedverdenen og derfra ind i tanke-billedverdenen, men der bag ved igen må, som vi allerede ved, ligge den Skabende verden, som får alt til at være således som det er.

Her på jorden er vi underkastet kontraster med hensyn til størrelser, temperaturer, o.s.v., som dog alle kun er relative, noget absolut kender vi ikke til. Der findes imidlertid også kontraster mellem den verden, som bevidstheden tilhører, bevidstheden med sin samvittighed, retfærdighedsfølelse, kærlighed, fuldkommenhed, o.s.v., og vor verden her med sin tomhed, goldhed, uvidenhed, o.s.v. Men netop gennem disse kontraster opstår på vidunderlig måde, således som vi jo alle oplever det, en »større« og mere lysende bevidsthedstilstand.

Alt dette vil vi nu komme til at erkende mere og mere. Her møder vi det store under og også den kendsgerning, at vi må lære at akceptere verden

således som den er med alle dens facetter; ved at gennemgå glæde og sorg oplever vi, ja, gennemlever vi de ydre former og kommer herigennem i berøring med den usynlige baggrund bag ved alt som er til.

I hele denne proces, hvor handlinger, følelser og tanker spiller en stor rolle som redskaber, er det dominerende den »Bevidsthed«, der opstår som det højeste resultat heraf.

Det er derfor af stor betydning for menneskenes videre udvikling og for den menneskelige kultur, at vi får så stor en indsigt som muligt på dette område og bliver »åbne« herfor. Vi må blive bevidste i vor egen inderste væsenskerne for derigennem at lære det Sande, det Ægte, det Evige at kende og lære at bringe os selv nærmere hertil. Dette kan netop bedst læres igennem de konflikter, som opstår ved vekselvirkningen mellem det ydre og det indre.

Enhver, som leverer et bidrag hertil, er af meget stor betydning for menneskeheden, for han har med sin bevidsthed hævet sig op over modsætningerne i følelserne og i tankerne, han er kommet i berøring med evighedskræfterne og har lært evighedsværdierne at kende, og det som han har at sige, er fremstået ud af denne sfære.

Menneskene erkender dog endnu ikke dette direkte i den udviklingstilstand, de er i idag, og med deres nuværende tanke-afspærrethed. Men ved at leve og kæmpe og ved at søge inden for videnskaben vil de mere og mere blive vågne herfor og komme til at forstå det og komme til at gennemskue Storheden heraf.

Et af disse mennesker, som nu ser tværs igennem tilsløringen ind i den bag ved liggende Skabende Verden, det Skabende Lys verden, den Skabende Ånds verden, er . . . Martinus.

Hans hele fremtræden vidner herom. Han lever i denne anden Verden, Evighedsverdenen med dens Almægtige Guddommelige Bevidsthed. Han skuer derind, denne verden er blevet som en åben bog for ham. Han søger at læse så meget som muligt heri, at forstå det og gennemskue det og at være som en kanal for at give det set videre i tale, billede og skrift. Bevidstheden kan ikke udtrykkes i ord, men alligevel kæmper han stadig for at gengive det, som han véd skal og må gives videre. Eller udtrykt på en anden måde, han søger at bringe intelligensen i forbindelse med den Guddommelige Viden, han søger at føre tilhørerne ind til den Åndens Verden, hvor også den Ånde-

lige Enhed kan opleves, og hvor man bliver gennemstrålet af et indre lys, så man med en evne, der går ud over almindelig tænkning, kommer til at sanse åndeligt, intuitivt, og gennemskuer hvorfor og hvordan alle ting er til. Han søger at skabe en indre kontakt og gøre denne kontakt »levende« for at udfri mennesket af dets isolerethed og føre det stadig videre frem imod alt eksisterendes inderste udspring . . .

Ingen er profet i sit eget land, dertil har man ikke tilstrækkelig afstand, dertil er man for stærkt bundet til selve personen, til hans gøren og laden, men tiden vil vise noget andet.

Som en udlænding, der ikke er hemmet af sådanne vanskeligheder og derfor er mindre forudindtaget og kun oplever det, som i virkeligheden går for sig, står man anderledes overfor det og kan kun lykønske danskerne og håbe, at også de til sin tid i videre kredse vil komme til at forstå, hvad der her er ved at ske.

Denne mand er, sammen med endnu mange andre, som er spredt over hele jorden og over alle nationer, en mand der har et stort hverv at opfylde, et overmenneskeligt hverv. Imod alt tilvant, imod alle nuværende tænke måder, imod alle i dag herskende følelser, imod al uforstand må han i ord og væremåde vidne om det Andet, det der alene kan gøre en statsborger til et menneske ved at vække hans inderste Væsenskerne, hans Ånd til bevidsthed.

Kristus bliver endnu stadig korsfæstet i vort indre, men det kan ikke ske for ham, for hans inderste kerne er levende forbundet med det Højeste, og derfra modtager han sin Kerneenergi (ligesom også de andre, som i dag hver på sin måde udfører det samme arbejde), som giver ham Kraften og Modet til stadig at fortsætte og holde ud.

Martinus 70 år!

70 år er et kron-år!

Hans krone er ikke af denne verden, men den udgøres måske af den inderlige taknemmelighed over at »kunne« og »måtte« gøre noget for at føre det fortabte menneske nærmere tilbage igen til dets oprindelige udspring, men nu modnere, rigere, ædlere end før gennem kontrastvirkningen.

Velsignelsesrigt er hans værk!

Måtte han endnu mange år fortsætte dette »oplysnings«-arbejde! Til menneskehedens frigørelse!

Andreo Albault

Sammenhængen mellem religion og videnskab

For troende, og i ganske særlig grad for troende videnskabsmænd, er forholdet mellem videnskab og religion et aktuelt og særdeles betydningsfuldt problem. De fleste videnskabsmænd indtager sandsynligvis den samme stilling som Kartezion, som kun ønskede at undgå de religiøse spørgsmål, der dengang var alt for brændende. De lever, som om der fandtes to skuffer: een med videnskab og en anden med religion. De kender dem begge; men når de åbner den ene, lukker de den anden. Hele problemet består i at finde grænserne, i at vide om et emne hører til den ene eller den anden af dem.

Efter min opfattelse — og den er desværre begrænset på grund af manglen på materiale — kan man foretage en sammenligning mellem Martinus' tanker og de tanker, som den franske katolske præst Theillard de Chardin bekendte sig til. De mener begge, at studiet af begge områder må ske med forskellige metoder; men til forskel fra alle andre har de fundet og illustreret mange nære sammenhænge mellem videnskabens og religionens begreber.

F. eks. har både Martinus og Theillard de Chardin givet forklaringer, ifølge hvilke der selv i atomerne eksisterer det samme åndelige »noget«, som skaber det, vi kalder livet.

Det ville utvivlsomt være ulejligheden værd at foretage en dybtgående sammenligning mellem disse to tænkere. Men også forskellene imellem dem er iøjnefaldende.

Theillard de Chardin, som følte et stærkt præstekald, følte sig i lige så høj grad kaldet til videnskaben. På paleontologiens område betragtes han som

een af de største videnskabsmænd. Han blev sendt til Kina af mistænksomme gejstlige myndigheder — som han dog alligevel altid forblev tro — og her var han fortrinsvis beskæftiget med studiet og opbevaringen af resterne af fortidsmennesket »Pitecantropus« (Pekingmanden). Disse to kald, det religiøse og det videnskabelige, har aldrig skabt konflikt i ham, men smeltede derimod harmonisk sammen.

Hos Martinus finder vi noget, der er helt forskelligt herfra. Indtil sit 30. år var han kun en godhjertet mand, som udførte sit arbejde omhyggeligt og altid følte en meget stor respekt for livet i alle dets former, selv i de mest beskedne. Og så pludseligt, efter en begivenhed, som han har beskrevet i detaljer i een af sine bøger, formår han at give menneskeheden forklaring på alle åndens problemer, forklare livet og døden og på harmonisk vis illustrere sammenhængen mellem dem og de nuværende videnskabelige resultater. Bergsons teorier om en indre viden, der flyder ved egen kraft, er en kendsgerning hos ham!

I næsten 40 år har Martinus arbejdet som forfatter, givet forklaringer på og holdt foredrag om livet, om harmonisk sameksistens og om fred mellem menneskene!

Denne apostel fylder 70 år den 11. august og i denne anledning retter jeg min beskedne, men oprigtige hyldest til ham.

Agne Windmark

Nyckel till människan

En journalist i sitt arbete har god hjälp
av Martinus tankar . . .

Människor är fascinerande.

Att vara journalist är att ha ett intressant yrke. Man kommer i kontakt med »folk man talar om«: kungar och premiärministrar, politiker och kyrkofurstar, finansmän och industriledare. Man uppfriskas av mötet med den ärliga, sunda, strävsamme genomsnittsmedborgaren i stad och på land. Man möter helgon och förbrytare, barn och åldringar, alkoholister och sinnessjuka, herrefolkstyper och naturmänniskor, demokrater och kommunister, idealister och materialister, fanatiker och källborgare, sjuka och friska, fattiga och rika. Och alla kategorier som ryms däremellan.

Journalistens yrke må anses svårt eller lätt; faktum är att man aldrig blir färdig i det. Vad vet man egentligen om en människa, sedan man skilts från henne? I varje fall mindre än man vet om sig själv, som man umgåtts med i åtskilliga år.

Och *när* lär man känna sig själv? Fråga den vise. Han vet svaret.

Av erfarenhet vet vi att en journalist löper ganska stor risk att bli cynisk och nedvärderande i sin syn på medmänniskorna. Har han inte den tillräckliga, inre erfarenhetem, tvingas han värdera dem efter tillgängliga, yttre mallar: yrke, »ställning«, titel, grad och allt detta, som ofta får utgöra camouflage för människan själv. Besvikelserna blir med nödvändighet många.

För den som på allvar studerar och lever sig in i Martinus världsbild öppnar sig ofrånkomligt en ny syn på människan. Man ser henne utan mask, som en andlig varelse, en individ på väg — aldrig densamma när vi möter

henne på nytt som när vi sist skildes från henne. (Liksom vi själva också ständigt förändras, så länge vi är levande.) Man lär sig igenkänna hennes absoluta, fasta punkter: balansen mellan känsla och förstånd, hennes ledande intressen, hennes ungefärliga, andliga position.

Man får god hjälp att vänja sig av med att dyrka människor och sätta dem på piedestal — om man haft anlag för detta —, men man får också en ständigt ökad respekt för vad i människan är. Man över upp sin förmåga av tolerans — och minns därvid med ett igenkännande leende Martinus liknelse om nässlorna i trädgården. (Därför att där finns nässlor är det ju inte nödvändigt att gå och sparka till dem. Framförallt kanske inte med bar fot.) Om ett par luffare grälar på gatan eller ett par hetsiga statsmän i TV, är skillnaden inte så stor. För att bygga upp ett bättre och ljusare öde — för oss själva och för nationerna — måste vi avstå från de energikombinationer, som vållar ett mörkt öde, og öka de ljusskapande. Det är enkel logik.

Det största av äventyr är att känna igen de sällsynta visa ibland oss. Det är långtifrån säkert att de uppträder i den store vetenskapsmannens eller den världsberömda författarens gestalt. I sin gripande, lilla självbiografi »Omkring min missions födelse« ger oss Martinus här en nyttig tankeställare:

»Var försiktig. Du vet inte när du står inför en furste från en högre tillvarozon. Dessa högre zoner har andra realiteter att indela sin rang, position och sitt framträdande efter än de jordiska, som ju glimmar genom yttre, materiell glans och handling. Du får heller absolut inte föreställa dig att den invigde själv säger dig vem han är. En sådan individ färdas bland människorna, bland den stora massan, men de känner honom icke. Då han inte är kommen för att låta sig tjäna utan för att tjäna, är det inte uteslutet att möta en sådan individ i en tjänares gestalt, i ditt hembiträdes, din städhjälp, din arbetskarls kläder. Men du upptäcker det inte, såvida du inte i ditt eget bröst har en sådan kärlek till dessa människor att den får dem att älska dig åter med en sådan tillit att de öppnar sitt hjärta och sin mentalitet för dig.«

Och här är vi framme vid kärnan i Martinus människokunskap: att lära sig älska sin nästa. Att öva sig att se det goda, de gudomliga hos honom. Då kommer det en också till mötes, man lär känna honom på ett helt annat sätt

än vad eventuella uppslagsböcker, skvaller, förtal och dylikt har att berätta.

Från min egen journalistiska erfarenhet minns jag två konstrastrika möten med människor, som står skarpt ristade i mitt medvetande. Det ena var med en kung, det andra med en tiggare.

Jag hade sökt upp den gamle monarken i hans vilostad, i ungdomlig journalistisk iver att få en »säljande» artikel för min tidning. Han var trött och förkyld och hade ställt in sina audienser, men på ett eller annat sätt lyckades jag ändå skaffa mig företrädare.

Jag var nervös och spänd. Men när han kom och ställde sig framför mig på den mjuka mattan, blev jag lugn. Han var lång till växten, men jag märkte hur han liksom sjönk ihop inför mig, gjorde sig kort, så att vi på något sätt kom nära varandra. Han var enkel och ödmjuk. Lyssnade intresserat och respektfullt till vad jag hade att fråga om och svarade enkelt och uppriktigt. Han försökte på allt sätt göra uppgiften lättare för mig. Han var en mycket gammal man, tyngd av år, arbete, plikter och bekymmer. Snart skulle han lämna sin spira och krona och gå över i skuggornas värld. Man skulle riva ner hans rykte och minnet av hans aldrig svikande pliktuppfyllelse och omtanke med några sensationsskriverier kring senila förvillelser. Men för mig står kvar minnet av en ödmjuk och luttrad människa, som till det yttersta svarade mot pliktens bud. En som strävat väl.

Jag minns också mitt möte med luffar Robinson i London. Han var 84 år när jag träffade honom, hade seglat sedan pojåkåren, varit båtsman på haven i en mansålder och gått jorden runt tjugotalet gånger. Hur det var med socialförmåner i England på den tiden vet jag inte. Båtsman Robinson ordnade själv sin »pension» genom att vandra runt på krogarna och med hes och kraxig röst sjunga gamla shanties och sjömanssånger och knäppa takten med ett par slitna snatterpinnar. Han var klädd i blå kommissdräkt och hade en gammaldags sjömanssäck bakom axeln, hängande över spjutet från en svärdfisk. Det var något fascinerande över hela den magra, seniga gestalten och det målmedvetna, garvade, urgröpta sailoransiktet. Jag sökte upp honom när han kom ut från en bar, räknande några fattiga pennyslantar i handflatan. Bjöd honom hem till mitt hyresrum och severade honom en

stor, saftig biffstek och ett glas mörkt öl. (Nej, mr. Robinson var *inte* vegetarian.)

Det var en njutning att se honom äta sig mätt.

Sen flyttade vi ut i solskenet, i trädgården, och — ackompanjerad av grannhundarnas ilska skällande — började han berätta. Han var en av dessa sällsynta mästare i berättandets konst som man möter några få gånger i livet, och han hade gått med vakna ögon genom det. Han hade ett oförstörbart minne för detaljernas skimmer, doft och färg. Han berättade om Indiens skönhet och mystiska män. Han berättade om Söderhavets varma vindar och pärlsållade vikar. Han berättade om hamnar och villsamma vandringar i Australien och Afrika. Han nämnde varje plats vid dess namn och mindes musslornas skimmer och de exotiska fåglarnas prakt. Han återgav med inlevelse bilden av de gamla holländska husen och kanalerna i min barndoms hamn. Och då och då flikade han in små, omärkliga råd ur sin rika livserfarenhet. I stil med det här: — Om du är ute i världen, gosse, i någon av de fränare hamnstäderna, Buenos Aires, Port Said eller annan, och går in på en krog, kom då ihåg att gå rakt fram, utan fruktan. Sätt dig med blicken mot publiken och beställ högt och klart in vad du skall ha. Då riskerar du inte att få en kniv i ryggen.

Han kände människorna och talade av dyrköpt erfarenhet.

Min hyresvärdinna kom hem, medan vi satt ute i trädgården, glömska av tid och rum. Hon tittade ut och undrade varför hundarna skällde så argt.

Då upptäckte hon luffar Robinson. Jag presenterade honom. Han reste sig, gjorde en hövisk bugning och räckte fram sin rena hand. Hon tittade snabbt uppåt och förde sin högra hand bakom ryggen.

Förundrad stod jag där och såg skådespelet utvecklas vidare.

Båtsman Robinson såg också uppåt, mot den bländande sommarsolen — det var en gassande varm dag — och pekade dit upp med sitt knotiga finger.

— We were all born under the same sun, lady, sa han. Vi är alla födda under samma sol. Så bugade han sig avmätt och satte sig igen.

Grevinnan skiftade färg och gick in med snabba steg.

Den gamle världsnomaden började bli trött av värmen. Jag gick in och hämtade en hink vatten, och medan han satt där i vilstolen och slumrade, tog jag av honom hans utslitna, heta vinterskor. Sen doppade jag ner föt-

terna i spannen och skrubbad dem ordentligt, med tvål och borste. Så tor-kade jag dem — de var knappt att känna igen nu — och satte på honom ett par rena strumpor och luftiga sandaler.

Missförstå mig inte; jag berättar inte det här för att söka framstå som någon barmhärtig samarit. Den rollen ligger illa till för mig. Det var bara så att jag på något sätt kände att jag var skyldig båtsman Robinson den här tjänsten. Han hade givit mig mer av praktisk levnadsvisdom och suverän berättelsekonst de här timmarna än jag någonsin kunde betala igen.

Vi skildes på gatan, utanför grevinnans hus, i kvällningen.

Jag bad om hans adress.

— Hyde Park är mitt golv, sa han, och så pekade han åter mot London-himlen med sin suveräna luffargest — himlen är mitt tak!

Han visste att korta möten ofta är bäst. Nöjd och obekymrad gick han att uppsöka sitt viloläger.

När han tryckte min hand till avsked, såg han mig fast i ögonen och sa — med stillhet och allvar:

— God bless you, my son!

Den välsignelsen har följt mig alltsedan vid mitt möte med människor i olika livslägen. Det är ofta svårt att se vid första ögonkastet vilken som är luffare och vilken som är furste. Men båtsman Robinson gav mig en mall att gå efter.

Hur vi än anstränger oss att känna igen våra medmänniskor, kan vi det dock inte, om vi ej lär att se oss själva. Kraften i Martinus världsbild ligger i att den ständigt på nytt konfronterar oss med oss själva. Det är sig själv, sina tankars kretslopp, man möter i sitt öde, i sin vardags skuggor och dagar. Efter varje övertramp, varje halvsanning, varje vredesexplosion ser vi strax vår egen spegelbild — och gorillan i den är inte vacker.

Genom Martinus vet vi att jordelivet är en skola, där vi alla är lärjungar. Den ene går i en högre klass, den andre i en lägre. Men eftersom *alla* — i inkarnationernas varv — skall igenom slutproven (innan portarna till högre skolor slås upp), kan ju ingen anse sig missgynnad och ingen för mer än den andre. Och ingen kan, i det långa loppet, fuska sig igenom. Lidandets tukto-mästare svarar för den saken.

En sådan, logisk, syn på tillvaron ger med nödvändighet ökad värme,

fördjupad respekt för individen, en ny förståelse och en ny möjlighet att känna tillvarons samklang. Den skola, vi alla går i, blir lättare för envar av oss i samma mån som han själv gör tillvaron ljusare för de andra. Det är det magiska låset. Det samma som uttryckts i budet: Du skall älska din nästa som dig själv.

— Min man har ledsnat på mig och vill lämna mig för en annan. Hur skall jag få honom att trivas hemma? frågade en indisk kvinna sin mästare.

— Gå hem och le emot honom — och fortsätt med det. Sa han.

Vi måste äga *kunskap*, säger Martinus, för att inte vara helt prisgivna åt naturens krafter. Det är den faktorn, bakom vår fria vilja, som avgör vårt öde, om det skall bli lyckligt eller olyckligt. — Genom Martinus världsbild står vi, för första gången i mänsklighetens historia, inför medvetandet om att vi själva kan forma vårt öde, förkorta vägen eller förlänge den. Men kunskap och vilja räcker ändå inte. Till vår hjälp behöver vi en ny — och evigt gammal — faktor, som nu får sin förklaring: *bönen*.

— Sätter man in sin vilja och ber försynen om hjälp att möta enskilda människor med den sympati och kärlek, som är mest till gagn vid varje tillfälle, kommer vredens och irritationens mörka skuggor att vika och kärlekens sol att lysa och stråla i ens medvetande . . . , säger Martinus i sin bok »Bönens mysterium«.

Och där har vi återigen ordet, som är nyckeln till människornas hjärtan: Kärlek.

Vignir Andreasson

Livets bog

I bibelen er talt om »livets bog«, hvor alt står skrevet; det som mystikerne eller åndsforskerne kalder »Akasha-kroniken«. Det vil altså sige, at for alle tiders åndelige forskere har det stået klart, at alt, hvad der sker, efterlader i åndelig materie en nøje kopi af det skete, som de største åndsautoriteter, vismænd, profeter og verdensgenløbere har erkendt i større eller mindre grad, alt efter deres åndelige udvikling.

Men er nu ikke alt, som har været skrevet om disse ting i tidernes løb, bare noget snak, en indbildning fra overfølsomme mennesker, som nutidens realistisk tænkende mennesker ikke kan være bekendt at tro på? — Det er i hvert fald sikkert, at den, som ikke ærligt og med åbent sind søger at finde sandheden i livsmysteriets dybeste spørgsmål, ikke finder den foreløbig, ligemeget hvor god vejledning han får. »Tærskelens vogtere« vil snart lukke af for den sande indsigt i livsmysteriet i form af ufærdige naturer, blandt andet for megen følelsesmæssig vurdering eller for stærk intelligensmæssig betoning, som på sin vis ikke er meget bedre, thi den vil meget nemt få menneskene til at hage sig fast i videnskabelige dogmer, som ikke på nogen måde er bedre end trosdogmerne.

Hvorledes er det da muligt i det hele taget at få rede på disse ting? På samme måde som vi får rede på de ting og problemer, vi arbejder med i dagliglivet i alt det som hedder opbygning, og som er baseret på teknisk viden, d. v. s. kendskabet til stoffernes indbyrdes reaktioner. Alle de goder, videnskaben har skaffet menneskeheden, er baseret på denne viden. Hvor har vi så hentet denne viden fra? Fra livet selv, fra alt, som *er*, fra alt, som findes omkring os i universet, fra livets bog.

Hvad så med de åndelige realiteter, hvorfra få vi viden om dem? Fra

samme sted. Hver ærlig sandhedssøger kan ikke ved nærmere overvejelse undgå at se, at alt, hvad han selv manifesterer, hvad omgivelserne manifesterer og hvad videnskaben manifesterer, er åndelige realiteter, fordi ingen manifestation kan finde sted, uden at den først bliver til i åndelig materie, i et levende væsens bevidsthed. Det vil altså sige, at skabelse i første instans er ånd. Det bliver derfor indlysende for enhver, som ikke er mere eller mindre hildet i dogmer af en eller anden art, at ånden er det primære, og ad åndens vej og i åndens rige må løsningen på livsmysteriet søges. Og det er netop dette, som alle menneskehedens åndelige førere gennem tiderne har forsøgt at indprente menneskeheden, hver på sin vis. Det er ikke så underligt, at så mange af disse største åndelige mestre gang på gang har opfordret menneskene til at lære sig selv at kende. »Kend dig selv« er at kende den åndelige realitet, skaberen, som står bag hvert eneste levende væsens tanke og manifestation, det, som vi i daglig tale benævner som vort »Jeg«. Er det da muligt at lære sig selv at kende? Ja. Og hvorledes skulle det gå til? På samme måde som menneskene har fravristet naturen dens hemmeligheder og har lært stoffernes indbyrdes lovmæssige reaktioner at kende og igennem denne viden gjort sig jorden underdanig og skabt alle de vidunderlige tekniske opfindelser, som gør os livet behageligt på så mange områder.

Som før sagt sker ingen manifestation uden forudgående tænkning. De tekniske vidundere bliver først til i åndelig materie i opfinderens bevidsthed. Det synliggjorte åndelige billede af opfindelsen er kun dette billedes materialisering i stofmaterie. Hvorledes skulle de tekniske vidundere med al deres hensigtsmæssighed til gavn for menneskeheden kunne blive skabt uden klare logiske tanker og uden indgående kendskab til de love, som råder i stoffets verden? Af kaos bliver der ingen fuldkommen skabelse, enten den er i stofmaterie eller i åndelig materie.

Det, som menneskeheden derfor mangler for at få rede på den kaotiske åndelige tilstand, som er herskende i verden i dag, hvor alles krig mod alle er i fuld udfoldelse, og nationernes førere danser krigsdans på afgrundens rand, er at få kendskab til de love, som hersker i åndens verden.

Som videnskaben igennem tiderne i kraft af udvidet intelligensmæssig tænkning og forskning har bragt os mere og mere kendskab til lovmæssigheden i naturens verden, således har også de åndelige forskere i kraft af for-

øget jævnbyrdighed imellem følelse og intelligens og voksende intuition bragt os mere og mere kendskab til den åndelige verden og de love, som hersker der.

Menneskeheden har aldrig før siddet inde med så megen viden om materiens verden som i dag, takket være videnskaben. Og man kan godt sige, at den viden er almen kendt, selv om den måske ikke er så dybtgående for flertallet af menneskene. Denne viden ligger på sin vis til grund for den materialistiske livsanskuelse og er derfor en meget stor faktor i det åndelige kaos, som behersker verden i dag. Men det, som er det *afgørende*, er, at menneskene heller aldrig har siddet inde med så megen viden om den åndelige verden og dens love, takket være Martinus' hovedværk »Livets Bog«.

Men desværre kan vi ikke sige, at kendskabet til den åndelige verdens love er almen kendte, og det er i højeste grad årsagen til, at verdenssituationen i dag ser så håbløs ud for menneskehedens store flertal.

Jeg skal ikke her omtale de realiteter, energier, principper og love, som er gældende i den åndelige verden, og som Martinus giver os logisk bevisførelse for i sit hovedværk »Livets Bog«, dertil er der hverken tid eller plads. Men jeg vil kun understrege, at som det er videnskabens søgende ånd, der har belivet videnskabsmandens ærlige forskning af materien og på et stort område har bragt ham sandheden om de love, som hersker i naturens verden, således må også den åndelige forskers arbejde være belivet af samme søgende ånd, hvis han vil gøre sig håb om, at de åndelige love vil blive til realitet i hans bevidsthed. Kun den, som af ærligt *hjerte* søger sandheden, vil finde den.

Martinus har sagt om den materialistiske videnskab, at den er »som den friske søluft i nærheden af havet«, og at den i fremtiden vil blive en stor faktor i åndsvidenskabens udbredelse. Det er der vist ingen tvivl om. Men det er i hvert fald ikke tilfældet, sålænge den materialistiske videnskab kun arbejder med mål- og vægtfacitter.

Først når videnskaben begynder at arbejde med »livsytringsfacitter«, har den nået til vejs ende inden for den materialistiske epoke. Da har den erkendt, at ånden er det primære, og »livsytringsfacitterne« bliver dens mål og søgen, og da vil den blive en meget stor faktor i udbredelsen af åndsvidenskab, thi forskning af »livsytringer« er forskning af ånd. Det er allerede af stor

betydning, at mange fremragende videnskabsmænd er kommet til den erkendelse, at ånden eller bevidstheden er det primære, og at der må være en levende bevidsthed bag hele universet, som leder og styrer det hele.

Alt, hvad vi oplever og sanser i verden omkring os, er livsytringer, manifestation eller skabelse af ånd; det er livets tilkendegivelse, »Jegets« åbenbaring igennem materien. Alt, som skabes, bliver som før omtalt først til i åndelig materie i det levende væsens bevidsthed, og skabelsens synliggørelse er udførelsen af det åndelige billede i fysisk stof. Den materialistiske skabelse opløses engang og overgår i stoffets evige kredsløb; men det åndelige billede bliver ved med at være til, uforandret, i den åndelige verden, og det er derfor, at fortællingen i bibelen om livets bog, hvor alt står skrevet, og fortællingen om »Akasha-kroniken« er åndelige realiteter.

Martinus åndsvidenskab, »Livets Bog« er hentet fra denne høje åndelige verden, hvor sandheden om livet står »skrevet« i åndeligt billedmateriale, som kun er tilgængeligt i sin fulde udstrækning for den bevidsthed, som er eet med vejen, sandheden og livet.

Åndsvidenskabens logiske og kærlige forklaring på livets mangfoldige tilkendegivelse, det levende væsens evige eksistens og de åndelige energier, principper og love, som leder dets udvikling igennem evighedens riger, vil blive den lysets kilde, som viser menneskeheden og der først og fremmest de kommende slægter vejen frem til det fredens rige, som menneskeheden sukker efter i dag. Det rige, hvor det »at tjene sin næste« er den højeste kunst, videnskab og glæde.

Ben Saxe

Skriften på væggen

Mon ikke mange af os, der lever vort daglige liv i en storby, som — selv om den målt med en kosmopolitisk målestok må regnes til de små hovedstæder — år for år stærkere og stærkere fornemmer storhandelens og storindustriens pulsslag, af og til standser op og spørger os selv, hvorfor vi alle sammen har så forfærdeligt travlt, — hvorfor tempoet i dag synes at være skruet så højt op, at begrebet *afspænding* i virkeligheden er blevet en hel videnskab, en kunst, som man må lære sig — hvor det før var et naturligt talent! Mennesket er også på dette område i hastig ilmarch på vej ud af dyreriget, hvis paradisozone vi endnu svagt kan skimte konturerne af, når vi f. eks. iagttager de nyfødte løveungers leg i Zoologisk Have. — Sagen er jo den, at *vi har ganske simpelt glemt at lege!* — Begæret efter at *eje* sluger det moderne menneskes energireserver med samme altfortærende grådighed, som en af de nye langdistance-jetflyvere sluger brændstof, og resultatet er det samme: Forbruget er enormt — og larmen øredøvende!

Ja, er det nu så slemt, vil en og anden måske indvende, — går tendensen ikke netop i retning af kortere arbejdstid og længere ferier, og bliver der så ikke mere tid til at »lege«? Se f. eks. i USA, hvor mange arbejdere og funktionærer har fået den ugentlige arbejdstid nedsat til 36 timer imod tidligere 40 eller 48 timer. Det må da modvirke det forcerede arbejdstempo. — Det skulle man tro; men erfaringen viser noget andet: Statistikken viser, at der i Amerika for tiden er et par millioner mennesker, der har taget to jobs, således at deres samlede arbejdstid bliver op imod 72 timer ugentlig.

Jamen sporten, vil andre sige, — det *er* da leg! Og interessen for sport er da større i dag end nogen sinde før. — Ja, for nogle er sporten jo sikkert en leg, en afspænding; men også her gør tidens tempo sig gældende, også her er

det *begæret efter at eje*, der i stigende grad tager føringen. Man tilstræber ikke blot *æren*, man har også opdaget, at der er *penge* i sport. Derom vidner bl. a. de uhyre summer, der står på spil ved boksekampe, eller de astronomiske beløb, der forlanges for udsendelse af visse sportsbegivenheder i de forskellige landes fjernsyn! Og en professionel fodboldspiller eller seksdagesrytter har fyrstegage og kronede dage — så længe han er ung og på toppen.

Kunstnerne er i grunden de eneste, der i dag repræsenterer tilværelsens »legeprincip«; men den ægte bohème, der hellere sulter på et tagkammer, end han prostituerer sin kunst ved at lave anden- eller tredjerangs arbejde for at tjene til føden, er snart ved at være lige så sjælden som vildhesten i Asien! — Ja, selv kunsthistorie er noget, som kun kvinder kan tillade sig at beskæftige sig med, mener en nybagt student i en rundbordssamtale arrangeret af et af vore førende dagblade, — det er et brødløst studium, i alt fald for mænd med forsørgerpligter! Det er ikke noget, der *betaler sig*!

I takt med dette hæsbæsende jag for at nå så langt og så meget som muligt på så kort en tid som muligt kommer så meldingerne udefra om en stadig voksende uro i befolkningerne rundt om på kloden. Man fristes næsten til at opfatte det som et tidens tegn, at verden i dag regeres af gamle mænd — mens det så at sige overalt er de ganske unge, der løfter revolutionens blodrøde banner og rejser sig i fanatisk demonstration imod, hvad der for dem tager sig ud som forældede magtmonopoler og politiske fordomme. Sådan var det i Korea, sådan var det i Tyrkiet, og sådan var det også i Sydafrika, for blot at nævne tre eksempler. — Det er iøvrigt betegnende, at det er *intelligensen* blandt ungdommen, der fører an, studenterne. Det står dem næppe altid helt klart, hvad de egentlig vil, og mange af dem bæres på massesuggestionens bølger sikkert meget længere, end de oprindelig havde tænkt sig at gå; deres begejstring og blinde offervilje udnyttes givetvis også tit i det storpolitiske spil. Men tilbage står, når det er sagt, alligevel den kendsgerning, at disse unge stemmer, hvis råb om retfærdighed, om lighed mellem alle racer og samfundsklasser som naturlige menneskerettigheder, når jordens fjerneste egne, giver genlyd i millioner af hjerter og hjem og indvarsler en ny tid. En tid, hvor ord som *frihed* og *fred* ikke bare er farvestrålende reklameballoner, som pustes op til bristepunktet af drevne politiske udråbere fra de forskellige lejre, en tid hvor Verdens forenede Stater garanterer de enkelte nationale med-

lemsstater sådanne samfundsforhold, at mennesket igen får frihed til at *lege*, hvilket omsat i moderne sprog vil sige: får mulighed for at udvikle netop de sider i dets væsen, som er udtryk for dets inderste længsel og dybeste begær, hvad enten det drejer sig om udfoldelsen af praktisk organisationstalent, videnskabeligt forskningsarbejde eller kunstnerisk skabelse. — Det lyder for godt til at være andet end ren og skær ønsketænkning, vil mange sige. Og det er forståeligt. — Andre har slet ikke tid til at standse op og tænke, og atter andre er helt vænnet af med at tænke selv — eller rettere: tænker kun de tanker, som de gennem radio eller fjernsyn og gennem deres aviser og blade indpodes med.

Dette gælder store dele af kloden i dag. Og vi kan heller ikke her i vort lille fredelige land sige os fri for noget af den samme indstilling. Men meget tyder på, at vi alle er på vej ud af denne sløvende vanetilværelse, ud af dette blinde jag efter værdier, som vi ikke kan tage med hinsides døden, og her er det igen *ungdommen*, der fører an, hvad der jo i øvrigt ikke kan undre den, der gennem Martinus analyser er blevet fortrolig med *reinkarnationsprincippet*. I en af dette års mest omtalte bøger: DØDEN MÅ HAVE EN ÅRSAG, kommer den unge forfatter Willy-August Linnemann ind på forholdet mellem tvivl og tro og spørgsmålet om Guds eksistens, i sig selv en sjælden ting at gøre i en skønlitterær roman fra vor egen tid, men han kommer godt fra det, dels fordi han er en forfatter af virkeligt format, og dels fordi hans argumentation er lysende logisk og klar.

I et af bogens dramatiske højdepunkter overværer man hovedpersonens møde med det overnaturlige i form af en art drømmesyn. Han overnatter på en gammel kro, hvis gamle ejer dør samme nat; kroen har været i slægtens eje gennem lange tider, og Linnemann har i romanens forskellige afsnit ligesom ladet os opleve glimt af denne slægts historie. Nu lader han os til sidst gennem den ganske unge mand, Jørgen, møde disse for længst afdøde medlemmer af slægten samlet om det store, runde midterbord i kroens festsal! En mesterlig skildring af en på én gang uhyggelig og betagende scene, hvor Jørgen en nat gennem samtale med disse hedenfarne lærer livsvisdom og ydmyghed over for tilværelsens højeste love.

Jeg skal kort citere enkelte afsnit af denne samtale. En af de afdøde for-

tæller, at han mente, hans største fejl, da han levede, var, at han var blevet en tvivler, hvortil Jørgen replicerer:

»Man har ret til at tvivle. Vi i den højere almentale lærer endda, at tvivlen danner grundlaget for den samlede videnskab«.

Hertil svarer den afdøde:

»Naturligvis har menneskene ret til at tvivle; men hvis de tager sig denne deres ret, påtager de sig samtidig pligten til at tænke logisk. — Menneskene har endda ret til at tvivle selv på Guds eksistens. Det kan Gud se temmelig stort på. Men hvis et menneske tvivler på Guds eksistens, må det uvægerlig tvivle også på sin egen. Eller sagt med andre ord: Hvis et menneske tror på sin egen eksistens, må det nødvendigvis også tro på Guds. Det vil selv I fra den højere almentale nok komme til at indse, når I får lært noget mere om sammenhængen i tilværelsen. Eller har I endnu ikke lært i timerne, at mere end på Gud er der grund til at tvivle på materiens eksistens? Har I endnu ikke lært, at alt stof kan opløses, og at alene kraften da bliver tilbage? Eller for at spørge mere gammeldags: Har I endnu ikke lært, at ånd er det eneste grundstof?

Og senere i samtalen kommer de til at drøfte årsagen til krig, og Jørgen spørger, om der slet ikke er nogen mulighed for at skabe en varig fred, hvortil der svares:

»Det er der rigtignok. Blot hvert eneste menneske holder op med at ville forbedre verden, vil krigene holde op ganske af sig selv«.

»Så let er det?« spørger den unge mand lettet.

»Så svært er det,« lyder svaret. »I samme øjeblik må nemlig hvert eneste menneske begynde på at forbedre sig selv . . .«

Så vidt Willy-August Linnemann. Og han er blot én af mange kunstnere jorden over, i hvis frembringelser man sporer den ny tids komme. Martinus forklarer os, at vi først skal igennem endnu en alvorlig verdenskrise, før et flertal af jordens samlede befolkning vågner op til erkendelsen af nødvendigheden af ordnede internationale retsforhold. Men han fremhæver også udtrykkeligt, at vi hver især kan være med til at bygge freden i verden op ved, som Linnemann udtrykker det, at begynde at forbedre os selv.

At det kan være svært nok, vil vist ingen benægte. Men det går ligesom lettere, når man først har fået øjnene op for den logiske sammenhæng i be-

givenhederne omkring én, i det små såvel som i det store. Så begynder man at føle sig som et lille led i en stor plan. Det er netop det, der sker, når man gennem en vis tid har studeret Martinus analyser og haft anledning til at afprøve dem som praktiske arbejdshypoteser i hverdagens liv. Så falder der ligesom et skæl fra ens øjne. Man harmes eller undres ikke mere over dette eller hint. Og man forstår, at det enkelte menneske alligevel ikke er så betydningsløst, som det tager sig ud i det teknisk-materialistiske verdensbilledes perspektiv. Man tager sig også oftere og oftere tid til at standse op og tænke over tingene.

Og hvad opdager man så, når man gør det? — Man indser for det første, at tidens forcerede tempo er en *febertilstand* og som sådan et symptom på noget andet, noget bagved liggende: en krise i klodens åndelige liv. Og som enhver anden febertilstand gennemløber den en kurve, hvilket igen vil sige, at det er et tidsspørgsmål, hvornår roligere og mere normale forhold igen vil indtræde. Feberen er en nødvendig faktor i organismens kamp for at befri sig for sygdommene. — Og dernæst går det op for én, at vi alle sammen har en »splint« af det ondes »troldepejl« i øjet, og at ingen andre end vi selv kan gøre noget for at pille denne splint ud, og at jo flere, der på denne måde får »normalt syn«, jo hurtigere vil den kommende krise blive overstået, og jo hurtigere vil den nye tid, som alle — bevidst eller ubevidst — længes efter, blive en realitet. — Og endelig begriber man, at alt det tilsyneladende onde og meningsløse, der sker rundt omkring, den umenneskelige grusomhed og stupiditet, der råder, — hungersnøden, jordskælvene, oversvømmelserne og revolutionerne — alt dette er ikke planløst eller tilfældigt — det er den opsummerede virkning af en næsten uendelig række årsager, hvis oprindelse fortaber sig i de foregående mange århundreders mørke, og som udgør nødvendige smerteerfaringer på vor udviklingsbane. — Det er skriften på væggen. Vel den, der i tide forstår at tyde dens budskab.

I. G. Hannemann

Om begreberne fri vilje, ansvar og retfærdighed

Vilje

Ofte viser det sig vanskeligt at definere selv almindelige begreber, som benyttes i daglig tale, fordi deres indhold ikke lader sig udtrykke i enkelte ord. Man kan da prøve på at indkredse sådanne begreber ved at tænke sig situationer fra det daglige liv. Dette skal forsøges ved begrebet fri vilje, ja allerførst ved begrebet vilje.

Lad os for eksempel tænke os en virksomhed, hvor man ønsker at planlægge en produktion. Der indsamles oplysninger, og forskellige muligheder overvejes. Overvejelserne vil til sidst føre til en beslutning, der herefter skal bringes ud i livet. Naturligvis kan en beslutning også tages uden overvejelser direkte på grundlag af et ønske. Begrebet vilje kommer ind i billedet der, hvor ønsket skal omsættes til aktiv handling. Virksomhedens ledelse kunne slutte sine overvejelser med at sige, at man nu må sætte hele sin vilje eller kraft ind på at gennemføre den trufne beslutning, og vil dermed mene, at man må mobilisere de til rådighed stående midler for at nå det ønskede resultat og overvinde de vanskeligheder eller modstande, der måtte vise sig undervejs.

Det angivne eksempel kunne ligeså godt gælde det enkelte individ, der overvejer og derpå tager sin beslutning og sætter hele sin vilje ind på at gennemføre denne.

Man vil af dette eksempel se, at vilje i sig selv ikke er den primære drivkraft; man kan ikke bare ville, men der må altid være et eller andet, man

vil, et ønske, man vil have opfyldt. Et ønske eller et begær er således her den primære kraft, og for at mobilisere de energier, der er nødvendige for at udføre de manifestationer, som bevirker ønskets opfyldelse, kræves vilje, der herved i forhold til ønsket optræder som en sekundær kraft. Viljen må være en kraft, idet der kræves kraft for at påvirke og aktivere de energiorganisationer og energier, der skal medvirke ved handlingens udførelse. Viljen er således en kraft bagved energierne, og ønsket er en kraft bagved viljen. Man benytter da også ofte udtrykket viljeskraft.

Viljen kan herefter defineres som den kraft, der er nødvendig for at iværksætte de manifestationer, der kræves for at tilfredsstille et eller andet ønske.

Som Martinus har vist, består det levende væsen af: Jeget (X-1), der skaber og oplever, dette Jegs skabe- og oplevelsesevne (X-2) og dette Jegs organismer (X-3), der er Jegets redskab overfor omgivelserne til modtagelse og afsendelse af påvirkninger. Jegets skabe- og oplevelsesevne består primært af et urbegær mod at skabe og opleve. Dette urbegær eller denne urkraft knytter Jegets energiorganisation til Jeget. Urbegæret kommer igennem Jegets energiorganisation til syne som ønsker, der er præget eller farvet af denne. For at tilfredsstille disse ønsker kræves aktivitet, der igangsættes af viljen. Ligesåvel som ønsker er viljen en del af urbegæret, der kommer til syne igennem individets energiorganisation.

Livsvilje

Man kunne i henhold til det ovennævnte tale om det levende væsens livsvilje, hvorved forstås den kraft, der betinger organismens dannelse og opretholdelse. Mange videnskabsmænd vil benægte eksistensen af en sådan kraft, idet de mener, at alt kan henføres til fysisk-kemiske processer. Men når man erkender viljens tilstedeværelse ved menneskelige frembringelser, og organismedannelsen i høj grad må betragtes som en frembringelse eller skabelse, er det vel rimeligt at antage, at der også her forekommer en kraft, som mobiliserer energierne til brug for denne. Ved forårstid ses, hvorledes spirerne skyder op gennem jorden og ofte overvinder betydelig modstand. Naturligvis kan overvindelse af fysisk modstand forklares ved fysiske energiers forløb, men tilbage bliver at forklare, hvorledes de forskellige processer mobiliseres som led i formålsbestemte helhedsmanifestationer. Livsviljen ved

organismeskabelsen er en åndelig, men derfor ikke nogen overnaturlig kraft, den må betragtes helt på samme måde som den viljeskraft, et menneske manifesterer ved en eller anden handling.

Livsviljen er i virkeligheden den kraft, der beliver organismen. Hos de unge væsener er den oftest langt stærkere end hos de gamle. Den forskel, der er imellem en levende organisme og et lig, viser ligeledes, at der må findes en kraft, der beliver organismen, således at denne bliver levende. Man har jo eksempler på, hvorledes en livløs organisme ved f. eks. en fortsat massage af hjertet med ét bliver levende. Hvad er det, der sker i det øjeblik, organismen belives? Selve organismen er den samme lige før og lige efter, men der sker pludselig noget, som gør, at der kommer liv i den livløse organisme. Dette spørgsmål er ubesvaret for videnskaben i dag. For åndsforskeren forekommer det ganske naturligt, at det, der finder sted, er, at den fra Jeget bagved hidrørende kraft, som er nødvendig, for at organismen til daglig fungerer som en helhed, indfinder sig.

Livsviljen, som den kraft, der betinger livet, er nøglen til forståelse af mange psykiske sygdomstilstande. Flere helbredelsesmetoder går netop ud på at stimulere og forøge livsviljen.

Det levende væsen

I denne forbindelse skal bemærkes, at der er en afgørende forskel mellem Martinus og den moderne videnskabs opfattelse af begrebet liv. Medens Martinus definerer det levende væsen som et noget, der skaber og oplever, forsøger den materialistiske videnskab at definere det levende væsen ved rent fysisk-kemiske begreber til trods for, at evnen til at skabe og opleve dog må anses for den mest centrale egenskab ved det levende væsen. Begrebet oplevelse kan ikke defineres, idet intet er mere primært. »Jeg oplever, altså er Jeg,« kunne man med rette sige.

Analysen af det levende væsen er kort angivet ovenfor. Selve oplevelsesprocessen består i skabelse og oplevelse af imaterielle billeder ud fra materielle påvirkninger og de deraf fremkaldte elektriske impulser. Dette gælder, hvad enten man opfatter hjernen som en slutstation eller blot som en transformatorstation til et til Jeget knyttet kraftfelt med tilhørende elektrisk energioorganisation.

Fri vilje

Vi har i det foregående talt om viljen i al almindelighed, men skal nu nærmere omtale viljen, som den indgår i den menneskelige bevidsthed med den hertil knyttede følelse af, at Jeget i mangt og meget besidder en fri vilje. Lad os atter ved et eksempel undersøge, hvorledes man i dagliglivet bruger ordet fri vilje.

Ønsker man f. eks. at foretage en rejse, har man sin frie vilje dertil, såfremt man ikke på nogen måde er forhindret i at rejse. Forhindringerne kan være af forskellig art, økonomiske vanskeligheder, besvær med at tage fri fra sit arbejde o. s. v. Hvis man imidlertid er i stand til at overvinde alle forhindringer og tager af sted, har man haft frihed eller fri vilje i den foreliggende situation.

Dette og andre eksempler viser, at man i daglig tale ved fri vilje i almindelighed forstår frihed til at gøre, hvad man vil, eller hvad man har lyst til.

Real og ideal definition af fri vilje

Martinus har i overensstemmelse med almindelig sprogbrug defineret begrebet fri vilje på følgende måde (Kosmos 1933, nr. 1 og 2):

»For at kunne gøre, hvad man vil, må man have en hundrede procent fri vilje. Ved en hundrede procents fri vilje vil her være at forstå en total overvindelse af hindringer for sit normale begærs tilfredsstillelse.«

Denne definition, der her skal kaldes den reale definition, svarer til flere filosofers (Thomas Hobbes, Stuart Mill o. a.). Frihed vil her sige fravær af tvang, der ikke kan overvindes.

Imod denne opfattelse står den såkaldte ideale opfattelse af frihedsbegrebet, hvor frihed kan defineres som fuldt herredømme over sig selv eller viljens kontrol over sine primitive drifter og lyster (Platon). Definitionen kan også udformes noget i retning af, at fri vilje er frihed til udfoldelse af værdifulde menneskelige egenskaber (T. H. Green, Eric Fromm o. a.). Mange kristne vil betegne friheden som en indre harmoni (Paulus).

For så vidt har man altid lov til at opstille en definition på et begreb, således som det passer en, og derfor kan man ikke hævde, at den ene definition er rigtigere end den anden; men man kan vurdere og undersøge konsekvenserne af de forskellige definitioner.

Her skal foretages en sammenligning af de to nævnte definitioner:

Man har rettet følgende indvending imod den reale definition: Hvis fri vilje kendetegnes ved, at man kan gøre, hvad man vil, vil frihedsbegrebet i den betydning ikke altid være et gode, idet det i form af fri konkurrence vil virke til begunstiggelse af den stærkere og ikke give den svagere den beskyttelse, som man tilstræber i det humanistiske samfund. Ligeledes vil mennesket, hvis det har frihed til at gøre, som det vil, opelske egoistiske egenskaber, og frihed til at give sig sine primitive drifter i vold, bringer ingen varig lykke.

Det ideale frihedsbegreb er jo netop en modvægt herimod. Ved en passende definition af, hvad der forstås ved værdifulde, menneskelige egenskaber, kan man sikre sig, at mennesker, der besidder fri vilje i ideal forstand, udvikler humane og menneskekærlige egenskaber og derved bliver gode samfundsborgere. Til gengæld herfor vil den ideale definition af fri vilje ikke have almen karakter, idet den ikke omfatter almindelige neutrale begivenheder (jfr. det tidligere anførte eksempel om at rejse), og bliver paradoksalt, anvendt på primitive mennesker, hvis sande livsudfoldelse er dyrisk egoisme. Datidens vikinger, hvis største nydelse og iøvrigt også hæder var at røve og plyndre fremmede folkegrupper, ville efter det ideale frihedsbegreb kun have fri vilje, når de fuldstændig var bundet i hele den del af deres livsudfoldelse, de satte højest. Man kan vist ikke nægte, at dette af disse mennesker ville føles som et ejendommeligt udslag af fri vilje.

Imidlertid er kritikken af den reale definition af fri vilje i virkeligheden ikke rammende, idet den giver udtryk for et ønske om, at begreberne fri vilje og frihed altid skal være attråværdige og samfundsnyttige, hvilke egenskaber dog ikke kan siges at høre ind under selve disse begreber. At man i tidens løb har brugt ordet frihed som et politisk slagord, bør dog ikke indvirke på en saglig definition af dette begreb. Ved at udtrykke, at individet har fri vilje der, hvor det er i stand til at effektuere sine ønsker, og ikke har fri vilje der, hvor det ikke er i stand til dette, men møder forhindringer, det ikke kan overvinde, vil man hermed have en definition (den reale), der er almengyldig. Naturligvis må man så samtidig erkende, at fri vilje ikke altid er af det gode, hverken for selve individet eller for almenvellet, men det er en hel anden sag.

Med hensyn til det humanistisk indstillede samfund vil dettes love og forordninger nødvendigvis i høj grad virke bindende på primitive menneskers frie udfoldelse, men derimod stimulerende på udviklede menneskers frie udfoldelse, der i almindelighed netop vil være til gavn for almenvellet. I det humanistiske samfund gives der frihed for alle til udfoldelse af humane handlinger.

Fri vilje som led i opdragelse

Betragtes viljens frihed med hensyn til jordmenneskeheden i forhold til verdensaltet, kunne man i Martinus' ånd udtrykke, at Gud i sin fuldkomne kærlighed og visdom har givet jordmenneskene et laboratorium i form af jorden, hvor menneskene i fuldstændig frihed kan eksperimentere for at lære livslovene at kende og for at lære at kende forskel på godt og ondt. Igennem de herved indvundne erfaringer uddannes menneskene efterhånden til at gøre det gode og elske næsten som sig selv.

Selvom den fuldkomne kærlighed således manifesterer sig i en given fuldstændig frihed, kan dette princip ikke umiddelbart overføres til opdragelse af børn. Her må man forstå, at forældre og lærere udgør en slags beskyttelse for børnene. En af de vanskeligste sider ved en sådan opdragelsesopgave er successivt at give barnet en passende grad af frihed, således at det får en naturlig åndelig udvikling samtidig med, at det beskyttes mod alt for drastiske påvirkninger, som det endnu ikke er modent til at kunne modtage.

Begærledet- og forstandsledet vilje

I tilknytning til, hvad der ovenfor er sagt om den fri vilje, kunne der være grund til at skelne imellem forskellige arter af viljesytringer så som begærledet og forstandsledet vilje, egoistisk og altruistisk vilje ect. Medens de sidstnævnte begreber forstås umiddelbart, skal der her gøres nærmere rede for begreberne begærledet og forstandsledet vilje.

Ved begærledet vilje forstås en vilje, der er ledet af væsenets umiddelbare begær, det vil sige, at væsenet befinder sig i en situation, hvor det er underkastet sine mere eller mindre primitive begær. Ved forstandsledet vilje forstås en vilje, der ikke direkte er ledet af væsenets umiddelbare begær eller ønsker, idet disse først er underkastet en forstandsmæssig kontrolproces,

hvorved disse sigtes, således at kun de umiddelbare begær, der er i overensstemmelse med f. eks. væsenets etiske følelse, får lov til at lede eller dirigere viljen. Man har således to lag ønsker: underst de umiddelbare ønsker og øverst f. eks. ønsket om, at ens handlinger ikke volder nogen fortræd, et slags overønske, der sigter de primære ønsker.

Samvittighed

Det er klart, at der, når der på denne måde findes to niveauer af ønsker, kan opstå konflikter imellem disse, idet de umiddelbare ønsker kan være så stærke, at de gennemføres imod overønsket. I en sådan situation fremkommer den følelse, som vi kalder samvittighed eller dårlig samvittighed, der er en slags nederlagsfølelse og kan defineres som den følelse af mindreværd, man får, når man handler imod sin overbevisning om, hvad der er rigtigt. Vi skal her minde om Paulus ord: »Det gode, jeg vil, det gør jeg ikke, det onde, jeg ikke vil, det gør jeg«. Ordet »vil« henfører her til Jegets overønske.

Der kan naturligvis også indtræffe konfliktsituationer, hvis individets overønske går af med sejren, hvorved individet kan føle sig hæmmet i sin frie livsudfoldelse.

Disse to lag ønsker, der skaber samvittighedsbegrebet, er noget ganske specifikt for jordmennesket og skyldes, at det i sin udvikling er placeret imellem to zoner, der er indbyrdes komplementære eller kontraster. I dyrezonen er livsudfoldelsen baseret på dyrisk egoisme, medens livsudfoldelsen i det rigtige menneskerige er baseret på næstekærlighedsprincippet. Hos dyret eksisterer samvittighedsprincippet ikke, idet overønsket endnu ikke er opstået. Hos det rigtige menneske er de primære ønsker omdannet i overensstemmelse med overønsket. Her er organismen udviklet, så den udgør et fuldkomment redskab til at elske og tjene næsten.

Samvittigheden er en slags vejleder for jordmennesket i dets vandring mod det rigtige menneskerige og er derfor et værdifuldt element af dets bevidsthed. En overeksponering af samvittighedsfølelsen kan dog føre til psykisk sygelige tilstande, hvor en overdreven synds- og skyldfølelse bevirker stærke depressioner.

Fri vilje, kausalitet og tilfældighed

Vi vil nu betragte viljesproblemet fra en lidt anden synsvinkel.

Et væsens dagsbevidsthed udgør alt det, væsenet er bevidst i. Der er et stort antal erindringer, der er ønsker og tanker, følelser og fornemmelser samt evner og perspektivfornemmelse med dertil hørende forestillinger af tid og rum og af godt og ondt. Mennesket har med denne sin dagsbevidsthed ofte flere muligheder at vælge imellem med hensyn til de manifestationer, det kunne tænke sig at foretage, idet de forskellige muligheder giver forskellige fordele. Når det vælger en bestemt mulighed af de mange, har det i almindelighed følelsen af, at det har valgt frit, således at det, hvis det havde villet det, kunne have valgt en anden af de foreliggende muligheder. Her taler man almindeligvis om fri vilje i relation til selve valget, selvom det jo egentlig først er, når valget er truffet, at viljen træder til for at effektuere den trufne beslutning. Men naturligvis kræver den handling at tage en beslutning i sig selv også en vis kraft eller vilje, der passende kan kaldes beslutningsvilje, medens den før omtalte vilje da kan kaldes aktiviseringsvilje.

Man kunne nu spørge om muligheden for at kunne forudsige resultatet af et valg taget af en person med fri vilje.

Vi vil til brug for den videre diskussion foretage følgende tankeeksperiment. Lad os tænke os, at et menneske efter at have foretaget et valg var i stand til uforandret, som om valget ikke havde fundet sted, at gentage eller at gøre denne begivenhed om. Ville han da stadig foretage det samme valg, eller ville han foretage forskellige valg. I førstnævnte tilfælde måtte man antage, at valget er en følge af hans bevidsthed og situation, således at valget er kausalt bestemt af disse faktorer. I sidstnævnte tilfælde måtte man mene, at de forskellige muligheder nok kan være kausalt bestemt af hans bevidsthed og situation, men at valget af den enkelte mulighed er tilfældigt.

I førstnævnte tilfælde må det undersøges, om det er muligt at forudsige valget ved tilstrækkeligt kendskab til vedkommende person, i sidstnævnte tilfælde vil en forudsigelse være umulig. Man kan imidlertid også tænke sig, at en forudsigelse i førstnævnte tilfælde er umulig, nemlig hvis et tilstrækkeligt kendskab til personen ikke kan opnås eller kun kan opnås ved en påvirkning, der ændrer personens bevidsthed og derved udelukker den oprindelige begivenhed.

Da en absolut gentagelse af en begivenhed i virkeligheden er umulig, er ovennævnte tankeeksperiment kun egnet til at give en principiel vurdering

af mulighederne for begivenhedsforløb også i tilfælde, hvor enhver mulighed er udelukket for en individuel undersøgelse af disse.

Af det ovenstående fremgår, at der er følgende to muligheder:

Den fri vilje eller friheden i et valg er kausal eller tilfældig. Da tilfældighed er udtryk for vilkårlighed, der vanskelig lader sig forene med virkelig frihed, må den sidstnævnte mulighed udtrykkes således, at viljen ikke er fri, men tilfældig eller vilkårlig.

Den moderne kvantemekanik har godtgjort, at det ved brug af de kendte fysiske målemetoder er principielt umuligt kausalt at følge de forskellige elementarprocesser i atomernes verden. Da det er muligt, at viljesyringer ved et valg i sidste instans skyldes et antal sådanne processer, vil man i så fald a priori være ude af stand til at følge det kausale forløb i viljesyringer, og der vil således efter sædvanlig videnskabelig opfattelse ikke være mening i at stille spørgsmål herom. Men tilbage bliver dog stadig, at der kun findes de ovenfor omtalte to muligheder, idet man her må udtrykke, at indikatoren for kausalitet er eentydighed og for tilfældighed er flertydighed.

I den materielle videnskab gør man brug af tilfældighedsbegrebet, hvor der er tale om en række ensartede foreteelser, der tilsyneladende er uafhængige af hinanden. Her vil der være mulighed for anvendelse af de statistiske sandsynlighedslove. Det samme gælder også indenfor det praktiske liv. Der vil således ofte blive tale om to forskellige beskrivelsesmetoder, den individuelle og den statistiske. Den individuelle giver en beskrivelse af en individuel begivenhed taget ud af helheden, medens den statistiske beskrivelse angiver sandsynligheden af en individuel begivenhed i en helhed bestående af et stort antal ensartede individuelle foreteelser. For elementarprocesserne i atomernes verden har man på grund af, at iagttagelsesmidlernes energistørrelse er af samme orden som objekternes, principielt ingen mulighed for at følge begivenhederne individuelt, således at man her må nøjes med den statistiske beskrivelse. Mennesket er her nået til den nedre grænse for dets materielle sanse- eller iagttagelsesområde.

Overalt, hvor man kan foretage en individuel beskrivelse, viser det sig, at kausalitet er til stede. Hvor den materielle videnskab ikke kan foretage en individuel beskrivelse, kan den naturligvis ikke sige noget om den individuelle kausalitet og har heller ikke brug derfor. Gyldigheden af de statisti-

ske love er imidlertid ikke bevis for tilstedeværelse af tilfældighed, men behøver blot at betyde, at lovmæssigheden er af kompliceret struktur. Man må i nogle tilfælde være i stand til at etablere forsøg, der viser dette (f. eks. i forbindelse med den kinetiske gasteori). I andre tilfælde synes det plausibelt at antage en individuel kausalitet, selvom man principielt kun er i stand til at iagttage en statistisk kausalitet. Der tænkes her f. eks. på radioaktive processer.

Martinus har i sine analyser angivet den nødvendige struktur for livsoplevelse. Der må eksistere et makrokosmos, hvori væsenet befinder sig, et mikrokosmos, der danner materiale for væsenets organisme, foruden et mellemkosmos, der består af medvæsener, som væsenet vekselvirker med. Dette såkaldte livsenhedsprincip kræver tre kosmos af forskellig størrelsesorden, og man vil se, hvorledes væsener eksisterer indeni større væsener og selv rummer mindre væsener. Men når dette princip er gældende, vil det sige, at makrovæsener er mikrovæsener for endnu større væsener, og at mikrovæsener er makrovæsener for endnu mindre væsener, og dette må fortsætte så vel opefter som nedefter i det uendelige. Når kausalitet gælder i makrokosmos, ligger det nær at antage, at kausalitet også gælder i mikrokosmos, der samtidig udgør makrokosmos for noget endnu mindre. Martinus har da også klart angivet, at tilfældighed ikke kan eksistere i nogen som helst situation, men at alt er kausalt bestemt. Naturligvis må et sådant postulat indtil videre betragtes som en hypotese, omend det forekommer velbegrunderet.

Fri vilje, kausalitet og determinisme

Hvis man, hvad der efter det ovenstående kunne synes rimeligt, antager, at den fri vilje er kausal, bliver det næste spørgsmål, om det deraf følger, at den fri vilje i princippet kan forudsiges. Det skal straks bemærkes, at fri vilje rent følelsesmæssigt synes lige så uforenelig med determinisme som med tilfældighed, hvorimod der næppe skulle være noget at indvende imod at kombinere fri vilje med kausalitet. Det viser sig imidlertid ved en nærmere analyse (se en artikel om begreberne fri vilje, kausalitet og determinisme i Kosmos 1956), at en fuldstændig determinisme principielt er en umulighed, når det drejer sig om levende væsener. Vi skal kort gengive beviset for denne konklusion:

Det levende væsen vil hvert øjeblik opleve; oplevelse er i virkeligheden det fundamentale karaktertræk hos det levende væsen. Enhver oplevelse er en fornyelse, idet der efter hver oplevelse opstår en ny situation, ganske vist i almindelighed ikke meget forskellig fra den foregående, men dog alligevel aldrig identisk med denne. Selvom denne nye situation er kausalt bestemt af den foregående plus oplevelsen, kan den aldrig forudbestemmes fuldstændigt, idet oplevelsen aldrig vil kunne kendes fuldstændig. Man må her gøre sig klart, at enhver oplevelse i virkeligheden er en nyskabelse, som nok kan ligne en tidligere oplevelse, men aldrig vil være identisk med denne, idet væsenets bevidsthed, der danner baggrund for og dermed præger oplevelsen, forandres ved hver oplevelse. Situationerne vil hele tiden fornyes bl. a. på grund af, at tiden er en stadig fremadskridende faktor. Hvis alle de bestanddele, situationen består af, kendes, ville man dog have mulighed for at kunne forudsige begivenhedsforløbet til enhver tid. Imidlertid tilføres til stadighed nye faktorer i form af væsenets subjektive oplevelser, der er resultat af en permanent virkende skabeprocess. Der er her tale om en evigt fungerende fornyelsesprocess, der giver væsenet dets specielle individualitet og samtidig umuliggør enhver fuldstændig determinisme.

I denne forbindelse skal erindres om alle de situationer, hvor man kan udtrykke begivenhedsforløbet med, at den lille dråbe får bægeret til at flyde over, hvilket bl. a. rummer de situationer, hvor blot den nuanceforskel imellem to på hinanden følgende ens oplevelser, der skyldes, at den ene er oplevet, når den anden opleves, kan forandre begivenhedsforløbet i væsentlig grad.

Ansvar og skyld

Det ovenfor anførte om tilfældighed, kausalitet og determinisme i forbindelse med fri vilje har direkte relation til begrebet ansvar. Om dette begreb kunne man rent intellektuelt ræsonnere følgende:

Hvis et menneskes fri vilje er kausalt bestemt, vil dette menneske aldrig kunne gøre for, at han vælger, som han gør, idet dette skyldes hans natur og de ydre omstændigheder, og begge disse foreteelser er kausalt forankret i andre foreteelser, der atter o. s. v. Kort sagt, man er her stillet over for årsagsvirkningskæden, som allerhøjst kan brydes af kvantemæssige elementar-

processer, vi ikke kan følge i deres individuelle forløb, og hvor den kausalt bundne fri vilje er kædens midlertidige slutled. Hvis et menneske imidlertid ikke kan gøre for, hvad han gør, kan dette menneske ikke have ansvar for sine handlinger, og bør således heller ikke straffes derfor.

Ud fra een synsvinkel er dette ræsonnement absolut logisk og medfører, at al form for straf, betragtet som straf, bør bortfalde, ligesom enhver form for intolerance mod andre væsener er absolut ulogisk og derfor udelukkende må skyldes uvidenhed hos den, der udøver intolerance.

Det kunne dog her være nyttigt at underkaste begrebet ansvar en nærmere analyse. Normalt har man knyttet begrebet ansvar til begrebet fri vilje for derigennem at skelne mellem de handlinger, der må regnes for strafværdige, og de, der må henføres til en anden kategori, som rummer tvangshandlinger og utilregnelige handlinger.

Ansvar og skyld i kosmisk belysning

Igennem Martinus verdensbillede får man et dybtgående indblik i det samlede verdensalt og de levende væseners placering i dette. Hvert eneste levende væsen har her en evig eksistens i skiftende zoner. Med denne eksistens følger direkte et ansvar, idet væsenet har sin betydning som en i verdensaltet selvstændigt fungerende enhed eller individualitet, der sender energier ud mod omgivelserne og modtager energier fra omgivelserne. I følge skæbneloven (se herom senere) svarer de energier, individet modtager, til de energier, det tidligere har udsendt, hvorved individet er med til at danne sin egen skæbne. Om det udsender energierne af egen fri vilje eller gør det uden egen fri vilje er for så vidt underordnet i denne forbindelse, idet det er selve energierne eller handlingerne, der er skæbnebestemmende.

At have ansvar vil her betyde at være ophav til, således at man kort kan udtrykke, at man har ansvar for det, man er ophav til, uanset om man er skyldig eller uskyldig heri. Ganske pudsigt kan man sige, at et individ på en gang er skyldig og uskyldig i sine manifestationer. Skyldig, fordi alt, hvad det er, d. v. s. dets organisme og bevidsthed, udelukkende har rod i individets egne tidligere tilstandes forvandlinger forårsaget af de energier, det selv har udsendt og udsender. Uskyldig, fordi individet som levende væsen a priori er underkastet tilværelsens evige livslove, så som loven for

sult og mættelse, loven for kontrastvirkning, loven for perspektivvirkning, loven for polkonstellationen, loven for energiernes konstellationer og loven for skæbnedannelse, der alle tilsammen udgør grundlaget for det levende væsens udvikling og garanterer det en evig fortsat udvikling i spiralkredsløbet.

At man har ansvar for sine manifestationer vil sige, at man må tage følgerne af disse; at man fritages for ansvaret for sine handlinger vil sige, at man fritages for følgerne af disse. En fritagelse fra ansvar eller, hvad der er det samme, en fritagelse fra virkningerne vil i virkeligheden være identisk med en fritagelse eller en udelukkelse fra viden, idet virkninger giver erfaringer, og erfaringer giver viden. Væsenet ville hermed udelukkes fra udvikling, og det ville blive holdt tilbage i uvidenhedens og primitivitetens zoner. Man vil heraf kunne forstå, at en generel fritagelse fra ansvar ville være den højeste form for ukærlighed og derved en umulighed i en verden, hvis slutfacit er, at alt er såre godt.

Fritagelse fra virkninger kan finde sted, men kun der, hvor individet via andre påvirkninger har nået en så stor medfølelsesevne, at det ikke mere kan nænne at manifestere de til de pågældende virkninger svarende årsager. (Se nærmere herom i Martinus værk »Livets Bog«).

Man ser således, at ethvert individ vil modtage virkningerne for, hvad det skylder, d. v. s. hvad det har udsendt, ikke som en straf, men som en kærlig vejledning fra guddommen, hvorved der gives det mulighed for at omdannes i overensstemmelse med Guds vilje. Den vanskelige diskussion om skyld opløses herved af sig selv og erstattes med et logisk krav om tolerance mod alt levende.

Retfærdighed og barmhjertighed

I nær tilknytning til begreberne skyld og straf forekommer begreberne retfærdighed og barmhjertighed. I det primitive jordmenneskelige perspektiv hviler retfærdighedsbegrebet på gengældelsesprincippet: »Øje for øje og tand for tand«, og begrebet barmhjertighed kommer da til udtryk, når man lader »nåde gå for ret« ved ikke at forlange retfærdighedsprincippet opfyldt. I dette perspektiv ses det, at retfærdighed og barmhjertighed er komplementære begreber.

I følge gengældelsesprincippet skal mord straffes med mord, d. v. s. henrettelse. I de mere humanistiske samfund har barmhjertighedsprincippet formålet at mildne denne straf til livsvarigt eller langvarigt fængsel.

For det udviklede menneske kan retfærdighed imidlertid ikke baseres på gengældelse. For ham vil fundamentet for retfærdighed kunne udtrykkes ved biblens ord: »Som du sår, skal du høste«. Dette princip udgør i henhold til Martinus analyser essensen af hele skæbneloven eller skæbneprincippet.

Gengældelses- og skæbneprincippet har i det ydre visse lighedspunkter. Begge principper rummer for så vidt en slags gengældelse, der i første tilfælde udsendes og i det sidste tilfælde modtages af individet.

Ved gengældelsesprincippet sker en udsendelse af en ny energibølge af samme art som den, individet modtager, medens der ved skæbneprincippet finder en modtagelse sted af en energibølge af samme art som den, individet tidligere har udsendt.

Gengældelsesprincippet svarer til sætningen: »at så, som man høster«, medens skæbneprincippet svarer til sætningen: »at høste, som man sår«.

Retfærdighed i kosmisk belysning

Vi vil nu forsøge at betragte retfærdighedsprincippet i det kosmiske perspektiv og må i dette øjemed prøve på at indstille os i overensstemmelse med slutfacitet af Martinus samlede analyser af det levende væsen. Dette slutfacit kan kort udtrykkes på følgende måde:

Der findes i verdensaltet to væsener: en selv og Gud, og alt, hvad man oplever, former sig som en personlig samtale imellem Gud og en selv.

Alle de påvirkninger, man får fra omgivelserne, det være sig andre væsener eller naturen i makrokosmos eller mikrokosmos, er alt sammen led i en sådan personlig tale rettet mod en selv fra et eneste levende væsen, Gud, og alle de påvirkninger, man på samme måde selv sender ud imod omgivelserne, er i virkeligheden rettet mod Gud, idet Gud rummer alt og alle.

Det ses heraf, at skæbneprincippet i relation til det enkelte individ svarer til »gengældelsesprincippet« i relation til Guddommen. Da skæbneprincippet er fundamentet for væsenernes udvikling, idet de kun ved at modtage, hvad de har udsendt, kan få indlevelse og dermed fuldkommen erkendelse af virkningerne af de udsendte energier, ses det, at skæbneprincippet er bag-

grunden for al kærlighedsmanifestation. Igennem virkningerne lærer væsenerne at kende forskel på godt og ondt, idet virkningerne af det gode er glæde og lykke, medens virkningerne af det onde er sorg og lidelse.

Væsenets udvikling fra dyr igennem jordmenneskestadiet til rigtigt menneske foregår, sålænge væsenet er ubevidst i denne sin udvikling, i høj grad automatisk via skæbneloven.

Automatprocesser foregår overalt i naturen; de fungerer fuldkomment og aflaster det levende væsens bevidsthed. F. eks. fungerer åndedrættet automatisk udenom væsenets bevidsthed, og først, når der kommer noget i vejen med automatfunktionen, bliver væsenet bevidst heri, således at det kan reagere til gavn for retablering af normale forhold. På tilsvarende måde fungerer karmaloven; den virker automatisk, sålænge individet lader gengældelsesprincippet følge i skæbneprincippet spor, således at det høster, som det sår, og sår, som det høster, o. s. v. Den samme art skæbnebølge vil på denne måde fortsætte, og automatikken vil være fuldkommen.

Bøn

Oplevelse af virkningerne er imidlertid en bevidsthedsproces både for individet selv og for Gud.

De ubehagelige virkninger danner grundlaget for individets bevidste henvendelse i form af dets bevidste bøn til Gud. Naturligvis er ethvert ønske en bøn og enhver manifestation en tale til Gud, omend ubevidst, og Guds svar må blive den automatiske opfyldelse af skæbneloven, sålænge den tale, der fra individet rettes mod Gud, prædestinerer hertil.

Hvis individet derimod bryder automatikken ved mere eller mindre at neutralisere skæbneenergiene, vil Guds vågne dagsbevidsthed straks rettes mod individet. Der bliver her en bevidst personlig samtale fra Gud til væsenet, hvis formål naturligvis ikke er at tilvejebringe den tidligere automatiske situation, som væsenet ønsker at befri sig for, men vil være at hjælpe væsenet i dets bestræbelser for at afvænne sig den tidligere automatik, hvorved det kommer fri af den heraf forårsagede mørke skæbne.

Medens åndedrætsfunktionerne og lignende funktioner i naturen er skabte foreteelser (jfr. Martinus analyse om A-viden, B-viden og C-viden), er karmafunktionen en naturlov eller, om man vil, en del af selve Guds væsen.

Karmaloven er således ikke en af Gud uafhængig kold gengældelseslov, men er en dybt i Guds væsen forankret kærlighedslov, der danner det nødvendige grundlag for al udvikling. Ikke en eneste skæbnebølge rammer et væsen, uden at det er Guds vilje.

Martinus har gennem en række specialanalyser afklaret bønnenes mysterium.

Kosmisk retfærdighed

I det kosmiske perspektiv er retfærdighed identisk med skæbneloven, der igen er identisk med kærlighed, og barmhjertighed er den for hvert enkelt væsens individualitet bedst afstemte eller kærligste måde at lade dette væsen vederfares retfærdighed. Man ser, hvorledes retfærdighed og barmhjertighed her går op i en højere enhed, kærlighed, medens disse to begreber i den dyriske zone er to komplementære principper svarende til det dræbende og det livgivende princip eller egenkærlighed og næstekærlighed.

Naturligvis kan man også med en vis ret sige, at skæbneloven kun udgør en, ganske vist vigtig detalje i retfærdighedsprincippet, der da må defineres som de betingelser, der giver alle væsener lige adgang til opnåelse af den højeste grad af livsudfoldelse og lykke og garanterer alle væsener en evig tilværelse, hvor skæbneloven danner grundlaget for al udvikling.

Ved studiet af Martinus verdensbillede vil man opdage, at de evige love og principper, der ligger til grund for det levende væsens oplevelse og udvikling netop opfylder det kosmiske retfærdighedsprincip.

Retfærdighed og reinkarnation

Retfærdighedsprincippet: »som du sår, skal du høste«, udtrykker, opfattet helt enkelt, at enhver skabt ting er et resultat af det, der benyttes til at frembringe den. Dette er nærmest selvindlysende i de felter, hvor menneskene selv jonglerer med materien og har lært at skabe fuldkomment.

Ligeledes ved man ud fra egne erfaringer, at skabelse af et talent opnås gennem øvelse, d. v. s. idelig gentagelse af de til talentet svarende manifestationer, (jfr. Martinus analyse af A-viden, B-viden og C-viden), således at man også her har erfaret, at man høster, som man sår.

Imidlertid er der områder, hvor jordmenneskene endnu ikke har det fulde overblik og derfor ikke er i stand til at se, at retfærdighedsprincippet også

gælder de skabte realiteter der. Vi behøver blot at tænke på alle de situationer, hvor mennesker føler sig forurettet af tilværelsen. For de, der tror, at der kun er det fysiske liv fra fødsel til død, må det levende væsens tilværelse i mange tilfælde, ja som helhed forekomme uretfærdig i en overordentlig grad.

Martinus har i sit hovedværk »Livets Bog« gjort nøje rede for reinkarnationsprincippet. I en artikel som denne vil det ikke være muligt at give et blot nogenlunde fyldigt uddrag heraf. Men man kan dog umiddelbart med sikkerhed sige, at reinkarnation er den eneste forestilling om det levende væsens samlede tilværelse, som muliggør retfærdighedsprincippets ubegrænsede gyldighed.

I et verdensbillede af ren materialistisk beskrivende karakter er der ikke brug for begreber som hensigt, mening og retfærdighed. I et åndsvidenskabeligt verdensbillede vil livet og det levende være det primære, hvorved begreber som hensigt og mening bliver uundværlige. En fuldkommen opfyldelse af retfærdighedsprincippet må her anses for en logisk nødvendighed.

Væsenets samlede tilværelse

I tilknytning til det foregående skal vi undersøge hovedstrukturen af hypoteser, der omhandler det levende væsens tilstand efter den fysiske død. Principielt foreligger følgende to hinanden modsvarende muligheder:

1. Der er intet liv efter den fysiske død.
2. Der er liv efter den fysiske død.

Disse to hypoteser kan passende kaldes den negative og den positive livshypotese.

Den negative livshypotese vil mange materialister slutte sig til, idet de tror, at liv eller oplevelse kun er en egenskab ved organismen, og at der derfor ikke er noget liv, når organismen forgår. Hvis man derimod erkender, at organismen kun er et redskab, hvorved et Noget eller et Jeg bagved kan manifestere sig overfor og opleve omgivelserne, bliver den negative livshypotese logisk uholdbar, idet der ikke er motivering for, at Jeget, der benytter organismen, forgår sammen med denne. Af Martinus analyse af det levende væsen (se tidligere) ses, at det levende væsens Jeg er noget, der er

hævet over skabelse og derfor ikke kan forgå, men er evigt uforanderligt og udødeligt.

Hvis man antager den positive livshypotese, bliver spørgsmålet, hvorledes det levende væsen oplever tilværelsen efter døden. Fra de forskellige religioner kendes her mangfoldige variationsmuligheder, der i almindelighed slutter med en evig tilstand i salighed, eventuelt med et komplementært alternativ. Da enhver form for tilværelse må bero på kontrastvirkninger, vil begrebet en evig salighedstilstand dybest set være ulogisk. Der er da heller aldrig gjort nøjere rede for, hvorledes en sådan tilstand til stadighed kan opretholdes, uden at oplevelsen simpelthen går i stå. Desuden er det en logisk utilfredsstillende løsning, at livet begynder med den fysiske fødsel, men fortsætter evigt, samt at den fysiske tilværelse, der jo i forhold til evigheden er af uendelig kort varighed, står fuldstændigt isoleret og umotiveret. Hvis livet fortsætter efter den fysiske død, vil det være naturligt at antage, at det også har været før den fysiske fødsel.

Alt dette tidlige med kravet om retfærdighedsprincippet opfyldelse leder tanken mod reinkarnationsprincippet i den form, Martinus har udtrykt det, som den eneste logiske mulighed. I den forbindelse kan også nævnes, at det må anses for naturligt, at væsenet, hvis et for det værdifuldt redskab går til grunde, før eller senere får lejlighed til at opbygge et tilsvarende nyt redskab.

Organismeskabelse

Hvorledes organismeskabelsen i virkeligheden sker via talentkærner, skal kun kort antydes, idet der også på dette punkt må henvises til Martinus specialanalyser, men man vil forstå, at retfærdighedsprincippet også her kan opfyldes, idet de evner og talenter, væsenet får i sin nye organisme, netop udgør essensen af dets oplevelser, manifestationer og erfaringer i sidste og tidligere fysiske liv.

Her møder man atter en principiel forskel i opfattelsen hos Martinus og den materielle videnskab.

Det må almindeligt gælde, at medfødte anlæg i en organisme fremkaldes ved en kombination af forældrenes gener, der er de fysiske bærere af arveanlæggene. Men medens den materielle arvelighedsforskning mener, at denne

kombination sker tilfældigt, påviser Martinus, at der i organismeskabelsen medvirker et tredje væsen, det diskarnerede væsen, som inkarnerer i den pågældende organisme, og som via sine talentkærner i åndelig eller elektrisk materie ved hjælp af tiltrækning eller resonans rent automatisk kombinerer det foreliggende genmateriale, så det er i kontakt med væsenets egne talenter og evner. Ved dannelse af organismer for lavt udviklede væsener, hvis bevidsthedsliv er unuanceret, vil de statistiske arvelighedslove gælde med stor præcision. Ved skabelse af organismer for højt udviklede væsener som menneskene, hvis bevidsthedsliv er rigt nuanceret, vil arvelighedslove nok kunne gælde for visse ydre træk, men ikke med hensyn til karaktertræk og talenter.

Som tidligere nævnt virker skæbneloven således, at de energier, væsenet udsender, før eller senere kommer tilbage til det selv, idet de udgør en del af dets åndelige organisme og er forbundet til dets Jeg gennem Jegets urkraft. Væsenets fysiske organisme udgør kun en lille del af dets samlede energiorganisation, der er en vældig strøm af energier uafsladelig i bevægelse såvel udadgående som indadgående. Hver tanke, hver følelse, individet har, hører med til dets åndelige eller elektriske legemer og er kraftforbundet med Jeget.

Martinus har anskueliggjort nævnte princip i et symbol: »Evighedslegemet« og vil antagelig i 7. bind af sit hovedværk: »Livets Bog« give en dybtgående redegørelse af den her antydede struktur for opbygning af de åndelige organismer, ligesom det må forventes, at Martinus også i dette bind vil give en detaljeret analyserække over opbygningen af talentkærner i de åndelige verdener til brug ved organismeskabelsen i de primitive zoner samt over sammenspillet mellem de åndelige og de fysiske faktorer herved.

Karma og reinkarnation

Mange tildragelser inden for den jordiske verden, der umiddelbart forekommer meningsløse, kan gennem forståelse af reinkarnationsprincippet få en dybere mening, idet de vil kunne begrundes i relation til kosmisk retfærdighed eller skæbneloven.

Her skal blot antydes enkelte eksempler:

Man ser ikke sjældent små tilsyneladende uskyldige børn blive misrøgtede og kan ikke forstå hvorfor; men tænker man samtidig på, hvorledes det er

voksne mennesker, der som forældre mangler de naturlige følelser og forsømmer deres pligter overfor deres børn, forstår man bedre, at disse mennesker kun kan få en udvikling på dette punkt i form af en indlevet eller selvoplevet viden ved selv en gang som små børn at mærke, hvorledes vanrygt føles, og som voksne opleve de vanskeligheder, denne medfører senere i livet.

Tilsyneladende har mange mennesker uforskyldt fået svære lidelser ofte med invaliditet eller død til følge i krig. Men samtidig ser man, hvorledes menneskene i såkaldte civiliserede stater er med til at føre krig. Hvorledes kan disse mennesker få en hundrede procents indlevet viden om, at de handler imod verdensaltets love, uden ved selv at komme ud for virkningerne af deres handlinger og få del i krigens rædsler og lemlæstelser.

Gud har brug for redskaber af forskellig natur til at manifestere sin vejledning. Man vil i en given situation altid have lov eller ret til at vælge, om man vil være et livgivende eller dødbringende redskab for Gud, men må naturligvis tage virkningerne af sit valg. Manifesterer man i sin væremåde ukærlighed eller krig, er man med til at fremkalde krigen og vil modtage dens forbandelser. Manifesterer man i sin væremåde kærlighed eller fred, er man med til at opretholde freden og vil modtage dens velsignelser.

Der findes imidlertid en række overtrædelser af livets love, hvis virkninger skaber lidelser, som dog ikke direkte peger tilbage på arten af de begåede overtrædelser. Der tænkes her på lidelser i form af sygdomme, der i mange tilfælde nok ganske tydeligt peger tilbage på en forkert levevis med hensyn til organismen og mikrovæsenerne i denne, men hvor karakteren af den forkerte væremåde ikke umiddelbar fremgår for den uindviede.

Medfødte fysiske og psykiske defekter hører ind under dette område. En defekt hos et nyfødt barn skyldes fejl i den skabeprocess, der frembringer dette barns organisme, i almindelighed en mangel i det diskarnerede væsens talentkærner. En forkert levevis specielt i form af en eller anden last virker nedbrydende på visse af væsenets talentkærner, hvorved der opstår defekter (se nærmere herom i Martinus værk).

De her berørte problemer er af vidtrækkende omfang og betydning. Viden-skaben arbejder da også intenst på at finde sygdommenes årsager. Her er et område, hvor den ikke blot arbejder med de fysiske tilstande, men også er begyndt at interessere sig for de psykiske.

I en række specialanalyser bliver problemet om sygdommenes dybeste årsager belyst af Martinus, således at de mennesker, der igennem en sygdoms eller en defekts lidelser og besværligheder har fået et stærkt ønske om at forandre deres levevis, vil kunne gøre dette på rette måde.

Jordmenneskenes udvikling

Jordmennesket vil overalt, hvor det forbryder sig mod universets kærlighedslov, som i de ovenstående eksempler, modtage virkningerne, der er af ubehagelig karakter, for derigennem at få udviklet følelseslegemet i form af talenter til medfølelse. Lykkeligvis er dets hukommelseslegeme så lille, at det ikke kan huske noget fra tidligere liv, hvorved det ikke vil standses i at handle forkert, førend det selv har udlevet sin forkerte væremåde samtidig med, at dets medfølesestalent på dette felt er blevet tilstrækkeligt udviklet.

Ved hjælp af det kosmiske retfærdigheds- eller kærlighedsprincip i form af skæbneloven skaber Gud således det jordiske menneske om stykke for stykke, indtil det tilsidst fremtræder som et rigtigt menneske i Guds eget billede. Som en hjælpende hånd i denne ofte smertefyldte skabelsesproces har Martinus skænket os sine analyser af verdensaltet og det levende væsen.

Efterskrift

I dette festskrift til Martinus vil jeg gerne som efterskrift til nærværende artikel fremdrage nogle enkelte punkter til belysning af Martinus betydning.

To postulater.

Den erkendelsesmæssige udvikling sker ved opstilling af hypoteser eller teorier, som er baseret på postulater, hvis rigtighed afprøves gennem iagttagelser og forsøg. De to mest epokegørende postulater, der har været foresat, vil jeg mene, er:

Newtons postulat: Tyngdekraften, og Jesu ord: »Elsker næsten som sig selv, det er hele loven«.

Ved hjælp af tyngdekraften kunne det makrokosmiske fysiske verdensbillede, som en række store forskere var nået til, beskrives eller forklares på overordentlig enkelt måde. Ved genial indførelse af nye postulater er man nået til også at kunne beskrive den mikrokosmiske fysiske verden.

Imedens har Jesu postulat, som dog hele kristendommen hviler på, stået uundersøgt i snart 2000 år. Den materielle videnskab ville ikke i øjeblikket være i stand til at verificere et sådant postulat.

Imidlertid har man ikke helt gjort sig klart, at der findes simple såvel som komplicerede postulater, og at der er en mulighed for at opløse disse sidste i simple eller elementære postulater, der umiddelbart må kunne accepteres af tanken.

Martinus indsats I.

Martinus har formået at forklare Jesu postulat ved indførelse af følgende to elementære postulater:

Oplevelse kan kun ske ved kontraster. Der findes to livsformer, der er hinandens absolutte kontraster, den ene form er baseret på fuldkommen alkærlighed, medens den anden hviler på hundrede procents egenkærlighed eller egoisme.

Når den egoistiske eller dyriske livsform er udlevet, længes væsenet mod oplevelse af den alkærlige eller rigtig menneskelige livsform, hvor det at elske næsten som sig selv er den højeste nydelse. Jordmenneskene er netop i denne overgangstilstand, og derfor er det at elske andre levende væsener som sig selv den livsform, der ene og alene er i stand til at forny disse væseners hele tilværelse.

Martinus indsats II.

For at elske næsten som sig selv må væsenets organisme være skabt til dette og bliver derved forskellig fra det egoistiske væsens. Denne omdannelse af organismen kan kun ske gennem lidelser, idet der herved skabes talenter for medfølelse, som er den absolut nødvendige baggrund for at kunne elske

andre end sig selv. Dette er lidelsens første funktion eller mission, om man vil, og derfor kalder Martinus også det onde for det ubehagelige gode.

Da kontrastprincippet gælder for al oplevelse, og behag og ubehag er absolute kontraster, har lidelsen som sin anden funktion at sænke nulpunktet for behagsfølelsen, således at denne derved fornyes.

Martinus indsats III.

Men selv om væsenerne er i stand til at få overordentligt nuancerede behagsoplevelser gennem det alkærlige princip, må kontrastprincippet også gælde her, og væsenet må forny sin oplevelsessevne gennem en udvikling i primitive tilstande, hvor egoisme er den bærende faktor i al oplevelse.

I modsætning til de eksisterende religionsformer, der afslutter tilværelsen i en eller anden åndelig salighedstilstand, viser Martinus således, hvorledes ikke blot udvikling følger efter udvikling eller primitivitet, men hvorledes også udvikling må afløse udvikling. Man ser således, at alt liv foregår i kredsløb. Da erfaringsmaterialet hos væsenerne stedse vokser, udgør kredsløbene i virkeligheden i omfang stedse voksende spiralkredsløb.

Martinus indsats IV.

Martinus har givet en overordentlig klar analyse af det levende væsen (se tidligere i nærværende artikel), hvorved de fundamentale træk ved begrebet liv afsløres. Et Noget eller et Jeg oplever en påvirkning af dets (materielle) organisme ved hjælp af dets skabe- og oplevelsessevne. Organismen er således blot et redskab for det bagved eksisterende Jeg. Denne analyse, der er i absolut modsætning til den materielle videnskabs uklare opfattelse af dette problem, viser det levende væsen som en evig realitet, idet kun det skabte eller organismen kan forgå og fornyes.

Martinus indsats V.

Ethvert individs oplevelse af tilværelsen er betinget af tre tilværelsestilstande, som Martinus har kaldt makrokosmos, mellemkosmos og mikrokosmos. Selve individet samt dets medvæsener hører til mellemkosmos, de befin-

der sig alle inden i et makrokosmos, og deres organismer er opbygget af et stort antal små enheder hørende til mikrokosmos (se tidligere).

For at organismen skal kunne fungere, må dens små enheder (organer og celler) i sig selv være organismer for levende mikrokosmiske væsener. Men omvendt ses det ligeledes, at disse livsenheders eksistens er betinget af, at deres makrokosmos udgør organisme for et levende væsen. Dette fører til livsenhedsprincippet, som Martinus har anskueliggjort i det side 136 viste symbol, hvoraf det fremgår, at alt liv består af levende væsener inden i levende væsener. Planeter, solsystemer, mælkevejssystemer o.s.v. er således levende væsener i hver deres spiral, og nedefter har man en tilsvarende diskontinuerlig uendelighed.

Martinus indsats VI.

Martinus har ved en række analyser afsløret det seksuelle mysterium. Det seksuelle princip eller den højeste ild er ikke blot noget, der er knyttet til specielle organer i organismerne i dyrezonen, det udgør et fundamentalt princip, der betinger enhver form for nydelse og danner den egentlige regulator for væsenernes oplevelse af de forskellige tilværelsesformer. Reguleringen sker i form af polprincippet. I dyreriget er væsenerne kun enkelt-polede, idet de enten er hankøns- eller hunkønsvæsener, hvorved de bliver i stand til at opleve tilværelsen som dyrevæsener, der udelukkende er opfyldt af egoistisk begær og kræver fuld ejendomsret over magen. I det rigtige menneskerige og de øvrige åndelige zoner er væsenerne dobbeltpolede, og er derved organisk bygget til at elske næsten som sig selv. Herigennem får man bekræftigelse på Jesu ord: »I mit rige tages ikke til ægte«, og man får forståelse af, hvorledes de forskellige seksuelle afvigelser i jordmenneskezonen har mulighed for at opstå.

Martinus indsats VII.

Som slutresultat har Martinus givet et samlet udtryk for Guddommen, der i sig rummer alt og alle. Dette udtryk har Martinus nedfældet i sit symbol over det levende væsens grundanalyse, der er afbildet her i festskriftet med forklaring side 42. Dette »billede« af Guddommen er den eneste eksiste-

rende logiske fremstilling eller opfattelse af Gud som en på een gang alkærlig, alvidende og almægtig Gud.

Det er klart, at det ovenstående kun kan give et meget ufuldstændigt og summarisk indtryk af Martinus åndsvidenskabelige arbejder, og at der naturligvis kunne fremdrages mange flere punkter; men selv med denne forenkledede opstilling håber jeg, at man vil få en følelse af, hvilken fundamental viden og visdom Martinus har nedfældet i sit værk »Livets Bog«.

Hosstående kort over Martinus arbejdes udbredelse over hele jorden har kun til opgave at understrege dets internationale karakter. Ingen, som for alvor har lært Martinus tanker at kende, nærer tvivl om, at den tid ikke er fjern, hvor alle eksisterende centre i Øst såvel som i Vest, vil blive fulgt op af nydannelser alle vegne. Når det ikke allerede er sket, er årsagen alene mangel på oversættelser af hans litteratur.

Når f. eks. interessen for Martinus tanker er så stor i Japan, som tilfældet er, skyldes dette en lille, men uhyre aktiv esperantogruppe her i Danmark, som ikke har skyet nogen anstrengelse, hverken økonomisk eller arbejdsomæssigt, for at viderebringe Martinus tanker på dette sprog, der mere end noget andet synes så strålende egnet til den grundoversættelse af Martinus verdensbillede, der kan gøre det tilgængeligt på alle øvrige sprog.

Parallelt med det oversættelsesarbejde, den danske esperantogruppe udfører, og som er uhyre påskønnet overalt, hvor det når frem, har Anna Ørnsholt, der i mange år ledede premierminister Nehru's store hus, og som nu er bosat i Kotagiri i Sydindien, nu fuldført oversættelsen af Livets Bog's fire første bind til engelsk. Det er takket være disse og andre oversættelser, at Martinus tanker nu spredes over Indien. Martinus arbejde er jo, selv her i Danmark, meget ungt, og det vil naturligvis tage adskillige år, før det oversættelsesmateriale, der muliggør den udbredelse af hans tanker, vi alle ønsker, er for hånden. Men en god begyndelse er gjort på både esperanto, svensk og engelsk, en begyndelse, der år for år vil blive fulgt op med nye oversættelser.

Vi har ment, at dette kort kunne danne en naturlig afslutning på festskriftet, fordi det på sin egen måde bringer bud om den interesse, den modtagelighed og kærlighed, hvormed Martinus tanker ikke alene omfattes af de, der udfører dette uhyre vanskelige oversættelsesarbejde, men også af de, der gennem oversættelserne kommer i berøring med dem.

